

ÇOCUK SUÇ ve SOKAK

Sokakta Yaşayan Suç İşleyen ve
Suça Maruz Kalan Çocuklar

BAŞBAKANLIK
AİLE VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Başbakanlık Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü

Genel Yayın No: 142

Yayın Serisi: Araştırma Serisi

*

ÇOCUK SUÇ VE SOKAK

Sokakta Yaşayan, Suç İşleyen ve Suça Maruz Kalan Çocuklar:
Ankara ve İstanbul Örneği, Çözümler ve Öneriler

*

Birinci Basım

Ankara, 2009

*

Yayına Hazırlayan

Sadık Güneş

*

Kapak ve Sayfa Tasarımı

Sarakusta

www.sarakusta.com.tr

e-posta: sarakusta@sarakusta.com.tr

*

Baskı ve Cilt

Dumat Ofset Marb. Ltd. Şti.

Tel: +90 312 257 11 78

*

ISBN: 978-975-19-4593-8

*

İletişim

Tunus Cad. No. 24 06680 Kavaklıdere- ANKARA

Tel: +90 312 416 80 00

Faks: +90 312 419 29 78

Web: www.aile.gov.tr

E-posta: aile@aile.gov.tr

© Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün izni olmaksızın tamamı veya herhangi bir bölümü herhangi bir biçimde veya yöntemde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt olarak çoğaltılamaz.

ÇOCUK SUÇ ve SOKAK

Sokakta Yaşayan, Suç İşleyen ve
Suça Maruz Kalan Çocuklar:
Ankara ve İstanbul Örneği, Çözümler ve Öneriler

Prof. Dr. Tülin GÜNŞEN İÇLİ

ANKARA 2009

Anneme, Eşime, Alp, Başak, Berk ve Aren'e

İçindekiler

Sunuş	VII
Sunuş	IX
Önsöz.....	XI
Özet	XV
Abstract.....	XVII
Tablolar Listesi	XIX
Grafikler Listesi.....	XXV
1. Giriş, Amaç ve Yöntem.....	1
2. Kavramlar ve Tanımlar	5
2.1. Suç İşleyen Çocuklar.....	5
2.2. Sokakta Yaşayan Çocuklar.....	13
2.3 Suça Maruz Kalan Çocuklar	18
2.4. Sokakta Çalışan Çocuklar.....	19
3. Çocuk Suçluluğu ile İlgili Çalışmalar.....	21
4. Türkiye’de Resmi Makamların Çocuk Suçluluğu ile İlgili Çalışmaları ve Sözleşmeler.....	36
5. Sokakta Yaşayan, Suç İşleyen ve Suça Maruz Kalan Çocuklar: Ankara ve İstanbul Örneği	42
5.1. Kitlenin Tanıtımı.....	42
5.2. İkili İlişkiler Analizi	86
5.3. Çok Boyutlu Analizi	116
5.3.1. Homogeneity Analizi.....	116
6. Tartışma ve Sonuç	124
7. Sokakta Yaşayan, Sokakta Çalışan, Suç İşleyen ve Suça Maruz Kalan Çocuklar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	138
Kaynaklar	151
EK:1 Araştırmanın Soru Kağıdı.....	154
EK:2 Çocuk Hakları Sözleşmesi.....	161

Sunuş

Aileyi toplumun temeli olarak tanımlayan Anayasamız bu tanımlamayla ailenin birey ve toplum hayatındaki önemine de işaret etmiştir. Türk toplumunda aile, insani değerlerin, kültürün ve tarihin devamlılığını sağlamada öncü ve belirleyici bir role sahiptir. Ailenin bu önemini büyük ölçüde ‘insan yetiştirme’ kabiliyeti ile açıklamak mümkündür.

Kültürümüzde birey-toplum ilişkisinin kurucu ünitesi ailedir. Aile bağları, doğumdan ölüme kadar bireyin fiziksel, zihinsel, ruhsal sağlığının ve mutluluğunun teminatıdır. Bu teminatın en çok önem kazandığı zamanlar ise kuşkusuz bireyin görece dezavantajlı veya bağımlı olduğu bebeklik, çocukluk, hastalık, yaşlılık gibi dönemlerdir.

Varlığıyla gurur duyduğumuz çocuklarımızın ve gençlerimizin zaman zaman suç kavramıyla birlikte anılması günümüzün aile ve toplum sorunlarıyla doğrudan ilişkili bir konudur. Çocuğun, suçun bir unsuru haline gelmesi, suç işlemesi veya suça maruz kalması, suça itilmesi, ihmali veya istismarı aynı temel gerçeğin farklı sonuçları olarak görülmelidir.

Çocuk suçluluğunun, son birkaç on yıl içinde ‘sosyal yapı değişimleri’ çerçevesinde arttığı bir gerçektir. Sosyolojik olarak kentle bütünleşememenin getirdiği eksiklik, çocuklar üzerinde çözümlenmesi güç problemler yaratmaktadır. Çocuk suçluluğu, çocuğun ilerleyen yaşları ve toplum için ciddi problemleri bünyesinde bulundurmasından dolayı, kaygı vericidir.

Suçluluk toplumsal bir sorundur ve çocuk suçluluğu da bu sorunun bir parçasıdır. Bedensel, zihinsel, sosyal ve ekonomik yönden güçsüz ve bizim korumamıza muhtaç olan çocukların suç işleme oranlarındaki artışın sorumluluğu, bütün bir topluma aittir.

Ülke olarak bugünümüzü ve yarınlarımızı doğrudan ilgilendiren bu sorunun bilimsel olarak araştırılması, sebep ve sonuçlarının kamuoyu günde-

mine taşınması ve konuyla ilgili herkesin buradan çıkan öneriler doğrultusunda acilen harekete geçmesi çözüm için önemli bir başlangıç olacaktır.

Toplum hayatımızın denge unsuru olan ailenin, çözümün merkezi olduğu gerçeği asla göz ardı edilmemelidir. Türkiye'nin sosyal politikalarda dinamik bir çözüm sürecine girmesi, ailenin sorun çözme kabiliyetinin artırılması ile mümkün olacaktır.

Çocuklarımızı suçtan ve istismardan korumaya yönelik her girişimin bizleri sağlıklı bir toplum yapısına taşıyacağına duyduğum inançla, bu çalışmanın çocuk-suç ilişkisine eğilen hizmet birimlerine ve araştırmacılara faydalı olmasını diliyorum.

Selma Aliye KAVAF

Devlet Bakanı

Sunuş

Ülkemizin en önemli varlığı ve zenginliği olan çocuklarımızı ve gençlerimizi geleceğe hazırlamada aile kurumunun üstlendiği ağır sorumluluğu paylaşan kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları son dönemde ciddi bir gayret göstermektedir.

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün kuruluşundan bugüne üzerinde titizlikle durduğu hedef kitlelerden biri çocuklar olmuştur. Doğum ve bebeklikten itibaren çocuğun eğitimi, ailenin çocuk eğitimindeki rolü ve önemi, ergenlik dönemi sorunları, çocuklarda sigara ve bağımlılık yapan madde kullanma eğilimi, sokakta yaşayan ve/veya sokakta çalışan çocuklara ilişkin sorunlar, çocuk işçiliği gibi çocuklara ilişkin başlıca sorun alanları araştırma ve eğitim çalışmalarımızda öne çıkan konulardır.

Doğuşundan getirdiği saflık ve masumiyet nedeniyle çocuğa yönelik her nitelemenin öncelikli referansı, üyesi olduğu ailedir. Ailenin çocuğun yetiştirilmesindeki egemen rolü, modern zamanlardaki büyük değişime rağmen önemini korumaktadır. Bu temel tespitle beraber kalabalık kent yaşamı içinde aile dışındaki sosyalleşme ortam ve süreçlerinin giderek etkisini artırdığı gerçeği göz ardı edilemez.

“Sokak çocukları” olgusu da göç-kentleşme-kent yoksulluğu ilişkisi içinde gözlenen ve ailenin yapı ve fonksiyonlarındaki kayıplarla açıklanan bir olgudur. Dışsal faktörler ne olursa olsun ailenin çocuk yetiştirmedeki yetersizliği sorunun katlanarak büyümesine neden olmaktadır.

Çocuk-Suç-Sokak bağlamında “Sokakta Yaşayan, Suç İşleyen ve Suça Maruz Kalan Çocuklar” sorununu ele alan bu araştırma, genç nesillerde gözlenen önemli bir sosyal sorunu açıklığa kavuşturmanın ötesinde sosyal politikalar ekseninde bu sorun alanına eğilen kurum ve kuruluşlara rehberlik edecek bir çalışma olarak görülmelidir.

Burada elde edilen veriler sahayla ilgili bilimsel araştırmalara ışık tutacağı gibi ulaşılan çözüm önerileri başta aileler olmak üzere çözüm arayışı içindeki kişi ve kurumlar açısından yol gösterici olacaktır.

Doç. Dr. Ayşen GÜRCAN
Genel Müdür

Önsöz

Bu kitap “Sokakta Yaşayan, Suç İşleyen ve Suça Maruz Kalan Çocuklar: Ankara ve İstanbul Örneği, Çözümler ve Öneriler” adı altında TÜBİTAK-SOBAG destekli ve Polis Akademisi projesinin verilerine dayanmaktadır. Belirtilen başlıklı araştırma 2006-2007 yılları arasında İstanbul ve Ankara’da toplam 1526 adet 18 yaş ve altı çocuğa anket ve mülakat teknikleri kullanılarak yapılmıştır.

Çocuk ve suç kavramlarını yan yana getirmek bile rahatsız edici olmaktadır. Kişinin Türk Ceza Yasasında da belirtildiği gibi belirli bir yaşa kadar cezadan muaf olması söz konusudur. Yabancı kaynaklarda Juvenile Delinquency diye tanımlanan suç türü Türkçede Gençlik suçluluğu olarak ifade edilebilir. Bununla birlikte Türkçede konu ile ilgili kaynaklarda Çocuk Suçluluğu kavramının kullanılması bizi de bu kavramı kullanmaya yöneltti.

Son yıllarda yazılı ve görsel basında çocukların çeşitli şekillerde suç olayları ile ilişkilendirildiği haberleriyle karşılaşmaktadır. Çocuklar yaşlılar ve kadınlarla birlikte suça en fazla maruz kalma bir başka ifadeyle suç mağduru olma riski taşımaktadırlar. Çocukların şahsa karşı ve mala karşı suçların mağdurları olabilmeleri yanında yine son dönemlerde bazı haberlerde sıklıkla yer aldığı gibi cinsel suçlara; özellikle taciz, tecavüz ve çocuk pornografisine de maruz kalabilmektedirler.

Bilindiği gibi çocuk masum bir şekilde aile içine doğar ve doğumundan itibaren başta anne olmak üzere toplumun diğer bireyleri tarafından toplumsallaşma sürecine tabi tutulur. Bu süreçte çocuğa toplumun değer ve normları aktararak gelecekte üstleneceği rollerin gereği öğretilir. Çocuğa aktarılan bu değerlerin toplum tarafından kabul edilenler, onaylananlar olması esastır. Her ne kadar ailelerin çocuklarını yasalara uyan bireyler

olarak yetiştirmeleri beklense de bu daima böyle olmaz. Çocuğun özellikle toplumsallaşma sürecinde anne ve babalarını örnek aldıkları bilinmektedir. Anne ve babanın yasalara uyan, sapsız davranışa ve suça katılmayan kişiler olduğdurumlarda onları örnek alan çocuklarda da sapma ve suça ilgili bir sorunun görülmesi olasılığı düşüktür.

Özetle, çocukların üyesi oldukları ailenin özellikleri onların gelecekte nasıl bir birey olacaklarını belirler. Bu araştırmada da göstermeye çalıştığımız gibi çocuk ailede var olan bazı sorunlar nedeniyle okulu terk edebilir, erken yaşta aileye maddi katkı sağlamak zorunda kalabilir, istenmediği veya şiddet gördüğü için evden kaçabilir, sokakta yaşamak zorunda kalabilir. İşte bu durumlar çocuğu her tür tehlikeyle karşı karşıya getirebilir, suç işleyebilir ya da suça maruz kalabilir. Suç işlemese de sigara veya bağımlılık yapan diğer maddeleri kullanmaya alışabilir.

Araştırma sonuçları suçun öğrenilen bir davranış olduğu tezini kanıtlamaktadır. Sokakta yaşayan çocuklar arkadaşlarıyla aynı tür suçları işlemektedirler.

Bu kitapta kullanılan sokakta yaşayan, sokakta çalışan, suç işleyen ve suça maruz kalan çocuk kavramları tanımlandıktan sonra. 3. Bölümde Türkiye ve diğer ülkelerde konu ile ilgili teorik ve uygulamalı çalışmalar verilmiştir. 4. Bölümde Türkiye’de resmi kurumların çocuk suçluluğu ile ilgili çalışmaları ve sözleşmeler verilmiştir. 5. Bölümde sokakta yaşayan, suç işleyen ve suça maruz kalan çocuklar: Ankara ve İstanbul örneği araştırmasının tek yönlü ve çok boyutlu analizleri anlatılmıştır. 6. Bölümde araştırma sonuçları konu ile ilgili diğer araştırma sonuçları referans verilerek tartışılmıştır. Kitap 7. Bölümde Sokakta Yaşayan, Sokakta Çalışan, Suç İşleyen ve Suça Maruz Kalan Çocuklar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri başlığıyla sonlanmaktadır.

“Sokakta Yaşayan, Suç İşleyen ve Suça Maruz Kalan Çocuklar: Ankara ve İstanbul Örneği başlıklı projenin gerçekleştirilmesinde maddi ve manevi destekleri için TÜBİTAK’a, Polis Akademisine, Adalet Bakanlığına, Cumhuriyet Savcılıklarına, Emniyet Genel Müdürlüğüne, Ankara ve İstanbul Emniyet Müdürlüklerine, Ankara ve İstanbul Çocuk Şube Müdürlükleri ve Çocuk Bürolarına, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna, Ankara ve İstanbul Ceza ve Tevkif Kurumlarına (Elmadağ, Paşa Kapısı ve Bayrampaşa) ve diğer ilgili kurumlara teşekkür ederiz.

Proje Yürütücüsü: Prof. Dr. Tülin Günşen İÇLİ

Proje Ekibi:

*Dr. Hakan ARIKAN (Kırıkkale Üni. Sosyoloji Bölümü Öğr. Gör.)

Necmi BAYRAKÇI (Ankara Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürü)

Mehmet MADEN (İst. Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Md.)

Ali ASKER (Ankara Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Md.)

Müge ÖZTÜRK (Psikolog)

Macide ÖZKAN (Psikolog)

Kitapta Türk Ceza Kanununda Çocukla ilgili hukuki kısmın yazımını gerçekleştiren Adalet Bakanlığı Hakimi Kürşat Hamurcu'ya, Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde suç işlemiş çocuklarla ilgili uygulamalar ve tedbirler konusunda bilgileri hazırlayan Adalet Bakanlığı Denetimli Serbestlik Daire Başkanı Sayın Vehbi Kadri Kamer'e, araştırmanın uygulama aşamasında önemli yardımlarını gördüğüm Emniyet Amiri Sayın Taner Başpınar'a teşekkür ederim.

Araştırmanın basımı konusunda beni yüreklendiren, ulaşamadığım kaynakları bulmamı sağlayan Dr. Sayın Dursun Ayan'a, ayrıca bu araştırmanın kitap haline getirilmesi ve bu yolla ilgilenen tüm kişi ve kuruluşlara ulaşmasını sağlayan Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürü Doç. Dr. Sayın Ayşen Gürcan'a çok teşekkür ederim.

* Proje ekibinin araştırma sırasındaki görevleri yazılmıştır.

Özet

Çocuk ve suç olgusu, toplumsal bir sorun olarak günümüzde, toplumun birçok kurum ve kuruluşlarının ilgilerinin arttığı bir konu haline gelmiştir. Sokakta yaşayan, suç işleyen ve suça maruz kalan çocuklarla ilgili istatistikler ve detaylı olmayan bazı çalışmalar dışında, çocukların sosyo-ekonomik ve kültürel profillerini, yaşam koşullarını, kendisi ve ailesinin özelliklerini, suç işleme ve çalışma nedenlerini, çalışma koşullarını, aileleriyle ilişkilerini, kapsamlı olarak analiz eden sosyolojik araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Yapılan çalışmalar sık sık güncellenerek sadece profiller ve sorunlar değil, bu iki konudaki değişme ve gelişmeler de bilimsel olarak sunulmalıdır.

Sorunla ilgili çözüm önerilerinin ortaya konulmasında ilk koşul bilimsel olarak sorunun tanımlanmasıdır. Bu çalışmaya konu olan çocukları dört ana kategoride ele alınmıştır: (1) suç işleyen çocuklar, (2) sokakta çalışan çocuklar, (3) sokakta yaşayan ve/veya evden kaçan çocuklar ve (4) suça maruz kalan çocuklar. Bu dört kategori sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan ele alınmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara (772) ve İstanbul (754) şehirlerinden olmak üzere 8-18 yaş arasındaki 1526 kız ve erkek çocuktan oluşmaktadır. Saha araştırması, soru kâğıdı ve yüz yüze görüşme teknikleri kullanılarak, 2006-2007 yılları arasında bir yıllık bir süreç içerisinde yapılmıştır. Konunun önemi ve örneklemin genişliği itibariyle literatürde özgün bir yere sahip olabilecek olan bu çalışma Ankara ve İstanbul'da sokakta yaşayan, suç işleyen ve suça maruz kalan çocukların sosyolojik profilini çıkarmayı hedeflemektedir. Araştırma sonuçlarından elde edilen bilgiler Türkiye'de bu sorunun çözümünde ve önleyici tedbirlerin alınmasında aydınlatıcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Suç, Çocuk, Çocuk Suçluluğu, Çocuk Mağduriyeti, Sokak Çocukları, Evden Kaçan Çocuklar, Çalışan Çocuklar.

Abstract

As a social phenomenon, juvenile delinquency today became an increasingly important area not only for community but also for governmental groups, academic groups and non-governmental organizations. Especially in developing countries, parallel with the socio-economic problems, it is getting more difficult to find the solutions to the problems that are faced by juvenile delinquent children and youths. The definitive and statistical studies have been done on juvenile delinquents, however socio-psychological studies are needed to be held on their life conditions, tendency to commit crime, working situations, and family relations. The studies held should be updated and reupdated so that not only profiles and problems but also changes and evolutions are reported in a scientific way. For the solutions to be found, the first step is to present the problem in a scientific and systematic manner. In this study, juvenile delinquents have been examined in 4 categories: (1) children who commit crime, (2) children who work at street and (3) children who run away from home/live on the street, (4) victimized children. These four categories have been analyzed in terms of social, cultural and economical aspects. The study was held in Ankara (750 children) and Istanbul (750 children) with total of 1526 children between the ages of 8 and 18.

During this one year period, a questionnaire has been applied and furthermore some deep interviews have been conducted on these children subjects. The originality of this study lies in its specific content on juvenile delinquents in Turkey. It will make a significant contribution to the literature and the facts about the children who commit crime. As this study is describing sociological profile of juvenile delinquents, the types of the crimes committed by children will be examined. According to the results of

the study some suggestions and preventive measures to this problem will be clarified.

Key Words: Crime, Youth, Juvenile Delinquency, Child Victimization, Street Children, Working Children, Child Runaways.

Tablolar Listesi

Tablo 1: Türkiye’de 1991-1995 Yılları Arasında Suç Türlerine Göre Hükümlü Çocuk Sayısı	11
Tablo 2: Cezaevine giren hükümlü sayısının 11 + yaş toplam nüfusa oranı 1995 - 2004	11
Tablo 3: 2004 Yılı Türkiye Geneli Suç İşlediği Şüphesi Taşıyan Çocuklar	12
Tablo 4: Yıllara ve Suç Türüne Göre Cezaevine ve Eğitimevine Giren Çocukların Dağılımı	12
Tablo 5: Çocukların Sokakta Çalışma Nedenleri	20
Tablo 6: Hükümlü Çocukların Suç Türlerine Göre Dağılım	34
Tablo 7: Cezaevine Gelen Çocukların Geliş Nedenlerine ve Yıllara Göre Dağılımları	35
Tablo 8: Örneklemin Ankara ve İstanbul Dağılımı	42
Tablo 9: Çocukların Doğdukları İl’e Göre Dağılımı	42
Tablo 10: Çocukların Doğdukları Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı	45
Tablo 11: Çocukların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	45
Tablo 12: Çocukların Cinsiyete Göre Dağılımı	45
Tablo 13: Çocukların Öğrenim Durumu Dağılımı	46
Tablo 14: Halen Okula Giden Çocukların Okulu Sevip-Sevmediklerinin Dağılımı	46
Tablo 15: Çocukların Okula Düzenli Gidip - Gitmediğinin Dağılımı	46
Tablo 16: Çocukların Daha Çok Okuyup- Okumamak İstediklerinin Dağılımı	47
Tablo 17: Çocukların Hiç Okula Gitmeme Nedenlerinin Dağılımı	47
Tablo 18: Çocuğun Öz Annesinin Yaşayıp-Yaşamadığının Dağılımı	47
Tablo 19: Çocuğun Öz Babasının Yaşayıp-Yaşamadığının Dağılımı	48
Tablo 20: Çocuğun Öz Anne-Babasının Birlikte Yaşayıp-Yaşamadığı Dağılımı	48
Tablo 21: Çocuğun Öz Anne-Babasının Şu anki Medeni Durumunun Dağılımı	48
Tablo 22: Çocuğun Öz anne-Babasının Resmi Nikahlı Olup-Olmadığının Dağılımı	49
Tablo 23: Çocukların Öz Annelerinin Öğrenim Durumu Dağılımı	49
Tablo 24: Çocukların Öz Babalarının Öğrenim Durumu Dağılımı	50
Tablo 25: Çocukların Öz Babalarının İş Durumu Dağılımı	50
Tablo 26: Çocukların Öz Annelerinin İş Durumu Dağılımı	51

Tablo 27: Çocukların Ailelerinin Şu anda Yaşadıkları Yer Dağılımı	51
Tablo 28: Çocukların Oturduğu Yerin Mülkiyeti Dağılımı	51
Tablo 29: Çocukların Yaşanılan Ev Tipinin Dağılımı	52
Tablo 30: Çocukların Yaşadığı Evin Oda Sayısı Dağılımı.....	52
Tablo 31: Çocukların Kendisi Dahil Evin Nüfusunun Dağılımı	52
Tablo 32: Çocukların Ailelerinin Başka Bir İlden Ankara/İstanbul'a Gelip Gelmediklerinin Dağılımı.....	53
Tablo 33: Göç Etme Nedenlerinin Dağılımı	53
Tablo 34: Göç Ettikleri Yerde Yaşanılan Süre Dağılım	54
Tablo 35: Kardeş Sayısının Dağılımı	54
Tablo 36: Çocukların Kardeşleri ile İlişkilerinin Dağılımı	54
Tablo 37: Çocukların Ailelerinden Aldıkları Aylık Harçlık Miktarının Dağılımı	55
Tablo 38: Çocukların Ailelerinde Çalışan Kişilerin Dağılımı	55
Tablo 39: Çocuğun Şu anda Yaşadığı Yerin Dağılımı	56
Tablo 40: Çocukların Şu anda Kiminle Yaşadıklarının Dağılımı.....	56
Tablo 41: Çocukların Şu anda Yaşadığı Yerde Ne Kadar Süre Yaşadığının Dağılımı	57
Tablo 42: Çocukların Bugüne Kadar Para Kazanmak İçin Bir İşte Çalışıp- Çalışmadığının Dağılımı.....	57
Tablo 43: Çalışan Çocukların İlk Kaç Yaşında Çalışmaya Başladığının Dağılımı	57
Tablo 44: Çalışan Çocuğun Genelde Nerede Çalıştığıının Dağılımı	58
Tablo 45: Çalışan Çocuğun Genelde Nerede Çalıştığıının Dağılımı.....	58
Tablo 46: Şu anda Çalışan Çocukların Ne Tür İşlerde Çalıştığıının Dağılımı	58
Tablo 47: Çocuğu Çalışmaya Kimin Teşvik Ettiğinin Dağılımı.....	59
Tablo 48: Çocuğun Ailesinin Dışarıda Çalışmasını Onaylayıp - Onaylamadığının Dağılımı	59
Tablo 49: Çalışan Çocuğun Aylık Kazancının Dağılımı	59
Tablo 50: Çocuğun Hiç Tüm Geceyi Sokakta Geçirip-Geçirmediğinin Dağılımı	60
Tablo 51: Çocuğun Tüm Geceyi Sokakta Geçirmesinin Nedeninin Dağılımı...60	
Tablo 52: Çocuğun Sigara Kullanıp-Kullanmadığının Dağılımı	60
Tablo 53: Çocuğun Bir Uyuşturucu Madde Kullanıp-Kullanmadığının Dağılımı	61
Tablo 54: Çocuğun Kullandığı Uyuşturucu Maddelerin Türünün Dağılımı.....61	
Tablo 55: Çocuğun Uyuşturucu Maddeyi Ne Kadar Süredir Kullandığının Dağılımı	62

Tablo 56: Çocuğun Uyuşturucu Maddeyi Ne Sıklıkta Kullandığının Dağılımı	62
Tablo 57: Çocuğun Herhangi Bir Nedenle Bir Kurumdan Yardım Alıp-Almadığının Dağılımı	63
Tablo 58: Çocuğun Yardım Almasının Sebebinin Dağılımı	63
Tablo 59: Çocuğun Daha Önce Hiç Cinsel İlişkiye Girip-Girmediğinin Dağılımı	63
Tablo 60: Çocuğun İlk Cinsel Deneyimini Kiminle Yaşadığının Dağılımı	64
Tablo 61: Çocuğun Halen Cinsel İlişkisi Olan Birinin Olup-Olmadığının Dağılımı	64
Tablo 62: Çocuğun Hiç Zorla Cinsel İlişkiye Girip-Girmediği ya da Tacize Uğrayıp-Uğramadığının Dağılımı	64
Tablo 63: Çocuğun Kim Tarafından Zorla Cinsel İlişki ya da Tacize Uğradığının Dağılımı	65
Tablo 64: Çocuğun Daha Önce Herhangi Bir Suçtan Dolayı Ceza Alıp-Almadığının Dağılımı	65
Tablo 65: Çocuğun Aldığı Cezanın Türünün Dağılımı	65
Tablo 66: Çocuğun İlk Tutuklandığı yada Hüküm Giydiği Zamandaki Yaşının Dağılımı	66
Tablo 67: Çocuğun Hüküm Giyme veya Tutuklanmasına Neden Olan Suç Türlerinin Dağılımı	66
Tablo 68: Çocuğun İlk Suçunu Nerede İşlediğinin Dağılımı	66
Tablo 69: Çocuğun İlk Suçunu Neden İşlediğinin Dağılımı	67
Tablo 70: Çocuğun Şu andaki Suçunu Nerede İşlediğinin Dağılımı	67
Tablo 71: Çocuğun Şu andaki Suçunu Neden İşlediğinin Dağılımı	67
Tablo 72: Çocuğun Suç İşleme Fikrini Kimden Aldığının Dağılımı	68
Tablo 73: Çocuğun Suç İşlerken Teşvik yada Yardım Gördüğünün Dağılımı	68
Tablo 74: Çocuğun Kimden Teşvik ya da Yardım Gördüğünün Dağılımı	68
Tablo 75: Çocuğun İşlediği Suç/ Suçlara Aile Çevresinin Tepkisinin Dağılımı	69
Tablo 76: Çocuğun İşlediği Suça/Suçlara Arkadaş ve Komşularının Tepkilerinin Dağılımı	69
Tablo 77: Çocuğun Ailesi Onu Suçtan Uzak Tutmak İçin Çaba Gösterip-Göstermediğinin Dağılımı	69
Tablo 78: Çocuğun Şimdiye Kadar Hiç Doktora/Hastaneye Başvuracak Kadar Dövülme ve Şiddete Maruz Kalıp-Kalmadığının Dağılımı	70
Tablo 79: Çocuğun Şiddete Maruz Kalma Sıklığının Dağılımı	70

Tablo 80: Çocuğa Şiddeti Uygulayanın Kim Olduğunun Dağılımı.....	71
Tablo 81: Çocukların Karşılaştığı Aile İçi Şiddet Türünün Dağılımı	71
Tablo 82: Çocukların Ailesinde Şiddetin Kime Karşı Yapıldığının Dağılımı	72
Tablo 83: Çocuğun Arkadaşının Olup-Olmadığının Dağılımı.....	72
Tablo 84: Çocuğun En Yakın Arkadaşının Olup-Olmadığının Dağılımı.....	73
Tablo 85: Çocuğun Arkadaşı ile İlişkinin Nasıl Olduğunun Dağılımı	73
Tablo 86: Çocuğun Arkadaşları Arasında Sokakta Yaşayan/Çalışan Çocuk Olup-Olmadığının Dağılımı	73
Tablo 87: Çocuğun Ailesinde Sokakta Yaşayan/Çalışan Çocuk Olup- Olmadığının Dağılımı.....	74
Tablo 88: Çocuğun Arkadaşlarından Tutuklanmış/Hapse Giren Olup- Olmadığının Dağılımı.....	74
Tablo 89: Çocuğun Tutuklanan veya Hapse Giren Arkadaşlarının Suç Türlerinin Dağılımı.....	74
Tablo 90: Çocuğun Boş Zamanlarında Genelde Neler Yaptığının Dağılımı.....	75
Tablo 91: Çocukların Hayatta En Çok Kime Güvendiğinin Dağılımı	77
Tablo 92: Çocukların Bir Derdi Olduğunda Kiminle Konuştuğunun Dağılımı	77
Tablo 93: Çocuğun Evden Ne Kadar Süredir Ayrı Olduğunun Dağılımı	78
Tablo 94: Çocuğun İlk Evden Ayrıldığında Kaç Yaşında Olduğunun Dağılımı	78
Tablo 95: Çocuğun İlk Kez Evden Ayrılmasının Nedenlerinin Dağılımı	79
Tablo 96: Çocuğun Evden Kaçtığında Geceleri Nerede Uyuduğunun Dağılımı	80
Tablo 97: Çocuğun Sokakta En Çok Zamanını Kimlerle Geçirdiğinin Dağılımı	81
Tablo 98: Çocuğun Ailesi ile İlişkinin Düzenli veya Düzensiz Sürüp- Sürmediğinin Dağılımı	81
Tablo 99: Çocuğun Ailesinin Evde Kalması İçin Çaba Gösterip - Göstermediğinin Dağılımı	81
Tablo 100: Çocuğun Evden Hiç Kaçıp-Kaçmadığının Dağılımı	82
Tablo 101: Çocuğun Evden Kaç Kere Kaçtığıının Dağılımı.....	82
Tablo 102: Çocuğun Kendi Şehrinden Başka Bir Şehre Kaçıp-Kaçmadığının Dağılım	82
Tablo 103: Çocuğun Evden Kaçtığıında Bir Tanıdığıının Yanına Gidip- Gitmediğinin Dağılımı	83
Tablo 104: Çocuğun Evden Kaçarken Birinden Yardım Alıp-Almadığının Dağılımı	83

Tablo 105: Çocuğun İlk Evden Kaçışının Nedenlerinin Dağılımı	83
Tablo 106: Çocuğun İlk Evden Kaçtığında Kaç Yaşında Olduğunun Dağılımı.....	84
Tablo 107: Çocuğun İlk Kaçışında Evden Ne Kadar Süre Ayrı Kaldığının Dağılımı.....	84
Tablo 108: Çocuğun Eve Geri Dönüp-Dönmediğinin Dağılımı.....	84
Tablo 109: Çocuğun Eve Nasıl Geri Döndüğünün Dağılımı	85
Tablo 110: Çocuğun Şu Andaki Durumundan Memnun Olup-Olmadığının Dağılımı.....	85
Tablo 111: Suç Türleri ile Öz Annenin Eğitim Durumunun Çapraz Tablosu..	86
Tablo 112: Suç Türleri ile Öz Babanın Öğrenim Durumunun Çapraz Tablosu ..	89
Tablo 113: Suç Türleri ile Çocuğun Öğrenim Durumunun Çapraz Tablosu ...	91
Tablo 114: Suç Türleri ile Öz Annenin İş Durumunun Çapraz Tablosu.....	93
Tablo 115: Suç Türleri ile Öz Babanın İş Durumunun Çapraz Tablosu.....	94
Tablo 116: Suç Türleri ile Öz Babanın İş Durumunun Çapraz Tablosu.....	95
Tablo 117: Suç Türleri ile Başka Bir İl'den Ankara/İstanbul'a Gelip-Gelmediklerinin Çapraz Tablosu.....	96
Tablo 118: Suç Türleri ile Şu anda Çalışıyor musunuz Çapraz Tablosu	97
Tablo 119: Suç Türleri ile Sigara Kullanıyor musunuz Çapraz Tablosu	98
Tablo 120: Suç Türleri ile Herhangi Bir Uyuşturucu Madde Kullanıyor musunuz Çapraz Tablosu	99
Tablo 121: Suç Türleri ile Cevabınız Evet ise Hangi Maddeleri Kullanıyorsunuz Çapraz Tablosu	100
Tablo 122: Suç türleri ile Şu anki suçunu neden işledin Çapraz Tablosu	103
Tablo 123: Suç Türleri ile İlk Kez Evden Ayrılmanıza Sebep Olan Olay Neydi Sorusunun Çapraz Tablosu	104
Tablo 124: Suç Türleri ile Evden Hiç Kaçtın mı Sorusunun Çapraz Tablosu...	106
Tablo 125: Hüküm Giymenize Sebep Olan Suçun Turu Ne idi İle Tutuklanan veya Hapse Giren Arkadaşlarının Suçları Çapraz Tablosu	107
Tablo 126: Hiç Zorla Cinsel İlişkiye Girdin ya da Tacize Uğradı mı İle Herhangi Bir Uyuşturucu Madde Kullanıyor musun Çapraz Tablosu	110
Tablo 127: Hiç Zorla Cinsel İlişkiye Girdin ya da Tacize Uğradın mı İle Cevabın Evet ise Hangi Maddeleri Kullanıyorsun Çapraz Tablosu	111
Tablo 128: Zorla Cinsel İlişkiye Girdin ya da Tacize Uğradın mı İle Şu Anda Çalışıyor musunuz Çapraz Tablosu	112

Tablo 129: Hiç Zorla Cinsel İlişkiye Girdin ya da Tacize Uğradın mı İle Şu Anda Nerede Yaşıyorsunuz Çapraz Tablosu.....	112
Tablo 130: Herhangi Bir Uyuşturucu Madde Kullanıyor musunuz İle Hiç Tutuklandınız ya da Hüküm Giydiniz mi Çapraz Tablosu.....	113
Tablo 131: Genelde Nerede Çalışıyorsunuz İle Hiç Zorla Cinsel İlişkiye Girdin ya da Tacize Uğradın mı? Çapraz Tablosu.....	114
Tablo 132: Aile İçerisinde En Çok Maruz Kalınan yada Karşılaşılan Şiddet ile Herhangi Bir Uyuşturucu Madde Kullanıyor musunuz? Çapraz Tablosu	115
Tablo 133: Anketlerin Ankara-İstanbul Dağılımları	126
Tablo 134: Cinsiyet Dağılımları.....	126
Tablo 135: Cinsiyet İle Öğrenim Durumu İlişkisi	127

Grafikler Listesi

Grafik 1: Çocuk Suçluluğunda Etkili Olan Faktörler.....	31
Grafik 2: Emniyet Birimlerine Gelen/Getirilen Suça İtilmiş, Suç Mağduru İle Korunmaya Ve Yardıma Muhtaç Çocukların Genel Dağılımı (2006).....	36
Grafik 3: Öz Anne ve Öz Babanın Öğrenim Durumu ile Çocuğun Suç Türünün İlişkisi.....	116
Grafik 4: Öz Anne ve Öz Babanın Öğrenim Durumu ile Çocuğun Suç İşleme Fikrinin İlişkisi	117
Grafik 5: Öz Anne ve Öz Babanın İş Durumu ile Çocuğun Suç Türünün İlişkisi.....	118
Grafik 6: Tutuklanma/Hüküm Giyme ve Öz Anne-Öz Babanın Birlikte Yaşamaları ile Suç Türü İlişkisi	119
Grafik 7: Çocuğun Aile İçerisinde En Çok Maruz Kalınan Şiddet Türü ve Öz Anne – Babanın Birlikte Yaşamaları ile Suç Türleri İlişkisi	120
Grafik 8: Tutuklanan/Hapse Giren Arkadaşların Suç Türü ve Herhangi Bir Uyuşturucu Madde Kullanıyor mu ile Kendisinin Suç Türleri İlişkisi.....	121
Grafik 9: Öz Annenin Öğrenim Durumu ve Herhangi Bir Uyuşturucu Madde Kullanması ile Kendi İşlediği Suç Türleri İlişkisi.....	122
Grafik 10: Arkadaşlarından Tutuklanmış/Hapse Girmesi ve Hiç Tutuklandınız mı ile Herhangi Bir Uyuşturucu Madde Kullanıyor mu İlişkisi.....	123
Grafik 11: Öz Anne ve Öz Babanın İş Durumu İle Çocuğun Genelde Nerede Çalıştığı İlişkisi.....	124

1. Giriş, Amaç ve Yöntem

Hızla değişen ve gelişen sosyal yapıda bazı yeni sosyal problemler ortaya çıkarken var olan sosyal problemlerden bir kısmı da hem çeşitlenmekte hem de etki alanı genişlemektedir. Sosyal problemlerden bazıları yeni suç biçimleri olarak toplumun farklı kesimlerini rahatsız etmekte bu yolla genel refah ve düzeni bozucu olmaktadır. Kentlerin yapısı yatay ve dikey hareketlilik sonucu giderek daha karmaşık hale gelmekte, artan nüfus resmi kontrol araçlarının gerekliliğini artırmaktadır. Ailenin yapı ve fonksiyonlarında ortaya çıkan değişimler, çocukların ve gençlerin sosyalizasyonunda önemli problemlere neden olmaktadır.

Bugün Türkiye’de suç işleyen ve suç mağduru olan çocuklar medyada sık yer almalarına rağmen, konu ile ilgili çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir.. Sokak çocukları olgusu ile ekonomik, sosyal,kültürel ve politik bir çok faktör ilişkilidir. Hızlı ve düzensiz kentleşme, düşük sosyo-ekonomik düzey, göç ve onun beraberinde getirdiği sağlıksız yerleşim ve yaşam koşulları, aile içi ilişkilerde parçalanmış ailenin yarattığı bozulmalar, aile içi şiddet, ailenin kalabalıklığı, cinsel ve duygusal istismar, öğrenim düzeyinin düşüklüğü, yetersiz kontrol çocukları sapsmış davranışlara ve sokağa itmektedir. Bu özellikler tüm ülkelerde sokakta yaşayan, suç işleyen çocuklar ve suça maruz kalan çocuklarda görülmektedir. Kısaca gelişmişlik farkı ülkeler arasında sorunun dağılımı ve çözüm olanakları açısından önemli farklılıklar gösterse de, çocukları bu soruna iten nedenler sosyal yapılar arasında benzerlikler göstermektedir.

Roux, bugün hem gelişmiş hem gelişmekte olan ülkeler, sokak çocuklarından kaynaklanan problemlerle karşı karşıyadırlar görüşündedir. O’na göre, sokak çocukları ekonomik gelişimin, savaşın, yoksulluğun, geleneksel değerlerin kaybolmasının, ev içi şiddetin, fiziksel ve zihinsel istismarın kurbanlarıdır. (Le Roux, 1996).

Evden kaçan, sokakta yaşayan, suç işleyen ve suça maruz kalan çocuklar sadece kendi ailelerine problem yaratmazlar, yaşadıkları çevrenin genel düzenine de zarar verirler. Suç işleyen bu çocuklar arkalarında birçok mağdur bırakırlar. Örneğin başkalarının malını gasp edebilirler ya da kullandıkları uyuşturucu maddenin etkisiyle başkalarının canına, malına ve ırzına tecavüz ederler. Bu şekilde, bir taraftan suça maruz kalanlar mağdur olurlarken öte yandan, uyuşturucu bağımlısı olan çocukların da bağımlılığın beraberrinde getireceği sağlık sorunları nedeniyle devlete yük olmaları söz konusu olur. Suç işleyen çocuk yakalanınca, onun soruşturmasının yapılması, tutuklanması, yetiştirme yurtlarına veya tedavi olacağı merkezlere gitmesi de devlete pahalıya mal olur. Hele hele bu çocukların yarısının yetişkin suçluları olacağı düşünülünce zararın faturası kat kat artar. Günümüzde hemen her gün görsel ve yazılı basına yansıyan kapkaç, gasp ve tecavüz suçları konunun önemini ve sorunun çözümlenebilmesi için biran önce tedbirler alınmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.

İşte bu çalışmanın amacı, kısaca, farklı boyutlarıyla açıklanmaya çalışılan sorunu başlangıçta belirleyip ona neden olan faktörleri saptamak, gelecekte bireysel ve toplumsal maliyetleri çok daha yüksek olacak olan evden kaçan, suç işleyen ve suça maruz kalan çocukların yeniden topluma kazandırılmaları için toplumun sivil ve resmi tüm ilgili kurum ve kuruluşlarının almaları gereken önlemleri sunmaktır.

Yöntem:

Sokakta yaşayan, suç işleyen ve suça maruz kalan çocukların ve ailelerinin demografik, sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerini, çocukların sokakta yaşama nedenlerini, ne tür suçları hangi nedenlerden işlediklerini ve hangi suçların mağdurları olduklarını belirlemek amacıyla Ankara ve İstanbul'un merkez ve ilçelerinde haklarında işlem yapılan çocuklardan %95 anlamlılıkta küme tekniğiyle bir örneklem seçilmiştir. Çalışmada test edilecek hipotezler şu şekilde ifade edilebilir:

1. Öz annenin öğrenim durumu ile çocuğun işlediği suç türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
2. Öz babanın öğrenim durumu ile çocuğun işlediği suç türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
3. Çocuğun öğrenim durumu ile işlediği suç türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
4. Çocuğun çalışıp çalışmamasıyla işlediği suç türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.

5. Çocuğun çalıştığı yer ile işlediği suç türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
6. Aile içinde maruz kalınan şiddet ile işlenen suç türleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
7. Ailenin şu anda oturduğu yer ile işlenen suç türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
8. Ailenin başka bir yerden göç etmeleri durumuyla işlenen suç türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
9. Ailenin göç ettiği yer ile işlenen suç türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
10. Çocuğun evden kaçma yaşı ile işlenen suç türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
11. Çocukların sigara kullanması durumuyla işlenen suç türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
12. Çocuğun uyuşturucu madde kullanma durumu ile işlediği suç türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
13. Çocuğun işlediği suç türü ile arkadaşının işlediği suç türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Uygulama başlamadan sosyolog ve psikologlardan oluşan anketör- lere anket uygulaması ve mülakatla ilgili eğitim verilmiştir. Ankara ve İstanbul'un merkez ve merkez ilçelerinde suç isnadı ile çocuk bürolarına getirilen çocukların sayısı 2004 yılında 18.272'di .

Suçluluk konusunda araştırma yapılırken genelde hapisaneler örneklem birimi sayılarak küme örneklemesine başvurulur. Bilindiği gibi bu örnekleme tekniğinde örnek alınan tek tek kişiler değil bu kişilerin oluşturduğu kümelerdir. Ana evren büyüklüğü 500.000 den fazla olduğu için evrenden %95 anlamlılıkla seçilen örneklemin büyüklüğü 384 olarak belirlenmiştir.

Bu araştırmada örneklemin temsil gücünü artırmak amacıyla her bir il için örneklem büyüklüğü 770'e yükseltilmiştir. Belirlenen bu sayıya ulaşabilmek için Ankara'da 6 merkez ilçenin her birinden 128, İstanbul'da ise en fazla olay intikal eden 10 ilçenin her birinden 77 çocuğun rastgele seçilmesi planlamıştı. Bu bağlamda Ankara ve İstanbul'da Çocuk Şube Müdürlüklerine ve Çocuk Bürolarına (Kadıköy, Sarıyer, Beşiktaş, Beyoğlu, Bayrampaşa), Ankara ve İstanbul'da Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun ve bazı özel kurumların yurtlarına, Yel Değirmeni Çocuk Merkezleri, İstanbul Bahçelievler 80.Yıl Kız Yurdu, İstanbul Florya Gençlik Merkezi, İstanbul Ağaçlı Çocuk Yurdu, Umut Vakfı Yurtları, İstanbul

Belediyesi İSMEM Meslek Edindirme Merkezine, Ankara ve İstanbul'da 18 yaş altı kız ve erkek tutuklu ve hükümlüleri barındıran Ceza ve Tevkif Kurumlarına (Elmadağ, Paşa Kapısı ve Bayrampaşa) ulaşılarak haklarında işlem yapılan çocuklara onların ve ailelerinin sosyal, kültürel, ekonomik ve demografik özelliklerini betimlemeye yarayacak 118 adet açık uçlu ve çoktan seçmeli sorudan oluşan bir soru kâğıdı planlandığı gibi doğrudan ve tek tek uygulanmıştır.

Soru kağıdının uygulanmasına ek olarak, suç isnadı ile çocuk bürolarına gelen çocuklar ile bazı konularda yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Bilindiği gibi, sokakta yaşayan ve/veya sokakta çalışan çocukların sayılarını tam olarak tesbit etmek mümkün değildir. Bu nedenle araştırma süresince bu gruplardan mümkün olduğunca çok çocukla görüşme yapılmaya çalışılmıştır. Ankara'da Çocuk Şubesine getirilen çocuklarla araştırmanın yapıldığı zamanda yürürlükte olan 'Çocuk Koruma Kanununda' belirtilen süre içinde görüşülerek daha sonra çocukların zamanında Savcı ile görüşmelerine imkân sağlanmıştır.

Anketörlerin Ankara çocuk şubesine günlük olarak devam etmelerine ve gelen çocuklarla görüşmelerine rağmen, çeşitli nedenlerden dolayı planlanan sürede örneklemin Ankara kısmı tamamlanamamıştır. Bu nedenle Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünden gerekli izinler alınarak Elmadağ'da bulunan Çocuk Cezaevindeki hükümlü çocuklarla da görüşülmüş ve belirlenen örneklem büyüklüğüne ulaşılmıştır.

İstanbul'da ise, araştırma örnekleminin tümüne ulaşılması Ankara'ya kıyasla daha zor olmuştur. İstanbul da ilçelerin birbirinden uzaklığının fazla olması nedeniyle Çocuk Bürolarına getirilen çocuklara Çocukları Koruma Kanununun da öngörülen sürede ulaşmak çok zor bazı durumlarda da imkânsız olmuştur. İstanbul'da da yukarıda belirtilen kurumlardaki çocuklar örnekleme dahil edilerek çalışma tamamlanmış, böylece Ankara ve İstanbul'da toplam 1526 çocuğa ulaşılmıştır.

Görüşmelerde sorulacak sorular önceden belirlenmiştir. Pilot araştırmalarla anket sorularının anlaşılabilirliğine ek olarak, soru kağıdının muhtemel uygulanma süresi ve mülakatlarda sorulacak sorular da belirlenmiştir. Mülakatlar, ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş, daha sonra deşifre edilerek değerlendirilmiştir. Mülakatların daha sonra yapılması planlanan çalışmada vaka incelemesi şeklinde değerlendirilmesi düşünülmektedir.

Soru kâğıdı uygulaması yoluyla elde edilen veriler öncelikle frekans tabloları olarak tek boyutlu tablolar haline getirilmiş böylece örneklem grubu betimlenmiştir. Daha sonra çocuğun, sokakta yaşaması, suça maruz kalma-

sı ile işlediği suç türleri ve bunlara katılma nedenlerini belirlemek amacıyla etkisi olduğu düşünülen bazı değişkenlerin sonuç değişkeni ile ilişkileri Çapraz Tablolama ve Çok Değişkenli Analiz yardımıyla irdelenmiştir. Çok Değişkenli Analiz Tekniğinde 1- Homogeneity 2- Üç Boyutlu Tablolama teknikleri kullanılarak değişkenler arası muhtemel ilişkiler irdelenmiştir..

Araştırma sonucu elde edilen veriler yardımıyla, sokakta yaşayan, suç işleyen ve suça maruz kalan çocukların demografik, sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri betimlenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler bu çocuklarla ilgili mevcut uygulamaları sorgulamamızı, çocukların sağlıklı ve yasalara uyan bireyler haline gelmesi için neler yapılabileceği konusunda öneriler geliştirilmesini, çocuklarla ilgili resmi kurumlara ve sivil toplum örgütlerine düşen görevlerin tartışılmasını sağlamıştır. Böylece araştırma verileri gelecekte yetişkin suçlular olarak sosyal düzeni tehdit edeceği düşünülen çocuklarla ilgili bu sorunun önceden tanımlanmasını ve konu ile ilgili çözüm önerilerinin geliştirilmesini sağlamıştır.

2. Kavramlar ve Tanımlar

2.1. Suç İşleyen Çocuklar

Çocuk suçluluğu bazı kaynaklarda çocuğun sosyal uyumsuzluğunun bir ifadesi veya çocuktaki sapmış davranışların yasal müdahale gerektirecek duruma dönüşmesi olarak tanımlanmaktadır. Çocuk suçluluğu, bazı ülkelerde 17 veya 18 olarak kabul edilen yasal yaş sınırındaki bir çocuk tarafından, devletin yetkisindeki alan içerisinde uygulanan ceza kanununun ihlali halinde söz konusu olur. (Sevük, 1998: 13).

Türk Ceza Hukuku Açısından Çocuk Tanımı

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) mülga olan 765 sayılı Türk Ceza Kanunundan farklı olarak, “Genel Hükümler” bölümünün 6. maddesinde ceza kanunu açısından “çocuk” kavramını tanımlamıştır. Buna göre çocuk deyiminden; henüz onsekiz yaşını doldurmamış kişi anlaşılmaktadır.

15 Temmuz 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun (ÇKK) 3. maddesinde “çocuk” tanımı, daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişi olarak belirtilmiştir.

Bu kapsamda,

1. Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,

2. Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,
İfade eder.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi hükümleri göz önünde bulundurularak, “çocuk” deyiminden henüz onsekiz yaşını doldurmamış olan kişilerin anlaşılması gerektiğine dair bir tanıma yer verilmiştir.

Ceza Hukukunda Yaş Küçüklüğünün Etkileri

Onsekiz yaş altı çocuk olarak tanımlanmakla beraber TCK 31. maddesi yaptırım süresinin belirlenmesi açısından konuyu üçe ayırmıştır:

1. Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir. Oniki yaşını doldurmamış olan çocukların isnat yeteneği ve ceza ehliyeti açısından sorumsuzluğu kabul edilmiştir.
2. Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan onbir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz.
3. Fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde onsekiz yıldan yirmidört yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası oniki yıldan fazla olamaz.

TCK 50. madde gereğince fiili işlediği tarihte onsekiz yaşını doldurmamış bulunanların mahkûm edildiği bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, özgürlüğü bağlayıcı ceza dışında seçenek yaptırımlardan birine çevrilir.

İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası TCK 51. maddesi uyarınca mahkemece ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler bakımından üç yıldır.

Fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişilerin işlediği suçlar dolayısıyla haklarında TCK 58. madde uyarınca tekerrür hükümleri uygulanmaz.

Çocuklara Özgü Güvenlik Tedbiri

Çocuklara özgü uygulanabilecek güvenlik tedbirleri ÇKK'nun 5. maddesinde belirtilmiştir. Çocuklara özgü uygulanabilecek güvenlik tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan;

- a. Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,
- b. Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,
- c. Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,
- d. Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,
- e. Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbirdir.

Çocuk Suçlular Hakkında Soruşturma ve Kovuşturma

Suçta sürüklenen çocuk hakkındaki soruşturma çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır. Çocuğun ifadesinin alınması veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında, çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir. Cumhuriyet savcısı soruşturma sırasında gerekli görüldüğünde çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasını çocuk hâkiminden isteyebilir.

Gözüaltına alınan çocuklar, kolluğun çocuk biriminde tutulur. Kolluğun çocuk biriminin bulunmadığı yerlerde çocuklar, gözüaltına alınan yetişkinlerden ayrı bir yerde tutulur.

Çocukların yetişkinlerle birlikte suç işlemesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturma ayrı yürütülür. Bu hâlde de çocuklar hakkında gerekli tedbirler uygulanmakla beraber, mahkeme lüzum gördüğü takdirde çocuk hakkındaki yargılamayı genel mahkemedeki davanın sonucuna kadar bekletebilir. Davaların birlikte yürütülmesinin zorunlu görülmesi hâlinde, genel mahkemelerde, yargılamanın her aşamasında, mahkemelerin uygun bulması şartıyla birleştirme kararı verilebilir. Bu takdirde birleştirilen davalar genel mahkemelerde görülür.

Çocuklara zincir, kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak; zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlem alınabilir.

Onbeş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez.

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun (CMK) 150. maddesi uyarınca, avukatı bulunmayan şüpheli veya sanık çocuklara, istemi aranmaksızın bir avukat görevlendirilir. Sanık, onsekiz yaşını doldurmamış ise CMK'nun 185. maddesi gereğince duruşma kapalı yapılır; hüküm de kapalı duruşmada açıklanır.

Çocuk, velisi, vasisi, mahkemece görevlendirilmiş sosyal çalışma görevlisi, çocuğun bakımını üstlenen aile ve kurumda bakılıyorsa kurumun temsilcisi duruşmada hazır bulunabilir. Mahkeme veya hâkim, çocuğun sorgusu veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurabilir. Duruşmalarda hazır bulunan çocuk, yararı gerektirdiği takdirde duruşma salonundan çıkarılabileceği gibi sorgusu yapılmış çocuğun duruşmada hazır bulundurulmasına da gerek görülmeyebilir.

Sosyal bir varlık olan çocuk aile içinde doğar, toplumun gelenek, görenek, örf ve adetlerini ve toplumda oynayacağı rollerin gereklerini sosyalizasyon süreci yoluyla öğrenir. Bu sürecin en önemli aktörü annedir. Çocuk veya genç toplumun kendisine verdiği rolleri yerine getirirken; çevre koşullarının etkisiyle suçlu davranış gösterebilir.

Suçun çok sayıda tanımı vardır. Suçlu davranış çağdaş kriminolojide yasal, siyasal, sosyolojik ve psikolojik bakış açılarına göre tanımlanır. Suç, en genel ifadesiyle, “ceza yasalarında yapılması ya da yapılmaması suç olarak ifade edilen davranışlar” olarak tanımlanır (İçli 2007:25).

Ülkelere göre, ceza ehliyeti yaşının alt ve üst sınırları ülkelere göre de farklılık göstermektedir. Örneğin, ceza ehliyetini 7 yaşından başlatan ülkeler: Avusturalya (Tazmanya), Bengladeş, Kıbrıs Rum Kesimi, Gana, İrlanda, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Pakistan, Sudan, Suriye'dir.

Ceza ehliyetini 8 yaşından başlatan ülkeler: Sri Lanka ve İskoçya, ceza ehliyetini 9 yaşından başlatan ülkeler: Irak ve Filipinler, 10 yaşından başlatan ülkeler: Avustralya (birçok eyaleti), Nepal, Yeni Zelanda, Nikaragua, İngiltere, 12 yaşından başlatan ülkeler: Kanada, Kore, Uganda, 13 yaşından başlatan ülkeler: Cezayir, Çad, Fransa, Polonya, Tunus, 14 yaşından başlatan ülkeler: Bulgaristan, Çin, Almanya, Macaristan, İtalya, Japonya, Libya, Romanya, Rusya, Vietnam, Yugoslavya, 15 yaşından başlatan ülkeler: Danimarka, Mısır, Finlandiya, Norveç, İzlanda, Peru, Sudan, İsveç, 16 yaşından başlatan ülkeler: Arjantin, Azerbaycan, Bolivya, Şili, Küba, Portekiz, İspanya, Ukrayna, 18 yaşından başlatan ülkeler ise: Belçika Kolombiya, Panama ve Peru'dur (Polat.www.Kriminoloji.com.2002).

ABD de 1989-1999 yılları arasında öğrenciler okula ilişkin korkularını rapor etmişlerdir. Bu korkular özellikle 1990 yılı ortalarında en yüksek düzeye ulaşmıştır. Okullarda görülen silahlı yaralamalar okullardaki gençlerin güvenliğinin tartışılmasına araştırmaların yol açmıştır.

Kalifornia gençliğinin güvenliği konulu saha araştırması 7, 9 ve 11. sınıflardan 108 resmi ve 7 özel okulda 12,777 öğrenci ile Kasım 1999 ile Nisan 2000 yılları arasında yapılmıştır. Araştırma mülke zarar verme, silah taşıma ve kullanma, tehdit, yaralama ve darp yoluyla mağdur etme, çete üyesi olma tutuklanma ile öğrencilerin okul ve mahalle güvenliği algılarını incelemiştir. Sonuç olarak okulun öğrencilerin çoğu için güvenli olduğunun fakat hepsi için olmadığı görülmüştür. Okullarda fiziksel şiddetin silahtan daha genel bir problem olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin uyuşturucu kullanımı ile şiddet arasındaki ilişkiye bakılmıştır. 1995-1997 arasında yapılan aynı araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında rapor edilen şiddet ve mağduriyet oranlarının arttığı görülmüştür. Dikkat çekici biçimde artış gösteren bir davranış silah taşıma olmuştur (Anderson ve diğerleri 2000).

Nelson ve Israel'in çalışmalarında şiddet suçu işleyen gençlerin sayısının 1985 ile 1998 yılları arasında %54 oranında artış gösterdiği ifade edilmektedir. Aşağıdaki tabloda bu hususla ilgili veriler sunulmaktadır (Wicks-Nelson ve Israel 2003: 189-229).

Korunmaya muhtaç çocukların hukuki açıdan "korunma kapsamına alınabilmeleri ile ilgili Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunun 2828 sayılı kanunu çocukların bakımları ve yetiştirilmeleri için kurumlara yerleştirilmeleri konusunda çeşitli düzenlemeler getirmektedir. Kanun korunma-

ya muhtaç çocuğu “beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup;

1. Ana veya babasız, ana ve babasız,
2. Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,
3. Ana ve babası veya her ikisi tarafından terk edilen,
4. Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen, çocuk olarak tanımlanmaktadır. Kurum bünyesinde korunmaya muhtaç çocuklara hizmet veren çeşitli kuruluşlar vardır. Bunlar: korunmaya muhtaç çocuklara hizmet veren çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, kreş ve gündüz bakımevleri, çocuk evleri olarak belirtilir. (SHÇEK 2828 No’lu Kanun).

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 15. maddesi ile islahavi ismi Çocuk Eğitimevi olarak değiştirilmiştir. Buna göre Çocuk eğitimevleri; çocuk hükümlüler hakkında verilen cezaların, hükümlülerin eğitilmeleri, meslek edinmeleri ve yeniden toplumla bütünleştirilmeleri amaçları güdülenek yerine getirildiği tesislerdir. Bu kurumlarda firara karşı engel bulundurulmaz; kurum güvenliği iç güvenlik görevlilerinin gözetim ve sorumluluğunda sağlanır. Kurum içinde veya dışında herhangi bir eğitim ve öğretim programına devam eden ve onsekiz yaşını dolduran çocukların, eğitim ve öğretimlerini tamamlayabilmeleri bakımından yirmibir yaşını bitirinceye kadar bu tesislerde kalmalarına izin verilebilir. Haklarında tutuklama kararı bulunanlar ile disiplin ya da diğer nedenlerle kapalı ceza infaz kurumlarına nakillerine karar verilen çocuklar hariç olmak üzere, bu tesislerde bulunan çocuk hükümlüler kapalı ceza infaz kurumlarına gönderilmezler.

Çocukların en sık işledikleri suçlar şahsa karşı işlenen suçlar, cinsel suçlar ve mala karşı işlenen suçlar olarak sayılabilir. Mala karşı suçlardan evden, işyerinden hırsızlık ile kapkaç ve gasp işleme oranları yüksektir.

Polat’a göre, Türkiye’de çocuk suçluluğu ile ilgili yayınlanmış istatistikler incelendiğinde üç dönemden söz edilebilir: Birinci dönem 1981-1985 yıllarını kapsamaktadır. 1982-1985 yılları arasında hükümlü çocuk sayısında artış gözlenmektedir. İkinci dönem 1986-1990 yıllarını kapsamaktadır. Bu dönemde hükümlü çocuk sayısında önemli oranda düşüş vardır. Bu dönemin verilerini incelerken Ankara, İstanbul, İzmir ve Trabzon illerindeki Çocuk Mahkemelerinin 1987 yılında faaliyete geçtikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Adalet Bakanlığı İstatistiklerine göre, 1991-1995 yıllarını kapsayan üçüncü dönemde hükümlü çocuk sayısında artış gözlenmektedir.

Türkiye’de Suç Türleri Açısından yıllara göre hükümlü çocuk sayıları ve yüzdeleri incelendiğinde en yüksek oranın 1995 yılına ait olduğu görülür. 1995 yılında adam öldürme, hırsızlık, yaralama ve gasp suç oranları diğer suçlardan yüksektir. Yıllara göre nüfus artışına da bağlı olarak değişiklikler görülmesine rağmen tabloda verilen suç kategorileri çocukların en sık işledikleri suçları kapsamaktadır.

Tablo 1: Türkiye’de 1991-1995 Yılları Arasında Suç Türlerine Göre Hükümlü Çocuk Sayısı

	Adam Öldürme		Hırsızlık		Irza Geçme		Fiili Livata		Yaralama		Gasp		Diğer	Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		Sayı	%
1991	86	16,5	115	12,9	63	25,9	56	17,5	11	16,7	69	13,8	10	410	15,4
1992	77	14,8	170	19,1	46	18,9	66	20,6	11	16,7	69	13,8	16	455	17,1
1993	84	16,2	153	17,2	44	18,1	73	22,8	13	19,7	110	22	17	494	18,6
1994	133	25,6	213	23,9	41	16,9	72	22,5	12	18,2	115	23	39	625	23,5
1995	140	26,9	239	26,8	49	20,2	53	16,6	19	28,8	138	27,5	33	671	25,3
Top.	520		890		243		320		66		501		115	2655	

Kaynak: http://www.die.gov.tr/yillik/07_Adalet.pdf

Aşağıdaki tabloda da cezaevinde kalan 11 yaş ve üstündeki çocukların hükümlülük oranları verilmektedir. Görüldüğü gibi kızların suç işleme oranları artış gösterirken, bu artış genel hükümlülük oranındaki artışa paralellik göstermektedir. İncelenen yılların hepsinde erkeklerin oranı kızlarınkinden çok yüksektir. Erkeklerin suç oranları da 1997 yılından itibaren artmaya başlamıştır. Erkek suç oranının toplam 11+ yaş içindeki oranı 2001 yılında en yüksek düzeye ulaşmıştır.

Tablo 2: Cezaevine giren hükümlü sayısının 11+ yaş toplam nüfusa oranı 1995 - 2004

		A = Genel		B = Erkek		C = Kadın		2002	2003	2004	
		1995	1996	1997	1998	1999	2000				
Toplam Nüfus (11 + yaş) (‘000) ⁽¹⁾	A	47 430	48 431	49 384	50 309	51 234	52 209	53 170	54 127	55 101	55 911
	B	23 918	24 418	24 893	25 357	25 817	26 304	26 783	27 255	27 737	28 129
	C	23 512	24 013	24 491	24 952	25 417	25 905	26 387	26 872	27 364	27 782
Cezaevine Giren Hükümlü Sayısı	A	63 103	61 120	62 946	69 077	83 466	98 969	112 237	98 955	99 876	101 308
	B	61 590	59 602	61 299	67 183	81 117	96 188	108 987	96 007	96 633	97 939
	C	1 513	1 518	1 647	1 894	2 349	2 781	3 250	2 948	3 243	3 369
Hükümlülük Oranı (100.000 kişide)	A	133	126	127	137	163	190	211	183	181	181
	B	258	244	246	265	314	366	407	352	348	348
	C	6	6	7	8	9	11	12	11	12	12

⁽¹⁾ Yıl ortası tahmini nüfustur.

Kaynak: www.tuik.gov.tr/VeriBilgi

Tablo 3: 2004 Yılı Türkiye Geneli Suç İşlediği Şüphesi Taşıyan Çocuklar

Mala Karşı				Şahsa Karşı							
C. Savcılığına Sevk Edilen		Firari		C. Savcılığına Sevk Edilen		Firari					
Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek				
3312	23932	123	1228	2482	19755	199	869				
Mala Karşı Toplam		Şahsa Karşı Toplam		Toplam		Mala Karşı Toplam		Şahsa Karşı Toplam		Toplam	
27244		1351		28595		22237		1068		23305	
Genel Toplam		51900									

Öter'e göre, 2004 yılında çocukların en fazla işlediği suç türü mala karşı olanlardır. Cinsiyete göre suç türü incelendiğinde erkek çocukların kız çocuklardan daha çok suça karıştığı görülmektedir. Mala karşı suçların %87.9'unu, şahsa karşı suçların da %88.4'ünü erkekler işlemiştir. 51900 çocuktan %95.3'ü Cumhuriyet savcılığına sevk edilmiştir (Öter, 2005).

Tablo 4: Yıllara ve Suç Türüne Göre Cezaevine ve Eğitime Giren Çocukların Dağılımı

Suç türüne göre çocuk ceza infaz kurumuna ve eğitime giren hükümlü çocuklar

Suç türü	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Toplam	706	584	428	358	457	329	334	202	78	236
Öldürme	142	118	83	82	57	62	45	28	17	21
(%)	20,1	20,2	19,4	22,9	12,5	18,8	13,5	13,9	21,8	8,9
Hırsızlık	309	214	147	91	136	83	51	29	12	47
(%)	43,8	36,6	34,3	25,4	29,8	25,2	15,3	14,4	15,4	19,9
Irza geçmek	59	42	28	43	54	27	30	20	7	30
(%)	8,4	7,2	6,5	12,0	11,8	8,2	9,0	9,9	9,0	12,7
Fiili livata	50	23	31	19	34	22	27	14	3	5
(%)	7,1	3,9	7,2	5,3	7,4	6,7	8,1	6,9	3,8	2,1
Yaralama	15	10	7	6	6	5	7	5	3	14
(%)	2,1	1,7	1,6	1,7	1,3	1,5	2,1	2,5	3,8	5,9
Yağma (Gasp) -	102	120	100	98	139	103	134	94	28	100
(%)	14,4	20,5	23,4	27,4	30,4	31,3	40,1	46,5	35,9	42,4
Diğer	29	57	32	19	31	27	40	12	8	19
(%)	4,1	9,8	7,5	5,3	6,8	8,2	12,0	5,9	10,3	8,1

Kaynak: Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, 2007

Tablonun incelenmesinden oranları verilen suçlar içinde hırsızlık, öldürme ve gasp en yüksek değerlere sahip görünmektedir. Yıllara göre alınan

güvenlik önlemleri ve sosyo ekonomik düzeyde sağlanan gelişmeler ceza infaz kurumuna ve eğitim evlerine giren çocuk sayılarında değişikliklere neden olmuştur.

2.2. Sokakta Yaşayan Çocuklar

Sokak çocukları kavramı ilk olarak 1851 yılında Henry Mayhew tarafından kullanılmıştır. Bununla birlikte kavramın literatürde yaygın kullanımını 1979'da Birleşmiş Milletler Çocuk Yılından sonra olmuştur. 1980'li yıllarda UNICEF'in yaptığı çalışmalar sonucunda gerçek sokak çocukları ile sokağın çocukları şeklinde ayırım yapılarak bir tanımlamaya gidilmiştir. *Sokaktaki çocuklar* ailesinden giderek az destek alan, ailenin geçim sorumluluğunu çalışarak paylaşmak zorunda kalan çocuklardır. Sokaklar bu çocukların günlük faaliyetlerdeki mekanları olsa da çoğu akşam evlerine dönmektedirler. Oysa *sokağın çocukları* günlük geçimlerini ailelerinden hiçbir destek almadan yalnız başlarına veren bir gruptur. Genelde terk edilmiş olarak adlandırılırlarsa da güvensizlik duygusu, istenmeme ve şiddete maruz kalma gibi nedenlerle onlar da ailelerini terk etmiş olabilirler. Ayrıca evle olan bağları kopmuştur. Bu çocuklar genellikle toplum tarafından dışlanma eğilimindedirler. Geceyi sokakta herhangi bir yerde geçirirler, geç saatlere kadar uyumazlar, evsizdirler, başı boş gezerler, hırsızlık yaparlar, suç işlerler ve madde bağımlısı olabilirler.

Bütün tanımsal farklılıklara rağmen; literatürde yaygın bir biçimde kabul gören bir sınıflama, özellikle geri kalmış ülkelerin sokaklarındaki çocukları, sahip oldukları aile desteğine göre, başlıca 3 kategoriye ayırmaktadır (Zerrinoğlu, 1995: 159-181)

1. "Sokak çocuğu olmaya aday olanlar", yani aileleriyle oturan ve sokakta çalışan çocuklar,
2. Aile desteği yetersizlik ve/veya süreksizlik gösterenler, yani "sokaktaki çocuklar" (children on the street)
3. Aile desteğinden nerdeyse bütünüyle yoksun olanlar, yani "sokak çocukları" (children of the street).

Dünya Sağlık Teşkilatı da sokak çocuklarını 4 başlık altında incelemektedir:

- *Sokağın çocuğu*: Sokak dışında bir eve sahip olmayan, ailesi tarafından terkedilmiş ya da aile bireyleri ölmüş çocuklar olabilirler. Bu tür bir çocuk yaşamak için savaşmak zorundadır. Arkadaşlarıyla dolaşabilir ya da terkedilmiş binalarda, inşaatlarda yaşayabilir.

- *Sokaktaki çocuk:* Bu çocuklar ailelerini düzenli olarak ziyaret ederler. Hatta çocuk uyumak için her gece evine gidebilir ama evdeki yoksulluk, aşırı kalabalık, cinsel ve fiziksel istismar nedeniyle günlerinin çoğunu hatta bazen gecelerini de sokakta geçirmeyi seçebilir.
- *Sokak ailesinin bir parçası olarak çocuk:* Yoksulluk, doğal afetler, ya da savaşlar ailenin yer değiştirerek sokakta yaşamasına sebep olabilir. Sokak ailelerinin bir parçası olarak çocuklar, genellikle ailelerinin diğer üyeleriyle birlikte sokakta çalışırlar.
- *Kurumsal bakımdaki çocuk:* Böyle bir çocuk evsiz bir ortamdan gelir ve bu duruma geri dönme riski vardır (World Health Organization).

Sokak çocuklarının yaşı ülkelere göre değişir. Gelişmekte olan ülkelerde 8 yaşında çocuklar dahi sokaklarda yaşayabilmektedir. Gelişmiş ülkelerde sokak çocukları genellikle 12 yaşın üstündedir. (World Health Organization).

Sokak çocuklarının tanımı da ülkeden ülkeye değişmektedir. Asya'daki pek çok ülkenin yukarıda açıklanan üç grup çocuk hakkındaki ortak görüşü, ailesi olsun ya da olmasın, tüm çocukların risk taşıdığıdır. (Le Roux, 1996).

Tayland'da, sokak çocukları terkedilmiş olan, sokakta çalışan ve yaşayan çocuklardır. Bu çocukların kalıcı bir evleri yoktur, halka açık alanlarda dolaşırlar, hayatlarını sokakta kazanırlar ve suçlular tarafından mağdur edilebilirler. Aileleri ile birlikte çalışmak için göç edenler bu gruba dahil edilmezler. Malezya'da, "bakım ve koruma" ihtiyacı olan her çocuk "risk grubunda" görülür. Sokak çocuklarının tanımı bu anlamda oldukça geniştir. Çin'de, sokak çocuklarını okuldan kaçanlar ya da 9 yıllık zorunlu öğrenimi tamamlamadan okulu bırakanlar oluşturur. Vietnam'da, sokak çocukları için 3 kategori belirtilmiştir: Terkedilmiş evsiz çocuklar, ailelerine giden çocuklar ve sokak ailesine mensup çocuklar. Jakarta'da, sokak çocuklarının büyük bir bölümü aileleriyle birlikte kalmaktadır. Bunlar sokakta çalışan çocuklar olarak sınıflandırılmaktadırlar. Hayatlarını sokakta zaman harcayarak kazanırlar ve kazandıklarıyla ailelerine destek olurlar. Bu grup suç ve uyuşturucu silahlarla çok az olarak ilgilidir. Jakarta'da, sokak çocuklarının tanımlandığı ikinci grup sokakta yaşayan çocuklardır. Bunlar zamanlarının çoğunu sokakta boş boş geçiren çocuklardır. Bazıları evsizdir, bazılarının evleriyle bağlantıları çok azdır. Bu çocuklar suç işlemede ve madde kullanımında yetişkinlerin ve kendilerinden büyük sokak çocuklarının etkisi altında kalmaktadırlar (Le Roux, 1996).

Güney Afrikalı araştırmacıların, sokak çocukları ile ilgili yaptıkları tanımlamalar aşağıdaki gibidir:

- Sokak çocukları gündüzleri sokaklarda dolaşan, geceleri boş binalarda ve sahipsiz arazilerde uyuyan gençlerdir.
- Sokak çocukları az sosyalleşmiş ve topluma bağlılığı gelişmemiş çocuklardır.
- En geniş anlamda, sokak çocuğu sokağı gerçek evi olarak gören çocuktur. Bu çocuklar ailelerini terk etmiş ya da onlar tarafından terk edilmişlerdir. Okuldan ayrılmışlardır. Bunların hepsi 16 yaşından önce gerçekleşir ve çocuklar göçebe bir sokak hayatı sürerler.
- “Sokak çocuğu” kavramı sokaktaki çocuğu simgeleyen bir kavramdır. Bu çocuklar şiddetin, ilaç ve alkol kullanımının olduğu kalabalık ev ortamlarından ya da savaştan dolayı ikiye bölünmüş topluluklardan gelirler. Pek çoğu istismar edilmiştir ve şehirde daha iyi bir yaşam bulmayı umarlar (Le Roux, 1996).

UNICEF'in Zimbabwe'de gerçekleştirdiği çalışmada “sokak çocukları” kavramının en genel tanımının henüz yetişkinliğe erişmeyen, yetersiz denetim, gözetim ve yönlendirmeye maruz kalan, boş mekanlar, çöplükler gibi yerleri mesken tutan sokaklar alışageldikleri ikametgahları olan kız veya erkek çocuk veya genç anlamında kullanılmakta olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada “sokak çocukları” kavramı sokakta çalışan ve/veya uyuyan çocuk olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram 1983 de İsveç’de bir sivil toplum örgütü tarafından formüle edilmiştir. UNICEF sokak çocuklarını “sokaktaki çocuklar” ve “sokağın çocukları” diye adlandırılan iki kategoriye ayırmaktadır. Bu araştırmada 450 sokak çocuğu ile mülakat yapılmıştır. Bu çocuklardan 260 tanesi 18 yaş ve altında olup “Çocuk Mülakat” formundaki tüm soruları cevaplamışlardır. Çocukların yaptıkları bazı işler (arabaları bekleme), sarhoş veya uyuşturucu etkisinde olmaları nedeniyle örneklem hacmi çok azalmıştır. 260 sokak çocuğunun %56,9’u sokakta çalışan ve uyuyan, % 31,4’unun evleri vardır ve geceleri yatmaya eve giden, çoğu en az bir öz ebeveynle birlikte yaşayanveya geniş aile üyeleri ile birlikte yaşayan, %31,4’ü (sokaktaki çocuk-children on the street) sokakta çalışıp evde uyuyan, yaklaşık %12’si (%11,8) hem evlerinde hem sokakta uyuyan kategorisindeydi. Bu son grup sokak çocuğu ve sokağın çocuğu kategorilerinin arasında bir yerde yer alır.

Mülakat yapılan çocukların bazıları dilencilik yaparken (% 45,7), bir kısmı işportacı (14,7), 21,2’si araba kollayıcısı ve az bir kısmı kör ebeveynlere refakat etmekteydi. Sokak çocuklarının ve sokağın çocuklarının önemli bir kısmı cinsel ve fiziksel tacize uğradıklarını ifade etmişlerdir.

Sokak çocukları sokakta oluş nedenlerini de, para kazanmak için, öksüz/ yetim oldukları için üvey anne, üvey baba ve bazı akrabaların istismarı,

yetersiz bakım ve koruması ile akran grubu baskısı olarak belirmişlerdir. Grupta en büyük oran aile için para kazanma nedeniyle sokakta olma kategorisindeyken, ikinci sırada kimsesiz olma ve yetersiz bakım gelmektedir. Grubun %18.3'ü üvey anne, üvey baba veya bazı akrabaların istismarı nedeniyle sokak çocuğu olmayı seçtiğini ifade etmiştir.

Bir tür sapmış davranışa katılma ya da evden kaçma oranı % 6,4'tür (UNICEF, A Study on Street Children in Zimbabwe). UNICEF'in ve diğer bazı kuruluşların yayınlarında, aileleriyle hiçbir bağı kalmamış olan 'terkedilmiş' çocuklar ile 'sokakta yaşamayı seçen' ve ailesiyle 'nadiren' temasta bulunan çocuklar arasında da ayırım yapıldığı görülmektedir (Ennew, 1994).

Sokak çocuklarıyla çalışırken karşılaşılabilecek güçlüklerin başında sokakta yaşayan çocuk nüfusunun belirlenmesi gelmektedir. Sokak çocuğunun net bir tanımı yapılamadığı için çocukların sayısını belirlemek çok zor olmaktadır. Aynı zamanda, sokak çocukları olgusunun bir özelliği, çocukların devamlı hareket halinde olması, durağan bir yaşamlarının olmaması, bu sorunu daha da karmaşıklaştırmaktadır. Bu güçlüklerle rağmen çeşitli araştırmalar sonucu bazı veriler elde edilmiştir. 1980'li yıllarda yapılan ilk araştırmalar dünyada 80-100 milyon sokak çocuğu bulunduğunu öne sürmektedir. Bölgesel bazı çalışmalar da sokak çocuklarının sayısı hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır. Sokak çocukları normal çocuk nüfusunun Meksiko City'de %9'unu, Bangladeş'de %7'sini oluşturmaktadır. Güney Afrika ve Bulgaristan'da sokaktaki çocukların %70'i akşam evlerine dönmektedir. UNICEF raporuna göre, tüm dünyada, ailesiyle bağlarını koparmış ve bir barınağa gereksinim duyan çocukların oranı %5 -10 arasındadır (Street Children: A Growing Urban Tragedy Report for the Independent Commission On International Humanitarian Issues, 1986). Evrensel olarak bu olgunun coğrafi dağılımına bakılacak olursa özellikle Latin Amerika, Afrika ve Asya'da problemin yoğun olduğu göze çarpmaktadır. Bölgede sorundan etkilenen ne en yoksul ülke olarak Paraguay, ne de en zengin ülke olarak Venezuela sayılabilir. Sorunun Brezilya, Kolombiya ve Meksika gibi orta gelirli ülkelerde yoğunlaştığı öne sürülmektedir. (Street Children: A Growing Urban Tragedy Report for the Independent Commission On International Humanitarian Issues, 1986).

Kalabalık nüfusuyla Hindistan'da sorun, kültürel faktörlerin de etkisiyle geniş boyutlara ulaşmıştır. Afrika'da sokak çocukları sorununu yeni başlamakla birlikte çocuk sayısının hızla arttığı görülmektedir. Hartoum'da tahmin edilen rakam 20.000 civarındadır. Endüstrileşmiş ülkelerde de durumun pek farklı olmadığı ifade edilmektedir (Street Children: A Growing

Urban Tragedy Report for the Independent Commission On International Humanitarian Issues, 1986).

Sonuç olarak, sokak çocuğu sorunu dünyanın hemen her yerinde benzerlik göstermektedir. Gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde farklı nedenlerle çocuklar sokaklarda yaşamakta ya da çalışmaktadırlar. Bunun sonucunda, suça maruz kalan ve suç işleyen ya da işlenen çocukların sayısı artmaktadır.

Türkiye’de 1950’li yıllarda yaşanmaya başlanan göç ve kentleşme olguları “sokak çocukları sorununun” da temeli olarak gösterilebilir. Bu yıllarda “Köprüaltı Çocukları” olarak adlandırılan bu çocuklar Türkiye’de çocuklarla ilgili yapılan ilk anket çalışmalarından birine konu olmuşlardır. Uluğtekin’e göre, Türkiye’de akademisyenlerin yaptığı sokak çocukları araştırmalarının elde ettikleri sonuçlar: a) Sokak çocuklarının ailelerine ilişkin, b) Sokak çocuklarının okul, çalışma yaşamı, ihtiyaç ve davranış bozukluklarına ilişkin sonuçlar olmak üzere iki büyük grupta toplanabilir. Buna göre sokak çocukları sorununun nedenleri ve sonuçları itibariyle çok faktörlü olduğu ifade edilebilir (Uluğtekin 1997:113-118).

Sokak Çocuklarının dünyadaki sayısı daha önce de belirtildiği gibi tam olarak saptanamamaktadır, çünkü çocuklar sıklıkla yer değiştirmekte ve istatistik elde etmeye elverişli okul, ev ve sosyal kurumlarda genellikle bulunmamaktadırlar. Ayrıca, sokak çocukları üzerinde fikir birliğine varılmış bir tanımının olmaması da sayılarının tam olarak tespit edilememesine neden olmaktadır. Buna ek olarak çeşitli nedenlerden dolayı suça maruz kalan ve suç işleyen çocukların sayıları da tam olarak kayıt altına alınamamaktadır. Resmi ve sivil kuruluşların sayıları arasında da farklar olabilmektedir. Birleşmiş Milletlerin 2000 yılında yayınladığı “Çocuk Hakları Dünya Raporu, 2000: Polis İstismarı ve Sokak Çocuklarının Keyfi Alıkonulması” (World Report 2000 Section on Children’s Rights: Police Abuse and Arbitrary Detention of Street Children) raporuna göre sokak çocuklarının dünyadaki toplam sayısı 150 milyon olarak tahmin edilmektedir ve hızla artmaktadır. Bu çocuklar genelde toplumun çocukları olarak adlandırılmaktadır. Yaşları 3 ile 18 yaş arasında olan bu çocuklar ve gençlerin yaklaşık %40’ı ise evsizdir. Çocukların %60’ı ise ailelerini ekonomik bakımdan desteklemek için çalışmaktadır. Bu çocukların çoğu sağlıksız koşullarda yaşamakta, olup sosyal güvenceden ve formal öğrenimden yoksun bir durumdadırlar. Bu çocuklar artan bir şekilde acımasız fiziksel ve psikolojik şiddet, cinsel taciz ve tecavüz, uyuşturucu ve alkol bağımlılığı, köle işçilik, seks köleliği, organ mafyası, porno endüstrisi ve genelde insan hakları ihlallerinin kurbanı olmaktadır.

Sayıları ne olursa olsun sokak çocuklarının dünya için önemli küresel sorulardan biri olduğu açıktır.

Sonuç olarak, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sokak çocukları arasında sayısal ve niteliksel farklılıklar olduğu hususu vurgulanmalıdır. Gelişmiş ülkelerin aksine, gelişmekte olan yada üçüncü dünya ülkelerinde sokak çocukları evlerinden sürekli kaçan çocuklardan oluşmaktadır. Gelişmiş ülkelerde ise tipik bir sokak çocuğu beyaz ve kızdır ya da orta ya da yüksek gelir düzeyinde olup evlerini geçici olarak terk ederler. Bu çocuklar herhangi bir kurala karşı gelmezler ancak kişiler arası ya da ailevi problemlerle baş edemezler (Le Roux, 1996).

2.3. Suça Maruz Kalan Çocuklar

Çocuklar ve gençler şiddet eylemlerinin bazen faili bazen de mağduru olarak karşımıza çıkarlar. Ancak bu konuda ülkemizde araştırmaların sayısı az olduğu için problemin gerçek boyutları hakkında tahmin yapmanın ötesinde bilgi sahibi olamamaktayız...

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun hazırladığı 54 maddelik uluslararası bir yasa niteliğinde olan "Çocuk Hakları Sözleşmesi" 1994 yılında Türkiye tarafından da kabul edilmiştir. Bu sözleşmeye göre devletler: Çocuğu anne-babanın ya da çocuğun bakımından sorumlu başka kişilerin her türlü kötü muamelesinden (bedensel ya da zihinsel saldırı, ırza geçme dahil her türlü istismar, ihmal ve kötü muamele gibi) korumak, çocuğun istismarını önlemek ve bu tür davranışlara maruz kalan çocukların tedavisini amaçlayan sosyal programlar hazırlamakla (Madde 19),

Çocukların gelişimlerini ve büyümelerini olumsuz etkileyecek işlerden ve ekonomik sömürülmeden korumakla (Madde 32),

Çocukları fuhuş ve pornografi dahil, her türlü cinsel istismar ve sömürden korumakla (Madde 34),

Çocukları işkence veya diğer zalimce insanlık dışı ve aşağılayıcı ceza veya muameleye karşı korumakla (Madde 37), Çocukları silahlı çatışmaların dışında tutmakla ve onları savaşın etkilerinden korunmakla (Madde 38), Silahlı çatışma mağduru olan çocukların beden ve ruh sağlıklarının korunmakla veya rehabilite edilmelerini ve toplumla bütünleşebilmelerini sağlamakla (Madde 39) yükümlüdür.

Ülkemizde şiddetin bir "terbiye" biçimi olarak algılanması, bunun aile içinde ve kamusal alanda meşru olarak görülmesi; bu davranışın hem tekrarlamasına hem de gizlenmesine yol açmaktadır. Evinden kaçan çocukların bir çoğu evlerindeki dayaktan yakınmışlardır.

Korunmaya muhtaç olan, ihmal ve istismara maruz kalan, evden veya kurumdan kaçan, mülteci, refakatsiz, sokakta yaşayan, sokakta çalıştırılan, oturduğu yeri haber vermekten aciz, suça maruz kalan, kimliği tespit edilemeyen çocukların ailelerine veya ilgili bir kurum ya da kuruluşa teslim edilinceye kadar geçici olarak yemek, bakım, temizlik, oyun gibi ihtiyaçlarını karşılamak üzere Çocuk Polisi bünyesinde Çocuk Bakım Üniteleri hazırlanmıştır (Güller, 2005).

Emniyet Müdürlüğüne bağlı ekiplerin yaptığı kontroller ve her hangi bir suç isnadı ile Çocuk Şubesine getirilen çocuklardan madde bağımlısı olduğu tesbit edilenlerin öncelikle işlemleri yapılmaktadır. İşlemler sonrasında bu çocukların aileleriyle irtibat sağlanıp, tedaviyle ilgili gerekli rehberlik yapılmaktadır. Tedaviyi kabul eden ve isteyen çocuklar aileleriyle birlikte Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine sevk edilerek tedavileri sağlanmaktadır. Suç mağduru çocuklar ile ailesi tarafından ihmal ve istismar edilen çocuklar ruhsal tedavileri için psikologla görüştürülmekte, daha kapsamlı tedaviye ihtiyacı olanların Çukurova Üniversitesi Balcalı Hastanesi Çocuk Ruh Sağlığı Hastalıkları bölümünde tedavileri sağlanmaktadır. Ayrıca ihmal ve istismarı sürekli olarak yaşayan veya aile içi şiddete maruz kalan çocuklar da korunma altına alınılarak durumlarına uygun Sosyal Hizmet kuruluşlarına yerleştirilmesi sağlanmaktadır. Çeşitli nedenler ile şubeye gelen çocukların durumları incelenmektedir. Bu inceleme sonucu çocuklarına durumuna göre ayni veya nakdi yardım almaları sağlanmaktadır (Kara, 2005).

2.4. Sokakta Çalışan Çocuklar

Genel olarak ailelerinin ekonomik yetersizlikleri nedeniyle sokaklarda mal veya hizmet satarak kendilerinin ya da ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan çocuklardır (Özyanık, 1998). Sokakta çalışan çocuklar ile sokakta yaşayan çocuklar zaman zaman birbirlerine karıştırılsa da, bu iki grubu birbirinden ayıran temel özellik sokakta çalışan çocukların gece evine dönen çocuklar olmalarıdır.

Okvuran'a göre (2002), çocuğun sokakta çalışma nedenlerinin başında göç ve çarpık kentleşme gelmektedir. Bu olgularla bağlantılı olarak ortaya çıkan yoksulluk, işsizlik, öğrenim düzeyi düşüklüğü, vb. nedenler sağlıklı bir aile ortamı yaratmakta, çocuğun öğretiminin değeri aile için önemini yitirmekte, aileye ekonomik katkı sağlaması beklenen çocuk sokakta çalışmaya itilebilmektedir.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurum (SHÇEK), Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) ve UNICEF-Türkiye işbirliğiyle gerçekleştirilen so-

makta yaşayan ve çalışan çocuklarla katımlı eylem araştırmasının (2000) sonuçlarına göre çocukların sokakta çalışma nedenleri aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 5: Çocukların Sokakta Çalışma Nedenleri

Çalışma Nedeni	Çocuk Sayısı	Yüzde
Aile bütçesine katkıda bulunmak için	210	80.15
Harçlığını çıkarmak için	22	8.40
Evin geçimini sağlamak için	13	4.96
Ailesi istediği için	9	3.44
Kendisi istediği için	3	1.15
Cevapsız	5	1.91
Toplam	262	100.00

Kaynak: SHÇEK, DİE ve UNICEF-Türkiye "Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklarla katımlı eylem araştırması (2000)"

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin yürüttüğü, ILO-IPEC programı tarafından desteklenen Ankara Sokaklarında Çalışan Çocuklar Projesi 1992 yılında karşılıklı mutabakat sonucu hazırlanan protokolle başlamış 1997 yılına kadar protokol yenilenecek çalışmalara devam edilmiştir. Şu anda ILO desteği olmaksızın çalışmalar yürütülmektedir. Bu projenin başkanı Özyanık'a göre, sokakta çalışan çocuklar farklı özelliklerde ama aynı yaşlarda başka çocuklarla aynı ortamlarda sokağın getirdiği tehlike ve sorunları paylaşmaktadırlar. Sokaktaki varlık nedenlerine göre sokaktaki çocuklar, sokağı mesken edinenler, dilenci çocuklar sokak çeteleri, başıboş çocuklar ve sokakta çalışan çocuklar olmak üzere gruplandırılabilirler. Sokakta çalışan çocukların yoğun olarak yaptıkları işler şu şekilde gruplandırılmıştır:

- *Sermaye Yoğun İşler:* Çocukların ailelerinden ya da tanıdıklardan alınan paralarla ya da veresiye aldıkları simit, balon, su, çiçek, tatlı, ay çekirdeği, mısır, kestane, naylon poşet, peçete, çiklet, kuşyemi gibi malları satmalarıdır. Simitçilik ve pazarcılık bu işlerin başında gelmektedir.
- *Emek Yoğun İşler:* Sermayeye dayanmayan ya da çok az sermaye isteyen hamallık, küfecilik, el arabası ile taşımacılık, ayakkabı boyacılığı, otoparkçılık, tartıcılık, mezarlıkta çalışma, katı atık toplamak (cam, teneke, plastik, kağıt, vb.) gibi işlerdir.
- *Emek Yoğun İşler Arasında Daba Çok Sokağı Mesken Edinen Çocuklar, Dilenciler ve Sokak Çeteleri Tarafından Yapılan İşler:* Otoparkçılık, mezarlık işleri, tartıcılık, cam siliciliği, kavşak satıcılığı gibi işlerdir (Özyanık 1998:94-96).

Sokakta çalışan çocuklar pek çok tehlikeye karşı savunmasız durumdadırlar. Bu çocukların maddi yoksunluk, çocukluğunu yaşayamama, öğrenime devam edememenin yanısıra çalıştıkları işlerde sağlıksız koşullarda bulunma (örneğin uzun saatler ayakta kalma, temizlik ve sağlık açısından olumsuz işlerde çalışma, çok sıcak-çok soğuk havalarda sokakta olma), çalışma ortamlarında sağlık, öğrenim, eğlenme-dinlenme, sağlıklı beslenme gibi olanaklardan yoksun olma, fiziki kapasitelerini zorlayan çalışma koşullarında olma, kazalara ve yaralanmalara açık olma, aile denetiminden uzakta olma ve bu nedenle madde, alkol ve uyuşturucu kullanımı, suç gibi sapma davranışlarına ve fiziksel, cinsel, duygusal istismara karşı savunmasız olma gibi risklerle de karşı karşıya kaldıkları bilinen bir gerçektir (Özyanık, 1998). Ayrıca, sokağın getirdiği özgürlük ve başıboşluk, özellikle katı disiplin uygulayan ailelerde yaşayan çocukların ilerleyen zamanlarda sokağı bir yaşama mekanı haline getirmelerini de kolaylaştırmaktadır. Sokakta yaşayan çocuklar yasal olmayan yollardan kazandıkları para ve malları aralarında paylaşmaktadırlar. Bu çocukların vazgeçemedikleri ihtiyaç maddeleri arasında sigara, çeşitli türde uyuşturucu maddeler, tiner ve bali gelmektedir. Sokakta yaşayan çocukları bekleyen sayısız riskden söz edilebilir. Ayrıca sokakta ya da bir iş yerinde çalışan çocuklar aile bütçesine katkıda bulunurken yetişkin rolü üstlenmektedirler. Çocuklar çocukluklarını yaşayamadan kendilerini her tür istismara açık, tehlikeler ve yasadışı faaliyetlerle dolu bir ortamda bulmakta, tüm zorluklar içinde yaşamlarını devam ettirmek zorunda kalmaktadırlar. Sokaklarda çalışan çocukların Ankara'ya kırsal kesimden genellikle göç yoluyla geldikleri, okuma imkanını bulamayıp aile bütçesine katkıda bulunmak için çalışma yaşamına itildikleri bir gerçektir (Özyanık 1998:116).

Çocuklara madde satan, onları uyuşturucu, (gasp, kapkaç, evlerden, iş yerlerinden, arabalardan olmak üzere) çeşitli tür hırsızlık suçlarında kullanılmak için yetiştiren, çocukları cinsel yönden istismar eden kişi ya da örgütlerin en önemli hedef gruplarından biri sokakta yaşayan veya çalışan çocuklardır.

3. Çocuk Suçluluğu ile İlgili Çalışmalar

Kriminolog ve sosyologlar çocuk suçluluğunun nedenlerini belirlemek için çok sayıda araştırma yapmışlardır. Çocuk suçluluğu ile ilgili bazı teoriler aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Çocuk suçluluğuna yol açan faktörleri belirlemek birbirleriyle yakından ilişkili iki temel unsuru kapsar. Bunlardan ilki toplumda gözlenen suçluluk miktarı ve türleridir. Diğeri ise, suçlu davranış kalıbı ile ilgili süreçlerdir.

Burada iki soru akla gelir: 1- Hangi faktörler gözlenen suçluluk oranlarını ve kalıplarını yaratır? 2- Bazı gençler neden suçlu olurlar? Cohen, ilk sorunun cevabının sosyolojik olduğunu söyler. Çünkü O'na göre biz, sosyal sistemin yapısında bu suçlu kalıplarını ortaya çıkaran ne gibi sosyal yapısal faktörler olduğunu belirlemeye çalışırız. İkinci sorunun cevabı ise, suçluluğun sosyal psikolojik olduğudur. Çocuk suçluluğunun nedenleri ile ilgili çalışmalar genel olarak biyolojik, psikolojik ve sosyolojik yaklaşımlar olmak üzere üç ana grupta toplanabilir. Biyolojik yaklaşımlar, yasaları ihlal eden çocukların kalımsal olarak bozukluğu olan, endokrin dengesizliği bulunan ve beyin patolojisi olan kişiler olduklarını savunurlar. Psikolojik yaklaşımların üzerinde durduğu temel konu ise, sapmış bireyin psikolojik patolojisidir. Sosyolojik teoriler ise, suçlu oranlarındaki değişimleri sosyal yapı ile açıklamaya çalışırlar. Biyolojik teoriler içinde en iyi bilineni, Glueck'lerin teorileridir. Onlara göre, suçlu çocuklar arasında atletik, adaleli mezomorfik tip erkek çocuklara suçlu olmayanlardan daha sık rastlanmaktadır. Yasaları ihlal edenlerin %60.1'inde, suçlu olmayanlarında %30.7'sinde mezomorfik tiplere rastlanmıştır. Psikolojik bakış açısından çocuk suç işler çünkü, bir şekilde 'hasta', 'uyumsuz' veya 'patolojik'tir. Psikolojik teoriler, kişilik problemlerinin suçlu davranışta önemli olduğunu iddia ederler, fakat neden bazı bölgelerde ve bazı gruplarda çocuk suçluluğunun diğer yer ve gruplardan daha az olduğunu açıklamada yetersiz kalırlar "Rowe ve Osgood, aile yapısının çeşitli özellikleri ile suçluluk üzerinde durmuşlardır. Özellikle aile içinde birden çok suçlu bireyin bulunduğu durumlarda kalımsal bazı özellikleri incelemenin önemli ve gerekli olacağını kalıtımın tek başına suçlulukta etken olmadığını, ailenin içinde bulunduğu sosyal çevreden büyük ölçüde etkilendiğini ve bu çevrenin özelliklerinin bireysel farklılıkları belirginleştirdiğini ileri sürmüşlerdir. (İçli 2007:304-305).

Suçlulukla ilgili tüm çalışmalarda suçun nedenleri ile ilgili en sistematik açıklamalar sosyolojik teorilerle getirilmiştir. Sosyolojik açıdan suçlulukta psikolojik, biyolojik, fizyolojik faktörlerin etkisi olmakla beraber suç temelde sosyal çevrenin bir ürünüdür. Bilindiği gibi suç çok faktörlü karmaşık bir olgudur. Suçluluğu tek faktörle açıklamak indirgemecilik yapmak demektir. Suçlular yaş, etnik ve sosyo ekonomik özellikler, toplumsal cinsiyet, ile diğer bazı ölçütlere göre farklılaşırlar.

Suçlulukta yaş önemli bir değişkendir. ABD'de herhangi bir yılda tutuklamaların yaklaşık yarısı 25 yaşın altındadır. Buna ek olarak çete üyeliği de normalde gençlerle sınırlıdır. Toplam nüfusun % 8'ini teşkil etmelerine karşılık gençler (18 yaşın altındakiler) FBI tarafından indekslenen sekiz

suçun (kasıtlı adam öldürme, ırza tecavüz, soygun, evden hırsızlık, öldürücü bir silahla saldırı ve 50 Doların üstünde hırsızlık, araba hırsızlığı ve yangın çıkarma) üçte birinden tutuklanmışlardır. Suçluluk yaşla birlikte, hatta sık işlenen suçlarda bile, azalır. Bu süreç yaşlanma fenomeni (aging-out phenomenon) olarak adlandırılır. Araştırmacılar fiziksel gücün ve hareket yeteneğinin azalmasına bağlı olarak suçluluk oranlarının da azaldığını ileri sürerler. Michael Gottfredson ve Travis Hirschi suçun onlu yaşların ortalarında veya sonlarında en yüksek değere ulaştığını daha sonra yaşam boyu azalmaya devam ettiğini ileri sürerler. Suç ile yaş arasındaki bu ilişki cinsiyet, ırk, ülke, zaman ve suç türüne göre değişiklik göstermez, farklılık yaşam boyu devam eder. Örneğin, eğer alt sınıfa mensup gençler orta sınıfa mensup olanlardan üç kez daha fazla suç işliyorlarsa alt sınıfa mensup 60 yaşındaki bir kişinin de suç işleme olasılığı orta sınıfa mensup aynı yaştaki birinden üç kat daha fazladır (Adler ve diğerleri 2004:45-48).

James Q Wilson ve Richard Hernstein yaşlılık fenomeninin yaşam döngüsünün doğal bir parçası olduğunu düşünürler. Yaşın suça nasıl neden olduğu konusunu öğrenmek için Alfred Blumstein ve meslektaşları suçluluk kariyerini, suçun ne zaman ortaya çıktığını, ne kadar ve hangi tür suçların işlendiğini ve bu faaliyetin ne zaman sona erdiğini belli bir grup insanla uzunlamasına araştırma yoluyla incelemişlerdir. 1960'larda araştırmacılar Robert Figlio ve Thorsten Sellin Sellin Merkezinde 1945 yılında doğan 9945 erkek çocuğun okul kayıtlarını incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, çocukların %35'i 18 yaşından önce polisle karşı karşıya gelmiştir. Bunların %46'sı tek bir suçtan, %54'ü ise tekrarlayan sayıda suçlar nedeniyle polisle yüzyüze gelmişlerdir. Grubun % 18'i 5 veya daha fazla sayıda suç işlemiştir (toplamın %6'sı). Bu kronik %6'lık kesim adam öldürmelerin %71'ini ırza tecavüzlerin %73'ünü, evden hırsızlıkların %82'sini, saldırıların da %69'unu işlemiştir. Grubun %10'u 30 yaşına gelinceye kadar takip edilmiştir. Grup araştırmacılar tarafından sadece genç (juveniles) iken kayıtları olanlar, sadece yetişkinen kayıtları olanlar ile hem genç hem yetişkin olduklarında ısrarla suçluluğa devam edenler olmak üzere üç gruba ayrılmışlardır. Bu çalışmaya kızlar dahil edilmemiştir. Bu nedenle benzer olarak 1958 doğumlu olan kız ve erkeklerle yapılan araştırma sonuçları belirgin toplumsal cinsiyet farklılıkları ortaya koymuştur. Buna göre, aynı yıl doğan 14000 kızın %14'ü 18 yaşından önce polisle yüzyüze gelmiştir. Suçlu kızların %60'ı bir kez suç işlemiş, %33'ü suçlarını tekrar etmiştir, %7'si da kronik suçludur. Sonuç olarak kızların suçluluk oranları ve ciddi suçlara katılma olasılıkları erkeklerden daha düşüktür (Adler ve diğerleri 2004: 49-50).

Albert Cohen, Richard Cloward ve Lloyd Ohlin gibi araştırmacılar Amerikalı sosyoloji teorisyeni Robert K. Merton'un sapma yaklaşımının uzantısını temsil ederler. Bu akademisyenler Merton'un "gerilim teorisinin" farklı şekillerini sunsalar da bazı ortak tamalarda birleşirler. Bunlar: 1- Çalışmanın kent bölgelerindeki çetelere nasıl uygulanacağını araştırırlar. 2- Suçlu altkültürünün kaynağı ve etkilerine odaklanırlar. 3- Sadece Merton'un yapısal geleneğinden değil Chicago Okulu'ndan da etkilenmiştir. Cohen 1955 de yayınladığı "Suçlu Çocuklar: Çete Kültürü" başlıklı eserinde suçlu alt kültüründen söz etmektedir. O'na göre, suçlu alt kültürü diğer alt kültürler gibi insanların yüzyüze geldikleri özel bir probleme cevap olarak ortaya çıkar. Reaksiyon formasyon süreci içinde alt sınıf gençleri, kendilerine arzulamaları öğretilen ama onun içinde kendilerinin yetersiz olduğuna karar verilen orta sınıf amaçları ve normlarını reddederler. Orta sınıf standartları yerine onların zıttı bir dizi değer koyarlar. Kısaca Cohen, sınıf temelli statü memnuniyetsizliğinin suçluluğa destek veren alt kültürel değerlerin ortaya çıkmasına olanak verdiğini savunur.

Cloward ve Ohlin'in 1960'da tanımladıkları bir başka alt kültür geri çekilmeci (retreatist) veya uyuşturucu kullanma alt kültürüdür. Bu yasal ve yasal olmayan yollardan statü elde etmede başarısız olan gençler var olduğunda görülür. Bu alt sınıftan gençler sadece okul gibi geleneksel yerleşimlerde değil aynı zamanda suçlu veya çatışma alt kültürlerinde kendilerine bir yer bulmada da başarısızdırlar. Sonuç olarak, uyuşturucu alt kültürüne dahil olanlar Differential Association'u kendi statü ikilemleri içinde çözüm olarak görürler (Lilly ve diğerleri 2002:54-57).

Suçlu davranışı açıklamaya çalışan bazı önemli sosyolojik teoriler de suçun öğrenildiği varsayımından hareket ederler. Bu teoriler içinde en önemlilerinden biri, Edwin Sutherland'ın "Ayrırcı Birleşimler (Differential Association) Teorisi"dir. Suçlu davranışın genetik açıklamasında Ayrırcı Birleşimler Teorisini dokuz başlık altında toplayarak özetlemiştir. Bu başlıklar şöyle özetlenebilir: Suçlu davranış öğrenilir, kalıtımla geçmez, suçlu davranış başkalarıyla iletişime geçildiği zaman öğrenilir. Suçlu davranışı öğrenme süreci, herhangi bir davranışı öğrenme sırasındaki süreçten farksızdır. Kişinin suçlu davranışı öğrenmesinde, yasaları uyulması gerekli olmayan kurallar olarak gören grupla etkileşimin sıklığı, devamlılığı ve önceliği önemlidir Gibbons da, suçlu davranışın sosyalizasyon süreci ile öğrenilmiş bir davranış olduğunu savunur (Sutherland 1966: 81-84).

Çocukların (gençlerin) suç işleme nedenleriyle ilgili önemli teorilerden biri de Ronald L. Akers'ın Öğrenme (Learning) Teorisi'dir. Sosyal öğrenme

teorisi aslında sosyal bilimler temelinde Albert Bandura ve diğer psikologların sosyal davranışçı yaklaşımına işaret eder.

Bu teori genel bir yaklaşım olarak bilişsel, davranışsal ve çevresel belirleyiciler arasındaki karşılıklı etkileşimi vurgular. Sutherland Ayırıcı Birleşimler (Differential Association) teorisinde öğrenmeden bahsetmekle birlikte öğrenme mekanizmasının ne olduğunu açıklamamıştır. Akers diğer bir araştırmacı Burgess'le birlikte, ayırıcı birleşimlerin prensiplerini muhafaza ederek davranış psikologları tarafından geliştirilen operant şartlanma ve cevaplamanın öğrenme prensipleri ışığında yeniden düzenlemişler ve yeniden formüle etmişlerdir.

Sosyal öğrenme teorisi ayırıcı birleşimler teorisinin rakibi değil Sutherland'in teorisinin daha geniş bir şeklidir. Burgess ve Akers, öğrenme mekanizmalarının modern davranışsal teoride bulunduğunu açıkça beyan etmişlerdir. Öğrenme kelimesi yalnızca yeni suçlu davranışın nasıl edinildiği anlamına gelmez. Davranışsal ilkeler öğrenme ile sınırlı olmayıp insan davranışının edinimi, devamı ve değiştirilmesinden oluşan performans ilkelerinin temelidir. Sosyal öğrenme teorisi yetişkin ve genç suçlu davranışını hem motive hem kontrol eden, uyumu hem destekleyen hem baltalayan değişkenleri içeren bir açıklamasını yapar.

Akers'in öğrenme teorisini temellendirdiği ayırıcı birleşimler teorisi bir kişinin maruz kaldığı kuralsal tanımların yasa dışı veya yasalara uyan davranışa olumlu veya olumsuz görmesi sürecine referans verir. Tanımlar birinin verilen bir davranışa yüklediği anlamlar ve tutumları içerir. Sosyal öğrenme teorisi içinde bu tanımlar genel ve özel olabilir. Genel inançlar, uyumlu faaliyeti uygun ve herhangi bir sapmış ya da suçlu davranışı uygunsuz kabul eden dini, ahlaki ve diğer geleneksel değerler ve normları içerir. Özel tanımlar, bireyin belirli bir davranışına veya davranışlar dizisine yönelir. Bu bağlamda bir kişi hırsızlığın ahlaki olarak yanlış olduğuna ve hırsızlıkla ilgili yasalara uyulması gerektiğine inanabilir. Aynı zamanda bir kişi marihuana içmeyi çok kötü bir şey olarak görmez ve madde bulundurmaya yasaklayan yasaların ihlal edilmesini rasyonalize edebilir.

Merton'un Anomi Teorisi, temelde tek bir fenomenin, bir başka ifadeyle alt sınıfın suçluluğuna yoğunlaşmıştır. Alt sınıfın veya görece olarak dezavantajlı olanların sıradan mala karşı suçlarıyla ilgili olduğu için teorisinin alanı sınırlıdır. Anomi temasının Cohen, Cloward ve Ohlin'in teorileri gibi daha sonraki değişimleri sadece alt sınıftan erkeklerin alt kültürel suçluluğuna yönelerek alanı daha da daraltmıştır. Bu sınırlılıkların fark edilmesi Anomi Teorisinin daha genel ve deneysel açıdan geçerli bir yeniden formülasyonu-

nu gerekli kılmıştır. Bu revizyonun en iyi bilineni Robert Agnew'a aittir. Agnew'un yaklaşımı gerilimin yalnızca amaçlar ve yollar arasında olmasının ötesine geçecek ve bir çok stres ve gerginlik kaynağını içine alacak şekilde genişletmiştir. Agnew'un teorisine göre, sapmayı doğuran üç tür gerginlik vardır. Bunlar: bireyin amaçlarını elde etmedeki başarısızlığı, pozitif veya istenen bir uyarının bireyden ayrılması ve bireyin negatif uyarılarla karşılaşması. Bu gerginlikler bireyi sapsin ya da suçlu davranışa yönlendirirler (Akers 2000:158-160).

Sonuç olarak, anomi/gerilim ve sosyal organizasyon bozukluğu teorilerine göre sosyal düzen durağanlık ve bütünleşme uyumu ortaya çıkarırken düzensizlik ve kötü bütünleşme sapma ve suçta ortaya çıkarır. Bir başka ifadeyle, grup, topluluk ve toplum ne kadar anomikse ve organizasyon bozukluğuna sahipse orada sapma ve suç oranları o kadar yüksek olur.

N. Bayram, H. Nyquist, N. Bilgel, "Türkiye'de çocuk suçluluğu konusunda tanımsal bir çalışma" başlıklı makalelerinde Türkiye'de hakkında resmi işlem yapılan 36.048 çocukla ilgili verileri inceleyerek çocuk suçluluğunun özelliklerini belirlemişlerdir. Veriler 2003 yılına aittir. İncelenen örneklemin %91'i erkek ve %82,8'i 14-18 yaşları arasındadır. %64,4'ü ilköğretim mezunudur ve %62,8'i başkalarıyla birlikte suç işlemiştir. Suç işleyenlerin çoğu (%90,5) aileleriyle birlikte yaşamakta ve yine çoğu (%88,6) bağımlılık yapan bir madde kullanmamaktadır. En çok işlenen suçlar hırsızlıktır. Bu suç türünü fiziksel saldırı ve yaralama izlemektedir. Suç işleyenlerin %71'i daha önce tutuklanmamıştır. Araştırma sonucunda uyuşturucu kullanma, okuma yazma bilmeme ve erkek olma değişkenlerinin suçlu davranış için önemli risk faktörleri olduğu bulunmuştur. (Bayram, Nyquist, Bilgel, 2006).

Yine Türkiye'de suçlu çocuklar ile ilgili bir başka çalışma Gültekin ve Baran'ın 2007 yılında yayınladıkları Türkiye'de suçlu çocukların özbenlik algıları hakkındadır. Bu çalışmada Ankara'daki suç işlemiş (103 kişi) ve işlememiş (103 kişi) olan 12-15 yaş grubundaki toplam 206 çocuğun kendilerini nasıl algıladıklarına ilişkin profilleri üzerinde durulmuştur. Bu profil dokuz boyuta sahiptir: Çocuğun okuldaki yeterliliği, sosyal onay, atletik yetenekler, fiziksel görünüm, mesleki yetenekler, cinsel çekicilik, davranış tarzı, yakın arkadaşlık, evrensel benlik değeri. Araştırma bulguları çocukların kendilerine ilişkin algılarının kısmen yaşa ve cinsiyete bağlı olarak değişiklik gösterdiğini ortaya çıkarmıştır. Buna ek olarak göç deneyimi de bu algı üzerinde etkilidir. Çalışma, suçlu çocukların yukarıdaki dokuz boyuttan oluşan kendileriyle ilgili algılarının suç işlememiş olanlara göre daha düşük olduğunu göstermiştir. Gültekin ve Baran çocukların kendileriyle

ilgili algılarının düşük olmasının başkalarının kendisiyle ilgili düşüncelerini bilmeme, dikkate almama, davranışın sonucunu düşünmeme gibi yollarla suçu kolaylaştırdığı üzerinde durmaktadırlar. Gültekin ve Baran'a göre, istatistikler, son on yılda Türkiye'deki çocuk suçluluğunun %40-60 arttığını göstermiştir (Gültekin ve Baran 2007).

Benzer konuda bir araştırma M. Y. Erdoğan, R. Oto, tarafından 2003 yılında sokakta çalışan ve çalışmayan çocuklarla yapılmıştır. Bu araştırmada sokakta çalışan 50 ve çalışmayan 50 çocuğun davranışları atılganlık ve saldırganlık ölçekleriyle araştırılmıştır. Sonuçlara göre sokakta çalışan çocuklar çalışmayanlara göre daha saldırgan davranışlar göstermektedir. Saldırganlık yaşla birlikte artmaktadır. Ailede çocuğa yöneltilen şiddet çocuğu saldırganlaştırmaktadır. Sokakta yaşamak çocuğu saldırgan davranışlara itmektedir. Engellenmenin fiziksel saldırganlığa yol açtığı kabul edilmekle birlikte bu tek neden değildir.

Ailesinin yanında kalan ve sokakta çalışmayan çocuklarda saldırganlığın düşük olması ailenin ve okul çevresinin denetimi ve çocuğu olumlu alanlara yönlendirmesiyle açıklanmıştır.

Çalışmanın sonuçlarından biri de sokakta çalışan çocuklarda saldırganlığın yaşla ve kardeş sayısının artışıyla paralel olarak artmasıdır. Sokakta öğrenilen ve engellenme/korkuya dayalı saldırgan davranışların bu boyutu, bu çocuklara toplumsal ilginin arttırılmasının önemli gerekçelerinden birini oluşturmaktadır. Saldırganca davranışlar, suçlu davranışlar olarak bir başka sorun alanına kaymaktadır .

Gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye'de kent bölgelerinde çocuk suçluluğu (Juvenile delinquency in a developing country: A province example in Turkey) başlıklı çalışmayla Ş. Özen, A. Ece, R. Oto, Y. Tıraşçı, S. Gören, tarafından 2005 yılında yayınlanmıştır.

Bu çalışmada suçlu davranış ile çocuğun ve ailesinin sosyo-demografik özellikleri gelişmiş ülkelerle karşılaştırmalı olarak araştırılmıştır. Çalışmaya 165 çocuk katılmıştır. Araştırma verileri mülakat yoluyla toplanmıştır. Araştırmaya katılan 162 kişi (%98) erkektir. En çok işlenen suçlar hırsızlık (%52) ve yaralamadır (%20). Çocukların %33'ü suçu işlediğinde 14 yaşındadır. %21'i daha önce suç işlemiştir. %14.5'i suç işlemiş bir kardeşe sahiptir. %36'sı sigara içmektedir. %21'i en az bir kez evden kaçmıştır. %28'inin ailesi göç etmiştir. %51'i suç işlediği dönemde öğrenimine devam etmemektedir. Ailelerin çoğu kalabalıktır; öğrenim ve ekonomik düzeyleri düşüktür. Araştırma sonuçlarına göre, düşük ekonomik ve öğrenim düzeyleri, yetersiz ana-baba kontrolü, tekrar tekrar suça karışma ve sigara içme suç açısından risk faktörleridir.

Özby, Türkiye’de sosyal kapital genci yalan söylemek, alkol kullanmak ve şiddet uygulamaktan alıkoyma mı? (Does social capital deter youth from cheating, alcohol use, and violence in Turkey) konulu çalışmasının 2008 yılında yayınlamıştır. Bu çalışmada kişinin kendi ifadesine dayalı anket tekniği yoluyla sosyal sermaye ile kopya çekme, alkol kullanma ve şiddet arasındaki ilişki araştırılmaktadır. Örneklem Türk üniversite öğrencileri arasından seçilmiştir. Sosyal sermaye hem ailenin sosyal sermayesini (organizasyon üyelikleri, politik katılım, kitap/gazete okuma, ailenin gencin sosyal çevresi üzerindeki kontrolü ve din), hem de gencin sosyal sermayesi (sivil hoşgörüsüzlük -sınıf arkadaşlarının farklı düşüncelerine ve farklı ideolojilere sahip olmasına karşı ne ölçüde hoşgörülü olduğu gibi-, din, kişiyi önemli ölçüde etkileyen sosyal bağlar, sınıf arkadaşlarıyla sosyal mübadele -ders çalışırken grupla kurulan dayanışma vs. ilişkileri-, organizasyon üyelikleri, güven, oy kullanma) ile ilgili kapsamlı ölçekler kullanılmıştır. Gencin sosyal sermayesi kendi sınıflarındaki arkadaşlarıyla bu alanlarda kurduğu etkileşimlere göre belirlenmiştir.

Araştırma verileri, sosyal sermaye ve sapmanın birbirine karşıt olduğunu göstermektedir. Sosyal sermayenin sapma üzerindeki etkisi tek yönlü değildir. Ailenin sosyal sermayesinde yalnızca din ve organizasyon üyeliğinin sapma ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Gencin sosyal sermaye yoksunluğu alkol kullanma ve şiddet ile pozitif yönde ilişkilidir (Özby 2008).

Bir kişiyi yönlendirecek ilk kurum ailedir. Bu nedenle, çağımızda suçlulukla ilgili çalışmaların ve fikirlerin büyük kısmı, bir yanda çocuk ve yetişkin suçluluğu, diğer yanda da çocuk yetiştirme şekilleri ve kişinin yaşadığı evin koşulları ile ilgilidirler.

Bu nedenle bir çok çalışmada çocuk suçluluğu konusunda ailenin rolü üzerinde önemle durulur. Bu bağlamda sosyalizasyon süreci, aile büyüklüğü, aile içi etkileşim, ebeveynlerin özellikle annenin çalışması ailenin sosyo-ekonomik durumu, babanın alkol ve uyuşturucu gibi bağımlılık yaratan bir madde kullanması, aile içinde başka suçlu bireylerin varlığı gibi hususlar irdelenmiştir. Ailenin çocuk üzerindeki etkisi çoğu kez daha doğumdan önce başlar. Ailenin çocuk sahibi olmaya hazır ve istekli oluşu, çocuktan beklentileri, çocuğun tüm yaşamı boyunca başarılarını çevresiyle iletişimini önemli ölçüde etkilemektedir. Çocuk toplumun en temel birimi olan aile içinde topluma hazırlanır. Bu hazırlanma süreci başta annenin toplumun temel değerlerinin aktarılmasıyla gerçekleşir. Toplum hazırlanma kişinin yaşamı boyunca içinde yer aldığı çeşitli kurumlarda devam eder. Çocuğun

kendi ailesiyle olan ilişkileri onun çevresiyle ilişkilerinde model oluşturur. Tüm bu faktörler onun duygusal ve sosyal gelişimini yönlendirir. Çocuğun yaşamının ilk yıllarında ailesi ile birlikte paylaştığı deneyimler onun gelecek yaşamını biçimlendirir.

Her ne kadar kişinin doğuştan suçlu olduğunu iddia eden teoriler bazı dönemlerde etkili olsalar da, hiçbir çocuğun ileride suçlu olacağını veya yasalara tümüyle uyacağını doğumunda belirlemek mümkün değildir. Yapılan çalışmalar aile yapısında çocukları evden kaçmaya, sokakta yaşamaya ve suç işlemeye iten risk faktörleri hakkında fikir birliğine varsalar bile tüm sosyal yapılarda bütün aileler için genel geçerliliği olan, bir çocuk yetiştirme yolu yoktur. Gümüzde giderek karmaşık hale gelen sosyal yapılarda çocuğun kontrolü da eskiye oranla daha güç hale gelmiştir. Anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan çekirdek ailede kuşaklar arası çatışma hızlı sosyal değişme sürecinde daha fazla hissedilir hale gelmiştir.

Suçlu çocukların geldikleri evlerde aşağıdaki koşullardan bir veya daha fazlasına sıklıkla rastlanmaktadır:

1. Ailenin diğer üyelerinin suçlu, ahlaksız veya alkolik olmaları,
2. Boşanma, ölüm veya terk nedeniyle ebeveynlerden biri veya her ikisinin de yokluğu,
3. İhmal, körlük veya bir başka algısal özür ya da hastalık nedeniyle ebeveyn kontrolünün eksikliği,
4. Aşırı ihtimamın, bir aile üyesinin diğerleri üzerinde hakimiyetinin olduğu, aile bireylerinin birbirlerinin işlerine karıştığı, kıskançlık, ihmal veya kayırmanın var olduğu çok kalabalık aileler,
5. İşsizlik, yetersiz gelir ve annenin dışarıda çalışması gibi ekonomik baskılar (Sutherland ve Cressey 1966: 217).

Aile suçluluk ilişkisinde, üzerinde durulan bir faktör de annenin çalışmasıdır. Sheldon ve Eleanor Glueck'in 500 suçlu ve 500 suçlu olmayan çocukla ilgili "Çocuk Suçluluğunun Açıklığa Kavuşturulması" (Unraveling Juvenile Delinquency) başlıklı çalışmalarında suçlulukla zeka, etnik-ırksal köken ve yaş yanında kentin ekonomik ve kültürel olarak mahrumiyet bölgelerinde yaşama değişkenlerinin ilişkisini araştırmıştır. Suçlu ve kontrol gruplarında annenin farklı saatlerde çalışma ve bu saatlerde evden uzak olma durumunu incelemiştir. Buna göre;

1. Suçlu olmayan çocukların, düzenli veya zaman zaman çalışan annelerinin oranı, çocuklarına yeterli denetimi yapmayan ev kadınlarının oranından önemli derecede fazladır. Alt gelir grubundan çalışan an-

neler, çocuklarının denetim ve bakım organizasyonunu yapma konusunda ev kadınlarından daha az bilinçlidir.

2. Suçlu çocukların denetimi, düzenli veya zaman zaman çalışan anneler tarafından daha yetersiz şekilde yapılmaktadır sonucuna varılmıştır.
3. Yetersiz denetlenmiş ve annesinin zaman zaman çalışmasını gerektiren bir işi olan çocuğun suç işleme olasılığı, yetersiz denetlenmiş, fakat annesi ev kadını olan çocuktan daha yüksek bulunmuştur (Wolfgang ve diğerleri 1970: 496-498).

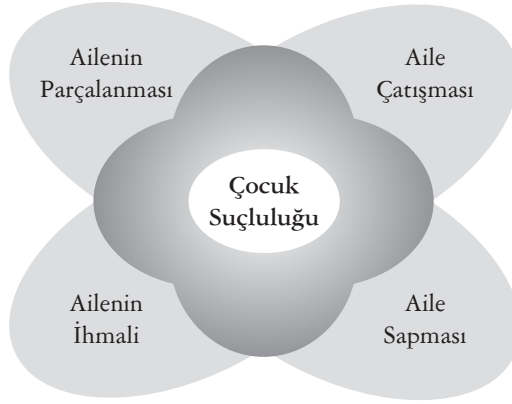
Sosyal kontrol teorilerine göre her birey modern toplumun yasadışı faaliyetlerle ilgili olarak sunduğu fırsatları kullanarak yasaları ihlal etme potansiyeline sahiptir. Uyuşturucu kullanma, araba çalma gibi yasadışı faaliyetler genelde bireye heyecan verici eğlence ya da ani bir ödül ve tatmin sağlarlar. Suçun cazibesi karşısında kontrol teorisyenleri 'bireylerin toplumun kurallarına neden uydukları? Sorusunu sorarlar. Bu soruya seçim teorisyenleri ceza korkusu nedeniyle diye cevap verirken, yapısal teoristler itaat etmenin yasal fırsatları elde edebilmenin bir fonksiyonu olduğunu, öğrenme teorisyenleri ise itaatın yasalara uyan ebeveynler ve arkadaş gruplarıyla temas yoluyla elde edildiğini açıklarlar. Aksine sosyal kontrol teorisyenlerine göre birey kurallara uyar çünkü davranış iç ve dış güçler tarafından kontrol edilir. Bazı kişilerde davranışlar ahlaki duygular tarafından kontrol edilerek sapma önlenir. Özetle, bireyin geleneksel kurumlara, bu kurumlardaki bireylere ve süreçlere bağlılığı ve taahhütü arttıkça sapmış davranışlara katılma olasılığı azalır (Siegel 2003:227-228).

Ailenin ölüm, boşanma veya terk nedeniyle parçalandığı durumlarda, çocuğun suça itilmesi olasılığının arttığı ileri sürülmüştür. Bununla birlikte, günümüzde parçalanmış ailenin Türk toplumunda suçta tek etken olmadığı buna karşılık, ailede çatışma ve geçimsizliğin çocuğun sapmış davranışlara yönelmesinde daha etkili olduğu anlaşılmıştır.

Özetle, uzmanların çoğu rahatsız aile çevresinin çocuk suçluluğu üzerinde belirgin etkisinin olduğuna inanırlar. Aile çocuğun yaşamı boyunca kendisine önderlik edecek olan değerleri ve tutumları öğrendiği başlıca birimdir. Ailedeki düzensizlikler veya değişimler çocuk üzerinde uzun süreli etkiler yapabilir. Bir çok uzman parçalanmış ailenin çocuğun yasa ihlal eden davranışının güçlü bir belirleyicisidir. Çocuğun ilk sosyalleştiği yer aile olmasına rağmen bu yapıdaki bir bozulma çocuk üzerinde negatif etki yapabilir. Ailede eşlerin çatışması veya ayrılması nedeniyle ortaya çıkan düzensizlikler, kişiler arası çatışmaların olduğu aileler, çocuklarının davranışları ve duygusal problemleriyle ilgilenmeyen dikkatsiz ebeveynler, sapmış ebe-

veynleri olan ve kendi davranışlarını çocuklarına geçiren ailelerin fonksiyon bozukluğunun çocuk suçluluğunu kolaylaştıran dört faktör olduğu iddia edilir. Bunların dışında özel bazı aile problemleri çocuk suçluluğuna yol açabilir. Bunlardan biri ailenin parçalanmasıdır. Bazı araştırma sonuçlarına göre, bir veya iki ebeveynin ayrılma veya boşanma nedeniyle olmadığı parçalanmış ailelerde çocuklar antisosyal davranışa eğilimlidirler. Boşanma ve yeniden evlenme ile oluşan çekirdek ailelerde her iki aileden bir ebeveynin ve onların çocuklarının bir aile biriminde toplanması söz konusudur. Bu tür ailelere karışmış (blended) aileler denir.

Grafik 1: Çocuk Suçluluğunda Etkili Olan Faktörler.

Bu dört faktörün her biri antisosyal davranış ve çocuk suçluluğuna bağlantılıdır. Bu faktörler arasındaki etkileşim suçlu faaliyeti artırabilir (İçli 2007:310-311).

Disiplinle sapsmış davranış arasındaki ilişki kesin değildir. Bununla birlikte minimum düzeyde de olsa fiziksel cezaya uğrayan çocukların ileride şiddet kullanma olasılıkları yüksektir. Murray Straus, yaptığı bir dizi saha araştırmasında bu kavramı incelemiş fiziksel ceza ile yüzyüze gelme ve daha ileri yaşlardaki saldırganlık arasında güçlü bir ilişki bulmuştur (Straus 1991).

Bu ilişki sürpriz değildir çünkü fiziksel şiddet öğrenilir. Gelecek yaşamında çevresine saldırgan davranışlarda bulunan çocuğun ebeveyni ile bağı, kendine saygısı ve adalete inancı zayıflar.

Uluğtekin'e göre, aile üyelerinden birinin suç işlemesi çocuğun suç işlemesinde önemli bir faktördür. Ailede çocuğun örnek aldığı kişi olarak babanın suç işlemesi çocukta taklit etme veya öğrenme sürecinin gerçekleşmesi

olasılığını artırır. Aile bireylerinden birinin özellikle anne ya da babanın suç işleyerek cezaevine gitmesi çocuğun kontrolünde, denetlenmesinde yetersizlik sorununu da ortaya çıkarır. Yapılan araştırmalar, ailede anne-babanın ya da sadece anne ya da babanın suçluluğu ile çocuğun suç işlemesi arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir (Uluğtekin 1991: 43).

Ailede çocuk sayısının fazla olması bir taraftan çocuklarla geçirilen zamanın süresini azaltması, onlarla sağlıklı iletişim kurulmasını, diğer yandan da onların kontrolünü güçleştirmektedir. Sadece babanın çalıştığı ve aileye getirilen kazancın yetersiz olduğu durumlarda ailenin kalabalıklığı maddi sıkıntıları artırmaktadır.

Uluğtekin, 1984 yılında hükümlü çocukların yeniden toplumsallaşmalarında etkili olan faktörleri belirleyebilmek amacıyla, İzmir Şirinyer Çocuk İslahevi ve Ankara Kalaba Çocuk İslahevinde kalan ilkököl mezunu 215 erkek hükümlü çocuk ile çalışma yapmıştır. Bu çalışmada ıslah kurumlarında bulunan çocukların çoğunluğunun mala karşı, kişiye karşı ve cinsel suçtan hüküm giymiş olmaları nedeniyle, bu suçları işlemiş çocuklar çalışmaya dahil edilmiştir. Kontrol grubu olarak, Ankara ve İzmir'den benzeri yaş, sosyal ve ekonomik düzeyden 222 çocukla çalışılmıştır.

Uluğtekin, "Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma" araştırmasının kuramsal modelinde dört ayrı grup değişken ele almıştır: Birinci grupta bağımsız değişkenlerden olan toplumsallaşma güçleri açısından toplumsallaşma deneyimi değişkenleri yer almıştır. Bunlar okul, aile, akran grubu, iş yaşamı ve benlik tasarımıdır. İkincisi, bir bağımlı değişken olan suçluluk değişkenidir. Üçüncü grupta, bu araştırmanın odak noktasını oluşturan yeniden toplumsallaşmaya yatkınlık gösteren değişkenler kapsamıştır. Bunlar bir bağımlı değişkenler grubudur ve yeniden toplumsallaşma süreciyle olan ilişkileri içermiştir. Dördüncü grupta ise, bir bağımsız değişken grubu olan ıslah sürecine ilişkin faktörler yer almıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, sözü edilen toplumsallaşma güçleri, bazı durumlarda, çocuğun yetersiz bir toplumsallaşma deneyimi geçirmesi ve bu nedenle suça itilmesine ortam hazırlamış görünmektedir. Kuşkusuz yetersiz toplumsallaşma deneyimi geçiren her çocuk suçlu olmamıştır; ancak bulgular, suç işlemiş çocuklar arasında eksik, hatalı ya da olumsuz toplumsallaşma deneyimi olan çocukların sayısının, suç işlemeyen gruba göre daha çok olduğunu göstermektedir. Hükümlü çocuklar arasında parçalanmış aile, evden kaçma, evden ayrılma, ailede suçlu bireylerin varlığı, okulda başarısız olma, okuldan kaçma gibi yetersiz toplumsallaşma deneyimi olanlara

suçsuz gruptan daha çok rastlanmıştır. Hükümlü çocukların suç işlememiş gruba göre ana-babaları tarafından kendilerine daha reddedici ve daha kısıtlayıcı davranıldığı kanısını taşıdıkları; ayrıca, benlik tasarımlarının da diğer gruba göre daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

İkinci gruptaki bulgular, toplumsallaşma sürecinde çocuğun suça itilmesinde önemli rolü olduğu ortaya çıkan aile, okul, benlik tasarımı gibi toplumsallaşma güçleri ve bunlara bağlı olumsuz deneyimlerin, yeniden toplumsallaşma sürecinde de etkisini sürdürebileceği ve hükümlü çocuğun yeniden toplumsallaşmaya yatkınlığını azaltabileceğini göstermiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, aile, okul ve benlik tasarımı gibi toplumsallaşma güçlerinin, çocuğun suça itilmesinde önemli olduğu kanıtlanmıştır. Ayrıca, anne-babanın reddedici (Uluğtekin 1994: 91-150).

Çocuk suçluluğu konusunda incelenen tüm teoriler bazı noktalarda birleşirler:

1. Polis ve mahkemeye yüzyüze gelen çocuklar, genelde ciddi suç işlemiş olanlardır ve onların 'suçlu' olarak etiketlenmeleri polis ve mahkemelerin özelliklerine bağlıdır.
2. Suçlu çocukların çoğu kişilik yapısı bağlamında normal kişilerdir. Her ne kadar yasal olarak haklarında işlem yapılmış olan çocuklar, otoriteye isyan ve düşmanca tavırlar sergileseler de, bu durumu yasal işlemler sürecinde edinmiş olabilirler.
3. Suçluluk çok faktörlü bir olgudur. Farklı tür suçluluklar için değişik etiyojik süreçler belirlemek mümkündür.
4. Suçlu davranışı sosyalizasyon süreci boyunca öğrenilir.
5. Suçlu rolünün öğrenilmesi, suçun yoğun olduğu toplumlarda daha kolaydır ve daha sık görülür.
6. Bazı suçlu rolleri, diğer sosyal-yapısal değişkenler yanında sosyal sınıfların sosyalizasyonundaki değişikliklerin ve yaşam deneyimlerinin sonucudur.
7. Bazı suçlu rolleri, sosyal sınıfa bağlı olmaksızın aile ve diğer sosyalizasyon deneyimleri tarafından üretilir. Örneğin, 'ebeveynin reddi' veya 'sapmış cinsel sosyalizasyon' gibi.
8. Polis ve mahkeme gibi tanımlayıcı kurumlar, hem sapmışın tanımlanmasında hem de sapmış rollerin devamlılığında önemli rol oynarlar" (İçli 2007:319)

Tablo 6: Hükümlü Çocukların Suç Türlerine Göre Dağılımı (Yüzde)

Yıllar	Toplam		Adam Öldürme		Cinsel Suçlar		Hırsızlık		Diğer	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
1975	650	0,0033 1,4365 100,0	144	0,0007 2,2242 22,15	214	0,0011 11,1400 32,92	209	0,0011 4,1716 32,15	83	0,0004 0,2606
1980	1161	0,005 3,6836 100,0	316	0,0015 3,7458 22,22	280	0,0013 10,5740 24,12	335	0,0015 6,0414 51,54	230	0,0011 1,5447 19,81
1985	872	0,0037 2,9616 100,0	133	0,0006 2,0823 15,25	240	0,0010 8,3449 27,52	448	0,0019 5,8144 51,54	51	0,0002 0,4088 5,85
1990	465	0,0019 1,0373 100,0	86	0,0003 1,5724 18,49	124	0,0005 3,9042 26,67	234	0,0009 2,6002 50,32	21	0,0001 0,0772 4,51
2000	428	0,002 0,43 100,0	83	0,000 2,40 19,39	59	0,0002 2,99 13,79	247	0,0001 1,63 57,71	39	0,0001 0,032 9,11

Kaynak: DİE 1975, 1980, 1985, 1990, 2000 Nüfus Sayımları ve Adalet İst.

1. Satır 0-18 yaş arası çocuk nüfusun genel toplamı içinde oranı.

2. Satır Her suç türünün o suçun toplam sayısına oranı.

3. Satır Her suç türünün o yılın toplamı içinde oranları.

1970 yılında sadece Ankara Çocuk İslahevi ile ilgili bilgiler bulunduğu için bu yıl tablo içinde kullanılmamıştır.

1. Adam Öldürme: Öldürme, dövme, yaralama suçlarını kapsamaktadır.
2. Cinsel Suçlar: Kız-kadın-erkek kaçıрма, ırza geçme ve zina suçlarını kapsamaktadır.
3. Hırsızlık: Cebri hırsızlık, zimmete para geçirme, rüşvet, dolandırıcılık suçlarını kapsamaktadır.
4. Diğer Suçlar: Sövme, hakaret, uyuşturucu, kaçakçılık ve diğer suçları kapsamaktadır.

Hükümlü çocukların suç türlerine göre dağılımları incelendiğinde 1975, 1980, 1985, 1990 ve 2000 yıllarının içinde en yüksek çocuk suçlu oranının, 1980 yılında olduğu görülmektedir. Yıllardan yıla, suç türleri açısından oranlar incelenince, 1980, 1985, 1990 ve 2000 yıllarında hırsızlık yapan çocuk oranının 1975 yılından daha yüksek olduğu (%51.54, %51.38) 2000 yılında %57,7'ye yükseldiği bunu, 1980'de adam öldürmenin, 1985'de de cinsel suçların takip ettiği anlaşılmaktadır. Suç türlerinin toplam çocuk nüfusu içindeki dağılımına bakıldığında, 1975'de çocukların %0.003'ü, 1980'de

%0.005'i, 1985'de %0.004'ü suç işlerken, bu oran 1990'da ve 2000'de 0.002'ye düşmüştür. 1975'de toplam cinsel suçların %11.1'ini, 1990'da ise yaklaşık %4'ünü 2000'de %3'ünü çocuklar işlemiştir. Bu suç türünü hırsızlık takip etmektedir. 1980 yılı dışında, hırsızlık ve cinsel suçlar en sık işlenen çocuk suçları olma niteliği taşımaktadırlar (2000'de %57.7), toplam adam öldürmelerin de 1975'de %2.2'si, 1980'de ise %3.7'si çocuklar tarafından işlenirken, bu oran 1990'da %1.6'ya düşmüş, 2000'de tekrar 2,4'e yükselmiştir." (İçli 2007:320-321)

Tablo 7: Cezaevine Gelen Çocukların Geliş Nedenlerine ve Yıllara Göre Dağılımları

Geliş Nedeni	2002		2003		2004		2005		2006	
	E(1)	K(2)	E	K	E	K	E	K	E	K
Suç İsnadı	%56.82	%5.82	%56.83	%6.06	%57.99	%5.91	%53.85	%5.21	%50.40	%5.22
Evden Kaçma	%2.12	%1.38	%2.81	%1.44	%2.20	%1.39	%2.35	%1.27	%1.88	%1.12
Mağdur	%11.37	%7.77	%9.62	%6.81	%11.68	%7.36	%13.41	%8.91	%17.29	%10.92
Sokakta Çalışan	%4.11	%0.23	%6.82	%0.50	%4.54	%0.48	%5.49	%0.63	%4.21	%0.44

(1) Erkeklerin toplam kız ve erkek sayısına oranı

(2) Kadınların toplam kız ve erkek sayısına oranı

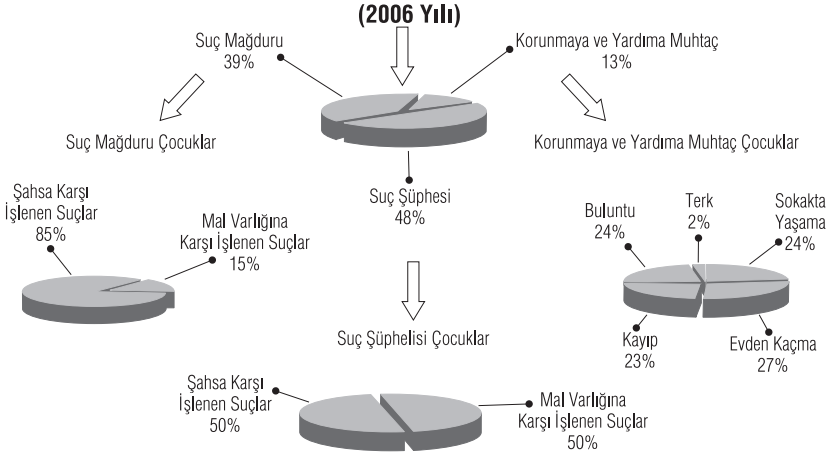
Tablo 7'den görüldüğü gibi incelenen yılların hepsinde suç isnadıyla gelen ve mağdur olan erkeklerin oranı kızlardan belirgin derecede yüksektir.

Çocukların işledikleri suç türleri şahsa ve mala karşı işlenen suçlar olarak sınıflandırılabilir. "Emniyet Genel Müdürlüğünün 2006 yılına ait verilerine göre, çocukların %39'unun suç mağduru, %13'ünün korunmaya ve yardıma muhtaç, %48'inin suç şüphelisi kategorisindedir. Çocukların %85'i şahsa, %15'i de mal varlığına karşı işlenen suçlardan mağdur olmuştur. Suç şüphelisi olan çocukların da yarısı şahsa, yarısı mala karşı suçlardan şüphelidirler.

Çocukların mağdur oldukları şahsa karşı suçlar içinde en yüksek oranlar grafikten de görüldüğü gibi darp ve kasten yaralamaya aittir. Yine şahsa karşı suç şüphelisi çocukların oranı en yüksek darpta, sonra da kasten yaralamadır.

Son yıllarda TV ve gazetelerde çocukların işledikleri mala karşı suçlarla ilgili haberler çok sayıdadır. 2006 yılına ait verilerin incelenmesinden görüleceği gibi mala karşı suçlar içinde suç şüphesi olan çocukların %18.7'si işyerinden hırsızlık yapmıştır. Ayrıca otodan hırsızlık yapanların oranı %7.9, yankesicilik yapanların oranı %7.5, kapkaççılık yapanların oranı da %4 bulunmuştur." (İçli 2007:326-327)

Grafik 2: Emniyet Birimlerine Gelen/Getirilen Suça İtilmiş, Suç Mağduru İle Korunmaya Ve Yardıma Muhtaç Çocukların Genel Dağılımı (2006)

Kaynak: EGM AKKM Daire Başkanlığı

4. Türkiye’de Resmi Makamların Çocuk Suçluluğu ile İlgili Çalışmaları ve Sözleşmeler

“Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda 20 Kasım 1989 tarihinde onaylanarak 02 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiş olan çocuk haklarına dair sözleşme, ülkemiz tarafından 14 Eylül 1990 tarihinde imzalanmış 17, 29 ve 30’uncu maddelerine Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Lozan Antlaşması hükümleri çerçevesinde çekince konularak 09 Aralık 1994 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nce kabul edilmiş, 27 Ocak 1995 gün ve 22184 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kaynağını Anayasa’dan alan ve kanunlarla desteklenen ‘çocuk’ konusuna, Emniyet Teşkilatı büyük önem vermiştir. Polisin görev ve sorumluluklarını belirleyen “Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu” (PVSK) çocukların korunması konusunda açık bir şekilde polise görev vermiş, “Polis... yardım isteyenlere, yardıma muhtaç çocuk, sakat ve güçsüzlere yardım eder...” ifadesi kanunun ilk maddesi olarak düzenlenmiştir (PVSK 1982:1).

Bu kapsamda suç işleyen, suça yönelen, suça maruz kalan, ihmal veya istismar edilen, sokakta yaşayan, başıboş dolaşan ve terk edilen çocuklara yönelik görevler çocuk polisi tarafından yerine getirilmektedir. Günün değişen koşulları ve başta Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme olmak üzere diğer tüm mevzuat da göz önüne alınarak hazırlanan Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş Görev

ve Çalışma Yönetmeliği çocuk polisinin uygulama esaslarını belirlemiş, 13.04.2001 gün ve 24372 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yeni yapılanma ile; çocuğun polisi değil, polisin çocuğu anlayabileceği bir yapı oluşturulmuş çocuk-suç ilişkisi dahilinde çocuğun taraf olduğu tüm adli-idari işlemler çocuk polisinin çalışma alanı içine alınmıştır.

Çocuk Polisi: Çocuklara yönelik olarak yürüteceği hizmetler konusunda, 0-18 yaş grubu gelişim özellikleri, davranış bilimleri, mülakat teknikleri, iletişim becerisi gibi konularda hizmet içi öğrenim almış, sivil istihkak alan Emniyet Hizmetleri Sınıfı personelidir. Çocuk Şube Müdürlükleri/Büro Amirlikleri; İdari, Sosyal Hizmet, Suç Önleme, Kayıp Çocuklar ve Adli İşlemler Büro/Kısım Amirliklerinden oluşmaktadır. Çocuklarla ilgili işlemlerde Sosyal çalışmacılar da görev almakta ve yapılan mülakatın ardından Sosyal İnceleme Raporu hazırlanmaktadır.

Çocukların ve ailelerinin kendileri veya çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal sorunların tespit edilmesi çalışmalarını yürüten grubu sosyal çalışmacı, pedagog, psikolog, çocuk gelişimi uzmanı gibi Emniyet Hizmetleri Sınıfı dışındaki personelden oluşmaktadır. Korunmaya muhtaç olan, ihmal ve istismara maruz kalan, bulunan, evden veya kurumdan kaçan, mülteci, refakatsiz, sokakta yaşayan, sokakta çalıştırılan, oturduğu yeri haber vermekten aciz, suça maruz kalan, kimliği tespit edilemeyen çocukların, ailelerine veya ilgili bir kurum ya da kuruluşa teslim edilinceye kadar geçici olarak yemek, bakım, temizlik, oyun gibi ihtiyaçlarını karşılamak üzere Çocuk Polisi bünyesinde Çocuk Bakım Üniteleri hazırlanmıştır. Çocuk Polisi birimlerinde çalıştırılacak personelde; gönüllü olmak, etkili ve güzel konuşmak, güvenilir olmak, Emniyet Genel Müdürlüğü hizmet içi yönetmeliğinde belirtilen şartlara sahip olmak, bilgisayar yazılım programlarını kullanabilme ve ikna, iletişim, karar verme yeteneklerine sahip olma şartları aranmaktadır.

Çocuk Polisinin amacı; korunmaya muhtaç olan, ihmal ve istismara maruz kalan, bulunan, evden veya kurumdan kaçan, mülteci, refakatsiz, sokakta yaşayan, sokakta çalıştırılan, oturduğu yeri haber vermekten aciz, hakkında koruma, ıslah veya tedavi tedbiri alınan, suça maruz kalan, suç işlediği şüphesi altında bulunan, kimliği tespit edilemeyen çocuklara yönelik olarak polis tarafından yürütülecek tüm hizmetleri bünyesinde düzenlemektir.

Çocuk polisinin oluşturulması ile;

1. 81 ilde Çocuk Şube Müdürlükleri/Büro Amirlikleri kurularak ülke çapında çocuk polisi uygulaması başlatılmıştır.

2. 47 ilin Çocuk Şube Müdürlüğünde tam teşekküllü çocuk bakım üniteleri hizmet vermektedir.
3. İl Emniyet Müdürlükleri Çocuk Şube Müdürlüklerinde kullanılmak üzere tam donanımlı 60 adet taşıt alımı yapılarak illere dağıtım gerçekleştirilmiştir.
4. VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda öngörülen çocuk suçluluğu veri tabanı hazırlanması için, Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünün ortak çalışmaları sonucu, 1996 yılında uygulamaya konulan ve halen uygulaması devam eden güvenlik birimine gelen çocuk ve gençlerle ilgili istatistik formu uygulaması 27 ilde uygulanmaktadır. 1997, 1998, 1999, 2000 yılları sonuçları Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı tarafından dört ayrı kitap haline getirilmiştir.
5. Çocuk Polisi Hizmet içi öğrenimlerinde kullanılmak üzere "Çocuk Polisi Hizmet içi", "Küçükleri Koruma Hizmet içi", "Eğiticilerin Öğrenimi Kitabı" ile İnterpol Genel Sekreterliği işbirliği içerisinde "Çocuklara Karşı İşlenen Suçlarla İlgili Uzman Görevliler İçin İnterpol İyi Uygulamalar El Kitabı" hazırlanmış ve ilgili birimlere dağıtımı yapılmıştır.
6. New York'ta gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Çocuk Özel Oturumu kapsamında UNICEF tarafından başlatılan "çocuklar için evet deyin" kampanyasına Emniyet Teşkilatı 60.000 (Altmış bin) imza ile katılmış ve imzalar Amerika Birleşik Devletlerine gönderilmiştir.
7. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme kapsamında Ulusal İlk Raporun eklerine Çocuk Polisi çalışmaları ilave edilmiş ve İsviçre'deki toplantıda yapılan çalışmalar Dünya kamuoyunu sunulmuştur.
8. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün web sitesinde "Çocuk Polisi Sayfası" açılmış, burada çocuklara ve ailelerine yönelik değişik konularda tavsiyelere yer verilmiştir. Ayrıntılı bilgilere "www.egm.gov.tr/asa-yiş - www.cocukpolisi.gov.tr" adreslerinden ulaşılabilir.
9. Çocuk Polisi hizmetiçi öğrenim çalışmaları 1996 yılından bu yana üniversiteler, Sivil Toplum Örgütleri, Barolar, SHCEK, ILO, The British Council, Unicef Türkiye Temsilciliği ve İnterpol gibi ulusal ve uluslararası kurumlar ile işbirliği içerisinde gerçekleştirilmektedir.
10. İçişleri Bakanlığınca Çocuk Polisi Yönetmeliği ile birlikte "Ailenin Korunması", "Çocukların Korunması", "Uçucu Maddeler Genelgesi", "Çocuklara Kelepçe Takılmaması" ve "Çocuk Polisi" genelgele-

ri yayımlanarak yürütülen çalışmalara kolaylık sağlayıcı etkinlikler gerçekleştirilmiştir.

11. İçişleri Bakanlığının girişimleri ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Dış Ticaret ve Gümrük Müsteşarlığı'nın ortak çalışması sonucu, uçucu ve yapıştırıcı maddelerin ithalatında içerik miktarlarının denetimi konusunda ithalat tebliği yayımlanmıştır.
12. 11.02.2000 tarih ve B.05.1.EGM.0.11.01.09/00036 sayılı genelge ile "kamu esenliğinin sağlanması ve uçucu maddelerin etkisi ile çocukların suç işlemesinin önüne geçilmesi için 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11/C maddesine göre uçucu maddelerin 0-18 yaş arasındaki çocuklara satışının yasaklanması için karar alınması, ilan edilecek karara uymayanlar hakkında eylemleri ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde, TCK'nun 526'ncı maddesinin uygulanması için adli soruşturma yapılması" tüm illerden istenmiş ve uygulama tüm ülke genelinde hayata geçirilmiştir." (İçli 2007:327-330)

Emniyet Genel Müdürlüğü Milli Eğitim Bakanlığı ile Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanmasına Yönelik Koruyucu ve Önleyici Tedbirlerin Artırılmasına İlişkin İşbirliği Protokolünü 2007 tarihinde imzalayarak yürürlüğe koymuştur.

Bu projenin amacı güvenli eğitim ortamlarının oluşturulması, muhtemel şiddet olaylarının önlenmesi bunun için tarafların işbirliği ve koordinasyonunda, mevcut güvenlik durumunun belirlenerek koruyucu ve önleyici güvenlik tedbirlerinin arttırılmasıdır. Bu amacın gerçekleştirilmesi için okullarda güvenli ortamın sağlanmasına yönelik bilimsel analizlerin yapılması, koruyucu ve önleyici güvenlik faktörlerinin güçlendirilmesi gerçekleştirilecektir. Bu bağlamda tarafların ayrı ayrı ve ortak yükümlülükleri vardır.

Emniyet Genel Müdürlüğü ve Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün çalışmalarına ek olarak Adalet Bakanlığı Denetimli Serbestlik Dairesinin suç işlemiş çocuklarla ilgili çok yararlı hizmetleri vardır. Bunlardan bazıları şöyle özetlenebilir:

Denetimli serbestlik altında bulunan çocuklar ile ilgili istatistiklerde;

1- Adli kontrol, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kamu davasının açılmasının ertelenmesi, seçenek tedbirler, hapis cezasının ertelenmesi kararı ile birlikte rehber görevlendirilmesi ve Çocuk Koruma Kanununun 36'ncı maddesi kapsamında "denetim altına alma" ile ilgili mahkemelerce;

- a. 2006 yılında 3.773
- b. 2007 yılında 7.453
- c. 2008 yılında 8.080

karar verilerek Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi şube müdürlüklerine gönderilmiştir.

2- Çocuk Koruma Kanununun 36'ncı maddesi kapsamında "denetim altına alma" ile ilgili mahkemelerce;

- a. 2006 yılında 2.310
- b. 2007 yılında 3.156
- c. 2008 yılında 771

karar verilerek Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi şube müdürlüklerine gönderilmiştir.

Adalet Bakanlığı Denetimli Serbestlik Dairesinin çocuk mağdurlarla ilgili olarak İngiltere'ye yaptığı çalışma ziyareti sonrası, mağdur destek biriminin daha önceden hükümlü odaklı olan ceza adaleti sistemi için büyük bir ilerleme olduğu görülmüştür. Mağdura verilen zararın telafisinin önemli olduğu ve mağdur için yapılan çalışmaların suçun önlenmesinde de etkili olduğu anlaşılmış ve Türkiye'de denetimli serbestlik hizmetlerinde mağdura yönelik çalışmalar yapmanın önemi vurgulanmıştır.

Bilindiği gibi Türkiye'de özellikle çocuk mağdurlara yönelik bir destek hizmetinin gerekliliği ve önemi daha önce tartışılmamıştır.

Sokakta çalışan, sokakta yaşayan, suça karışan çocuklar medyada da sık sık yer almaktadır. Örneğin, *Dünden Bugüne Tercüman* gazetesinin, 13/02/2005 tarihli yazısında da suça itilen ve sokakta çalıştırılan çocuklarla ilgili güncel bilgilere yer verilmiştir. Gazetede belirtildiği gibi; gasp, hırsızlık ve kapkaçta kullanmak için doğu illerinden getirilen 18 yaşın altındaki yoksul aile çocukları İstanbul başta olmak üzere büyük şehirlerin sokaklarına salınmaktadır. Bu yüzden emniyetteki çocuk suçlu sayısı da tırmanışa geçmiştir. 2004 yılında 14.000 çocuk hırsızlıktan, 6.453 çocuk da darp suçundan yakalanmış, son beş yılda suç işleyen çocuk sayısı da 104.700'e yükselmiştir. Sokakta çalışan çocukların %87'sinin 13-18 yaş arsında olduğu açıklanan çalışmada öğrenim seviyelerinin %48'inin ilkokul terk, %22'sinin ilkokul mezunu ve %20'sinin de hiç okula gitmediği belirtilmektedir (Dünden Bugüne Tercüman, 13/02/2005).

TBMM Sokak Çocuklarını Araştırma Komisyonu'na göre, önlem alınmadığı takdirde madde bağımlısı çocukların sayısının beş yıl içinde 100.000'i bulabileceği belirtilirken, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 2002 yılı kayıtlarına göre de, Emniyet'e getirilen 95.732 çocuğun %35'inin sigara, alkol ve madde kullandığının belirlendiğini kaydedilmiştir. TBMM Sokak Çocuklarını Araştırma Komisyonu, araştırmaların Türkiye'de 28.000

civarında bağımlı çocuk olduğunu ortaya koyduğunu ve bu çocuklardan yaklaşık 6.000 örgütlü veya bireysel suç nedeniyle cezaevine girdiğinin belirlendiğini belirtmiştir (Radikal, 15/02/2005).

Sokaktaki 12-15 yaş arası çocukların %30'unun tiner-bali koklayıcısı olduğu belirtilen TBMM 2005 Raporuna göre, alkollü içki, uyuşturucu kullanımı ve kumar oynama gibi kötü alışkanlıkların giderek arttığı belirtilmektedir. İstatistikler, Türkiye'de 38.000 madde bağımlısı çocuk olduğunu göstermektedir. Bu rakamla, Türkiye 'çocuk bağımlı sayısı' açısından dünya dördüncüsü olmaktadır. 18 yaşından küçüklere tiner, bali benzeri uçucu madde satışı nedeniyle, yedi yılda tüm Türkiye'de hakkında işlem yapılan işyeri sayısı ise 46. Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre Kasım 2003 itibarıyla sokakta yaşayan çocuk sayısı 88.313 iken, bunların %15'i 0-10, %85'i 11-18 yaş grubunda ve %44'ü ise madde bağımlısıdır.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı çocuk yuvalarında 9.542, yetiştirme yurtlarında ise 10.253 kimsesiz çocuk ve genç bulunmaktadır. Eşler arasında anlaşmazlık, ihmal, hastalık, kötü alışkanlıklar, yoksulluk, terk ve benzeri nedenlerle sokağa düşerek sosyal tehlike ile karşı karşıya kalan, sokakta çalışan çocuk ve gençlerin geçici süre ile rehabilitasyonlarını sağlamak amacıyla kurulan Çocuk ve Gençlik Merkezleri'nde ise Aralık 2003 itibarıyla 33.247 çocuğa ulaşılmıştır (Radikal 16/02/2005).

Bu araştırmanın kapsamındaki iller olan Ankara ve İstanbul'daki durumu şu şekilde özetlemek mümkündür. Ankara'da Sokak Çocukları Merkezi, Valilik ve Emniyet Müdürlüğü koordineli çalıştığı halde sorunları kontrol altına almakta zorluklar yaşanmaktadır. Ancak en büyük avantaj, sosyal hizmet uzmanlarının sayısının fazla olmasıdır. Sokak Çocukları Merkezi 2.282 kişiye ulaşmıştır. İstismar edilen 0-18 yaş arası 29 kız, 80 erkek, madde bağımlısı 3 kişi ailelerine teslim edilmiştir. Çocukların daha çok bali, tiner ve uçucuları tercih ettiği gözlenirken, çoğunun ilköğretim olduğu tespit edilmiştir. Göç, parasızlık, öğrenim eksikliği ve düzensiz aile ilişkileri sokağa gidişin temel nedenleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

İstanbul'da, yeterli sosyal hizmet kuruluşunun olduğu belirtilmektedir. Sokak Çocukları ve Gençlik Merkezi 789 çocuğa ulaşmıştır. Çocukların %23.1'i 9-12, %54.6'sı 13-15 yaş arasındadır. Hiç okula gitmeyenler %21.9, ilkokul terk %59.5, ilkokul mezunu %17.8 oranındadır. %33.1'i aile içi şiddet, %27.6'sı aile parçalanması, %16.3 de çalıştırılma nedeniyle sokaklara yöneltilenler ortaya çıkmıştır. Çocukların %38.95'inde madde bağımlılığına rastlanmaktadır. %80'inin anne ve babasının hayatta olduğu, en çok göçün %26 ile Doğu Anadolu, %22.3 ile Karadeniz'den gerçekleştiği tespit edilmiştir. (Radikal 15.11.2004)

5. Sokakta Yaşayan, Suç İşleyen ve Suça Maruz Kalan Çocuklar: Ankara ve İstanbul Örneği

5.1 Kitlenin Tanıtımı

Araştırmaya konu olan Ankara ve İstanbul'daki çocukların sorulan 118 soruya göre verdikleri cevaplar bu bölümde tek yönlü tablolar halinde sunulacaktır. Böylece tüm çocukların demografik ve diğer profilleri ortaya konulacaktır.

Tablo 8: Örneklemin Ankara ve İstanbul Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Ankara	772	50,6
İstanbul	754	49,4
Toplam	1526	100,0

Örneklemin %50.6'sı Ankara, %49.4'ü ise İstanbul'da yaşayan çocuklardan oluşmaktadır.

Tablo 9: Çocukların Doğdukları İl'e Göre Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
	9	,6
Adana	17	1,1
Adapazarı	2	,1
Adıyaman	10	,7
Afyon	4	,3
Ağrı	34	2,2
Aksaray	4	,3
Altındağ	5	,3
Amasya	5	,3
Ankara	416	27,3
Antalya	3	,2
Ardahan	8	,5
Aydın	2	,1
Azerbaycan	1	,1
Balıkesir	3	,2
Bandırma	2	,1

Bartın	2	,1
Batman	27	1,8
Bayburt	1	,1
Bilecik	1	,1
Bingöl	15	1,0
Bitlis	22	1,4
Bolu	4	,3
Bulgaristan	1	,1
Bursa	14	,9
Çanakkale	2	,1
Çankırı	14	,9
Çorum	38	2,5
Dağıştan	3	,2
Denizli	1	,1
Diyarbakır	56	3,7
Düzce	1	,1
Edirne	3	,2
Elazığ	8	,5
Erbil	1	,1
Erzincan	6	,4
Erzurum	19	1,2
Eskişehir	2	,1
Gaziantep	11	,7
Giresun	11	,7
Gümüřhane	2	,1
Gürpınar	1	,1
Hakkari	3	,2
Hamburg	1	,1
Hatay	8	,5
Haymana	1	,1
Iğdır	4	,3
İskenderun	1	,1
Isparta	2	,1
İstanbul	283	18,5
İsviçre	2	,1
İzmir	24	1,6
İzmit	9	,6
K.Marař	5	,3

Kars	19	1,2
Kastamonu	7	,5
Kayseri	15	1,0
Kilis	2	,1
Kırkkale	23	1,5
Kırklareli	2	,1
Kırşehir	16	1,0
Konya	4	,3
Malatya	13	,9
Mamak	1	,1
Manisa	5	,3
Mardin	29	1,9
Mersin	12	,8
Muş	12	,8
Nevşehir	2	,1
Niğde	4	,3
Ordu	10	,7
Osmaniye	4	,3
Rize	7	,5
Sakarya	11	,7
Salihli	1	,1
Samsun	14	,9
Siirt	29	1,9
Sinop	8	,5
Şırnak	10	,7
Sivas	14	,9
Tekirdağ	5	,3
Tokat	22	1,4
Trabzon	11	,7
Tunceli	1	,1
Urfa	14	,9
Uşak	3	,2
Van	16	1,0
Yozgat	32	2,1
Zonguldak	14	,9
Toplam	1526	100,0

Coğrafi bölgelere göre yorum yapıldığı için çocukların doğdukları illere göre yorum yapılmamış, sadece tablo vermekle yetinilmiştir.

Tablo 10: Çocukların Doğdukları Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Akdeniz	52	3,4
Doğu Anadolu	182	12,0
Ege	39	2,6
G.D.Anadolu	188	12,4
İç Anadolu	555	36,6
Marmara	337	22,2
Karadeniz	155	10,2
Diğer	9	,6
Toplam	1517	100,0
Cevapsız Toplamı	9	
Toplam	1526	

Çocukların doğum yerleri incelendiğinde %36,6'sının İç Anadolu, %22,2'sinin Marmara, %12,4'nünde Güneydoğu Anadolu bölgesine ait bir ilde doğduğu görülmüştür.

Tablo 11: Çocukların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
0-6 yaş	11	,7
7-11 yaş	61	4,0
12-15 yaş	425	27,9
16-19 yaş	1012	66,3
20-26 yaş	17	1,1
Toplam	1526	100,0

Ankara ve İstanbul'dan toplam 1526 çocukla görüşülmüş ve anket uygulanmıştır. Bu çocukların %66,3'ü 16-19, %27,9'u 12-15 yaş grubundadır.

Tablo 12: Çocukların Cinsiyete Göre Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
	2	,1
Erkek	1336	87,5
Kız	188	12,3
Toplam	1526	100,0

Ankara ve İstanbul grubunun %88'i (%87,5) erkek, %12'si (%12,3) kızdır.

Tablo 13: Çocukların Öğrenim Durumu Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	5	,3
Okur-yazar değil	118	7,7
Okur-yazar	237	15,5
İlköğretim öğrencisi	194	12,7
İlköğretim mezunu	275	18,0
Ortaokul mezunu	344	22,5
Lise öğrencisi	277	18,2
Lise mezunu	54	3,5
Diğer	22	1,4
Toplam	1526	100,0

Öğrenim durumları incelendiğinde %15,5'inin okuryazar, %12,7'sinin ilköğretim öğrencisi, %40,5'inin (ilkokul, ortaokul) ilköğretim mezunu, %18,2'sinin lise öğrencisi ve %3,5'inin lise mezunu olduğu görülmüştür.

Tablo 14: Halen Okula Giden Çocukların Okulu Sevip-Sevmediklerinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Evet	732	87,0
Hayır	109	13,0
Toplam	841	100,0
Cevapsız	2	
	683	
Cevapsız Toplamı	685	
Toplam	1526	

Çocukların % 87'si okulu sevdiğini ifade etmiştir.

Tablo 15: Çocukların Okula Düzenli Gidip - Gitmediğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	2	,2
Evet	486	57,9
Hayır	352	41,9
Toplam	840	100,0
Toplamı	686	
Toplam	1526	

Çocukların %57,9'u okula düzenli olarak gittiğini belirtmiştir.

Tablo 16: Çocukların Daha Çok Okuyup- Okumamak İstediklerinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	20	2,0
Evet	804	81,5
Hayır	162	16,4
Toplam	986	100,0
Toplamı	540	
Toplam	1526	

Çocukların %81,5'i de daha çok okumak istediğini ifade etmiştir.

Tablo 17: Çocukların Hiç Okula Gitmeme Nedenlerinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	7	5,0
Ailesi izin vermedi	39	27,7
Ekonomik nedenler	37	26,2
Kendisi istemedi	43	30,5
Diğer	15	10,6
Toplam	141	100,0
Cevapsız Toplamı	1385	
Toplam	1526	

Hiç okula gitmeyenlerin %30,5'i kendisinin okula gitmeyi istemediğini, %27,7'si de ailesinin istemediğini ifade etmiştir.

Tablo 18: Çocuğun Öz Annesinin Yaşayıp-Yaşamadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	3	,2
Yaşıyor	1411	92,5
Yaşamıyor	87	5,7
Bilmiyor	25	1,6
Toplam	1526	100,0

Grubun %92,5'i öz annesinin hayatta olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 19: Çocuğun Öz Babasının Yaşayıp-Yaşamadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	5	,3
Yaşıyor	1329	87,1
Yaşamıyor	170	11,1
Bilmiyor	22	1,4
Toplam	1526	100,0

Grubun %87,1'i de öz babasının hayatta olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 20: Çocuğun Öz Anne-Babasının Birlikte Yaşayıp-Yaşamadığı Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	28	2,0
Evet	1011	70,8
Hayır	380	26,6
Bilmiyor	9	,6
Toplam	1428	100,0
Cevapsız Toplamı	98	
Toplam	1526	

Öz anne ve babasının birlikte yaşadığını söyleyenlerin oranı da %70,8'dir.

Tablo 21: Çocuğun Öz Anne-Babasının Şu Anki Medeni Durumunun Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	12	,9
Evli	1030	76,8
Ayrı Yaşıyor	88	6,6
Boşanmış	211	15,7
Toplam	1341	100,0
Cevapsız Toplamı	185	
Toplam	1526	

Öz anne ve babasının evli olduklarını söyleyenlerin oranı %76,8'dir.

Tablo 22: Çocuğun Öz anne-Babasının Resmi Nikahlı Olup-Olmadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	22	1,5
Evet	1125	77,9
Hayır	228	15,8
Bilmiyor	70	4,8
Toplam	1445	100,0
Cevapsız Toplamı	81	
Toplam	1526	

Öz anne ve babasının resmi nikahlı olduğunu ifade edenlerin oranı %77,9'dur.

Tablo 23: Çocukların Öz Annelerinin Öğrenim Durumu Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	9	,6
Okur-yazar değil	456	30,1
Okur-yazar	139	9,2
İlköğretim terk	113	7,5
İlkokul mezunu	441	29,1
Ortaokul terk	18	1,2
Ortaokul mezunu	119	7,9
Lise terk	13	,9
Lise mezunu	106	7,0
Üniversite mezunu	23	1,5
Diğer	78	5,1
Toplam	1515	100,0
Cevapsız Toplamı	11	
Toplam	1526	

Çocukların annelerinin %30,1'i okur-yazar değildir. %29,1'i ilkokul mezunu kategorisindedir. Annelerin sadece okur-yazar olanlarının oranı %16,7, lise mezunu olanların ki %7, üniversite mezunu olanların oranı ise %1,5'dir.

Tablo 24: Çocukların Öz Babalarının Öğrenim Durumu Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	14	,9
Okur-yazar değil	113	7,5
Okur-yazar	199	13,1
İlköğretim terk	122	8,1
İlkokul mezunu	511	33,8
Ortaokul terk	32	2,1
Ortaokul mezunu	196	12,9
Lise terk	20	1,3
Lise mezunu	156	10,3
Üniversite mezunu	50	3,3
Diğer	101	6,7
Toplam	1514	100,0
Cevapsız Toplamı	12	
Toplam	1526	

Çocukların babalarının %7,5'i okur-yazar değildir. %33,8'i ilkokul mezunu kategorisindedir. Babaların sadece okur-yazar olanlarının oranı %13,1, lise mezunu olanların oranı %10,3, üniversite mezunu olanların oranı ise %3,3'dür.

Tablo 25: Çocukların Öz Babalarının İş Durumu Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	1	,1
Düzenli çalışıyor	838	60,5
İş buldukça çalışıyor	130	9,4
İşsiz	142	10,2
Emekli	116	8,4
Diğer	159	11,5
Toplam	1386	100,0
Toplamı	140	
Toplam	1526	

Çocukların %60,5'i babalarının düzenli olarak çalıştığını belirtmiştir.

Tablo 26: Çocukların Öz Annelerinin İş Durumu Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	4	,3
Ev hanımı	1135	78,4
İş buldukça çalışıyor	80	5,5
İşsiz	13	,9
Emekli	21	1,5
Diğer (düzenli çalışıyor)	194	13,4
Toplam	1447	100,0
Cevapsız Toplamı	79	
Toplam	1526	

Çocukların %78,4'ü de annelerinin ev hanımı olduğunu belirtmiştir.

Tablo 27: Çocukların Ailelerinin Şu anda Yaşadıkları Yer Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	22	1,5
Köy	60	4,0
Kasaba	3	,2
İlçe	207	13,8
İl	1204	80,5
Toplam	1496	100,0
Cevapsız Toplamı	30	
Toplam	1526	

Çocukların %80,5'nin ailesi şu anda ilde yaşamaktadır.

Tablo 28: Çocukların Oturduğu Yerin Mülkiyeti Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	20	1,3
Ev sahibi	696	46,9
Kiracı	726	49,0
Diğer (lojman-akraba evi)	41	2,8
Toplam	1483	100,0
Cevapsız Toplamı	43	
Toplam	1526	

Ailelerin oturdukları yerde kiracı (%49) olanlarla ev sahibi (%46,9) olanların oranları da birbirine yakındır.

Tablo 29: Çocukların Yaşanılan Ev Tipinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	26	1,8
Müstakil	228	15,4
Apartman dairesi	765	51,6
Gecekondu	453	30,6
Diğer	10	,7
Toplam	1482	100,0
Cevapsız Toplamı	44	
Toplam	1526	

Çocukların %51,6'sının yaşadıkları ev apartman dairesi, %30,6'sının ise gecekondu türündedir.

Tablo 30: Çocukların Yaşadığı Evin Oda Sayısı Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	52	3,5
1 oda	40	2,7
2 oda	248	16,8
3 oda	648	43,9
4 oda	409	27,7
5 + oda	80	5,4
Toplam	1477	100,0
Cevapsız Toplamı	49	
Toplam	1526	

Çocukların %43,9'u 3 odalı evlerde yaşadıklarını ifade etmişlerdir. İkinci sırada 4 odalı evlerde yaşayanların oranı (%27,7) gelmektedir.

Tablo 31: Çocukların Kendisi Dahil Evin Nüfusunun Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	72	4,9
1 kişi	14	,9
2 kişi	46	3,1
3 kişi	144	9,8
4 kişi	324	22,0
5 kişi	281	19,1
6 kişi	218	14,8
7 + kişi	376	25,5
Toplam	1475	100,0
Cevapsız Toplamı	51	
Toplam	1526	

Grubun %25,5'i 7+ kişiden oluşan kalabalık ailelerde yaşarken bu oran 4 kişilik ailelerde %22 olmaktadır. Grubun %54,2'si anne-baba ve kardeşleriyle birlikte yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 32: Çocukların Ailelerinin Başka Bir İlden Ankara/İstanbul'a Gelip Gelmediklerinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Akdeniz	48	8,5
Doğu Anadolu	132	23,5
Ege	21	3,7
G. Doğu Anadolu	131	23,3
İç Anadolu	77	13,7
Marmara	39	6,9
Karadeniz	111	19,8
Diğer	3	,5
Toplam	562	100,0
Toplamı	964	
Toplam	1526	

Grubun %38'i başka bir yerden Ankara ve İstanbul'a göç ettiklerini, bunların da %46,8'i Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan (%23,5, %23,3), %13,7'si ise İç Anadolu'dan geldiklerini ifade etmiştir.

Tablo 33: Göç Etme Nedenlerinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	96	17,0
Ekonomik nedenlerden	26	4,6
Anarşi-terör	13	2,3
Eğitim amacıyla	18	3,2
Çalışmak	314	55,6
Babası annesini kaçırmış	3	,5
Tayin	5	,9
Kan davası	9	1,6
Ailevi anlaşmazlık	15	2,7
Deprem	4	,7
Babanın ikinci evliliği	3	,5
Yakın akrabalar Ankara'da	13	2,3
Diğer	45	8,0
Okumak-çalışmak	1	,2
Toplam	565	100,0
Cevapsız Toplamı	961	
Toplam	1526	

Çocukların %55,6'sı ailesinin çalışmak amacıyla göç ettiğini belirtmiştir.

Tablo 34: Göç Ettikleri Yerde Yaşanılan Süre Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
-- 1 yıl	102	18,1
2-5 yıl	119	21,1
6-9 yıl	96	17,0
10 + yıl	248	43,9
Toplam	565	100,0
Cevapsız Toplamı	961	
Toplam	1526	

Grubun %18,1'i Ankara ve İstanbul'da 1 yıl ve daha kısa, %21,1'i 2-5 yıl, %17'si 6-9 yıl, %43,9'u da 10+ yıldan uzun süredir yaşamakta olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 35: Kardeş Sayısının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	5	,3
Tek çocuk	47	3,1
1 kardeş	258	17,0
2 kardeş	349	23,0
3 kardeş	220	14,5
4 kardeş	181	11,9
5 kardeş	140	9,2
6 kardeş	97	6,4
7 + kardeş	222	14,6
Toplam	1519	100,0
Cevapsız Toplamı	7	
Toplam	1526	

Örnekleme oluşturan çocukların %3,1'i tek çocuktur. 1-3 kardeşi olanların oranı %54,5, 4-6 kardeşi olanların oranı %27,5, 7+ kardeşi olanların oranı da %14,6'dır.

Tablo 36: Çocukların Kardeşleri ile İlişkilerinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	11	,8
Oldukça iyi anlaşıyoruz	1225	84,7
Az anlaşıyoruz	153	10,6
Kavga ederiz	25	1,7
Hiç anlaşamıyoruz	33	2,3
Toplam	1447	100,0
Toplamı	79	
Toplam	1526	

Grubun %84,7'si kardeşiyle ilişkisinin iyi olduğunu belirtmiştir.

Tablo 37: Çocukların Ailelerinden Aldıkları Aylık Harçlık Miktarının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	126	9,5
10 YTL'den az	39	2,9
11-20 YTL	64	4,8
21-30 YTL	68	5,1
31-40 YTL	51	3,8
41-50 YTL	39	2,9
51-60 YTL	62	4,7
60 + YTL	650	48,9
Harçlık almıyor	230	17,3
Toplam	1329	100,0
Cevapsız Toplamı	197	
Toplam	1526	

Ailesinden ayda 60+ YTL harçlık aldığını ifade edenlerin oranı %48,9'dur.

Tablo 38: Çocukların Ailelerinde Çalışan Kişilerin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	14	,9
Babam	426	28,6
Annem	47	3,2
Babam ve annem	8	,5
Kardeş(ler)im	163	10,9
Yukarıdakilerin hepsi	766	51,4
Yukarıdakilerin hiçbiri	26	1,7
Kendisi	39	2,6
Toplam	1489	100,0
Cevapsız Toplamı	37	
Toplam	1526	

Grubun %28,6'sı ailede babasının, %10,9'u kardeşi/kardeşlerinin, %3,2'si annesinin, %2,6'sı kendisinin, %51,4'ü de bu kişilerin hepsinin çalıştığını ifade etmiştir.

Tablo 39: Çocuğun Şu anda Yaşadığı Yerin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	10	,7
Evde	642	42,2
Otelde	4	,3
Sokakta	16	1,1
Merkezde/kurumda	297	19,5
Cezaevi-tutukevi	532	35,0
İşyeri	3	,2
Okul yurdu	9	,6
Otogar	3	,2
Diğer	5	,3
Toplam	1521	100,0
Cevapsız Toplamı	5	
Toplam	1526	

Grubun %42,2'si evde, %35'i ceza ve tutukevinde, %19,5'i de araştırma sırasında bir merkezde/kurumda yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 40: Çocukların Şu anda Kiminle Yaşadıklarının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	143	9,4
Ailemle	577	38,0
Arkadaşlarımla	582	38,3
Akrabalarımla	53	3,5
Yalnız	145	9,5
Diğer	20	1,3
Toplam	1520	100,0
Cevapsız Toplamı	6	
Toplam	1526	

Araştırma sırasında arkadaşlarıyla birlikte yaşadığını ifade edenlerin oranı %38,3 ile birinci sırada, ailesiyle birlikte yaşadığını ifade edenlerin oranı da %38 ile ikinci sıradayer almaktadır.

Tablo 41: Çocukların Şu anda Yaşadığı Yerde Ne Kadar Süre Yaşadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	8	,5
1-3 ay	408	27,1
4-6 ay	179	11,9
7-9 ay	102	6,8
10-12 ay	93	6,2
1.5-2 yıl	128	8,5
2.5 + yıl	587	39,0
Toplam	1505	100,0
Cevapsız Toplamı	21	
Toplam	1526	

Grubun %39'u şu anda yaşadığı yerde 2-5+ yıldan beri, %27,1'i de 1-3 aydan beri yaşadığını ifade ederken, 4-6 aydır burada yaşadığını ifade edenlerin oranı %11,9 ile üçüncü sırada gelmektedir.

Tablo 42: Çocukların Bugüne Kadar Para Kazanmak İçin Bir İşte Çalışıp-Çalışmadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	11	,7
Evet	1246	81,9
Hayır	265	17,4
Toplam	1522	100,0
Cevapsız Toplamı	4	
Toplam	1526	

Grubun %81,9'u bugüne kadar para kazanmak için bir işte çalıştığını belirtmiştir.

Tablo 43: Çalışan Çocukların İlk Kaç Yaşında Çalışmaya Başladığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	11	,9
3-5 yaş	16	1,3
6-8 yaş	183	14,7
9-11 yaş	314	25,2
12-14 yaş	457	36,7
15-18 yaş	265	21,3
Toplam	1246	100,0
Cevapsız Toplamı	280	
Toplam	1526	

Çocukların %36,7'si çalışmaya 12-14, %25,2'si de 9-11 yaş grubunda çalışmaya başladığını ifade etmiştir.

Tablo 44: Çalışan Çocuğun Genelde Nerede Çalıştığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	31	2,5
Sokakta	232	18,4
İşyerinde	869	68,8
Ailemle	47	3,7
Diğer	39	3,1
Sokakta-İşyerinde	46	3,6
Toplam	1264	100,0
Cevapsız Toplamı	262	
Toplam	1526	

Grubun %68,8'i işyerinde, %18,4'ü de sokakta çalıştığını ifade etmiştir.

Tablo 45: Çalışan Çocuğun Genelde Nerede Çalıştığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	82	5,6
Evet	391	26,7
Hayır	992	67,7
Toplam	1465	100,0
Cevapsız Toplamı	61	
Toplam	1526	

Grubun %67,7 şu anda çalışmadığını belirtmiştir.

Tablo 46: Şu anda Çalışan Çocukların Ne Tür İşlerde Çalıştığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	12	1,3
Mendil-kalem-çiçek satma	76	8,2
Ayakkabı boyama	54	5,8
Dilenme	7	,8
Su satma	14	1,5
Araba temizleme	4	,4
Tamircilik-çıraklık	334	36,0
Ailesinin yanında	36	3,9
Diğer	392	42,2
Toplam	929	100,0
Cevapsız Toplamı	597	
Toplam	1526	

Çalışanların %36'sı tamirci-çırak olarak çalıştığını ifade etmiştir.

Tablo 47: Çocuğu Çalışmaya Kimin Teşvik Ettiğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	24	2,0
Babam	60	5,0
Annem	21	1,7
Annem-babam	222	18,5
Ben istedim	829	69,0
Diğer	46	3,8
Toplam	1202	100,0
Cevapsız Toplamı	324	
Toplam	1526	

Grubun %69'u çalışmayı kendisinin istediğini belirtmiştir.

Tablo 48: Çocuğun Ailesinin Dışarıda Çalışmasını Onaylayıp-Onaylamadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	75	5,7
Evet	883	67,2
Hayır	356	27,1
Toplam	1314	100,0
Cevapsız Toplamı	212	
Toplam	1526	

Grubun %67,2'si ailesinin çalışmasını onayladığını ifade etmiştir.

Tablo 49: Çalışan Çocuğun Aylık Kazancının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	77	7,8
10 YTL'den az	4	,4
11-20 YTL	9	,9
21-30 YTL	11	1,1
31-40 YTL	11	1,1
41-50 YTL	11	1,1
51-60 YTL	12	1,2
60 + YTL	853	86,3
Toplam	988	100,0
Cevapsız Toplamı	538	
Toplam	1526	

%86,3'ü de çalıştığı işten ayda 60+ YTL kazandığını ifade etmiştir.

Tablo 50: Çocuğun Hiç Tüm Geceyi Sokakta Geçirip-Geçirmediğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	7	,5
Evet	793	52,0
Hayır	725	47,5
Toplam	1525	100,0
Cevapsız Toplamı	1	
Toplam	1526	

Grubun yarından fazlası %52'si tüm geceyi dışarıda geçirdiğini ifade etmiştir.

Tablo 51: Çocuğun Tüm Geceyi Sokakta Geçirmesinin Nedeninin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	3	,4
Gece çalıştığım için	24	3,0
Gezdiğim/eğlendiğim için	259	32,7
Eve gitmek istemediği için	309	39,0
Diğer	198	25,0
Toplam	793	100,0
Cevapsız Toplamı		733
Toplam		1526

Eve gitmek istemediği için (%39) ile gezdiği/eğlendiği için (%32,7) olduğunu belirtmiştir de etmiştir.

Tablo 52: Çocuğun Sigara Kullanıp-Kullanmadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	9	,6
Evet	1082	71,1
Hayır	430	28,3
Toplam	1521	100,0
Cevapsız Toplamı	5	
Toplam	1526	

Grubun %71,1'i sigara kullandığını ifade etmiştir.

Tablo 53: Çocuğun Bir Uyuşturucu Madde Kullanıp-Kullanmadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	89	5,9
Evet	379	24,9
Hayır	1053	69,2
Toplam	1521	100,0
Cevapsız Toplamı	5	
Toplam	1526	

Grubun %24,9'u uyuşturucu madde kullandığını ifade etmiştir.

Tablo 54: Çocuğun Kullandığı Uyuşturucu Maddelerin Türünün Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	3	,8
Alkol (1)	58	15,3
Hap (2)	14	3,7
Uhu/bali (3)	16	4,2
Tiner (4)	4	1,1
Mariuhana-esrar-eroin-kokain v.b. (5)	68	17,9
Hepsi	36	9,5
12	3	,8
13	2	,5
14	1	,3
15	12	3,2
23	1	,3
25	57	15,0
34	11	2,9
35	7	1,8
45	2	,5
123	2	,5
124	1	,3
125	25	6,6
134	1	,3
135	5	1,3
145	1	,3
234	5	1,3
235	23	6,1
245	9	2,4
345	12	3,2
Toplam	379	100,0
Cevapsız Toplamı	1147	
Toplam	1526	

Uyuşturucu madde kullananlara hangi maddeleri kullandığı sorulduğunda, en yüksek oranların alkol, hap, mariuhana, esrar ve eroin ile (%15,6), sayılan maddelerin hepsini kullandığını ifade edenlere yani alkol, hap, bali, mariuhana, esrar, eroin'e (%15,6) ait olduğu görülmüştür. Mariuhana, esrar, eroin, kokain kullananların oranı ile (%12,5), hap, mariuhana, esrar, eroin kullananların (%12,5) oranı birbirine eşittir.

Tablo 55: Çocuğun Uyuşturucu Maddeyi Ne Kadar Süredir Kullandığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	34	9,0
1 yıldan az	69	18,2
1-3 yıl	157	41,4
4-6 yıl	73	19,3
7 + yıl	38	10,0
Diğer	8	2,1
Toplam	379	100,0
Cevapsız Toplamı	1147	
Toplam	1526	

Uyuşturucu maddeleri kullanma süreleri incelendiğinde 1-3 yıl diyenlerin oranı en yüksek (%41,4) bulunmuştur. 1 yıldan az ile 4-6 yıl cevabı verenlerin oranlarının da (%18,2-%19,3) yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 56: Çocuğun Uyuşturucu Maddeyi Ne Sıklıkta Kullandığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	16	4,2
Günde 1 kere	45	11,9
Günde 1 kereden çok	189	49,9
Haftada 1 veya 2 kere	62	16,4
Ayda 1 veya 2 kere	34	9,0
Diğer	33	8,7
Toplam	379	100,0
Cevapsız Toplamı	1147	
Toplam	1526	

Grubun %49,9'u uyuşturucu maddeleri günde 1 kereden fazla kullandığını ifade etmiştir.

Tablo 57: Çocuğun Herhangi Bir Nedenle Bir Kurumdan Yardım Alıp-Almadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	133	9,7
Evet	393	28,8
Hayır	840	61,5
Toplam	1366	100,0
Cevapsız Toplamı	160	
Toplam	1526	

Grubun %28,8'i bir kurumdan yardım aldığını ifade etmiştir.

Tablo 58: Çocuğun Yardım Almasının Sebebinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	82	17,7
Aile problemi	87	18,8
Çevre problemi	3	,6
İş ile ilgili problem	2	,4
Kişisel problemler	35	7,5
Diğer	255	55,0
Toplam	464	100,0
Cevapsız Toplamı	1062	
Toplam	1526	

Grubun %18,8'i aile problemleri nedeniyle yardım aldığını ifade etmiştir.

Tablo 59: Çocuğun Daha Önce Hiç Cinsel İlişkiye Girip-Girmediğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	46	3,1
Evet	532	35,4
Hayır	923	61,5
Toplam	1501	100,0
Cevapsız Toplamı	25	
Toplam	1526	

Örneklemin %35,4'ü daha önce cinsel ilişkiye girdiğini ifade etmiştir.

Tablo 60: Çocuğun İlk Cinsel Deneyimini Kiminle Yaşadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	6	1,1
Aileden biri ile	5	,9
Arkadaşım	304	57,1
Tanımadığım biriyle	180	33,8
Diğer	37	7,0
Toplam	532	100,0
Cevapsız Toplamı	994	
Toplam	1526	

Örneklemin %57,1'i ilk cinsel deneyimini arkadaşıyla yaşadığını ifade etmiştir.

Tablo 61: Çocuğun Halen Cinsel İlişkisi Olan Birinin Olup-Olmadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	153	10,3
Evet	164	11,1
Hayır	1163	78,6
Toplam	1480	100,0
Cevapsız Toplamı	46	
Toplam	1526	

Grubun %11,1'nin şu anda birisiyle cinsel ilişkisi vardır.

Tablo 62: Çocuğun Hiç Zorla Cinsel İlişkiye Girip-Girmediği yada Tacize Uğrayıp-Uğramadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	60	4,0
Evet	148	9,8
Hayır	1297	86,2
Toplam	1505	100,0
Cevapsız Toplamı	21	
Toplam	1526	

Grubun %86,2'si zorla cinsel ilişkiye girmediğini ve tacize uğramadığını ifade etmiştir.

Tablo 63: Çocuğun Kim Tarafından Zorla Cinsel İlişki yada Tacize Uğradığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	4	2,7
Aileden biriyle	8	5,4
Arkadaşımlla	32	21,6
Akrabamla	4	2,7
Tanımadığım biriyle	82	55,4
Diğer	18	12,2
Toplam	148	100,0
Cevapsız Toplamı	1378	
Toplam	1526	

Grubun %55,4'ü tanımadığı biriyle, %21,6'sı ise arkadaşıyla zorla cinsel ilişkiye girdiğini veya taciz edildiğini ifade etmişti.

Tablo 64: Çocuğun Daha Önce Herhangi Bir Suçtan Dolayı Ceza Alıp-Almadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	56	3,7
Evet	330	21,7
Hayır	1136	74,6
Toplam	1522	100,0
Cevapsız Toplamı	4	
Toplam	1526	

Grubun %74,6'sı daha önce herhangi bir suçtan dolayı ceza almadığını ifade etmiştir.

Tablo 65: Çocuğun Aldığı Cezanın Türünün Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	26	7,9
Hapis cezası	201	60,9
Para cezası	34	10,3
Hapis ve para cezası	7	2,1
Diğer	62	18,8
Toplam	330	100,0
Toplamı	1196	
Toplam	1526	

Grubun %60,9'u hapis cezası aldığını ifade etmiştir.

Tablo 66: Çocuğun İlk Tutuklandığı yada Hüküm Giydiği Zamandaki Yaşının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	139	18,6
11 yaş ve daha küçük	16	2,1
12-14 yaş	121	16,2
15-17 yaş	458	61,4
18 + yaş	12	1,6
Toplam	746	100,0
Cevapsız Toplamı	780	
Toplam	1526	

Grubun %61,4'ü 15-17 yaş grubunda tutuklanmıştır.

Tablo 67: Çocuğun Hüküm Giyme veya Tutuklanmasına Neden Olan Suç Türlerinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	116	15,4
Adam öldürme-yaralama-darp	116	15,4
Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık	32	4,2
Gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç	280	37,2
Sövme- dev. mem. hakaret	3	,4
Hırsızlık türleri-mala zarar verme	71	9,4
Terör-toplu yürüyüş	3	,4
Kaçakçılık-narkotik suçlar	17	2,3
Yukarıdakilerden birkaçı	115	15,3
Toplam	753	100,0
Cevapsız Toplamı	773	
Toplam	1526	

Grubun %15,4'ünün ilk işlediği suç adam öldürme, yaralama, darp, %37,2'sinin ise gasp, dolandırıcılık, yankesicilik ve kapkaç, %9,4'ünün ise çeşitli tür hırsızlıklardır.

Tablo 68: Çocuğun İlk Suçunu Nerede İşlediğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	88	7,6
Evde	58	5,0
Sokakta	820	70,9
Diğer	190	16,4
Toplam	1156	100,0
Cevapsız Toplamı	370	
Toplam	1526	

Grubun %70,9'u ilk suçunu sokakta işlediğini ifade etmiştir.

Tablo 69: Çocuğun İlk Suçunu Neden İşlediğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	28	2,6
Para için	299	27,4
Madde(alkol/uyuşturucu/hap vb.) almak için	33	3,0
Teşvik edildim	88	8,1
Zorlandım	90	8,2
Diğer	553	50,7
Toplam	1091	100,0
Cevapsız Toplamı	435	
Toplam	1526	

Grubun 27,4'ü ilk suçunu para için işlediğini ifade etmiştir.

Tablo 70: Çocuğun Şu Andaki Suçunu Nerede İşlediğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	110	9,2
Evde	53	4,4
Sokakta	808	67,4
Diğer	227	18,9
Okulda	1	,1
Toplam	1199	100,0
Cevapsız	327	
Toplam	1526	

Grubun %67,4'ü şu andaki suçunu sokakta işlediğini ifade etmiştir.

Tablo 71: Çocuğun Şu andaki Suçunu Neden İşlediğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	30	2,6
Para için	282	24,2
Madde (alkol/uyuşturucu/hap vb.) almak için	30	2,6
Teşvik edildim	58	5,0
Zorlandım	89	7,6
Diğer	676	58,0
Toplam	1165	100,0
Cevapsız Toplamı	361	
Toplam	1526	

Grubun %24,2'si suçunu para için işlediğini ifade etmiştir.

Tablo 72: Çocuğun Suç İşleme Fikrini Kimden Aldığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	75	6,5
Ailemden gördüm	39	3,4
Akrabalarımdan gördüm	32	2,8
Çevremden (arkadaş/T.V. vb.)	459	39,7
Diğer	551	47,7
Toplam	1156	100,0
Cevapsız Toplamı	370	
Toplam	1526	

Grubun %39,7'si suç işleme fikrini çevresi, arkadaşları ve TV'den aldığını ifade etmiştir.

Tablo 73: Çocuğun Suç İşlerken Teşvik yada Yardım Gördüğünün Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	50	4,4
Teşvik gördüm	50	4,4
Yardım gördüm	81	7,1
Yardım-teşvik gördüm	433	37,9
Hiçbiri	466	40,8
Diğer	62	5,4
Toplam	1142	100,0
Cevapsız Toplamı	384	
Toplam	1526	

Grubun %37,9'u yardım ve teşvik gördüğünü ifade etmiştir.

Tablo 74: Çocuğun Kimden Teşvik ya da Yardım Gördüğünün Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	54	8,0
Annemden	5	,7
Babamdan	7	1,0
Kardeşlerimden	21	3,1
Arkadaşlarımdan	479	71,2
Akrabalarımdan	39	5,8
Ailemden birkaç kişiden	7	1,0
Diğer	57	8,5
Annemden-babamdan	3	,4
Babamdan-kardeşimden	1	,1
Toplam	673	100,0
Cevapsız Toplamı	853	
Toplam	1526	

Grubun %71,2'si bu teşvik ve yardımı arkadaşlarından aldığını ifade etmiştir.

Tablo 75: Çocuğun İşlediği Suç/ Suçlara Aile Çevresinin Tepkisinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	28	2,4
Kesinlikle onaylamadılar	807	68,3
Kayıtsız kaldılar	163	13,8
Hak verdiler/anlayışla karşıladılar	184	15,6
Toplam	1182	100,0
Cevapsız toplamı	344	
Toplam	1526	

Grubun %68,3'ü işlediği suçun ailesi tarafından onaylanmadığını ifade etmiştir.

Tablo 76: Çocuğun İşlediği Suça/Suçlara Arkadaş ve Komşularının Tepkilerinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	39	3,6
Kesinlikle onaylamadılar	645	59,3
Kayıtsız kaldılar	223	20,5
Hak verdiler/anlayışla karşıladılar	177	16,3
Bilmiyor	3	,3
Toplam	1087	100,0
Cevapsız toplamı	439	
Toplam	1526	

Grubun %59,3'ü suça/suçlara arkadaş ve komşuları tarafından onaylanmadığını ifade etmiştir.

Tablo 77: Çocuğun Ailesi Onu Suçtan Uzak Tutmak İçin Çaba Gösterip-Göstermediğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	17	1,2
Evet	1283	87,0
Hayır	174	11,8
Toplam	1474	100,0
Cevapsız toplamı	52	
Toplam	1526	

Grubun %87'si ailesinin kendisini suçtan uzak tutmak için çaba gösterdiğini ifade etmiştir.

Tablo 78: Çocuğun Şimdiye Kadar Hiç Doktora/Hastaneye Başvuracak Kadar Dövülme ve Şiddete Maruz Kalıp-Kalmadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	7	,5
Evet	481	31,6
Hayır	1034	67,9
Toplam	1522	100,0
Cevapsız toplamı	4	
Toplam	1526	

Grubun %31,6'sı doktora/hastaneye başvuracak kadar dövülme ve şiddete maruz kalanların oranıdır.

Tablo 79: Çocuğun Şiddete Maruz Kalma Sıklığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	16	3,3
1 kere	240	49,9
2-3 kere	102	21,2
4 + kere	123	25,6
Toplam	481	100,0
Cevapsız toplamı	1045	
Toplam	1526	

Grubun %49,9'u bir kez, %25,6'sı 4+ kez, %21,2'si de 2-3 kez şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 80: Çocuğa Şiddeti Uygulayanın Kim Olduğunun Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	13	2,7
Babam (1)	48	10,0
Annem (2)	11	2,3
Babam ve annem(3)	5	1,0
Yakın akraba (4)	25	5,2
Tanıdığım birisi(5)	123	25,6
Tanımadığım birisi (6)	177	36,8
Diğer (7)	68	14,1
12	1	,2
14	3	,6
16	1	,2
Baba-üvey anne	2	,4
Annem-yakın akrabam	1	,2
27	1	,2
56	1	,2
124	1	,2
Toplam	481	100,0
Toplamı	1045	
Toplam	1526	

Grubun %36,8'inin tanımadığı birisi, %25,6'sı da tanıdığı birisi tarafından şiddet uygulandığını ifade etmiştir.

Tablo 81: Çocukların Karşılaştığı Aile İçi Şiddet Türünün Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	161	10,8
Dövme (1)	295	19,9
Cinsel taciz (2)	1	,1
Yaralama-yaralanma (3)	4	,3
Hakaret ve küfür (4)	104	7,0
Diğer (5)	67	4,5
Yok	763	51,4
12	1	,1
Dövme-yaralama	23	1,5
Dövme-hakaret ve küfür	48	3,2
15	1	,1
123	2	,1
125	1	,1
Dövme-yaralama-hakaret ve küfür	13	,9
Toplam	1484	100,0
Cevapsız Toplamı	42	2,8
Toplam	1526	100,0

Grubun % ailede dövme, yaralama, hakaret, küfür şeklinde şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir.

Tablo 82: Çocukların Ailesinde Şiddetin Kime Karşı Yapıldığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	35	6,0
Kendisine (1)	284	48,4
Anneye (2)	54	9,2
Kız kardeşe (3)	11	1,9
Erkek kardeşe (4)	28	4,8
Diğer (5)	5	,9
Kendisine-anneye	36	6,1
Kendisine-babaya	1	,2
Kendisine-kız kardeşe	19	3,2
Kendisine-erkek kardeşe	22	3,7
Anneye-babaya	12	2,0
Anneye-kız kardeşe	1	,2
Anneye-erkek kardeşe	2	,3
Babaya-erkek kardeşe	1	,2
Kız kardeşe-erkek kardeşe	5	,9
123	5	,9
124	19	3,2
125	18	3,1
126	1	,2
135	1	,2
145	22	3,7
245	5	,9
Toplam	587	100,0
Cevapsız Toplamı	939	
Toplam	1526	

Grubun %48,4'ü ailede var olan şiddetin sadece kendisine karşı uygulandığını ifade etmiştir. Kendisiyle birlikte annesine karşı şiddet uygulandığını söyleyenlerin oranı %6,1, kendisi ile birlikte kız ve erkek kardeşlerine uygulandığını ifade edenlerin oranı da %15.6 olmaktadır.

Tablo 83: Çocuğun Arkadaşının Olup-Olmadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	4	,3
Evet	1460	95,8
Hayır	60	3,9
Toplam	1524	100,0
Cevapsız Toplamı	2	
Toplam	1526	

Grubun %95,8'i arkadaş olduğunun ifade etmiştir.

Tablo 84: Çocuğun En Yakın Arkadaşının Olup-Olmadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	4	,3
Evet	1284	84,5
Hayır	231	15,2
Toplam	1519	100,0
Cevapsız Toplamı	7	
Toplam	1526	

Grubun %84,5'i bu arkadaşlarını yakın arkadaş olarak ifade etmiştir.

Tablo 85: Çocuğun Arkadaşı ile İlişisinin Nasıl Olduğunun Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	7	,5
Oldukça iyi anlaşıyoruz	1312	86,4
Az anlaşıyoruz	170	11,2
Kavga ederiz	6	,4
Hiç anlayamıyoruz	23	1,5
Toplam	1518	100,0
Cevapsız Toplamı	8	
Toplam	1526	

Grubun %86,4'ü arkadaşları ile oldukça iyi anlaşmasının ifade etmiştir.

Tablo 86: Çocuğun Arkadaşları Arasında Sokakta Yaşayan/Çalışan Çocuk Olup-Olmadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	9	,6
Evet	560	36,8
Hayır	951	62,6
Toplam	1520	100,0
Cevapsız Toplamı	6	
Toplam	1526	

Arkadaşları arasında sokakta yaşayan/çalışan çocuk olanların oranı %36,8'dir.

Tablo 87: Çocuğun Ailesinde Sokakta Yaşayan/Çalışan Çocuk Olup-Olmadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	26	1,7
Evet	123	8,1
Hayır	1372	90,2
Toplam	1521	100,0
Cevapsız Toplamı	5	
Toplam	1526	

Ailesinde sokakta yaşayan/çalışan çocuk olduğunun ifade edenlerin oranı %8,1'dir.

Tablo 88: Çocuğun Arkadaşlarından Tutuklanmış/Hapse Giren Olup-Olmadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	3	,2
Evet	724	47,7
Hayır	742	48,9
Bilmiyor	48	3,2
Toplam	1517	100,0
Cevapsız Toplamı	9	
Toplam	1526	

Grubun %47,7'si arkadaşları arasında tutuklanmış/hapse girmiş olanların var olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 89: Çocuğun Tutuklanan veya Hapse Giren Arkadaşlarının Suç Türlerinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	1	,1
Adam öldürme-yaralama-darp	104	14,4
Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık	18	2,5
Gasp-dolandırcılık-yankesicilik-kapkaç	152	21,0
Sövme-dev. mem. hakaret	1	,1
Hırsızlık türleri-mala zarar verme	86	11,9
Terör-toplu yürüyüş	1	,1
Kaçakçılık-narkotik suçlar	8	1,1
Yukarıdakilerin bir kaçı	353	48,8
Toplam	724	100,0
Cevapsız Toplamı	802	
Toplam	1526	

Çocukların arkadaşlarında %21 ile en fazla Gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç suçu işlendiği, ikinci sırada Adam öldürme-yaralama-darp suçlarının (%14,4) geldiği, üçüncü sırada da Hırsızlık türleri-mala zarar verme suçlarının (%11,9) yer aldığı görülmektedir.

Tablo 90: Çocuğun Boş Zamanlarında Genelde Neler Yaptığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	7	,5
Spor (1)	77	5,1
Müzik (2)	67	4,4
Resim (3)	5	,3
Kitap okuma (4)	43	2,8
Sinemaya gitme (5)	2	,1
Oyun oynama (6)	34	2,2
Ailemle vakit geçirme (7)	30	2,0
Diğer (8)	505	33,2
12	40	2,6
14	33	2,2
15	2	,1
16	17	1,1
17	5	,3
18	64	4,2
23	4	,3
24	27	1,8
25	9	,6
26	7	,5
27	11	,7
28	69	4,5
33	1	,1
34	7	,5
36	1	,1
38	5	,3
45	1	,1
46	14	,9
47	1	,1
48	37	2,4
56	1	,1
58	5	,3
67	3	,2
68	18	1,2

78	5	,3
123	4	,3
124	108	7,1
125	6	,4
126	26	1,7
127	11	,7
128	42	2,8
134	4	,3
135	2	,1
136	2	,1
138	1	,1
145	3	,2
146	19	1,2
147	3	,2
148	17	1,1
158	3	,2
168	17	1,1
178	1	,1
234	9	,6
235	2	,1
237	1	,1
238	4	,3
245	3	,2
246	13	,9
247	3	,2
248	11	,7
256	3	,2
258	5	,3
267	3	,2
268	10	,7
278	9	,6
345	2	,1
348	1	,1
458	3	,2
468	8	,5
478	2	,1
568	2	,1
578	1	,1
678	1	,1
Toplam	1526	100,0

Grubun %33,2'si Diğer cevabını vermiştir. Açıklamalar değerlendirildiğinde bu faaliyetlerin genellikle televizyon seyretmek, internet kullanmak, bilgisayar oyunları oynamak, arkadaşları ile vakit geçirmek gibi sıralanmaktadır.

Tablo 91: Çocukların Hayatta En Çok Kime Güvendiğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	5	,3
Aileme	743	48,8
Arkadaşlarıma	112	7,4
Kimseye	287	18,9
Kendime	370	24,3
Diğer	4	,3
Aileme-arkadaşlarıma	1	,1
Toplam	1522	100,0
Cevapsız Toplamı	4	
Toplam	1526	
Cevapsız Toplamı	802	
Toplam	1526	

Grubun %48,8'i hayatta en çok ailesine güvendiğini ifade ederken, %24,3'ü kendisine güvendiğini, %18,9'u da hiç kimseye güvenmediğini belirtmiştir.

Tablo 92: Çocukların Bir Derdi Olduğunda Kiminle Konuştuğunun Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	6	,4
Aileme	547	36,0
Arkadaşlarımla	303	19,9
Kimseyle	301	19,8
Diğer	362	23,8
Aileme-arkadaşlarıma	1	,1
Toplam	1520	100,0
Cevapsız Toplamı	6	
Toplam	1526	

Grubun %36'sı bir derdi olursa ailesiyle, %19,9'u arkadaşlarıyla paylaşmayı, %19,8'i de hiç kimseyle paylaşmadığını ifade etmiştir.

Tablo 93: Çocuğun Evden Ne Kadar Süredir Ayrı Olduğunun Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	10	1,4
1-3 ay	153	21,5
4-6 ay	88	12,4
7-9 ay	41	5,8
10-12 ay	57	8,0
1.5 yıl ve üzeri	362	50,9
Toplam	711	100,0
Cevapsız Toplamı	815	
Toplam	1526	

Grubun %50,9'u 1-5 yıl ve üzeri, %21,5'i 1-3 aydır evden ayrı olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 94: Çocuğun İlk Evden Ayrıldığında Kaç Yaşında Olduğunun Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	10	1,4
3-5 yaş	40	5,6
6-8 yaş	68	9,6
9-11 yaş	111	15,6
12-14 yaş	181	25,5
15-17 yaş	283	39,8
18 + yaş	18	2,5
Toplam	711	100,0
Cevapsız Toplamı	815	
Toplam	1526	

Grubun %39,8'i evden ilk ayrıldığında 15-17 yaşında, %25,5'i 12-14 yaşında, %15,6'sı da 9-11 yaşında olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 95: Çocuğun İlk Kez Evden Ayrılmasının Nedenlerinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Gegerli Yüzde
Cevapsız	4	,6
Anne-babanın ayrılması	42	5,9
Anne-babanın ölmesi	20	2,8
Anne-baba arasındaki anlaşmazlık	22	3,1
Anne-babanın fiziksel şiddet uygulaması	75	10,5
Anne-babanın siki disiplin uygulaması	10	1,4
Anne-babası yada yakınları tarafından ihmal edilmesi	3	,4
Anne-babasıyla anlaşmazlık yaşaması	57	8,0
Kardeşleri ile anlaşmazlık yaşaması	9	1,3
Ekonomik problemlerinin olması	65	9,1
Arkadaşlarının etkisi altında kalması	33	4,6
Okul başarısızlığı	1	,1
Zihinsel engelinin olması	1	,1
Psikiyatrik rahatsızlığının olması	4	,6
Cinsel istismara maruz kalmış olması	10	1,4
Eğitiminin engellenmesi	3	,4
İstemediği biri ile evliliğe zorlanması	1	,1
Fuhuş yapmaya zorlanması	1	,1
Diğer	350	49,2
Toplam	711	100,0
Cevapsız Toplamı	815	
Toplam	1526	

Evden ayrılmasının nedeni olarak grubun tamamına yakını ailesiyle ilgili problemleri sıralamıştır. %10,5'lik bir grup evden ilk kez ayrılmasına anne ve babasının fiziksel şiddet uygulamasını neden olarak ifade etmiştir.

Tablo 96: Çocuğun Evden Kaçtığında Geceleri Nerede Uyuduğunun Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	12	2,3
Bir tanıdığım evinde (1)	89	16,9
Terkedilmiş binalarda (2)	25	4,8
Sığınma evinde (3)	33	6,3
İnşaatlarda (4)	16	3,0
Parklarda (5)	120	22,8
Diğer (6)	151	28,7
12	1	,2
14	1	,2
15	4	,8
16	1	,2
23	1	,2
24	4	,8
25	8	1,5
35	7	1,3
36	1	,2
45	6	1,1
124	2	,4
134	1	,2
145	1	,2
234	9	1,7
235	4	,8
Farklı yerlerde	26	4,9
345	2	,4
456	1	,2
Toplam	526	100,0
Cevapsız Toplamı	1000	
Toplam	1526	

Grubun %22,8'i parklarda, %13,5'i inşaatlarda ve terk edilmiş binalarda cevabını vermiştir.

Tablo 97: Çocuğun Sokakta En Çok Zamanını Kimlerle Geçirdiğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	18	2,9
Ailemle	4	,6
Kardeşlerimle	7	1,1
Akrabalarımle	9	1,5
Arkadaşlarımla	394	63,7
Yalnız	162	26,2
Diğer	25	4,0
Toplam	619	100,0
Cevapsız Toplamı	907	
Toplam	1526	

Çocukların yarısından fazlası %63,7'si boş zamanlarını arkadaşlarıyla geçirdiklerini ifade etmiştir.

Tablo 98: Çocuğun Ailesi ile İlişkisinin Düzenli veya Düzensiz Sürüp-Sürmediğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	7	1,0
Evet	558	76,2
Hayır	167	22,8
Toplam	732	100,0
Cevapsız Toplamı	794	
Toplam	1526	

Grubun %76,2'si aileleriyle ilişkilerinin düzenli veya düzensiz sürdüğünü ifade etmiştir.

Tablo 99: Çocuğun Ailesinin Evde Kalması İçin Çaba Gösterip-Göstermediğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	33	4,5
Evet	529	72,6
Hayır	167	22,9
Toplam	729	100,0
Cevapsız Toplamı	797	
Toplam	1526	

Grubun %72,6'sı ailesinin kendisinin evde kalması için çaba gösterdiğini ifade etmiştir.

Tablo 100: Çocuğun Evden Hiç Kaçıp-Kaçmadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	2	,3
Evet	609	77,3
Hayır	177	22,5
Toplam	788	100,0
Cevapsız Toplamı	738	
Toplam	1526	

Grubun %77,3'ünün evden kaçtığını ifade etmiştir.

Tablo 101: Çocuğun Evden Kaç Kere Kaçtığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	3	,5
1 kere	144	23,6
2 kere	70	11,5
3 kere	72	11,8
4 kere	30	4,9
5 + kere	290	47,6
Toplam	609	100,0
Cevapsız Toplamı	917	
Toplam	1526	

Grubun %47,6'sının 5 + kez evden kaçtığı, %35,1'inin 1-2 kez evden kaçtığını ifade etmiştir.

Tablo 102: Çocuğun Kendi Şehrinden Başka Bir Şehre Kaçıp-Kaçmadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	1	,2
Evet	295	48,4
Hayır	313	51,4
Toplam	609	100,0
Cevapsız Toplamı	917	
Toplam	1526	

Evden kaçanların yarısından fazlası %51,4'ü başka bir şehre kaçmıştır.

Tablo 103: Çocuğun Evden Kaçtığında Bir Tanıdığının Yanına Gidip-Gitmediğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	7	1,1
Evet	252	41,4
Hayır	350	57,5
Toplam	609	100,0
Cevapsız Toplamı	917	
Toplam	1526	

Grubun %57,5'i evden kaçtığında bir tanıdığının yanına gitmediğini ifade etmiştir.

Tablo 104: Çocuğun Evden Kaçarken Birinden Yardım Alıp-Almadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	7	1,1
Evet	176	28,9
Hayır	426	70,0
Toplam	609	100,0
Cevapsız Toplamı	917	
Toplam	1526	

Grubun %70'i evden kaçarken kimseden yardım almadığını ifade etmiştir.

Tablo 105: Çocuğun İlk Evden Kaçışının Nedenlerinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	2	,3
Ailesi	324	53,2
Çevresi	18	3,0
Arkadaşları	131	21,5
Diğer	133	21,8
Ailesi-arkadaşları	1	,2
Toplam	609	100,0
Cevapsız Toplamı	917	
Toplam	1526	

Evden kaçanların yarısından fazlası %53,2'si ailesinin kaçma nedeni olduğunu söylerken, arkadaşlarını diyenlerin oranı %21,5'dir.

Tablo 106: Çocuğun İlk Evden Kaçtığında Kaç Yaşında Olduğunun Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	7	1,1
5-8 yaş	70	11,5
9-12 yaş	217	35,6
13-16 yaş	278	45,6
17 + yaş	37	6,1
Toplam	609	100,0
Cevapsız Toplamı	917	
Toplam	1526	

Grubun %45,6'sı evden ilk 13-16 yaşında, %35,6'sı da 9-12 yaşında kaçtığını ifade etmiştir.

Tablo 107: Çocuğun İlk Kaçışında Evden Ne Kadar Süre Ayrı Kaldığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	2	,3
1 gün	113	18,6
2-5 gün	157	25,8
6-9 gün	75	12,3
10-13 gün	13	2,1
14-17 gün	31	5,1
18 + gün	218	35,8
Toplam	609	100,0
Cevapsız Toplamı	917	
Toplam	1526	

Grubun %35,8'i 18+ gün, %25,8'i de 2-5 gün ayrı kaldığını ifade etmiştir.

Tablo 108: Çocuğun Eve Geri Dönüp-Dönmediğinin Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	5	,8
Evet	556	91,3
Hayır	48	7,9
Toplam	609	100,0
Toplamı	917	
Toplam	1526	

Grubun %91,3'ü eve geri döndüğünü ifade etmiştir.

Tablo 109: Çocuğun Eve Nasıl Geri Döndüğünün Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	2	,4
Kendisi istedi	284	51,1
Ailesi zoruyla	162	29,1
Polis zoruyla	85	15,3
Mahkeme yoluyla	1	,2
Diğer	22	4,0
Toplam	556	100,0
Cevapsız Toplamı	970	
Toplam	1526	

Grubun %51,1'i eve kendi isteğiyle, %29,1'i ise eve ailesinin zoruyla geri döndüğünü ifade etmiştir.

Tablo 110: Çocuğun Şu Andaki Durumundan Memnun Olup-Olmadığının Dağılımı (Yüzde)

	Frekans	Geçerli Yüzde
Cevapsız	99	10,3
Bulduğum durumdan memnunum	388	40,2
Evime geri dönmek isterdim	320	33,2
Bir kurumda kalmak isterdim	27	2,8
Diğer	131	13,6
Toplam	965	100,0
Toplamı	561	
Toplam	1526	

Grubun %40,2'si şu andaki durumlarından memnun, %33,2'si ise evime geri dönmek isterim diye ifade etmişlerdir.

5.2 İkili İlişkiler Analizi

Tablo 111: Suç Türleri ile Öz Annenin Eğitim Durumunun Çapraz Tablosu

Suç türleri	Öz annenin eğitim durumu												
	Cevapsız	Okur-yazar değil	Okur-yazar	İlköğretim terk	İlkokul mezunu	Ortaokul terk	Ortaokul mezunu	Lise terk	Lise mezunu	Üniversite mezunu	Diğer	Toplam	
Cevapsız	1	17	11	10	38	1	11	0	11	2	11	113	
Adem öldürme- yaralama-darp	3	41,8	10,1	8,3	28,7	1,7	8,9	,6	6,4	1,1	5,1	113,0	
	1,3	-3,8	,3	,6	1,7	-5	,7	-8	1,8	,9	2,6		
	0	44	5	3	39	4	10	0	5	1	4	115	
Kız kaç-ırza geçme- sarkıntılık	3	42,5	10,3	8,5	29,3	1,7	9,1	,6	6,5	1,1	5,2	115,0	
	-6	,2	-1,7	-1,9	1,8	1,8	,3	-8	-6	-1	-5		
	1	7	3	3	11	1	3	0	3	0	0	32	
Gasp- dolandırıcılık- yankesicilik- kapkaç	,1	11,8	2,9	2,4	8,1	,5	2,5	,2	1,8	,3	1,5	32,0	
	3,1	-1,4	,1	,4	1,0	,8	,3	-4	,9	-5	-1,2		
	0	115	24	20	66	3	20	1	17	2	10	278	
Sövmeye- dev. mem. hakaret	,7	102,7	24,9	20,5	70,7	4,1	22,0	1,5	15,6	2,6	12,7	278,0	
	-9	1,2	-2	-1	-6	-5	-4	-4	,3	-4	-7		
	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	3	

Hırsızlık türleri- mala zarar verme	Beklenen Sayı	,0	1,1	,3	,2	,8	,0	,2	,0	,2	,0	,2	,0	,1	,1	3,0
	Std. Artık	-1	-1,1	-5	1,7	,3	-2	-2	-5	-1	2,0	-2	-2	-4		
Terör-toplu yürüyüş	Sayı	0	28	12	6	10	0	7	2	1	1	1	1	4	4	71
	Beklenen Sayı	,2	26,2	6,4	5,2	18,1	1,0	5,6	,4	4,0	,7	,7	,7	3,2	3,2	71,0
Kaçakçılık- narkotik suçlar	Std. Artık	-4	,3	2,2	,3	-1,9	-1,0	,6	2,6	-1,5	,4	,4	,4	,4	,4	
	Sayı	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Yukarıdakilerin bir kağı	Beklenen Sayı	,0	1,1	,3	,2	,8	,0	,2	,0	,2	,0	,2	,0	,1	,1	3,0
	Std. Artık	-1	,8	-5	-5	,3	-2	-5	-1	-4	-2	-2	-2	-4	-4	
Yukarıdakilerin bir kağı	Sayı	0	13	0	1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	17
	Beklenen Sayı	,0	6,3	1,5	1,3	4,3	,3	1,3	,1	1,0	,2	,2	,2	,8	,8	17,0
Toplam	Std. Artık	-2	2,7	-1,2	-2	-1,6	-5	-3	-3	,0	-4	-4	-4	-9	-9	
	Sayı	0	50	12	11	23	2	7	1	3	1	3	1	5	5	115
Toplam	Beklenen Sayı	,3	42,5	10,3	8,5	29,3	1,7	9,1	,6	6,5	1,1	1,1	1,1	5,2	5,2	115,0
	Std. Artık	-6	1,2	,5	,9	-1,2	,2	-7	,5	-1,4	-1	-1	-1	-1	-1	
Toplam	Sayı	2	276	67	55	190	11	59	4	42	7	42	7	34	34	747
	Beklenen Sayı	2,0	276,0	67,0	55,0	190,0	11,0	59,0	4,0	42,0	7,0	42,0	7,0	34,0	34,0	747,0

Öz anne ve babanın öğrenim durumunun çocuğun işlediği suçların türü ile ilişkisi ise şöyle özetlenebilir.

Yukarıdaki tablo göstermektedir ki,

Öz annenin öğrenim durumu ile suç türleri arasında ilişki önemlidir ($X^2=116.6$; $P=0.005$). Şöyle ki; okur-yazar olmayan annelerin çocukları kaçakçılık ve narkotik suçları beklenenden daha çok işlerken, ilköğretim terk annelerin çocukları adam öldürme-adam yaralama, ilkokul mezunu annelerin çocukları da hırsızlık türleri-mala zarar verme suçlarını beklenenden daha az işlemişlerdir.

Aşağıdaki tablonun yorumu ise şöyledir;

Öz babanın öğrenim durumu ile suç türleri arasındaki ilişki önemli bulunmuştur ($X^2=107.2$; $P=0.023$). Buna göre, üniversite mezunu babaların çocukları gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç suçlarını beklenenden az işlerken, ortaokul mezunu babaların çocukları sövme-devlet memuruna hakaret gibi suçları beklenenden çok işlemişlerdir.

Tablo 112: Suç Türleri ile Öz Babanın Öğrenim Durumunun Çapraz Tablosu

Suç türleri	Öz babanın eğitim durumu												
	Cevapsız	Okur-yazar değil	Okur-yazar	Okur-yazar değil	Okur-yazar	İlköğretim terk	İlkokul Mezunu	Ortaokul terk	Ortaokul mezunu	Lise terk	Lise mezunu	Üniversite mezunu	Diğer
Cevapsız	Sayı	1	6	11	3	43	1	16	0	19	6	8	114
	Beklenen Sayı	1,1	9,9	16,0	11,3	39,3	2,0	12,5	1,4	10,2	2,7	7,6	114,0
	Std. Artık	-1	-1,2	-1,3	-2,5	,6	-7	1,0	-1,2	2,8	2,0	,1	
Adam öldürme-yaralama-darp	Sayı	0	8	12	8	46	1	15	1	14	4	6	115
	Beklenen Sayı	1,1	10,0	16,1	11,4	39,7	2,0	12,6	1,4	10,3	2,8	7,7	115,0
	Std. Artık	-1,0	-6	-1,0	-1,0	1,0	-7	,7	-3	1,2	,7	-6	
Kızkaç-ırza geçme-sarkıntılık	Sayı	1	0	3	2	13	1	4	0	5	0	3	32
	Beklenen Sayı	,3	2,8	4,5	3,2	11,0	,6	3,5	,4	2,9	,8	2,1	32,0
	Std. Artık	1,3	-1,7	-7	-7	,6	,6	,3	-6	1,3	-9	,6	
Gasp-kapkaç ırıcılık-yankesicilik	Sayı	1	25	46	32	94	6	26	6	19	1	22	278
	Beklenen Sayı	2,6	24,2	39,0	27,5	95,9	4,8	30,5	3,3	24,9	6,7	18,6	278,0
	Std. Artık	-1,0	,2	1,1	,9	-2	,5	-8	1,5	-1,2	-2,2	,8	

	Sayı	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	3
Sövrme- dev. mem. hakare	Beklenen Sayı	,0	,3	,4	,3	1,0	,1	,3	,0	,3	,0	,3	,1	,2	,3,0			
	Std. Artık	-2	-5	-6	1,3	-1,0	-2	2,9	-2	-5	-4							
	Sayı	1	7	10	11	18	1	7	1	6	1	8	71					
Hırsızlıktürleri- mala zarar verme	Beklenen Sayı	,7	6,2	10,0	7,0	24,5	1,2	7,8	,9	6,4	1,7	4,7	71,0					
	Std. Artık	,4	,3	,0	1,5	-1,3	-2	-3	,2	-1	-5	1,5						
	Sayı	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	3					
Terör-toplu yürüyüş	Beklenen Sayı	,0	,3	,4	,3	1,0	,1	,3	,0	,3	,1	,2	3,0					
	Std. Artık	-2	1,4	-6	-5	,0	-2	1,2	-2	-5	-3	-4						
	Sayı	0	3	2	2	6	0	1	1	0	1	1	17					
Kaçakçılık-narkotik suçlar	Beklenen Sayı	,2	1,5	2,4	1,7	5,9	,3	1,9	,2	1,5	,4	1,1	17,0					
	Std. Artık	-4	1,3	-3	,2	,1	-5	-6	1,8	-1,2	,9	-1						
	Sayı	3	15	21	15	37	3	10	0	4	5	2	115					
Yukarıdakilerin bir kaçı	Beklenen Sayı	1,1	10,0	16,1	11,4	39,7	2,0	12,6	1,4	10,3	2,8	7,7	115,0					
	Std. Artık	1,9	1,6	1,2	1,1	-4	,7	-7	-1,2	-2,0	1,3	-2,1						
	Sayı	7	65	105	74	258	13	82	9	67	18	50	748					
Toplam	Beklenen Sayı	7,0	65,0	105,0	74,0	258,0	13,0	82,0	9,0	67,0	18,0	50,0	748,0					

Tablo 113: Suç Türleri ile Çocuğun Öğrenim Durumunun Çapraz Tablosu

Suç türleri	Eğitim durumu										Toplam
	Cevapsız	Okur-yazar değil	Okur-yazar	İlköğretim öğrencisi	İlköğretim mezunu	Ortaokul mezunu	Lise öğrencisi	Lise mezunu	Diğer		
Cevapsız	1	5	9	14	27	27	24	7	2	116	
Beklenen Sayı	,6	7,7	24,0	7,5	26,7	31,1	11,9	3,9	2,6	116,0	
Std. Artık	,5	-1,0	-3,1	2,3	,1	-7	3,5	1,6	-4		
Adam öldürme-yaralama-darp	1	9	17	5	26	33	19	3	3	116	
Beklenen Sayı	,6	7,7	24,0	7,5	26,7	31,1	11,9	3,9	2,6	116,0	
Std. Artık	,5	,5	-1,4	-9	-1	,3	2,1	-4	,2		
Kız kaç. -ırza geçme-sarıktılık	0	0	3	0	9	7	9	2	2	32	
Beklenen Sayı	,2	2,1	6,6	2,1	7,4	8,6	3,3	1,1	,7	32,0	
Std. Artık	-4	-1,5	-1,4	-1,4	,6	-5	3,2	,9	1,5		
Gasp, kapkaç, Dolandırıcılık	1	18	70	16	63	86	11	7	8	280	
Beklenen Sayı	1,5	18,6	58,0	18,2	64,3	75,1	28,6	9,3	6,3	280,0	
Std. Artık	-4	-1	1,6	-5	-2	1,3	-3,3	-8	,7		
Sövme- dev. mem. hakaret	0	0	1	0	0	0	1	1	0	3	
Beklenen Sayı	,0	,2	,6	,2	,7	,8	,3	,1	,1	3,0	
Std. Artık	-1	-4	,5	-4	-8	-9	1,3	2,9	-3		

Hırsızlık türleri-mala zarar vermek	Sayı	1	5	23	5	14	17	5	1	0	71
	Beklenen Sayı	,4	4,7	14,7	4,6	16,3	19,0	7,3	2,4	1,6	71,0
	Std. Artık	1,0	,1	2,2	,2	-6	-5	-8	-9	-1,3	
Terör-toplu yürüyüş	Sayı	0	1	1	0	0	0	1	0	0	3
	Beklenen Sayı	,0	,2	,6	,2	,7	,8	,3	,1	,1	3,0
	Std. Artık	-1	1,8	,5	-4	-8	-9	1,3	-3	-3	
Kaçakçılık-narkotik suçlar	Sayı	0	3	4	0	4	5	0	0	1	17
	Beklenen Sayı	,1	1,1	3,5	1,1	3,9	4,6	1,7	,6	,4	17,0
	Std. Artık	-3	1,8	,3	-1,1	,0	,2	-1,3	-8	1,0	
Yukarıdakilerin bir kaçı	Sayı	0	9	28	9	30	27	7	4	1	115
	Beklenen Sayı	,6	7,6	23,8	7,5	26,4	30,8	11,8	3,8	2,6	115,0
	Std. Artık	-8	,5	,9	,6	,7	-7	-1,4	,1	-1,0	
Toplam	Sayı	4	50	156	49	173	202	77	25	17	753
	Beklenen Sayı	4,0	50,0	156,0	49,0	173,0	202,0	77,0	25,0	17,0	753,0

Çocuğun öğrenim durumu ile suç türleri arasındaki ilişki önemli bulunmuştur ($X^2 = 118$; $P:0.000$). Lise öğrencisi çocuklar gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç suçlarını beklenenden az işlerken, bu öğrenim düzeyindeki çocuklar kız kaçırma-ırza geçme-sarkıntuluk suçlarını beklenenden daha çok işlemektedir.

Tablo 114: Suç Türleri ile Öz Annenin İş Durumunun Çapraz Tablosu

Suç türleri	Öz annenin iş durumu							Toplam
	Cevapsız	Ev hanımı	İş buldukça çalışıyor	İşsiz	Emekli	Diğer (düzenli çalışıyor)		
Cevapsız	Sayı	2	76	2	1	2	23	106
	Beklenen Sayı	,4	87,9	3,2	,3	,9	13,3	106,0
	Std. Artık	2,4	-1,3	-7	1,3	1,2	2,7	
Adam öldürme-yaralama-darp	Sayı	0	99	2	1	1	9	112
	Beklenen Sayı	,5	92,9	3,4	,3	,9	14,0	112,0
	Std. Artık	-7	,6	-8	1,2	,1	-1,3	
Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık	Sayı	0	25	2	0	1	3	31
	Beklenen Sayı	,1	25,7	,9	,1	,3	3,9	31,0
	Std. Artık	-4	-,1	1,1	-3	1,5	-4	
Gasp-dolandırcılık-yankesicilik-kapkaç	Sayı	1	234	3	0	0	35	273
	Beklenen Sayı	1,1	226,5	8,3	,8	2,3	34,1	273,0
	Std. Artık	-1	,5	-1,8	-9	-1,5	,1	
Sövme- dev. mem. hakaret	Sayı	0	3	0	0	0	0	3
	Beklenen Sayı	,0	2,5	,1	,0	,0	,4	3,0
	Std. Artık	-1	,3	-3	-1	-2	-6	
Hırsızlık türleri-mala zarar verme	Sayı	0	54	8	0	0	9	71
	Beklenen Sayı	,3	58,9	2,1	,2	,6	8,9	71,0
	Std. Artık	-5	-6	4,0	-4	-8	,0	
Terör-toplu yürüyüş	Sayı	0	3	0	0	0	0	3
	Beklenen Sayı	,0	2,5	,1	,0	,0	,4	3,0
	Std. Artık	-1	,3	-3	-1	-2	-6	
Kaçakçılık-narkotik suçlar	Sayı	0	14	2	0	0	1	17
	Beklenen Sayı	,1	14,1	,5	,0	,1	2,1	17,0
	Std. Artık	-3	,0	2,1	-2	-4	-8	
Yukarıdakilerin bir kaçı	Sayı	0	96	3	0	2	11	112
	Beklenen Sayı	,5	92,9	3,4	,3	,9	14,0	112,0
	Std. Artık	-7	,3	-2	-6	1,1	-8	
Toplam	Sayı	3	604	22	2	6	91	728
	Beklenen Sayı	3,0	604,0	22,0	2,0	6,0	91,0	728,0

Çocukların öz annelerinin iş durumu ile suç türleri arasındaki ilişki önemli bulunmuştur ($X^2=59,884$; $P=0,022$). Şöyle ki; iş buldukça çalışan annelerin çocukları hırsızlık-mala zarar verme suçlarını beklenenden daha çok işlerken, dolandırcılık-gasp-yankesicilik-kapkaç suçlarını beklenenden daha az işlemektedir.

Tablo 115: Suç Türleri ile Öz Babanın İş Durumunun Çapraz Tablosu

Suç türleri	Öz babanın iş durumu							Toplam
	Cevapsız	Ev hanımı	İş buldukça çalışıyor	İşsiz	Emekli	Diğer (düzenli çalışıyor)		
Cevapsız	Sayı	0	71	11	8	8	10	108
	Beklenen Sayı	,2	67,3	9,9	11,3	7,7	11,6	108,0
	Std. Artık	-,4	,5	,3	-1,0	,1	-,5	
Adam öldürme-yaralama-darp	Sayı	0	75	8	8	8	8	107
	Beklenen Sayı	,2	66,7	9,8	11,2	7,7	11,5	107,0
	Std. Artık	-,4	1,0	-,6	-1,0	,1	-1,0	
Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık	Sayı	0	20	2	2	4	2	30
	Beklenen Sayı	,0	18,7	2,8	3,1	2,1	3,2	30,0
	Std. Artık	-,2	,3	-,5	-,6	1,3	-,7	
Gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç	Sayı	1	157	22	23	18	37	258
	Beklenen Sayı	,4	160,8	23,7	27,0	18,5	27,7	258,0
	Std. Artık	1,0	-,3	-,3	-,8	-,1	1,8	
Sövme- dev. mem. hakaret	Sayı	0	2	0	0	0	1	3
	Beklenen Sayı	,0	1,9	,3	,3	,2	,3	3,0
	Std. Artık	-,1	,1	-,5	-,6	-,5	1,2	
Hırsızlık türleri-mala zarar verme	Sayı	0	44	7	10	2	2	65
	Beklenen Sayı	,1	40,5	6,0	6,8	4,7	7,0	65,0
	Std. Artık	-,3	,5	,4	1,2	-1,2	-1,9	
Terör-toplu yürüyüş	Sayı	0	0	2	1	0	0	3
	Beklenen Sayı	,0	1,9	,3	,3	,2	,3	3,0
	Std. Artık	-,1	-1,4	3,3	1,2	-,5	-,6	
Kaçakçılık-narkotik suçlar	Sayı	0	9	4	3	0	1	17
	Beklenen Sayı	,0	10,6	1,6	1,8	1,2	1,8	17,0
	Std. Artık	-,2	-,5	2,0	,9	-1,1	-,6	
Yukarıdakilerin bir kaçı	Sayı	0	57	8	18	10	14	107
	Beklenen Sayı	,2	66,7	9,8	11,2	7,7	11,5	107,0
	Std. Artık	-,4	-1,2	-,6	2,0	,8	,7	
Toplam	Sayı	1	435	64	73	50	75	698
	Beklenen Sayı	1,0	435,0	64,0	73,0	50,0	75,0	698,0

Çocukların öz babalarının iş durumu ile suç türleri arasındaki ilişki önemli bulunmuştur ($X^2=50,919$; $P=0,116$). Öz babası iş buldukça çalışan çocuklar terör-toplu yürüyüş suçlarını beklenenden fazla işlerken, öz babası düzenli çalışan çocuklar hırsızlık türleri-mala zarar verme suçlarını beklenenden daha az işlemişlerdir.

Tablo 116: Suç Türleri ile Öz Babanın İş Durumunun Çapraz Tablosu

Suç türleri	Ailenin şu anda oturduğu yer						Toplam
	Cevapsız	Köy	Kasaba	İlçe	İl		
Cevapsız	Sayı	4	6	0	8	96	114
	Beklenen Sayı	2,3	5,1	,3	20,4	85,9	114,0
	Std. Artık	1,1	,4	-6	-2,8	1,1	
Adam öldürme yaralama-darp	Sayı	1	5	1	25	82	114
	Beklenen Sayı	2,3	5,1	,3	20,4	85,9	114,0
	Std. Artık	-9	,0	1,2	1,0	-4	
Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık	Sayı	0	1	1	10	19	31
	Beklenen Sayı	,6	1,4	,1	5,6	23,4	31,0
	Std. Artık	-8	-3	3,2	1,9	-9	
Gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç	Sayı	5	19	0	63	189	276
	Beklenen Sayı	5,6	12,3	,7	49,5	207,9	276,0
	Std. Artık	-2	1,9	-9	1,9	-1,3	
Sövme- dev. mem. hakaret	Sayı	0	0	0	0	3	3
	Beklenen Sayı	,1	,1	,0	,5	2,3	3,0
	Std. Artık	-2	-4	-1	-7	,5	
Hırsızlık türleri-mala zarar verme	Sayı	2	0	0	12	56	70
	Beklenen Sayı	1,4	3,1	,2	12,5	52,7	70,0
	Std. Artık	,5	-1,8	-4	-2	,4	
Terör-toplu yürüyüş	Sayı	0	0	0	0	3	3
	Beklenen Sayı	,1	,1	,0	,5	2,3	3,0
	Std. Artık	-2	-4	-1	-7	,5	
Kaçakçılık-narkotik suçlar	Sayı	0	1	0	5	11	17
	Beklenen Sayı	,3	,8	,0	3,0	12,8	17,0
	Std. Artık	-6	,3	-2	1,1	-5	
Yukarıdakilerin bir kaçı	Sayı	3	1	0	10	100	114
	Beklenen Sayı	2,3	5,1	,3	20,4	85,9	114,0
	Std. Artık	,5	-1,8	-6	-2,3	1,5	
Toplam	Sayı	15	33	2	133	559	742
	Beklenen Sayı	15,0	33,0	2,0	133,0	559,0	742,0

Ailenin şu anda oturduğu yer ile suç türleri arasındaki ilişki önemli bulunmuştur ($X^2 = 58,179$; $P=0,003$). Buna göre; ailesi kasabada oturan çocuklar kız kaçırma-ırza geçme-sarkıntılık suçlarını beklenenden çok işlerken, ailesi köyde oturan çocuklar hırsızlık türleri-mala zarar verme ile yukarıdakilerden birkaçı suçlarını beklenenden daha az işlemişlerdir.

Tablo 117: Suç Türleri ile Başka Bir İl'den Ankara/İstanbul'a Gelip-Gelmediklerinin Çapraz Tablosu

Suç türleri	Başka bir İl'den Ankara/İstanbul'a gelip-gelmedikleri				
		Cevapsız	Evet	Hayır	Toplam
Cevapsız	Sayı	1	29	83	113
	Beklenen Sayı	,8	47,8	64,5	113,0
	Std. Artık	,3	-2,7	2,3	
Adam öldürme-yaralama-darp	Sayı	2	62	50	114
	Beklenen Sayı	,8	48,2	65,1	114,0
	Std. Artık	1,4	2,0	-1,9	
Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık	Sayı	0	15	16	31
	Beklenen Sayı	,2	13,1	17,7	31,0
	Std. Artık	-,5	,5	-,4	
Gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç	Sayı	0	135	143	278
	Beklenen Sayı	1,9	117,5	158,6	278,0
	Std. Artık	-1,4	1,6	-1,2	
Sövme- dev. mem. hakaret	Sayı	0	1	2	3
	Beklenen Sayı	,0	1,3	1,7	3,0
	Std. Artık	-,1	-,2	,2	
Hırsızlık türleri-mala zarar verme	Sayı	1	25	44	70
	Beklenen Sayı	,5	29,6	39,9	70,0
	Std. Artık	,8	-,8	,6	
Terör-toplu yürüyüş	Sayı	1	1	1	3
	Beklenen Sayı	,0	1,3	1,7	3,0
	Std. Artık	6,9	-,2	-,5	
Kaçakçılık-narkotik suçlar	Sayı	0	9	8	17
	Beklenen Sayı	,1	7,2	9,7	17,0
	Std. Artık	-,3	,7	-,5	
Yukarıdakilerin bir kaçı	Sayı	0	37	77	114
	Beklenen Sayı	,8	48,2	65,1	114,0
	Std. Artık	-,9	-1,6	1,5	
Toplam	Sayı	5	314	424	743
	Beklenen Sayı	5,0	314,0	424,0	743,0

Başka bir ilden Ankara'ya / İstanbul'a gelip gelmedikleri ile suç türleri arasındaki ilişki önemli bulunmuştur ($X^2 = 85,030$; $P=0,000$). Ankara/İstanbul'a başka ilden gelenler adam öldürme-yaralama-darp suçlarını beklenenden çok işlerken, başka ilden gelmeyenler bu suçları beklenenden daha az işlemektedir.

Tablo 118: Suç Türleri ile Şu anda Çalışıyor musunuz Çapraz Tablosu

Suç türleri	Şu anda çalışıyor musunuz?				
		Cevapsız	Evet	Hayır	Toplam
Cevapsız	Sayı	16	40	58	114
	Beklenen Sayı	9,6	16,3	88,0	114,0
	Std. Artık	2,0	5,9	-3,2	
Adam öldürme-yaralama-darp	Sayı	5	16	90	111
	Beklenen Sayı	9,4	15,9	85,7	111,0
	Std. Artık	-1,4	,0	,5	
Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık	Sayı	0	0	31	31
	Beklenen Sayı	2,6	4,4	23,9	31,0
	Std. Artık	-1,6	-2,1	1,4	
Gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç	Sayı	24	19	232	275
	Beklenen Sayı	23,3	39,4	212,3	275,0
	Std. Artık	,2	-3,2	1,3	
Sövme- dev. mem. hakaret	Sayı	0	1	2	3
	Beklenen Sayı	,3	,4	2,3	3,0
	Std. Artık	-5	,9	-2	
Hırsızlık türleri-mala zarar verme	Sayı	6	15	48	69
	Beklenen Sayı	5,8	9,9	53,3	69,0
	Std. Artık	,1	1,6	-,7	
Terör-toplu yürüyüş	Sayı	1	1	1	3
	Beklenen Sayı	,3	,4	2,3	3,0
	Std. Artık	1,5	,9	-,9	
Kaçakçılık-narkotik suçlar	Sayı	1	1	15	17
	Beklenen Sayı	1,4	2,4	13,1	17,0
	Std. Artık	-4	-,9	,5	
Yukarıdakilerin bir kaçı	Sayı	9	12	89	110
	Beklenen Sayı	9,3	15,8	84,9	110,0
	Std. Artık	-,1	-,9	,4	
Toplam	Sayı	62	105	566	733
	Beklenen Sayı	62,0	105,0	566,0	733,0

Çocuğun şu anda çalışıp çalışmaması ile suç türleri arasındaki ilişki önemli bulunmuştur ($X^2 = 82,8$; $P=0,000$). Şöyle ki; şu anda çalışan çocuklar gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç suçlarını beklenenden az işlerken, hırsızlık türleri-mala zarar verme suçlarını beklenenden daha çok işlemişlerdir.

Tablo 119: Suç Türleri ile Sigara Kullanıyor musunuz Çapraz Tablosu

Suç türleri	Sigara kullanıyor musunuz?				
		Cevapsız	Evet	Hayır	Toplam
Cevapsız	Sayı	0	63	52	115
	Beklenen Sayı	,5	93,1	21,5	115,0
	Std. Artık	-,7	-3,1	6,6	
Adam öldürme-yaralama-darp	Sayı	0	88	28	116
	Beklenen Sayı	,5	93,9	21,7	116,0
	Std. Artık	-,7	-,6	1,4	
Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık	Sayı	0	21	11	32
	Beklenen Sayı	,1	25,9	6,0	32,0
	Std. Artık	-,4	-1,0	2,1	
Gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç	Sayı	2	249	27	278
	Beklenen Sayı	1,1	225,0	51,9	278,0
	Std. Artık	,8	1,6	-3,5	
Sövme- dev. mem. hakaret	Sayı	0	3	0	3
	Beklenen Sayı	,0	2,4	,6	3,0
	Std. Artık	-,1	,4	-,7	
Hırsızlık türleri-mala zarar verme	Sayı	0	62	9	71
	Beklenen Sayı	,3	57,5	13,3	71,0
	Std. Artık	-,5	,6	-1,2	
Terör-toplu yürüyüş	Sayı	0	3	0	3
	Beklenen Sayı	,0	2,4	,6	3,0
	Std. Artık	-,1	,4	-,7	
Kaçakçılık-narkotik suçlar	Sayı	0	16	1	17
	Beklenen Sayı	,1	13,8	3,2	17,0
	Std. Artık	-,3	,6	-1,2	
Yukarıdakilerin bir kaçı	Sayı	1	102	12	115
	Beklenen Sayı	,5	93,1	21,5	115,0
	Std. Artık	,8	,9	-2,0	
Toplam	Sayı	3	607	140	750
	Beklenen Sayı	3,0	607,0	140,0	750,0

Çocukların sigara kullanıp kullanmaması ile suç türleri arasındaki ilişki önemli bulunmuştur ($X^2=87,803$; $P=0,000$).Şöyle ki; sigara kullanmayan çocuklar gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç suçlarını beklenenden az işlerken, bu çocuklar kız kaçırma-ırza geçme-sarkıntılık suçlarını beklenenden daha çok işlemiştir.

Tablo 120: Suç Türleri ile Herhangi Bir Uyuşturucu Madde Kullanıyor musunuz Çapraz Tablosu

Suç türleri	Herhangi bir uyuşturucu madde kullanıyor musunuz?				Toplam
		Cevapsız	Evet	Hayır	
Cevapsız	Sayı	38	13	64	115
	Beklenen Sayı	7,8	40,2	67,0	115,0
	Std. Artık	10,8	-4,3	-,4	
Adam öldürme-yaralama-darp	Sayı	4	27	85	116
	Beklenen Sayı	7,9	40,6	67,6	116,0
	Std. Artık	-1,4	-2,1	2,1	
Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık	Sayı	1	11	20	32
	Beklenen Sayı	2,2	11,2	18,6	32,0
	Std. Artık	-,8	-,1	,3	
Gasp-dolandırcılık-yankesicilik-kapkaç	Sayı	4	108	168	280
	Beklenen Sayı	19,0	97,9	163,1	280,0
	Std. Artık	-3,4	1,0	,4	
Sövme- dev. mem. hakaret	Sayı	0	1	2	3
	Beklenen Sayı	,2	1,0	1,7	3,0
	Std. Artık	-,5	,0	,2	
Hırsızlık türleri-mala zarar verme	Sayı	2	32	37	71
	Beklenen Sayı	4,8	24,8	41,4	71,0
	Std. Artık	-1,3	1,4	-,7	
Terör-toplu yürüyüş	Sayı	0	3	0	3
	Beklenen Sayı	,2	1,0	1,7	3,0
	Std. Artık	-,5	1,9	-1,3	
Kaçakçılık-narkotik suçlar	Sayı	0	12	5	17
	Beklenen Sayı	1,2	5,9	9,9	17,0
	Std. Artık	-1,1	2,5	-1,6	
Yukarıdakilerin bir kaçı	Sayı	2	56	57	115
	Beklenen Sayı	7,8	40,2	67,0	115,0
	Std. Artık	-2,1	2,5	-1,2	
Toplam	Sayı	51	263	438	752
	Beklenen Sayı	51,0	263,0	438,0	752,0

Herhangi bir uyuşturucu madde kullanıp kullanmama ile suç türleri arasındaki ilişki önemli bulunmuştur ($X^2=191,920$; $P=0,000$). Şöyle ki; herhangi bir uyuşturucu madde kullananlar kaçakçılık-narkotik suçlarını beklenenden fazla işlerken, adam öldürme-yaralama-darp suçlarını beklenenden daha az işlemişlerdir.

Tablo 121: Suç Türleri ile Cevabımız Evet ise Hangi Maddeleri Kullanıyorsunuz Çapraz Tablosu

Madde Türü	Suç türleri											Toplam	
	Cevapsız	Adam öldürme-yaralama-darp	Kız kac.-ırza gecme-sarkıntılık	Gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç	Sövme-dev. mem. hakaret	Hırsızlık türleri-mala zarar verme	Terör-toplu yürüyüş	Kacakçılık-narkotik suçlar	Yukarıdakilerin bir kaçı				
Cevapsız	Sayı	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2
	Beklenen Sayı	,1	,2	,1	,8	,0	,2	,0	,1	,4	,2,0		
	Std. Artık	-3	-5	-3	,2	11,4	-5	-2	-3	-7			
Alkol	Sayı	4	7	1	3	0	3	0	0	0	0	0	18
	Beklenen Sayı	,9	1,8	,8	7,4	,1	2,2	,2	,8	3,8	18,0		
	Std. Artık	3,3	3,8	-3	-1,6	-3	,5	-5	-9	-2,0			
Hap	Sayı	0	0	1	3	0	1	1	0	0	2	8	
	Beklenen Sayı	,4	,8	,3	3,3	,0	1,0	,1	,4	1,7	8,0		
	Std. Artık	-6	-9	1,2	-2	-2	,0	3,0	-6	,2			
Uhu/bali	Sayı	0	0	0	6	0	1	0	0	0	3	10	
	Beklenen Sayı	,5	1,0	,4	4,1	,0	1,2	,1	,5	2,1	10,0		
	Std. Artık	-7	-1,0	-6	,9	-2	-2	-3	-7	,6			
Tiner	Sayı	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	2	
	Beklenen Sayı	,1	,2	,1	,8	,0	,2	,0	,1	,4	2,0		
	Std. Artık	-3	1,8	-3	-9	-1	1,5	-2	-3	-7			
Marihuana-esrar-eroin-kokain v.b.	Sayı	2	6	1	23	0	4	1	7	6	50		
	Beklenen Sayı	2,5	5,1	2,1	20,5	,2	6,1	,6	2,3	10,6	50,0		
	Std. Artık	-3	,4	-8	,5	-4	-8	,6	3,1	-1,4			
Hepsi	Sayı	2	5	2	10	0	2	0	1	6	28		
	Beklenen Sayı	1,4	2,9	1,2	11,5	,1	3,4	,3	1,3	6,0	28,0		
	Std. Artık	,5	1,3	,8	-4	-3	-8	-6	-2	,0			

	Sayı	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Alkol-Hap	Beklenen Sayı	,1	,2	,1	,8	,0	,2	,0	,0	,1	,4	,2,0							
	Std. Artık	-3	1,8	-3	,2	-1	-5	-2	-3	-7									
	Sayı	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2
Alkol-uhu/bali	Beklenen Sayı	,1	,2	,1	,8	,0	,2	,0	,0	,1	,4	,2,0							
	Std. Artık	-3	-5	-3	-9	-1	-3,6	-2	-3	-7									
	Sayı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1
Alkol-Tiner	Beklenen Sayı	,0	,1	,0	,4	,0	,1	,0	,0	,1	,2	,1,0							
	Std. Artık	-2	-3	-2	-6	-1	-3	-1	-2	-1,7									
	Sayı	2	0	0	2	0	1	0	0	0	0	2	7	0	0	0	0	0	2
Alkol-mariuhana-esrar-eroin....	Beklenen Sayı	,3	,7	,3	,2,9	,0	,9	,1	,3	,1,5	,7,0								
	Std. Artık	2,8	-8	-5	-5	-2	-2	-3	-4	-4									
	Sayı	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Hap-Uhu/Bali	Beklenen Sayı	,0	,1	,0	,4	,0	,1	,0	,0	,1	,2	,1,0							
	Std. Artık	4,3	-3	-2	-6	-1	-3	-1	-2	-1,5									
	Sayı	1	4	1	20	0	8	0	0	0	0	3	12	49					
Hap-mariuhana-esrar-eroin....	Beklenen Sayı	2,4	5,0	2,0	20,1	,2	6,0	,6	2,2	10,4	49,0								
	Std. Artık	-9	-5	-7	,0	-4	,8	-7	,5	,5									
	Sayı	0	0	0	6	0	1	0	0	0	0	1	8						
Uhu/Bali-Tiner	Beklenen Sayı	,4	,8	,3	3,3	,0	1,0	,1	,4	1,7	8,0								
	Std. Artık	-6	-9	-6	1,5	-2	,0	-3	-6	-5									
	Sayı	0	0	2	3	0	0	0	0	0	0	1	6						
Uhu/bali-mariuhana-esrar-eroin....	Beklenen Sayı	,3	,6	,3	2,5	,0	,7	,1	,3	1,3	6,0								
	Std. Artık	-5	-8	3,5	,3	-2	-9	-3	-5	-2									
	Sayı	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2						
Tiner-Marijuana-Esrar,Eroin	Beklenen Sayı	,1	,2	,1	,8	,0	,2	,0	,1	,4	,2,0								
	Std. Artık	2,9	-5	-3	-9	-1	-5	-2	-3	-9									
	Sayı	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2						

Alko-hap-marijuana-esrar-eroïn....	Sayı	0	1	0	13	0	2	0	1	4	21
	Beklenen Sayı	1,0	2,2	,9	8,6	,1	2,6	,2	1,0	4,5	21,0
	Std. Artık	-1,0	-8	-9	1,5	-3	-3	-5	,0	-2	
Alkol-Uhu-Bali,Marijuana, Esrar, Eroïn	Sayı	0	0	1	0	0	1	0	0	0	2
	Beklenen Sayı	,1	,2	,1	,8	,0	,2	,0	,1	,4	2,0
	Std. Artık	-3	-5	3,2	-9	-1	1,5	-2	-3	-7	
Alkol-Tiner-Mejuana,Esrareroïn	Sayı	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
	Beklenen Sayı	,0	,1	,0	,4	,0	,1	,0	,0	,2	1,0
	Std. Artık	-2	-3	-2	,9	-1	-3	-1	-2	-5	
Hap-Uhu/bali-Tiner	Sayı	0	0	0	0	0	1	0	0	2	3
	Beklenen Sayı	,1	,3	,1	1,2	,0	,4	,0	,1	,6	3,0
	Std. Artık	-4	-6	-4	-1,1	-1	1,1	-2	-4	1,7	
Hap-uhu/bali-marijuana-esrar-eroïn....	Sayı	0	1	0	9	0	2	0	0	9	21
	Beklenen Sayı	1,0	2,2	,9	8,6	,1	2,6	,2	1,0	4,5	21,0
	Std. Artık	-1,0	-8	-9	1	-3	-3	-5	-1,0	2,1	
Hap-Tiner-Marijuana,Esrar,Eroïn	Sayı	0	0	2	4	0	1	0	0	2	9
	Beklenen Sayı	,4	,9	,4	3,7	,0	1,1	,1	,4	1,9	9,0
	Std. Artık	-7	-1,0	2,6	,2	-2	-1	-3	-6	,1	
Uhu/bali-tiner-marijuana-esrar-eroïn....	Sayı	0	1	0	3	0	1	1	0	4	10
	Beklenen Sayı	,5	1,0	,4	4,1	,0	1,2	,1	,5	2,1	10,0
	Std. Artık	-7	,0	-6	-5	-2	-2	2,6	-7	1,3	
Toplam	Sayı	13	27	11	108	1	32	3	12	56	263
	Beklenen sayı	13,0	27,0	11,0	108,0	1,0	32,0	3,0	12,0	56,0	263,0

Uyuturucu madde kullananların kullandıkları madde çeşitleri ile suç türleri arasındaki ilişki önemli bulunmuştur ($X^2=343,249$; $P=0,000$). Şöyle ki; alkol kullanan çocuklar adam öldürme -yaralama-darp suçlarını beklenenden fazla işlerken, yukarıdakilerin bir kaçı suçlarını beklenenden daha az işlemişlerdir.

Tablo 122: Suç türleri ile Şu anki suçunu neden işledin Çapraz Tablosu

Suç türleri	Şu anki suçunu neden işledin?							Toplam
	Cevapsız	Para için	U. Madde almak için	Teşvik edildim	Zorlandım	Diğer		
Cevapsız	Sayı	4	11	0	9	9	62	95
	Beklenen Sayı	2,6	26,4	2,9	5,6	10,1	47,5	95,0
	Std. Artık	,9	-3,0	-1,7	1,4	-,3	2,1	
Adam öldürme-yaralama-darp	Sayı	3	5	0	9	31	46	94
	Beklenen Sayı	2,5	26,1	2,8	5,5	10,0	47,0	94,0
	Std. Artık	,3	-4,1	-1,7	1,5	6,7	-,1	
Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık	Sayı	1	1	1	4	0	14	21
	Beklenen Sayı	,6	5,8	,6	1,2	2,2	10,5	21,0
	Std. Artık	,6	-2,0	,5	2,5	-1,5	1,1	
Gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç	Sayı	5	86	10	7	12	90	210
	Beklenen Sayı	5,7	58,3	6,4	12,4	22,3	105,0	210,0
	Std. Artık	-,3	3,6	1,4	-1,5	-2,2	-1,5	
Sövme- dev. mem. hakaret	Sayı	0	0	0	0	2	1	3
	Beklenen Sayı	,1	,8	,1	,2	,3	1,5	3,0
	Std. Artık	-,3	-,9	-,3	-,4	3,0	-,4	
Hırsızlık türleri-mala zarar verme	Sayı	1	26	2	1	1	26	57
	Beklenen Sayı	1,5	15,8	1,7	3,4	6,0	28,5	57,0
	Std. Artık	-,4	2,6	,2	-1,3	-2,1	-,5	
Terör-toplu yürüyüş	Sayı	0	1	0	0	0	2	3
	Beklenen Sayı	,1	,8	,1	,2	,3	1,5	3,0
	Std. Artık	-,3	,2	-,3	-,4	-,6	,4	
Kaçakçılık-narkotik suçlar	Sayı	0	6	0	2	0	5	13
	Beklenen Sayı	,4	3,6	,4	,8	1,4	6,5	13,0
	Std. Artık	-,6	1,3	-,6	1,4	-1,2	-,6	
Yukarıdakilerin bir kaçı	Sayı	2	29	5	3	8	51	98
	Beklenen Sayı	2,6	27,2	3,0	5,8	10,4	49,0	98,0
	Std. Artık	-,4	,3	1,2	-1,2	-,7	,3	
Toplam	Sayı	16	165	18	35	63	297	594
	Beklenen Sayı	16,0	165,0	18,0	35,0	63,0	297,0	594,0

Çocukların şu anki suçunu işleme nedeni ile suç türleri arasındaki ilişki önemli bulunmuştur ($X^2= 158,034$; $P_{,0,000}$). Şöyle ki; şu anki suçunu zorlandığı için işleyen çocuklar adam öldürme-yaralama-darp suçlarını beklenenden çok işlerken, şu anki suçunu para için işleyen çocuklar ise adam öldürme-yaralama-darp suçlarını beklenenden daha az işlemişlerdir.

Tablo 123: Suç Türleri ile İlk Kez Evden Ayrılmazına Sebep Olan Olay Neydi? Sorusunun Çapraz Tablosu

Suç türleri	İlk kez evden ayrılmazına sebep olan olay neydi?													Toplam	
	Cevapsız	Anne-babanın ayrılması	Anne-babanın ölmesi	Anne-baba arasındaki anlaşmazlık	Anne-babanın fiziksel şiddeti	Anne-babanın sıkı disiplini	Anne-babasıyla anlaşmazlık	Kardeşleri ile anlaşmazlık	Ekonomik problemler	Arkadaşlarının etkisi	Okul başarısızlığı	Psikiyatrik rahatsızlık zorlanması	Evliliğe zorlanması		Diğer
Cevapsız	S. 1	10	4	0	6	0	1	0	7	0	0	1	0	8	38
	B.S. ,2	1,6	,7	,9	2,8	,2	3,3	,7	2,7	2,3	,1	,2	,1	22,3	38,0
	S.A. 2,0	6,7	3,9	-9	1,9	-4	-1,3	-8	2,7	-1,5	-3	2,0	-3	-3,0	
Adam öldürme-yaralama-darp	S. 0	1	1	1	5	0	3	2	4	2	0	0	0	52	71
	B.S. ,3	3,0	1,3	1,7	5,3	,3	6,1	1,3	5,0	4,3	,2	,3	,2	41,7	71,0
	S. A. -6	-1,1	-3	-5	-1	-6	-1,3	,6	-4	-1,1	-4	-6	-4	1,6	
Kız kaç-ırza geçme-sarkıntılık	S. 0	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	11	17
	B.S. ,1	,7	,3	,4	1,3	,1	1,5	,3	1,2	1,0	,0	,1	,0	10,0	17,0
	S. A. -3	,3	-6	1,0	-2	-3	-4	1,2	-2	-1,0	-2	-3	-2	,3	
Gasp-dolandıcılık-yankesicilik-kapkaç	S. 0	1	3	2	11	1	17	3	11	18	0	0	0	119	186
	B.S. ,9	7,8	3,5	4,3	13,9	,9	16,0	3,5	13,0	11,3	,4	,9	,4	109,3	186,0
	S. A. -9	-2,4	-3	-1,1	-8	,1	,2	-3	-6	2,0	-7	-9	-7	,9	
Hırsızlık türleri-mala zarar verme	S. 1	2	0	4	5	0	3	0	1	4	0	0	0	19	39
	B.S. ,2	1,6	,7	,9	2,9	,2	3,4	,7	2,7	2,4	,1	,2	,1	22,9	39,0
	S. A. 1,9	,3	-9	3,2	1,2	-4	-2	-9	-1,0	1,1	-3	-4	-3	-8	

Tablo 124: Suç Türleri ile Evden Hiç Kaçtın mı Sorusunun Çapraz Tablosu

Suç türleri	Evden hiç kaçtın mı?				
		Cevapsız	Evet	Hayır	Toplam
Cevapsız	Sayı	2	41	25	68
	Beklenen Sayı	,3	47,5	20,2	68,0
	Std. Artık	3,2	-,9	1,1	
Adam öldürme-yaralama-darp	Sayı	0	41	26	67
	Beklenen Sayı	,3	46,8	19,9	67,0
	Std. Artık	-,5	-,9	1,4	
Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık	Sayı	0	17	5	22
	Beklenen Sayı	,1	15,4	6,5	22,0
	Std. Artık	-,3	,4	-,6	
Gasp-dolandırcılık-yankesicilik-kapkaç	Sayı	0	121	63	184
	Beklenen Sayı	,8	128,6	54,6	184,0
	Std. Artık	-,9	-,7	1,1	
Sövme- dev. mem. hakaret	Sayı	0	1	0	1
	Beklenen Sayı	,0	,7	,3	1,0
	Std. Artık	-,1	,4	-,5	
Hırsızlık türleri-mala zarar verme	Sayı	0	40	5	45
	Beklenen Sayı	,2	31,5	13,4	45,0
	Std. Artık	-,4	1,5	-,2,3	
Terör-toplu yürüyüş	Sayı	0	3	0	3
	Beklenen Sayı	,0	2,1	,9	3,0
	Std. Artık	-,1	,6	-,9	
Kaçakçılık-narkotik suçlar	Sayı	0	6	6	12
	Beklenen Sayı	,1	8,4	3,6	12,0
	Std. Artık	-,2	-,8	1,3	
Yukarıdakilerin bir kaçı	Sayı	0	62	11	73
	Beklenen Sayı	,3	51,0	21,7	73,0
	Std. Artık	-,6	1,5	-,2,3	
Toplam	Sayı	2	332	141	475
	Beklenen Sayı	2,0	332,0	141,0	475,0

Çocuğun evden kaçıp kaçmaması ile suç türleri arasındaki ilişki önemli bulunmuştur ($X^2 = 38,107$; $P = 0,001$). Evden hiç kaçmamış olan çocuklar hırsızlık türleri-mala zarar verme-yukarıdakilerin birkaçı suçlarını beklenenden az işlerken, evden kaçan çocuklar bu suçları beklenenden daha fazla işlemişlerdir.

Tablo 125: Hüküm Giymenize Sebep Olan Suçun Türü Ne idi İle Tutuklanan veya Hapse Giren Arkadaşlarının Suçları Çapraz Tablosu

Hüküm giymeye suçun türü	Tutuklanan veya hapse giren arkadaşlarının suçları														Toplam		
	Adam öldürme	Yaralama-darp	Adam kaçıрма	Irza geçme, fiili livata	Cinsel sarkıntılık	Gasp	Yan kesicilik	Kapkaç	Hırsızlık	Otodan hırsızlık	Oto hırsızlığı	Terör suçları	Narkotik suçlar	Meskun mah. silah atma		Yukarıdakilerin birkaçı	Diğer
Cevapsız	S. 4	11	0	0	0	5	0	0	4	1	0	0	0	1	21	2	49
	B.S. 2,3	3,7	,3	,8	,2	12,5	,3	,4	2,8	,2	,7	,1	,4	,1	23,2	,8	49,0
	S.A. 1,1	3,8	-6	-9	-5	-2,1	-6	-6	7	1,7	-9	-3	-6	2,8	-5	1,3	
Adam öldürme	S. 7	1	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	8	2	22
	B.S. 1,0	1,6	,1	,4	,1	5,6	,1	,2	1,3	,1	,3	,0	,2	,0	10,4	,4	22,0
	S.A. 5,9	-5	-4	-6	3,0	-1,1	-4	-4	-1,1	-3	-6	-2	-4	-2	-7	2,6	
Yaralama-darp	S. 1	9	1	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	25	0	40
	B.S. 1,9	3,0	,3	,7	,2	10,2	,3	,3	2,3	,2	,6	,1	,3	,1	18,9	,7	40,0
	S.A. -6	3,5	1,5	-8	-4	-2,6	-5	-6	-2	-4	-8	-3	-6	-3	1,4	-8	
Kız/kadın/erkek çocuğu kaçıрма	S. 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	B.S. ,0	,1	,0	,0	,0	,3	,0	,0	,1	,0	,0	,0	,0	,0	,5	,0	1,0
	S.A. 4,4	-3	-1	-1	-1	-5	-1	-1	-2	-1	-1	,0	-1	,0	-7	-1	
Irza geçme-fiili livata	S. 1	2	0	6	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0	18
	B.S. ,8	1,3	,1	,3	,1	4,6	,1	,2	1,0	,1	,3	,0	,2	,0	8,5	,3	18,0
	S.A. ,2	,6	-3	10,2	-3	-1,7	-3	-4	-1,0	-3	-5	-2	-4	-2	-2	-6	
Gasp	S. 4	2	0	1	1	90	0	0	6	0	0	0	0	0	69	1	174
	B.S. 8,2	13,0	1,1	3,0	,7	44,3	1,1	1,5	10,1	,7	2,6	,4	1,5	,4	82,3	3,0	174,0
	S.A. -1,5	-3,1	-1,1	-1,1	,3	6,9	-1,1	-1,2	-1,3	-9	-1,6	-6	-1,2	-6	-1,5	-1,1	
Dolandırıcı	S. 0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2
	B.S. ,1	,1	,0	,0	,0	,5	,0	,0	,1	,0	,0	,0	,0	,0	,9	,0	2,0
	S.A. -3	2,2	-1	-2	-1	-7	-1	-1	-3	-1	-2	-1	-1	-1	-1	-2	

Tablo 126: Hiç Zorla Cinsel İlişkiye Girdin ya da Tacize Uğradın mı İle Herhangi Bir Uyuşturucu Madde Kullanıyor musun Çapraz Tablosu

Hiç zorla cinsel ilişkiye girdin ya da tacize uğradın mı?	Herhangi bir uyuşturucu madde kullanıyor musunuz?				Toplam
		Cevapsız	Evet	Hayır	
Cevapsız	Sayı	3	5	52	60
	Beklenen Sayı	3,6	15,1	41,4	60,0
	Std. Artık	-,3	-2,6	1,7	
Evet	Sayı	5	64	79	148
	Beklenen Sayı	8,8	37,2	102,1	148,0
	Std. Artık	-1,3	4,4	-2,3	
Hayır	Sayı	81	308	904	1293
	Beklenen Sayı	76,7	324,8	891,6	1293,0
	Std. Artık	,5	-,9	,4	
Toplam	Sayı	89	377	1035	1501
	Beklenen Sayı	89,0	377,0	1035,0	1501,0

Cinsel ilişki/tacize uğramanın, uyuşturucu madde kullanma ile ilişkisi aranmış ve aralarındaki ilişki önemli bulunmuştur ($X^2=37,020$; $P=0,000$). Şöyle ki, uyuşturucu kullananlarda cinsel tacize uğrama oranı beklenenden çok, kullanmayanlarda ise beklenenden daha az bulunmuştur.

Tablo 127: Hiç Zorla Cinsel İlişkiye Girdim ya da Tacize Uğradım İle Cevabın Evet İse Hangi Maddeleri Kullanıyorsun Çapraz Tablosu

Zorla cinsel ilişki/taciz	Cevabınız evet ise hangi maddeleri kullanıyorsunuz?																				TOPLAM							
	Alkol	Hap	Uhu/bali	Tiner	Maruhana-esrar-eroïn-kokain vb	Hepsi	Alkol-hap	Alkol-uhu, bali	Alkol-Tiner	Alkol-maruhana-esrar-eroïn	Hap-uhu, bali	Hap-maruhana-esrar-eroïn...	Uhu, bali-Tiner	Uhu/bali-maruhana-esrar-eroïn...	Tiner-Maruhana...	Alkol-Hap-Uhu,bali	Alkol-hap-tiner	Alko-hap-maruhana-esrar-eroïn...	Alkol-Bali-Tiner	Alkol-bali-Maruhana		Alkol-Tiner-Maruhana...	Hap-Bali-Tiner	Hap-uhu/bali-maruhana-esrar...	Hap-Bali-Maruhana	Uhu/bali-tiner-mariuhana-esrar-eroïn...	Bali-Tiner-Maruhana	
Cevapsız	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
B.S	.0	.8	.2	.2	.1	.9	.5	.0	.0	.0	.2	.0	.8	.1	.1	.0	.0	.0	.3	.0	.1	.0	.1	.3	.1	.2	.1	5,0
S.A	-2	.3	-4	1,7	-2	-9	-7	-2	-2	-1	-4	-1	.3	-4	-3	-2	6,0	-1	-6	-1	-6	-1	-3	-6	2,5	-4		
S.	0	6	2	1	0	8	10	2	0	0	3	0	8	0	2	1	0	1	10	0	2	1	0	3	1	3	64	
B.S	.5	9,7	2,4	2,7	7	11,5	5,9	5	3	2	2,0	2	9,7	1,9	1,2	3	3	2	4,2	2	.8	2	.8	3,9	1,5	2,0	64,0	
S.A	-7	-1,2	-2	-1,0	-8	-1,0	1,7	2,1	-6	-4	7	-4	-5	-1,4	7	1,1	-6	2,0	2,8	-4	1,2	2,0	-9	-5	-4	7		
S.	3	50	12	14	4	60	25	1	2	1	9	1	48	11	5	1	1	0	15	1	3	0	5	20	7	9	308	
B.S	2,5	46,6	11,4	13,1	3,3	55,6	28,6	2,5	1,6	.8	9,8	.8	46,6	9,0	5,7	1,6	1,6	.8	20,4	.8	4,1	.8	4,1	18,8	7,4	9,8	308,0	
S.A	4	.5	2	.3	4	.6	-7	-9	.3	2	-3	2	2	.7	-3	-5	-5	-9	-1,2	2	-5	-9	.5	.3	-1	-3		
S.	3	57	14	16	4	68	35	3	2	1	12	1	57	11	7	2	2	1	25	1	5	1	5	23	9	12	377	
B.S	3,0	57,0	14,0	16,0	4,0	68,0	35,0	3,0	2,0	1,0	12,0	1,0	57,0	11,0	7,0	2,0	2,0	1,0	25,0	1,0	5,0	1,0	5,0	23,0	9,0	12,0	377,0	

Cinsel ilişki / tacize uğramanın, kullanılan uyuşturucu madde türleri ile ilişkisi aranmış ve aralarındaki ilişki önemli bulunmuştur ($X^2=92,590$; $P=0,000$). Çok sayıda uyuşturucu madde türü kullanılanlarda cinsel taciz oranı beklenenden çok, sadece alkol kullanılanlarda beklenenden daha az bulunmuştur.

Tablo 128: Zorla Cinsel İlişkiye Girdin yada Tacize Uğradın mı İle Şu Anda Çalışıyor musunuz Çapraz Tablosu

Hiç zorla cinsel ilişkiye girdin ya da tacize uğradın mı?	Şu anda çalışıyor musunuz?				
		Cevapsız	Evet	Hayır	Toplam
Cevapsız	Sayı	2	23	35	60
	Beklenen Sayı	3,4	15,8	40,8	60,0
	Std. Artık	-,8	1,8	-,9	
Evet	Sayı	5	25	113	143
	Beklenen Sayı	8,1	37,7	97,2	143,0
	Std. Artık	-,1	-,2	1,6	
Hayır	Sayı	75	333	835	1243
	Beklenen Sayı	70,5	327,5	845,0	1243,0
	Std. Artık	,5	,3	-,3	
Toplam	Sayı	82	381	983	1446
	Beklenen Sayı	82,0	381,0	983,0	1446,0

Cinsel ilişki / tacize uğramanın, şu anda çalışma ile ilişkisi aranmış ve aralarındaki ilişkinin önemli olduğu bulunmuştur ($X^2 = 13,192$; $P = 0,010$). Çalışanlarda tacize uğrama oranı beklenenden daha az çalışmayanlarda ise beklenenden daha çok bulunmuştur.

Tablo 129: Hiç Zorla Cinsel İlişkiye Girdin yada Tacize Uğradın mı İle Şu Anda Nerede Yaşıyorsunuz Çapraz Tablosu

Hiç zorla cinsel ilişkiye girdin yada tacize uğradın mı?	Şu anda nerede yaşıyorsunuz?										Toplam	
	Cevapsız	Evde	Otelde	Sokakta	Merkezde/ kurumda	Cezaevi- tutukevi	İsyeri	Okul yurdu	Otogar	Diğer		
Cevapsız	Sayı	0	33	0	1	7	19	0	0	0	0	60
	Beklenen Sayı	,4	25,2	,2	,6	11,6	21,3	,1	,4	,1	,2	60,0
	Std. Artık	-,6	1,6	-,4	,5	-,3	-,5	-,3	-,6	-,3	-,4	
Evet	Sayı	0	21	0	1	60	65	0	0	0	1	148
	Beklenen Sayı	1,0	62,1	,4	1,6	28,6	52,5	,3	,9	,3	,4	148,0
	Std. Artık	-,0	-,2	-,6	-,5	5,9	1,7	-,5	-,9	-,5	1,0	
Hayır	Sayı	10	576	4	14	223	448	3	9	3	3	1293
	Beklenen Sayı	8,6	542,7	3,4	13,8	249,8	458,3	2,6	7,8	2,6	3,4	1293,0
	Std. Artık	,5	1,4	,3	,1	-,7	-,5	,3	,4	,3	-,2	
Toplam	Sayı	10	630	4	16	290	532	3	9	3	4	1501
	Beklenen Sayı	10,0	630,0	4,0	16,0	290,0	532,0	3,0	9,0	3,0	4,0	1501,0

Cinsel ilişki / tacize uğramanın, Şu anda yaşanan yerle ilişkisi aranmış ve aralarındaki ilişkinin önemli olduğu bulunmuştur ($X^2=80,581$; $P=0,000$). Bu verilere göre, merkezlerde-kurumlarda-ceza ve tutukevlerinde cinsel tacize uğrayanlar beklenenden çok iken, evde kalanlarda beklenenden daha az olmuştur.

Tablo 130: Herhangi Bir Uyuşturucu Madde Kullanıyor musunuz İle Hiç Tutuklandınız ya da Hüküm Giydiniz mi Çapraz Tablosu

Herhangi bir uyuşturucu madde kullanıyor musunuz?	Hiç tutuklandınız ya da Hüküm giydiniz mi?						
		Cevapsız	Hüküm giydim	Tutuklandım	Hüküm giydim ve tutuklandım	Hiçbiri	Toplam
Cevapsız	Sayı	36	1	6	1	11	55
	Beklenen Sayı	5,2	1,7	22,1	1,9	24,2	55,0
	Std. Artık	13,6	-,5	-3,4	-,7	-2,7	
Evet	Sayı	21	19	194	16	83	333
	Beklenen Sayı	31,3	10,2	133,6	11,5	146,4	333,0
	Std. Artık	-1,8	2,8	5,2	1,3	-5,2	
Hayır	Sayı	60	18	299	26	453	856
	Beklenen Sayı	80,5	26,1	343,4	29,6	376,4	856,0
	Std. Artık	-2,3	-1,6	-2,4	-,7	3,9	
Toplam	Sayı	117	38	499	43	547	1244
	Beklenen Sayı	117,0	38,0	499,0	43,0	547,0	1244,0

Sonuçlar göstermekte ki ($X^2=300,438$; $P=0,000$), uyuşturucu madde kullanma ile tutuklanma-hüküm giyme arasındaki ilişki önemlidir. Buna göre, tutuklanarlarda uyuşturucu kullananların oranı beklenenden çok, kullanmayanlarda ise beklenenden az bulunmuştur.

Tablo 131: Genelde Nerede Çalışıyorsunuz İle Hiç Zorla Cinsel İlişkiye Girdin ya da Tacize Uğradın mı? Çapraz Tablosu

Genelde nerede çalışıyorsunuz?	Hiç zorla cinsel ilişkiye girdin ya da tacize uğradın mı?				
		Cevapsız	Evet	Hayır	Toplam
Cevapsız	Sayı	1	1	28	30
	Beklenen Sayı	1,3	3,1	25,6	30,0
	Std. Artık	-,3	-1,2	,5	
Sokakta	Sayı	13	16	195	224
	Beklenen Sayı	9,7	23,5	190,8	224,0
	Std. Artık	1,1	-1,5	,3	
İşyerinde	Sayı	36	106	721	863
	Beklenen Sayı	37,3	90,6	735,1	863,0
	Std. Artık	-,2	1,6	-,5	
Ailemle	Sayı	2	3	42	47
	Beklenen Sayı	2,0	4,9	40,0	47,0
	Std. Artık	,0	-,9	,3	
Diğer	Sayı	1	2	35	38
	Beklenen Sayı	1,6	4,0	32,4	38,0
	Std. Artık	-,5	-1,0	,5	
Sokak-işyerinde	Sayı	1	3	42	46
	Beklenen Sayı	2,0	4,8	39,2	46,0
	Std. Artık	-,7	-,8	,5	
Toplam	Sayı	54	131	1063	1248
	Beklenen Sayı	54,0	131,0	1063,0	1248,0

Genelde nerede çalışıyorsun ile hiç zorla cinsel ilişkiye girdin yada tacize uğradın mı değişkenleri arasındaki ilişki istatistiksel açıdan önemli (anlam- lı) değildir (Ki-Kare=12,033 ve P=0,283). Ancak işyerinde çalışanların tacize uğrama sayılarının beklenenden daha çok olması ilginçtir.

Tablo 132: Aile içerisinde En Çok Maruz Kalınan ya da Karşılaşılan Şiddet ile Herhangi Bir Uyuşturucu Madde Kullanıyor musunuz? Çapraz Tablosu

Aile içerisinde en çok maruz kalınan ya da karşılaşılan şiddet		Herhangi bir uyuşturucu madde kullanıyor musunuz?			Toplam
		Cevapsız	Evet	Hayır	
Cevapsız	Sayı	0	43	118	161
	Beklenen Sayı	9,3	40,5	111,1	161,0
	Std. Artık	-3,1	,4	,7	
Dövme	Sayı	16	101	178	295
	Beklenen Sayı	17,1	74,3	203,6	295,0
	Std. Artık	-3,3	3,1	-1,8	
Cinsel taciz	Sayı	0	0	1	1
	Beklenen Sayı	,1	,3	,7	1,0
	Std. Artık	-,2	-,5	,4	
Yaralama-yaralanma	Sayı	0	0	4	4
	Beklenen Sayı	,2	1,0	2,8	4,0
	Std. Artık	-,5	-1,0	,7	
Hakaret ve küfür	Sayı	4	33	67	104
	Beklenen Sayı	6,0	26,2	71,8	104,0
	Std. Artık	-,8	1,3	-,6	
Diğer	Sayı	0	27	40	67
	Beklenen Sayı	3,9	16,9	46,2	67,0
	Std. Artık	-2,0	2,5	-,9	
Yok	Sayı	65	144	551	760
	Beklenen Sayı	44,1	191,4	524,5	760,0
	Std. Artık	3,1	-3,4	1,2	
Dövme-Cinsel Taciz	Sayı	0	0	1	1
	Beklenen Sayı	,1	,3	,7	1,0
	Std. Artık	-,2	-,5	,4	
Dövme-yaralama	Sayı	0	6	17	23
	Beklenen Sayı	1,3	5,8	15,9	23,0
	Std. Artık	-1,2	,1	,3	
Dövme-hakaret ve küfür	Sayı	1	15	32	48
	Beklenen Sayı	2,8	12,1	33,1	48,0
	Std. Artık	-1,1	,8	-,2	
Dövme-Diğer	Sayı	0	1	0	1
	Beklenen Sayı	,1	,3	,7	1,0
	Std. Artık	-,2	1,5	-,8	
Dövme-Cinsel Taciz-Yaralama,Yaralanma	Sayı	0	0	2	2
	Beklenen Sayı	,1	,5	1,4	2,0
	Std. Artık	-,3	-,7	,5	
Dövme-Cinsel Taciz-Diğer	Sayı	0	1	0	1
	Beklenen Sayı	,1	,3	,7	1,0
	Std. Artık	-,2	1,5	-,8	
Dövme-yaralama-hakaret ve küfür	Sayı	0	2	11	13
	Beklenen Sayı	,8	3,3	9,0	13,0
	Std. Artık	-,9	-,7	,7	
Toplam	Sayı	86	373	1022	1481
	Beklenen Sayı	86,0	373,0	1022,0	1481,0

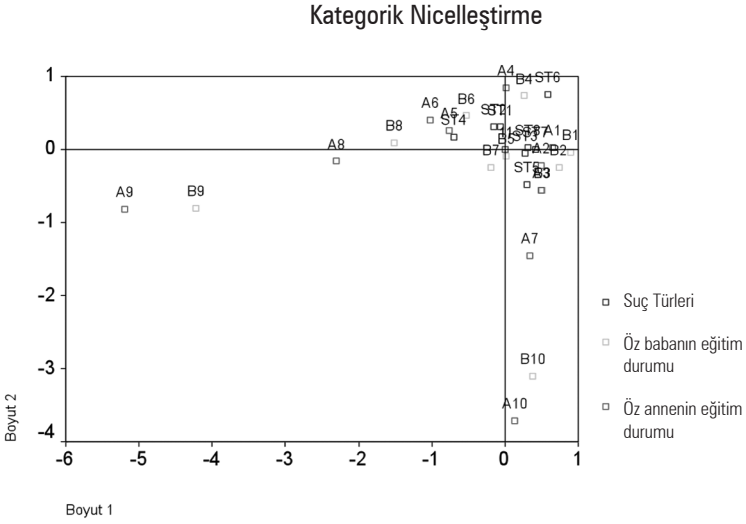
Aile içerisinde en çok maruz kalınan ya da karşılaşılan şiddet türü ile herhangi bir uyuşturucu madde kullanıyor musun değişkenleri arasındaki

ilişki istatistiksel açıdan önemli (anlamlı) bulunmuştur. (Ki-Kare=73,896 ve P=0,000). Elde edilen sonuçlara göre dövme ile karşılaşarlarda uyuşturucu kullanma oranı beklenenden daha çok bulunmuştur.

5.3. Çok Boyutlu Analizler

5.3.1. Homogeneity Analizi

Grafik 3: Öz Anne ve Öz Babanın Öğrenim Durumu ile Çocuğun Suç Türünün İlişkisi

Öğrenim Durumları:

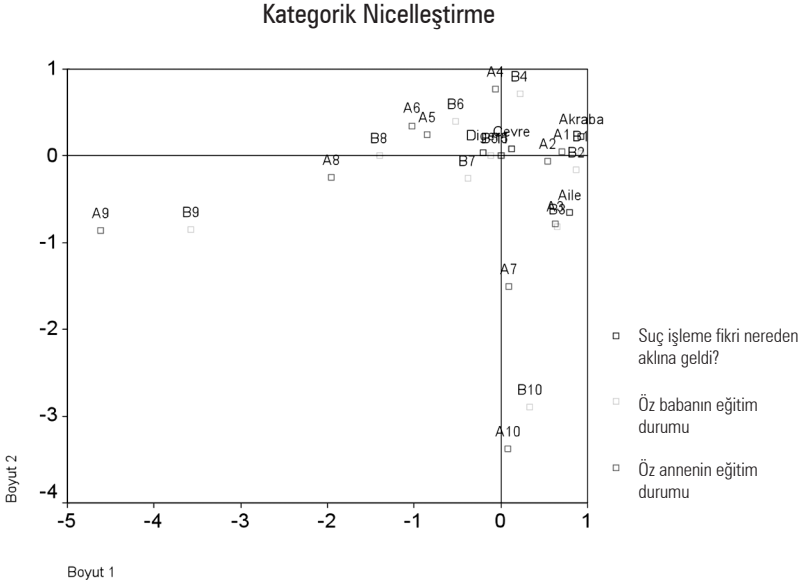
B1	Baba	Okur-yazar değil	A1	Anne	Okuyazar değil
B2		Okur-yazar	A2		Okur-yazar
B3		İlköğretim Terk	A3		İlköğretim Terk
B4		İlkokul mezunu	A4		İlkokul mezunu
B5		Ortaokul Terk	A5		Ortaokul Terk
B6		Ortaokul Mezunu	A6		Ortaokul Mezunu
B7		Lise Terk	A7		Lise Terk
B8		Lise Mezunu	A8		Lise Mezunu
B9		Üniversite Mezunu	A9		Üniversite Mezunu
B10		Diğer	A10		Diğer

Suç Türleri;

Adam öldürme- yaralama-darp: ST1
 Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık: ST2
 Gasp-dolandırcılık-yankesicilik-kapkaç ST3
 Sövme- dev. mem. Hakaret ST4
 Hırsızlık türleri-mala zarar verme ST5
 Terör-toplu yürüyüş ST6
 Kaçakçılık-narkotik suçlar ST7
 Yukarıdakilerden birkaçı ST8

Hüküm giyilmesine sebep olan suç türleri ile öz anne ve öz babanın öğrenim durumlarının birlikte incelenmesinden; gasp-dolandırcılık-yankesicilik-kapkaç suçu işleyenlerin genelde anne ve babalarının öğrenim düzeylerinin düşük olduğu, hırsızlık-mala zarar verme -narkotik suçlarını işleyenlerin anne ve babalarının öğrenim düzeylerinin (ortaokul-lise terk) görece yüksek oldukları bulunmuştur.

Grafik 4: Öz Anne ve Öz Babanın Öğrenim Durumu ile Çocuğun Suç İşleme Fikrinin İlişkisi

Öğrenim Durumları:

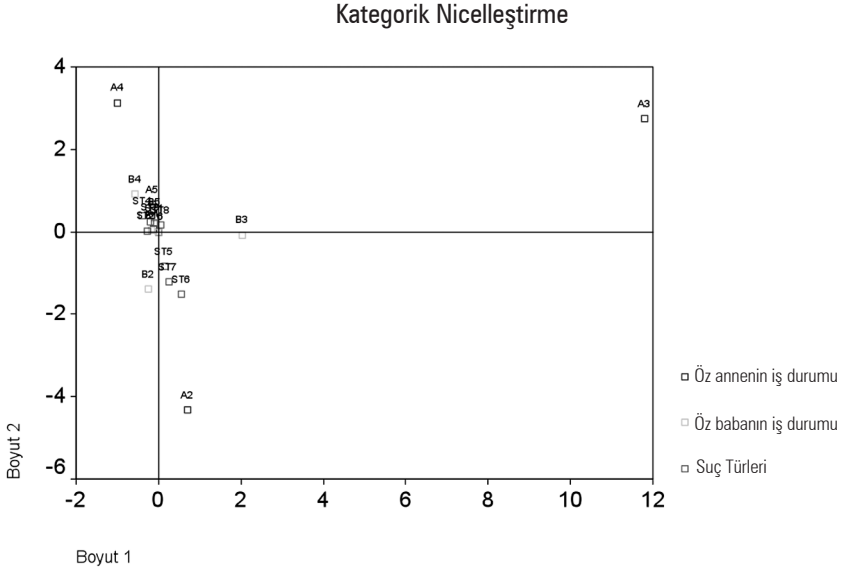
B1	Baba	Okur-yazar değil	A1	Anne	Okuryazar değil
B2	Baba	Okur-yazar	A2	Anne	Okur-yazar
B3	Baba	İlköğretim Terk	A3	Anne	İlköğretim Terk
B4	Baba	İlkokul mezunu	A4	Anne	İlkokul mezunu
B5	Baba	Ortaokul Terk	A5	Anne	Ortaokul Terk
B6	Baba	Ortaokul Mezunu	A6	Anne	Ortaokul Mezunu
B7	Baba	Lise Terk	A7	Anne	Lise Terk
B8	Baba	Lise Mezunu	A8	Anne	Lise Mezunu
B9	Baba	Üniversite Mezunu	A9	Anne	Üniversite Mezunu
B10	Baba	Diğer	A10	Anne	Diğer

Suç Fikri Nereden Geldi?

Ailemden gördüm:	Aile
Akrabalarımдан gördüm:	Akraba
Çevremden (arkadaş/T.V. vb.):	Çevre
Diğer:	Diğer

Suç işleme fikrinin nereden akıllarına geldiği ile öz anne ve öz babanın öğrenim durumlarının birlikte incelenmesinden; suç işlemek fikri TV'den, arkadaşlarımdan diyenlerin anne ve babalarının öğrenim düzeyleri (okuryazar değil- okuryazar) oldukça düşükken, ailemden gördüm diyenlerin anne ve babalarının öğrenim düzeyleri (ilkokul- ortaokul) görece yüksektir.

Grafik 5: Öz Anne ve Öz Babanın İş Durumu ile Çocuğun Suç Türünün İlişkisi

Baba İş Durumu:

Düzenli çalışıyor: B1
İş buldukça çalışıyor: B2
İşsiz: B3
Emekli: B4
Diğer: B5

Anne İş Durumu:

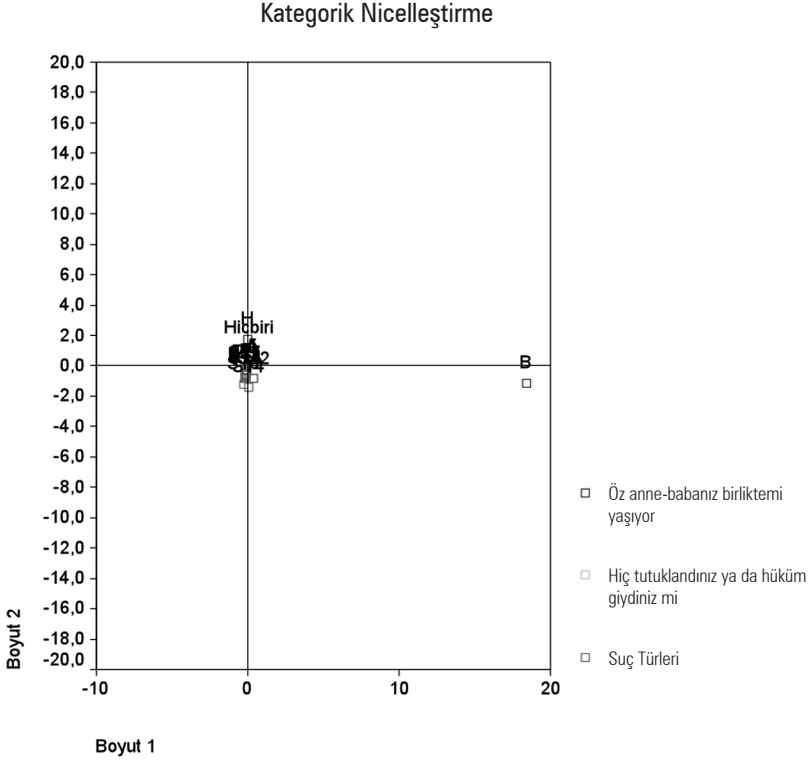
Ev hanımı: A1
İş buldukça çalışıyor: A2
İşsiz: A3
Emekli: A4

Suç Türü:

Adam öldürme- yaralama-darp: ST1
Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık : ST2
Gasp-dolandırcılık-yankesicilik-kapkaç: ST3
Sövme- dev. mem. Hakaret: ST4
Hırsızlık türleri-mala zarar verme: ST5
Terör-toplu yürüyüş: ST6
Kaçakçılık-narkotik suçlar: ST7
Yukarıdakilerden birkaçı: ST8

Hüküm giyilmesine sebep olan suç türleri ile öz anne ve öz babanın iş durumlarının birlikte incelenmesinden; işlenen suç türleri ile anne ve babanın iş durumları arasında (cevapsızlar dışında) çok net ve güçlü bir ilişki görülemedi. Suç türlerini söylemeyen (cevapsızlar) çocuklarda anne ve baba emekli olanlar bir miktar fazladır. Ayrıca anne iş buldukça çalışıyor-baba emekli olanlarda kız kaçırma-ırza geçme-sarkıntılık suçlarının bir miktar fazla işlenmiş olması, yorumlanması güç olmakla birlikte ilginç bir durumdur.

Grafik 6: Tutuklanma/Hüküm Giyme ve Öz Anne-Öz Babanın Birlikte Yaşaması ile Suç Türü İlişkisi

Hiç Tutuklandınız/Hüküm Giydiniz mi: Tutuklandım (T) Hüküm Giydim (H) Tutuklandım-Hüküm Giydim (TH) Hiçbiri (0)

Öz Anne-Öz baba birlikte mi yaşıyor: Evet (E) Hayır (H) Bilmiyor (B)

Anne İş Durumu: Adam öldürme-yaralama-darp: ST1

Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık : ST2

Gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç: ST3

Sövme- dev. mem. Hakaret: ST4

Hırsızlık türleri-mala zarar verme: ST5

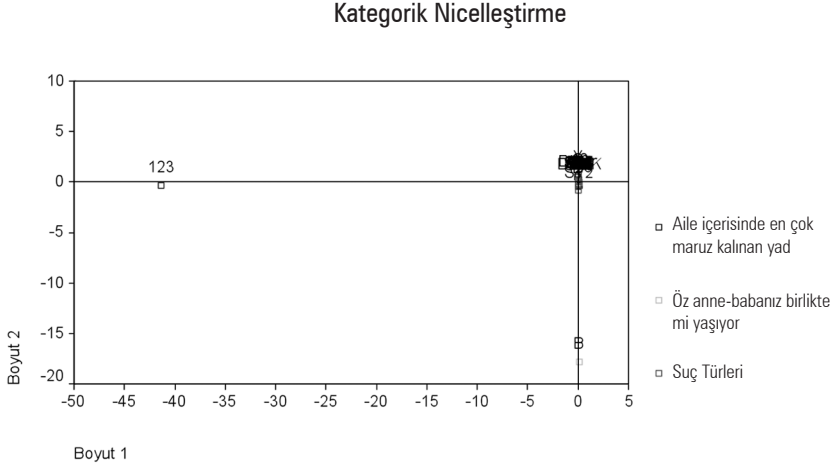
Terör-toplu yürüyüş: ST6

Kaçakçılık-narkotik suçlar: ST7

Yukarıdakilerden birkaç: ST8

Hüküm giyilmesine sebep olan suç türleri ile öz anne ve babanın birlikte yaşaması -tutuklanıp/hüküm giyip giymediğinin incelenmesi neticesinde; gasp-yankesicilik-dolandırıcılık- yankesicilik ve hırsızlık-mala zarar verme suçları üzerinde ele alınan etkenlerin önemli etkileri oldukları görülmüştür. Bu etki de bu suçları işleyenlerin önemli bir bölümünün öz anne ve babalarının birlikte yaşamamaları ve çoğunluğunun hüküm giymiş ve/ya tutuklanmış olmaları biçimindedir.

Grafik 7: Çocuğun Aile İçerisinde En Çok Maruz Kalınan Şiddet Türü ve Öz Anne – Babanın Birlikte Yaşamaları ile Suç Türleri İlişkisi

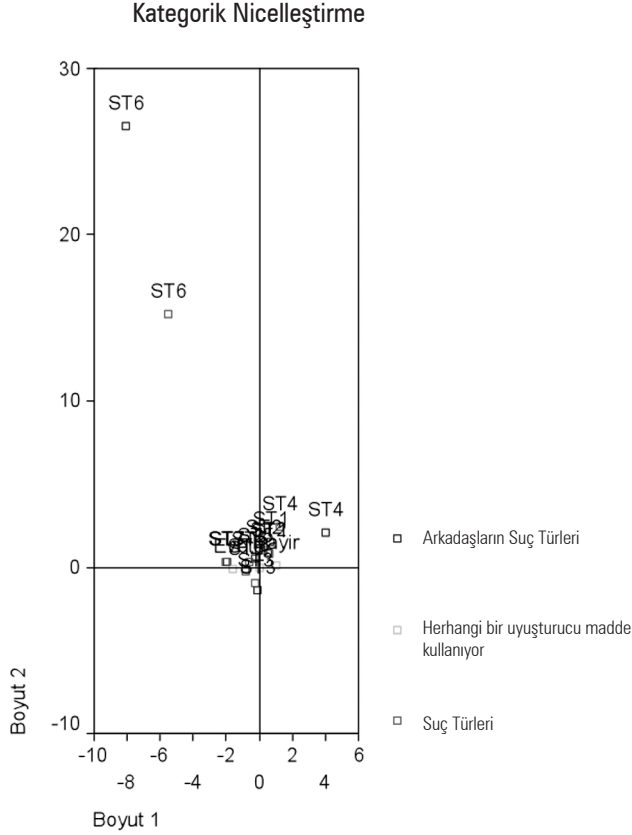
Öz Anne-Öz baba birlikte mi yaşıyor: Evet (E) Hayır (H) Bilmiyor (B9)

Suç Türü: Adam öldürme- yaralama-darp: ST1
Kız kaç-ırza geçme-sarkıntılık : ST2
Gasp-dolandırıcılık-yankesicilik-kapkaç: ST3
Sövme- dev. mem. Hakaret: ST4
Hırsızlık türleri-mala zarar verme: ST5
Terör-toplu yürüyüş: ST6
Kaçakçılık-narkotik suçlar: ST7
Yukarıdakilerden birkaçı: ST8

Şiddet Türü: Cevapsız
Dövme: D
Cinsel taciz: C
Yaralama-yaralanma: Y
Hakaret ve küfür: H
Diğer: Diğer
Yok: Y
Dövme-Cinsel Taciz: DC
Dövme-yaralama DY
Dövme-hakaret ve küfür DH
Dövme-Diğer
Dövme-Cinsel-Yaralama DCY
Dövme-cinsel-Diğer: DCDiğer
Dövme-yaralama-hakaret ve küfür : DYHK

Hüküm giyilmesine sebep olan suç türleri ile öz anne - babanın birlikte yaşaması ve aile içerisinde en çok maruz kalınan şiddet türünün birlikte incelenmesi neticesinde özellikle kız kaçırma-ırza geçme- sarkıntılık suçları üzerinde bu iki etkenin etkisinin önemli olduğu bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar ışığında öz anne ve babaları birlikte yaşayan ve aile içerisinde herhangi bir şiddet türüne maruz kalmayanlarda bu suçu işleme oranının beklenenden çok olması anlamlıdır.

Grafik 8: Tutuklanan/Hapse Giren Arkadaşların Suç Türü ve Herhangi Bir Uyuşturucu Madde Kullanıyor mu ile Kendisinin Suç Türleri İlişkisi

Uyuşturucu madde kullanıyor mu? Evet Hayır Cevapsız

Arkadaşının Suç Türleri:

Adam öldürme- yaralama-darp: ST1

Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık : ST2

Gasp-dolandırcılık-yankesicilik-kapkaç: ST3

Sövme- dev. mem. Hakaret: ST4

Hırsızlık türleri-mala zarar verme: ST5

Terör-toplu yürüyüş: ST6

Kaçakçılık-narkotik suçlar: ST7

Yukandakilerden birkaçı: ST8

Kendisinin Suç Türleri:

Adam öldürme- yaralama-darp: KST1

Kız kaç.-ırza geçme-sarkıntılık KST2

Gasp-dolandırcılık-yankesicilik-kapkaç KST3

Sövme- dev. mem. Hakaret KST4

Hırsızlık türleri-mala zarar verme KST5

Terör-toplu yürüyüş KST6

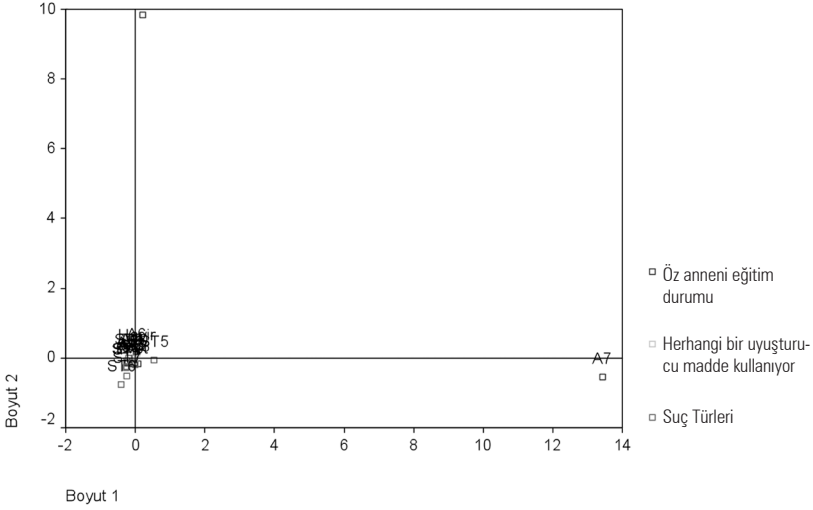
Kaçakçılık-narkotik suçlar KST7

Yukandakilerden birkaçı KST8

Hüküm giyilmesine sebep olan suç türleri ile herhangi bir uyuşturucu madde kullanma ve tutuklanan/hapse giren arkadaşların suç türlerinin birlikte incelenmesi neticesinde, bu iki etkenin hüküm giyilmesine sebep olan suç türleri üzerinde istatistiksel anlamda önemli bir etkisinin olmadığı bulunmuştur.

Grafik 9: Öz Annenin Öğrenim Durumu ve Herhangi Bir Uyuşturucu Madde Kullanması ile Kendi İşlediği Suç Türleri İlişkisi

Kategorik Nicelleştirme

Uyuşturucu madde kullanıyor mu? *Evet Hayır Cevapsız*

Öz Anne Eğitim Durumu:

- A1 Anne Okuryazar değil
- A2 Okur-yazar
- A3 İlköğretim Terk
- A4 İlkokul mezunu
- A5 Ortaokul Terk
- A6 Ortaokul Mezunu
- A7 Lise Terk
- A8 Lise Mezunu
- A9 Üniversite Mezunu
- A10 Diğer

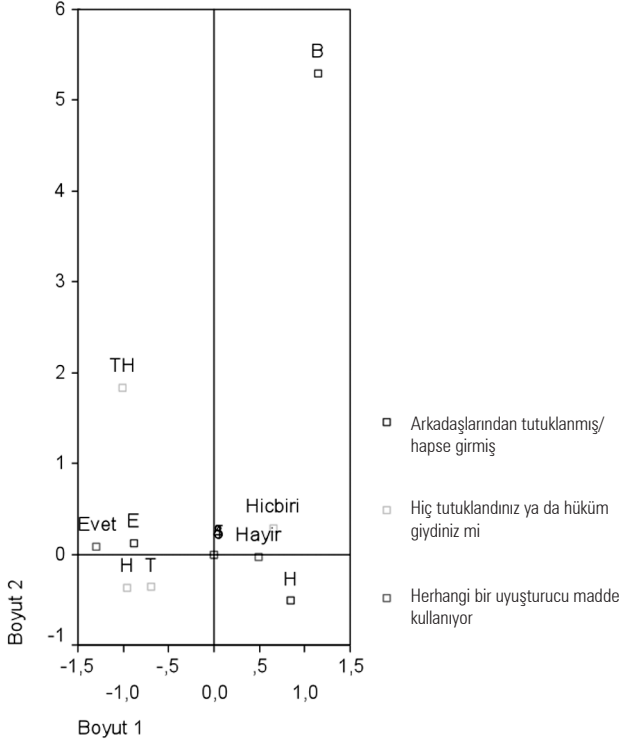
Suç Türleri:

- Adam öldürme-yaralama-darp: ST1
- Kız kaç-ırza geçme-sarkıntılık ST2
- Gasp-dolandırcılık-yankesicilik-kapkaç ST3
- Sövme- dev. mem. Hakaret ST4
- Hırsızlık türleri-mala zarar verme ST5
- Terör-toplu yürüyüş ST6
- Kaçakçılık-narkotik suçları ST7
- Yukarıdakilerden birkaçı ST8

Hüküm giyilmesine sebep olan suç türleri ile öz annenin öğrenim durumu ve herhangi bir uyuşturucu madde kullanma değişkenlerinin birlikte incelenmesi neticesinden, bu iki etkenin sadece adam öldürme-yaralama-darp suçunun işlenmesi üzerinde etkili oldukları bulunmuştur. Buna göre, öz annesi lise mezunu olup uyuşturucu kullanan çocuklarda adam öldürme-yaralama-darp suçunu işleme oranı beklenenden çok, öz annesi lise mezunu olup uyuşturucu kullanmayan çocuklarda adam öldürme-yaralama-darp suçunu işleme oranı beklenenden daha azdır.

Grafik 10: Arkadaşlarından Tutuklanmış/Hapse Girmesi ve Hiç Tutuklandınız mı ile Herhangi Bir Uyuşturucu Madde Kullanıyor mu İlişkisi

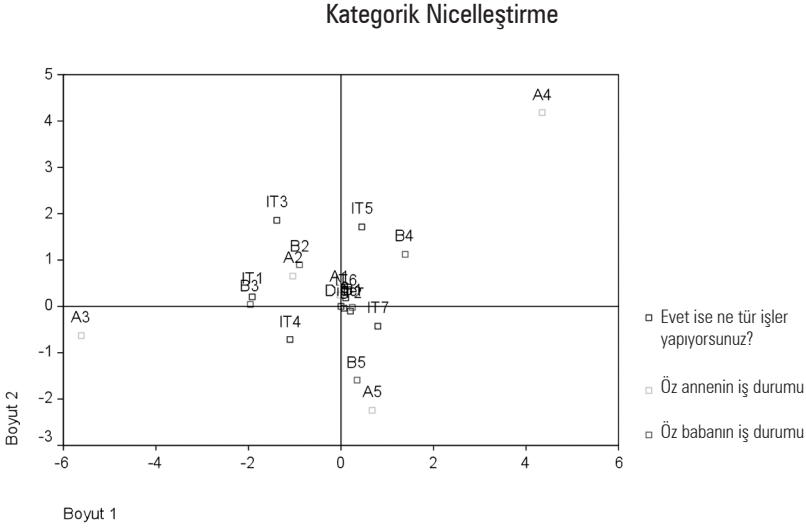
Kategorik Nicelleştirme

Tutuklanma/hüküm girme ile arkadaşlarından tutuklanma/hüküm giyme ve herhangi bir uyuşturucu madde kullanma arasında önemli ilişkilerin bulunduğu görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre

- Arkadaşı tutuklanan/hüküm giymiş olan ve uyuşturucu kullananlarda tutuklanma oranı beklenenden çoktur.
- Arkadaşı tutuklanmayan/hüküm giymemiş olan ve uyuşturucu kullananlarda tutuklanma oranı beklenenden azdır
- Arkadaşı tutuklanan/hüküm giymiş olan ve uyuşturucu kullanmayanlarda tutuklanma oranı beklenenden azdır.
- Arkadaşı tutuklanmayan/hüküm giymemiş olan ve uyuşturucu kullanmayanlarda tutuklanma oranı beklenenden çoktur.

Grafik 11: Öz Anne ve Öz Babanın İş Durumu İle Çocuğun Genelde Nerede Çalıştığı İlişkisi

Öz Baba İş		Öz Anne İş	
Düzenli çalışıyor:	B1	Ev hanımı	A1
İş buldukça çalışıyor:	B2	İş buldukça çalışıyor	A2
İşsiz	B3	İşsiz	A3
Emekli	B4	Emekli	A4
Diğer	B5	Diğer (düzenli çalışıyor)	A5

Kendisinin Çalıştığı İş Türü:

Cevapsız
 Mendil-kalem-çiçek satma: IT1
 Ayakkabı boyama: IT2
 Dilenme: IT3
 Su satma: IT4
 Araba temizleme: IT5
 Tamircilik-çıraklık: IT6
 Ailesinin yanında: IT7
 Diğer

Çalışılan yer durumunun öz anne ve öz babanın iş durumu ile birlikte incelenmesi sonucunda sokakta, işyerinde ve aile yanında düzeylerinde anlamlı sonuçlar (ilişki) bulunmuştur. Buna göre, işsiz olan anne ve babaların çocuklarının sokakta ve işyerinde çalışma oranları beklenenden fazladır.

6. Tartışma ve Sonuç

Özellikle son yıllarda Türkiye’de suç istatistikleri gerek yetişkin gerek çocuk suçluluk oranlarında bir artışa işaret etmektedir. Polis ve Adalet İstatistiklerindeki bu yükseklik problemin önemine dikkat çekerken, öte

yandan da medyada, çocukların sokakta yaşamaları, çalışmaları, suça maruz kalmaları ve suça karışmaları ile ilgili haberler sık yer almaktadır.

Bu çalışma; öncelikle günümüz sosyal yapısında var olan çok önemli bir sosyal sorunu derinlemesine incelenmeyi ve çözüm önerilerini sunmayı hedeflemiştir.

Toplumların sosyal değişme ve gelişmesine paralel olarak sayıca artan ve çeşitlenen suç olgusu konusunda bilimsel çalışmalar Türkiye’de sayıca azdır. Sadece sokak çocuklarıyla ilgili olarak yapılmış bazı bilimsel çalışmalar vardır. Özellikle sokakta yaşayan, sokakta çalışan, evden kaçan, suç işleyen ve suç mağduru olan çocuklarla ilgili olarak konuyu makro boyutta ele alan kapsamlı bir çalışma yoktur.

Unutulmamalıdır ki yukarıda belirtilen nitelikleri taşıyan bu çocukların sosyal profillerinin çıkarılması, farklı kavramlarla ifade edilen sorununun sınırlarının çizilmesi yanında, sorunların ortaya çıkmasına neden olan faktörlerin belirlenmesi açısından da gereklidir. Çünkü çözümün bulunabilmesi için önce sorunun tesbiti gerekir. Bu çalışmada elde edilen verilerin analizlerinde özellikle çapraz tablolar kullanımı ve faktörler arası çoklu ilişkiler yardımıyla çocukların durumu belirlenmeye çalışılmıştır. Örneğin, sokakta çalışan çocukların, evden kaçma, suça maruz kalma ve suç işleme ile ilişkileri incelenmiştir. Araştırma konusu olan çocukların demografik, sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri yanında, örneğin, uyuşturucu madde bağımlılığı, bu olgunun onların sosyo kültürel ve ekonomik özellikleri ve suçlu davranışlarıyla ilişkisi incelenmiştir.

Çalışmanın belirtilen kapsamda daha önce yapılmamış olması bu araştırmanın önemini ve orijinalliğini artırmaktadır. Bu çalışma ile çocukların suça maruz kalma, suç mağduru olma, sokakta çalışma, evden kaçma, evden uzakta ve sokakta yaşama nedenleri ile istismar edilmelerinin arkasında yatan nedenler irdelenmiştir. Belirtildiği gibi bu araştırmanın birincil amacı böylesine önemli sosyal bir sorunun çözümü için bir rehber hazırlamak değildir. Zaten sosyal olayların çok faktörlü ve çok nedenli olmalarından ötürü sosyal bilim araştırmalarında böyle bir reçete hazırlanması mümkün değildir. Bununla birlikte elde edilen veriler ışığında konuyla ilgili resmi ve sivil tüm kurum ve kuruluşlara bu sorunla mücadele de yardımcı olabileceği düşünülen önlemlerle ilgili öneriler sunulmuştur.

Türkiye’den elde edilebilecek bir profilin sosyal, kültürel ve ekonomik yapıların farklılığından dolayı dünyadaki örneklerinden belirli noktalarda farklılıklar gösterebileceği bilimsel bir gerçekliktir.

Bu araştırmada 117 kapalı uçlu sorunun yanı sıra açık uçlu olarak sorulan 118 soru ile mülakat yapılmış, çocukların tüm bu sorunlara bakış açıları kendi ifadeleriyle özetlenmeye çalışılmıştır. Mülakat sırasında sorulan “Sen çocukların çalıştırılmasını, suç işlemesini veya suça maruz kalmasını nasıl karşılıyorsun? Sence bu konuda kim, neler yapmalı” sorusuna alınan cevaplar soruna çocukların nasıl baktığını ortaya koymuştur.

Çocukların bazıları kendilerinin ve kendileri gibi olan çocukların durumu ile ilgili olarak ailelerin yapmaları gereken şeyler olduğunu ifade etmişlerdir. Bunlar arasında ailelerin çocuklara şiddet uygulamamalarını, onlara sahip çıkmalarını, bakacakları kadar çocuk sahibi olmalarını, ailelerin ilgisiz ve sorumsuz davranmamalarını, çocukları çalıştırmamalarını, onların sırtından para kazanmamalarını, onları suç işlemeye teşvik etmemelerini, arkadaş çevrelerini kontrol etmelerini istediklerini sıklıkla ifade etmişlerdir. Ailesinin onlara şiddet uyguladığı için evden kaçtıklarını, daha sonra da sokakta arkadaşlarının etkisiyle suç işlediklerini ve madde kullanmaya başladıklarını onun etkisiyle hırsızlık ve gasp suçu işlediklerini, cezaevine girenlerin orada yeni suçlar öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Özetle, çocukların önemli bir kısmı durumlarından ailelerini ve arkadaşlarını sorumlu tutmaktadırlar. Burada çocuğun topluma hazırlanmasından birinci derecede sorumlu olan ailelerin eğitilmelerinin, çocuklarını yasalara uyan bireyler olarak yetiştirmelerinin önemi konusunda bilinçlendirilmelerinin, ekonomik yönden güçlendirilmelerinin problemin çözünde ne kadar etkili olacağı bir kez daha görülmektedir.

Tablo 133: Anketlerin Ankara-İstanbul Dağılımları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Ankara	772	50,6	50,6
	İstanbul	754	49,4	49,4
	Toplam	1526	100,0	100,0

Tablo 134: Cinsiyet Dağılımları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli		2	,1	,1
	Erkek	1336	87,5	87,5
	Kız	188	12,3	12,3
	Toplam	1526	100,0	100,0

Tablo 135: Cinsiyet ile Öğrenim Durumu İlişkisi

	Değer	Serbestlik Derecesi
Pearson Ki-Kare	142,783(a)	16
Olasılık Oranı	102,049	16
Doğrusal Birliktelik	40,197	1
Geçerli Durumlar Sayısı	1526	

12 gözde (44,4%) Beklenen sayı 5.den küçük. Minimum beklenen sayı, 01.

Araştırmada cinsiyet ve öğrenim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Erkeklerin sırasıyla %23.7'si ortaokul mezunu, %19.2'si ilköğretim mezunu, % 13'ü ilköğretim öğrencisi, %18.4'ü lise öğrencisi, %15.3'ü okuryazar, %4.8'i okur-yazar değil ve %3.7'si ise lise mezunudur. Kızların durumu ise erkeklerden farklı bir sıralama göstermektedir, sırasıyla %28.3'ü okur-yazar değil, %16.5'i lise öğrencisi, %16'sı okur-yazar, %14.9'u ortaokul mezunu, %10.69'u ilköğretim öğrencisi ve %10.1'i ilköğretim mezunudur. Okur-yazar olmayan kızların en büyük grubu oluşturması erkeklerde ise ikinci en küçük grup olması dikkat çekicidir.

Okula devam eden çocukların okulu sevip sevmedikleri durumu ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır (Pearson Ki-Kare $0,416 > 0,05$). Kız ve erkek öğrenciler okulu sevmektedirler. Buradaki sonuç açıklayıcı bir yorum gerektirmemekle birlikte, bir sonraki soruda okula düzenli gidip-gitmedikleri sorulduğunda okula cinsiyet farkı olmaksızın düzenli gidenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Yani $P=0,021$ ile iki değişken arasındaki ilişki anlamlıdır. Buna ek olarak okula düzenli gitmeyenlerin oranı erkeklerde %42.8, kızlarda ise %31.4'ye ulaşması önemli olarak kabul edilebilir. Örneklemeye dahil edilen öğrenci çocukların çoğunluğunun, çalışan, ailesinden ayrı yaşayan, suç mağduru veya suç işlemiş çocuklardan oluşması ve düzensiz okula gitme durumlarını açıklayabilir mi? Sorusu sorulmamakla birlikte kanımızca bu konu daha sonra yapılacak bir araştırmada incelenmeye değerdir.

Pearson Ki-Kare katsayısı $0,040 < 0,05$ bulunduğundan cinsiyet ve hiç okula gitmeme nedenleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Erkeklerde bu nedenler sırasıyla ekonomik nedenler (%36.25), kendisi istemedi (%28,75), ailesi izin vermedi (%22,50) iken, kızlarda sırasıyla ailesi izin vermedi (%38,88), kendisi istemedi (%37,03) ve ekonomik nedenlerdir (%14,81). Kız ve erkeklerde kendisi istemedi seçeneği ikinci sırada ve kızları ailelerinin okula göndermeye izin vermemesi birinci sıradaki neden iken, erkeklerde ekonomik nedenler birinci sırayı almaktadır.

Çalışmalarda parçalanmış aile ve çocuk suçluluğu, arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Sokakta yaşayan, evden kaçan ve suç işleyenlerin genelde erkek olduğu dikkate alındığında, erkeklerin sadece %26'sının parçalanmış ailelerden gelmesi dikkat çekici ve diğer araştırma sonuçlarından farklı bir bulgu olarak elde edilmiştir.

Çoğu zaman kalabalık aileye sahip olan çocuklar daha çok istismar, ihmal, ilgisizlik ve ekonomik yetersizlik gibi problemler sonucunda bu bahsedilen durumlara düşebilmektedir

Her iki grupta da Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun göç edilen bölgeler arasında ilk iki sırayı almasının çocuk suçluluğu ile ilişkisinin açıklanması bu araştırmanın amaçları içerisinde yer almamaktadır. Bununla birlikte, çoğunlukla bu bölgelerden Ankara ve İstanbul'a göç eden ailelerinin çocuklarının bu kentlerde ekonomik ve sosyal sorunları nedeniyle riskli bir grubu oluşturmakta olduklarını da belirtmek gerekir kanısındayız. Özellikle, suç işlemeyi ve sokakta çalışmayı bazı bölgelere atfetmek doğru değildir. Ama belirli ekonomik ve kültürel faktörlerin, veya dünya görüşünün bazı bölgesel farklılıklar yarattığı bir gerçektir. Örneğin bazı yörelerde kız kaçırmaya, meskun mahalde silah atma, namus cinayetleri, kan davaları, çocukların özellikle kızların okula gönderilmemesi, çocukların küçük yaşta evlendirilmesi veya çalıştırılması bazı bölgelerde diğerlerine oranla daha yaygındır. Bu tür davranışlar bazı yerlerde kültürel yapı tarafından onay görmektedir. Ayrıca, bu hususların çocuğun istismarına veya suça yönelmesine dolaylı da olsa katkıda bulunduğu ifade edilebilir.

Ailelerin Ankara veya İstanbul'a göç etme nedenleri arasında en yüksek oran %55,6 ile çalışmak veya iş bulmak seçeneğine aittir. Bu husus ailelerin ekonomik sorunlarının giderilmesi ile ilgili varsayımımızın önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

Çocukların ailelerinin Ankara veya İstanbul'da yaşadıkları süre onların ve ailelerinin kente uyum sağlamaları açısından olduğu kadar, çocuğun yaşam koşullarını da etkileyebilmektedir. Kültürel uyum açısından o şehirde yaşanan süre çocuğun ve ailesinin suç işleme, sokakta çalışma, suça maruz kalma gibi durumlarını da dolaylı yoldan etkileyebilmektedir. Bu araştırmanın verileri ne göre, 0-5 yıl arası %39,1, 6-10 yıl arası %23,2, 11-16 yıl arası %20,7, 17-22 yıl arası %9,6 ve 23 yıl ve üstü ise sadece % 7,4 oranına sahiptir. Daha önceki analizlerimizde de belirtildiği gibi, Ankara'daki çocukların en büyük grubununu temsil Ankara, İstanbul'dakilerin ise İstanbul doğumlu olmaları dikkat çekicidir.

Kardeş sayısının önemi literatürde sıklıkla vurgulanmıştır. Buna göre kardeş sayısının artması çocukta ihmal, sosyal, psikolojik ve ekonomik ihti-

yaçlarının yeterince giderilememesi gibi sorunlara yol açabilmekte, sokakta çalışma, evde fiziksel olarak istismar edilme, suça karışma gibi risk gruplarına çocukların girmesini etkileyebilmektedir. Bizim araştırmamızda tek çocuk olanların oranı sadece %3,1 iken, en büyük orana sahip olan grup 1-3 kardeşe (%54.5) sahiptir.

İstanbul İl Emniyet Müdürlüğünün 2006 yılında yaptığı araştırmanın sonuçları adli işlem gören çocukların %20'sinin 3 kardeşli olduğunu göstermiştir. Bu araştırmanın sonuçları da kitlenin tanıtılması kısmında görüldüğü gibi bu sonuçla uyumludur.

Cinsel ilişkiye zorlanma ve taciz ile kardeş sayısı arasındaki ilişki de ($P=0,494$) anlamsız bulunmuştur. Kardeş sayısı, ev dışında veya sokakta çalışma, suça maruz kalma ve suç işleme arasındaki ilişkiler ayrıca incelenmiş ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Kısaca (y) kardeş sayısının ekonomik problemlere özellikle de çocukların çalışmalarına etki ettiği söylenebilir. Suç mağduru olma veya suç işleme konusunda, yüksek olmasa da suç türleri ilişkiler de anlamlıdır.

Suç türleri açısından bu araştırmanın verileri incelendiğinde mala karşı işlenen suçların, özellikle hırsızlık suç oranının, yüksek olduğu görülmektedir. Hırsızlık suçları arasında gasp, kapkaç, yankesicilik, ev, oto, otopark ve işyerinden mal hırsızlığı sırasıyla en fazla görülenlerdir. Hırsızlık suçunu sırasıyla adam yaralama, adam öldürme, cinsel suçlar ve narkotik suçlar izlemektedir. Suç türleri arasında diğer suçlar kategorisinde %3.1 oranında suç bildirilmiştir. Bu seçenekte yer alan suçların çok büyük bir kısmı sokakta çalışan çocuklardır, bunu az sayıda da olsa fuhuş yapmak, kavga etmek, ve kamu malına zarar vermek gibi suçlar takip etmektedir. Sokakta çalışan çocuklar Çocuk Şubesi ekipleri ile Sosyal Hizmetler gezici ekipleri tarafından düzenli olarak merkezlere getirilmektedir. Bu araştırmada Ankara Çocuk Şubesi'nde ve İstanbul Sosyal Hizmetler Taksim Rotary bürosunda özellikle çok sayıda sokakta çalışan çocukla anket yapılmıştır. Sokakta çalışmak ve dilencilik bir suç türü olarak ayrıca ele alınması gereken bir kategoridir. Bu çocuklar idari suçlar kapsamında ele alınırken adli suçlu kapsamında gelen çocuklardan ayrı tutulmaktadır. Çocukların aileleri bulunarak merkezden alınmaları sağlanmaktadır. Bu çocukların araştırmada şu andaki suçunun türü, diğer suç türleri adı altında yer almakta daha önceki suçları da genellikle sokakta çalışma suçu olmaktadır. Bununla birlikte, aralarında diğer tür suçlara karışan veya suç mağduru olanlara da rastlanmaktadır.

Araştırmanın örneklemini sadece güvenlik birimlerine getirilen çocukların o andaki durumlarıyla sınırlı olmadığından çocukların daha önce işledikleri suç türlerine ilişkin bilgiler ve sayılar da elde edilmiştir. Verilerdeki suç

sayıları ve suç türlerinin bir kısmının aslında adli ve polis kayıtlarına geçmemiş olması da ihtimal dahilindedir. Örneğin, bazı suçlar için mağdurun resmi başvurusunun olmaması veya suça karışan bireylerin bir şekilde resmi kayıtlara geçmemesi olasılığı da söz konusu olabilir.

Araştırmanın bulgularına göre hayatlarında bir kez olsun tutuklanmış veya hüküm giymiş olan çocukların %40'nın tutuklanmış, %3'ünün hüküm giymiş, %3,5'nin ise hem tutuklanmış hem de hüküm giymiş olduğunu %44'nün ise ne tutuklanmış ne de hüküm giymiş olduğu görülmektedir. Cevapsızların %9.5 olması da önemli bir sonuçtur. Bazıları tutuklanma veya hüküm giyme olaylarını dile getirmek istememişlerdir. Aslında hiç tutuklanmamış çocuklar genelde suç isnadı ile Çocuk Şubesine veya karakollara intikal eden ve adli açıdan tutuklanmalarına gerek görülmediği için serbest bırakılanlardır. Şu da bir gerçektir ki özellikle bazı tutuklananlar ise suçsuz buldukları için serbest bırakılanlardır, yani aslında bir suç işleyenlerdir. Sayıları bu araştırmada ortaya konmasa da suçunun türü sorulan daha önceden tutuklanmış veya hüküm giymiş, şu anda serbest kalmış, ya da şu anda tutuklu veya hüküm giymiş ve cezaevlerinde tutulan çocuklardan bazıları haksız yere, yanlışlıkla veya iftira sonucunda tutuklandıklarını veya hüküm giydiklerini belirtmişlerdir. Birçok olayda ise, bir çocuğun birden çok sayıda tutuklanma veya hüküm giymesini söz konusu olduğu gibi, bir çocuk birden fazla suç türüne katılmış ve aynı suçtan da çok kere tutuklanmış olabilmektedir. Çok sayıda gasp, hırsızlık, kapkaç, oto hırsızlığı yapan ve özellikle yaşları nedeniyle hiçbir tutuklanma veya hüküm giyme ile karşılaşmayan çocuklar sayıca fazla olmakla birlikte istatistiklere yansımamaktadır.

Hayatında bir kez dahi herhangi bir suçtan dolayı ceza almayanların oranı %74,62'dir. Hayatında daha önce hiç suç işlememiş olanları, sokakta çalışan, evden kaçan ve suç mağduru olan cevaplayıcıları bu orandan düşersek, suç işleyip de bir ceza almışların oranı sadece örneklemin %21,7'si olduğu görülür. Bu grubun içinde hapis (%60,9), para (%10,3), hapis ve para (%2,1) veya diğer (%18,8) ceza türlerini alanlar bulunmaktadır. Yüksek oranda hapis cezası çıkması işlenen suçların türü veya ciddiyeti hakkında fazla bilgi vermemekle birlikte, tutuklanan ve hüküm giyenlerinde oranının ise %3,5, en yüksek tutuklanma ve hüküm giyme nedeninin ise gasp, hırsızlık ve adam yaralama-darp olması dikkate alınabilir.

Suç türleri açısından bazı çocukların bazı suçlara kendi seçimleri, ya da çevrelerinin etkisi ile daha çok yöneldikleri görülmektedir. Çocuk suçlarında "uzmanlaşma", aile veya çevre etkisi, veya "çocuğun kendi tercihi" unsuru da suç türünü incelerken dikkate alınmalıdır. Özellikle sokak satıcılığı,

dilencilik, gasp, kapkaç, oto hırsızlığı, işyeri ve ev hırsızlığı, dolandırıcılık, narkotik suçlar ve kaçakçılık suçu işleyen belirli uzmanlığını veya deyim yerindeyse yeteneğini ön plana çıkarmaktadır. Örneğin, narkotik, kaçakçılık ve dolandırıcılık suçlarını işleyen çocukların bu suçlara daha yoğunlaştıkları görülmüştür. Çocukların bazıları ise farklı ve çok sayıda suç türünü ayırım gözetmeksizin ihtiyacına ve koşullara göre işleyebilmektedir. Örneğin, bir çocuk gasp, kapkaç, adam yaralama ve hatta narkotik suç işleyebilmekte ve farklı suçlardan defalarca tutuklanabilmektedirler.

Bazı suçlar da vardır ki suç tekrarı fazla görülmemekte veya resmi kayıtlarda tespit edilememektedir. Irza geçme-fili livata, adam öldürme, kız veya erkek kaçıрма, trafik suçları gibi suç türleri hırsızlık ve adam yaralama gibi suçlara göre daha az işlenmekte ve birçok olayda da resmi kayıtlara yansımamaktadır. Bu araştırma da gasp (%33.7) suçundan tutuklanan veya hüküm giyenlerin en büyük grubu oluşturduğunu göstermektedir, birden fazla sayıda suç türünden tutuklanan veya hüküm giyenler ise %11,7 iken üçüncü en büyük grup %8,1 ile adam yaralama ve darp, dördüncü grup ise %6,8 ile hırsızlıktır. Bu da göstermektedir ki özellikle çocukların, o suç türüne yönelmelerinin nedenleri ne olursa olsun, büyük bölümü gasp, hırsızlık ve bu suçlara bazen birbirine bağlı bazen ise bağımsız olarak birden fazla türde suçları da (%11,7) işleyebilmektedirler. Ama tutuklanma veya hüküm giymede bazı suç türleri adli bakımdan farklı adlar altında görülebilmektedir. Örneğin, gasp ve adam yaralamadan aynı anda tutuklanan biri beyanına göre iki suçtan da ayrı ayrı kayıt edilememiştir.

Suç türleri ile ilgili bulgular İstanbul ve Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün 2006 yılı araştırma sonuçlarıyla uyumludur. O araştırmalarda da en sık işlenen suçlar adam yaralama ve çeşitli tür hırsızlıklardır.

“Daha önce hiç cinsel ilişkiye girdiniz mi?” sorusuna Evet diyenlerin oranı %35.4, Hayır diyenlerin oranı ise %61.5 iken cevapsız sadece %3.1'dir İlk cinsel ilişkilerini %57,1'i arkadaşı ile, %33.8'i tanımadığı biri ile, ve %0.9'u ise aileden biri ile olduğunu söylemiştir. Burada açıklanması ancak ek notlar alınarak yapılmış olan Diğer kategorisi bulunmaktadır, bu seçenekte kastedilen çoğunlukla akrabalarıdır. Tanımadıkları biri ile diyenlerin bir kısmı aslında “Genelevlerde” ilk ilişkisini yaşayan erkeklerdir. Sokakta yaşayan arkadaşı olmayan, insanlarla, para karşılığı veya yabancılarla ilişkiye girenler diğer seçeneğinde rastlanan bazı cevaplardır. Yapılan araştırmada sorulmamakla birlikte bazı çocukların ilk ilişkilerinin eşcinsel türü olduğu çok az sayıda çocuk tarafından dile getirilmiştir. Özellikle yurt veya sokaklarda çocuklar genelde çevrelerindeki arkadaşları, okulda okuyanlar ise, okulda kız-erkek arkadaşları veya fazla tanımadıkları okul çevresinden diğer çocuklarla ilk cinsel deneyimlerini yaşamaktadırlar.

Aile bireylerinden biri ile ensest ilişki yaşanması, hele bunun ilk cinsel deneyim olması olayı çocuk tarafından rahatlıkla dillendirilememektedir. Örneklemede %0.9 oranında da olsa (5 kişi toplam 532) bunu açıklayabilmiştir. Bunların hepsinin kız çocuk olması da önemli bir bulgudur. Anketörlerin tecrübelerine dayanarak kız çocuklarının erkek çocuklara nazaran cinsel taciz, tecavüz veya ensest ilişkilerini daha rahat açıkladığını söyleyebiliriz. Erkek çocukları kızlar ile olan cinsel ilişkilerini daha rahat ifade ederken taciz veya tecavüze uğrayan erkekler bu konuda sessiz kalmayı tercih etmektedirler.

Halen cinsel bir ilişkilerinin olup olmadığı sorusuna hayır diyenler %78.6, evet diyenler %11.1'dir. Çocuklardan evet diyenlerin büyük bir kısmı kız veya erkek arkadaşı olanlarken, örneklemede çok az sayıda olsa da evli çocuklara da rastlanmıştır. Bu konuda az sayıda anne-baba olmuş çocuklar da bulunmuştur.

İlk ilişki ve şu andaki ilişki konularında veya cinsel saldırı mağduru olma durumlarında özellikle eşcinsellik daha büyük bir tabu olarak karşımıza çıkmaktadır. Anket sonuçlarına yansımaya da, birçok çocuk en azından cinsel tacize bir şekilde uğradıklarını söyleyebilmişlerdir.

Çoğunlukla erkeklerin diğer erkek/erkekler tarafından taciz nedeniyle mağdur olma olayları anlatıldığından daha yaygın olsa da sorulara verilen cevaplar ile kayıt dışı anlatılanlar çelişebilmektedir. Bunun yanında cinsel suçlara eşlik eden veya dolaylı yoldan bağlantılı diğer suç türleri de görülebilmektedir. Örneğin, tacize karşı kendini savunma iddiası ile tacizci kişilere fiziksel saldırı, dövme, bıçaklama ve hatta az sayıda öldürme olaylarına özellikle sokakta veya ailesinden uzakta yaşayan çocuklarda rastlanmıştır.

Zorla cinsel bir ilişkiye girenler veya cinsel tacize uğrayan erkek ve kızların çoğu (%55,4) tacizin tanımadıkları biri tarafından olduğunu dile getirirken, %21,6 arkadaşı, %5,4 aileden biri, %2,7 akraba tarafından cinsel ilişki ve/veya tacize uğramış, grubun %12,2'si ise Diğer cevabını vermiştir. Tanımadıkları biri tarafından tecavüz veya tacize uğrama özellikle sokakta veya barlarda karşılaşılan yabancılarla olmakta, ailesinden uzakta yaşayan ve günün çoğunluğunu evin dışında çalışarak geçirenlerin bu tür davranışla karşılaşma riski daha fazla olmaktadır. Bir başka önemli husus da aile ve akraba tarafından cinsel saldırıya uğrayanların toplam oranı %8,1'dir. %12,2'lik orana sahip olan Diğer cevabı ile ilgili elimizde fazla veri olmadığı için yorum yapmanın yerinde olmayacağı düşünülmüştür. Bununla birlikte bu kişilerin çocukların açıklamak istemedikleri birileri olma olasılığı da gözden uzak tutulmamalıdır. Cevapsız oranı sadece %2.7 beklenenden çok daha düşüktür. Ensest ilişki mağdurları olarak erkek çocuklar bu araş-

tırmada ortaya çıkmazken, istatistiklere yansımaya da özellikle Kız Sığınma Evlerinde ve Kız Yurtlarında özellikle baba veya erkek kardeş tarafından ensest ilişkiye zorlanan kişilere rastlanılmıştır.

Cinsel suç mağdurları ile ilgili bilgi elde etmek genelde bu tür araştırmalarda bir sorun olarak görülebilir. Bu araştırmanın kapsamında 8-18 yaş grubu kız ve erkek çocuklar hedeflenilmiştir. Bu çocukların cinsel ilişki, tecavüz, ve hatta fiziksel, psikolojik, sözel cinsel taciz gibi konularda yetişkinlerden çok daha az bilgi sahibi olmaları olasılığı çok yüksektir. Bu tür cinsel suçun mağduru olan çocukların bir çoğunun da sorununu araştırmacılara açıklamasına da sık rastlanmaz. Buna rağmen, bizim araştırmamızda çocukların sadece %3.1'nin bu soruyu cevapsız bırakması ilgi çekicidir. Yani bu soruya beklenenden fazla sayıda cevap alınmıştır. Burada anketörlerin güven verici ve ikna edici rolleri önemlidir kanısındayız.

Kızlar kadar olmasa da erkek çocukları da cinsel taciz veya tecavüze maruz kalabilmektedir. Örneklememizde daha önce belirtildiği gibi erkek sayısı kız sayısından çok daha fazla olmuştur. Bu nedenle de kız çocuklarının cinsel tacizi olayından daha çok erkek çocukların cinsel tacizinden söz edebiliriz. Erkeklerin bu durumlarda daha gizli davrandıkları ve açıklamakta kızlara oranla daha fazla zorluk çektikleri gözlenmiştir.

Sokakta yaşayan, çalışan ve evden kaçmış çocukların yanı sıra, sosyal hizmetlere ait ve diğer öğrenci yurtları, 1. adım ve 2. adım istasyonları, gençlik merkezleri, ıslah ve ceza evlerinde yaşayan çocuklar da cinsel suç mağduru olabilmektedir. Hatta bazı olaylar bu kurum yöneticilerine, adli ve idari yetkililere hatta medyaya ulaşabilmektedir. Bununla birlikte suçun türü nedeniyle birçok olayın gizli kaldığı genel olarak kabul edilmektedir.

Ailesinden ayrı yaşayan/yaşamış olan çocuklara ilk kez evden ayrılma nedenleri sorulduğunda, grubun %1.4'ü cinsel istismara maruz kalma, %10.5'i anne-babanın fiziksel şiddet uygulaması, % 0.4'ü anne-babası ya da birlikte yaşadığı yakınlar tarafından ihmal edilme, %8.'i anne-babayla anlaşmazlık yaşaması, %1.3'ü kardeşleri ile anlaşmazlık yaşama, %0.1'i istemediği biri ile evliliğe zorlanma, %0.1'i fuhuş yapmaya zorlanma nedeniyle evden ilk kez ayrıldıklarını belirtmişlerdir.

Aile içinde en çok karşılaşılan şiddetin ne olduğu sorusuna böyle bir şeyin olmadığını söyleyenlerin oranı %51,4'tür. Bu oran aslında olduğu gibi kabul edilse de aile içi şiddetin birçok çocuk tarafından yabancılara anlatılmadığı da bir gerçektir. Anketörlere birçok çocuk ailelerinde en çok azarlama, kızma, bağırma, bazı haklardan mahrum etme ve nasihat etme gibi cezaların verildiğini fiziksel şiddetin hiç uygulanmadığını söylemeleri de yoruma açılabilir. Soruya cevap vermeyenlerin oranı ise %10,8'dir. Kalan

toplam %37,8 ise ailede karşılaştıkları veya ailede onlara uygulanan şiddet türlerini şöyle sıralanmaktadır; %19,9 Dövme, %7,0 Hakaret ve Küfür, %4,5 Diğer, %0,3 Yaralama-yaralanma, %0,1 Cinsel Taciz. Diğer cevabı verenler genelde çok farklı şiddet türlerinden bahsetmişlerdir ki bunları ayrı ayrı sınıflandırmak yerine burada kısaca listelemeyi yeğliyoruz, böylece aslında çocuğa yapılan şiddetin boyutları ve işkenceye dahi dönüşmesini daha açıkça ifade edebiliriz. Bu kategoride yeralan şiddet türleri bazen sık rastlanan bazense çok ilginç ve ürkütücü olabilmektedir, bunların bazıları falaka, ayaktan tavana asma, ellerini kollarını bağlama, sokağa atma, yemeksiz bırakma, odaya kitleme, kulak çekme, sokağa çıkartmama, bir obje fırlatma, saçını çekme, kızgın demirle dağlama, yanan sigara izmaritini vücuda basmadır.

Ailede karşılaşılan şiddetin birden fazla türde olması şaşırtıcı değildir. Burada listelenen kombinasyonlar aslında yüksek oranlara ulaşmadığından detaylı olarak yorumlanmayacaktır. Yine de en çok rastlanan kombinasyonlar Dövme-Hakaret ve Küfür, Dövme-Hakaret ve Küfür-Yaralama, ve Dövme ve Yaralamadır. Aile içinde en çok karşılaşılan şiddet türü ve cinsiyet arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($P=0,000$).

Ailede karşılaşılan şiddet en çok hangi aile ferdine uygulanmaktadır sorusu ilgi çekici sonuçlar vermiştir. Grubun %48,4 kendisine şiddet uygulandığını ifade etmiştir. Diğer cevaplardan sırasıyla %9,2 si Anneye, %4,8'i Erkek Kardeşe ve %1,9 Kız kardeşe olarak belirtilmiştir. Anne ve çocukların çoğunlukla baba tarafından şiddete uğradığı görülmektedir.

Bu konuda bulunan bazı önemli iki değişkenli çapraz ilişki sonuçları da şöyledir;

Aile içinde karşılaşılan şiddet ile çocuğun herhangi bir uyuşturucu madde kullanıp kullanmadığına ilişkin ilişki $P=0,000$ ile anlamlı bulunmuştur. Uyuşturucu kullanan ve kullanamayan çocukların özellikle dövme, hakaret-küfür ve dövme ve hakaret-küfür ile karşılaşma oranı diğer şiddet türlerine göre daha yüksek bulunmuştur.

Ailenizde sokakta yaşayan ve/veya çalışan biri var mı? sorusuna ise %90,2 oranında hayır cevabı verilmiştir. Bununla birlikte sokakta çalışma ile ilgili analizlerde, mülakat sonuçlarına göre, ailede birden fazla kardeşin çalışması durumuna sık rastlanmaktadır. Özellikle kalabalık, ekonomik geliri düşük ve göç etmiş ailelerin çocuklarının birden fazlasının sokakta çalışması sık rastlanan bir durumdur. Bu aileler için fazla çocuk daha fazla gelir anlamına gelmektedir.

Uyuşturucu madde kullananların kullandıkları madde çeşitleri ile suç türleri arasındaki anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, alkol kullanan

çocuklar adam öldürme yaralama-darp suçlarını beklenenden fazla işlerken, yukarıdakilerin bir kaçı suçlarını beklenenden daha az işlemişlerdir

Bir başka çoklu analiz sonucuna göre; çalışılan yer durumunun öz anne ve öz babanın iş durumu ile birlikte incelenmesi sonucunda, sokakta, işyerinde ve aile yanında yaşayanlar için anlamlı ilişki bulunmuştur. Şöyle ki; öz anne ve babası işsiz olanların çocukları beklenenden daha fazla oranda sokakta ve işyerinde çalışmaktadır. Daha önce belirtildiği gibi göç eden ailelerin çocuklarında suç işleme nedeni 'ekonomik' olarak ifade edilmişti. Bu sonuç anne ve babanın işsiz olmasının önemini bir kez daha vurgulamaktadır. Çalışılan yer durumunun öz anne ve öz babanın iş durumu ile birlikte incelenmesi sonucunda da sokakta, işyerinde ve aile yanında çalışma düzeylerinde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre, işsiz olan anne ve babaların çocuklarının sokakta ve işyerinde çalışma oranları beklenenden fazladır. Bu durum sokakta çalışan çocukların ekonomik yetersizlikten çalıştıkları tartışmasını tekrar gündeme getirmektedir.

Çalışılan yer durumunun öz anne ve öz babanın iş durumu ile birlikte incelenmesi sonucunda sokakta, işyerinde ve aile yanında çalışma düzeylerinde anlamlı sonuçlar (ilişki) bulunmuştur. Buna göre, işsiz olan anne ve babaların çocuklarının sokakta ve işyerinde çalışma oranları beklenenden fazladır.

Arkadaş çevresinin çocuklar üzerindeki etkileri de birçok soruda analiz edilmişti. Suç işleyen, sokakta yaşayan ve çalışan çocukların buldukları durumda kuşkusuz aile ve arkadaş çevrelerinin önemi büyüktür. Zaten çocuk suçluluğu konusunda aile ve arkadaş çevresinin etkisi bilimsel çalışmalarla kanıtlanmıştır. Özellikle suç işleyen ve uyuşturucu madde kullanan çocukların bu davranışlarında arkadaş çevrelerinin etkisi bu araştırma verileriyle tespit edilmiş, yorumlanmış ve ayrıca çözüm önerilerinde yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarında, tutuklanmış veya hüküm giymiş arkadaşları olan çocukların oranı azımsanmayacak kadar yüksektir. Bu çocuk suçluluğu ile ilgili literatürde suçun arkadaş çevresinden öğrenildiğini ileri süren çalışmalara kanıt teşkil etmektedir.

Unutulmamalıdır ki, örnekleme dahil edilen çocukların bir kısmı sokakta çalışma nedeniyle yakalanan veya suç mağduru olarak bir kurumda kalanlar olsa da büyük çoğunluk suç işleyen (aileleri ile yaşayan, ailelerinden uzakta bir kurumda veya sokakta yaşayan suç işlemiş, tutuklu veya hükümlü vb.) çocuklardır. Bu nedenle, arkadaşları arasında tutuklu veya hükümlülerin bu derece yüksek olması ayrıca bu çocukların suç işlerken en çok arkadaşları tarafından teşvik ve yardım gördüklerini belirtmeleri ve suç fikrinin nereden kaynaklandığı sorusunda da 'arkadaşlarım' cevabı verenlerin yüksek bir yüzdeye sahip olması bu konunun önemini vurgulamaktadır.

Tutuklanan veya hüküm giymiş olan arkadaşların hangi suçlar nedeni ile bu cezaları aldıklarına ilişkin sonuçlara göre yukarıdakilerden birkaçı cevabı %45,6 ile en yüksek orana sahiptir. Birden fazla arkadaşın bu durumlardan birine veya her ikisine de uyan kişiler olması nedeni ile yukarıdakilerden birkaçı sonucunun çıkması doğaldır. Yapılabilecek yorumlardan biri aslında araştırmanın konusu olan çocukların büyük kısmının birden fazla arkadaşının tutuklanmış veya hüküm giymiş olmasıdır. Arkadaşların en çok işledikleri suç türleri gasp, Gasp (%19,3), Yaralama-Darp (%10,4), Hırsızlık (%9,7), ve Adam öldürme (%4)dir.

Daha önce yorumladığımız gibi, çocukların kendi tutuklanma veya hüküm giymelerine neden olan suç türlerinin sıralaması ile arkadaşların suç türlerinin sıralaması benzerlik göstermektedir.

Tutuklanma/hüküm giyme ile arkadaşlarından tutuklanma/hüküm giyme ve herhangi bir uyuşturucu madde kullanma arasında önemli ilişkilerin bulunduğu görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre arkadaş tutuklanan/hüküm giymiş olan ve uyuşturucu kullananlarda tutuklanma oranı beklenenden çoktur.

Bununla bağlantılı olarak yapılan bir çoklu ilişki analizinde de arkadaşlarından tutuklu veya hüküm giyen olup-olmaması, kendisinin hiç tutuklu veya hüküm giymiş olup-olmaması ve kendisinin işlediği suç türü arasındaki ilişki incelenmiş ve anlamlı çıkmıştır. Ayrıca tutuklanmaya neden olan suç türleri ile arkadaşlarının işlediği suç türlerinin incelenmesinden de iki değişken arasında çok güçlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Şöyle ki, arkadaşları gasp suçu işlemiş olanların gasp suçu işlemesi, arkadaşları adam yaralama suçu işleyenlerin yine adam yaralama suçu işlemeleri ve arkadaşları ırza geçme-fili livata suçu işlemiş olanların aynı suçu beklenenden çok işlemiş olmaları dikkat çekicidir.

Hipotezlerin incelendiği çoklu analiz sonuçlarına göre, çocukların çalışması ile işledikleri suç türü arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Çalışan çocuklar mala zarar verme ve hırsızlık suçlarını beklenenden daha fazla işlemektedirler.

Örnekleme dahil edilen çocukların işledikleri suç türleri belirlidir ve arkadaşlarının işledikleri suçlarla benzerdir.

Suç türleri açısından bu araştırmanın verileri incelendiğinde mala karşı işlenen suçların, özellikle hırsızlık oranının yüksek olduğu görülmektedir. Hırsızlık suçları arasında gasp, kapkaç, yankesicilik, ev, oto, otodan ve işyeri hırsızlığı sırasıyla en fazla görülenlerdir. Hırsızlık suçunu sırasıyla adam yaralama, adam öldürme, cinsel suçlar ve narkotik suçlar izlemektedir. En

az rastlanan suçlar adam kaçırmaya, terör suçları, kaçakçılık, trafik suçları devlet memuruna hakaret, meskun mahalde silah atmak, kanunsuz toplu yürüyüş ve dolandırıcılıktır.

Araştırmaya dahil edilen çocukların boş zamanlarında en çok tercih ettikleri faaliyetleri belirtmesi istendiğinde televizyon seyretmek, internette dolaşmak, internette sohbet yapmak, internette oyun oynamak, arkadaşlarla gezmek, alışveriş merkezlerine gitmek ve ders çalışmak olarak ifade edilmiştir. Çocukların televizyon ve internete çok zaman ayırdıkları araştırma mülakatlarından anlaşılmaktadır. İnternet kafelere sıkça giden çocuklar en çok gitme nedenlerinin kendi arkadaşları veya yabancılarla sohbet odalarında sohbet yapmak olduğunu açıklamaları bu çocukların sosyal hayatları ve internette karşılaşılabilecekleri tehlikeler açısından dikkate alınmalıdır. Son günlerde internet kafelerin çocuklara zararlı etkileri sıklıkla tartışılmaktadır. Araştırma sonuçlarımız suç işleyen, sokakta yaşayan ve suça maruz kalan çocukların internet kafelere olan ilgisini de açıkça göstermektedir.

Burada yorumlanması gereken önemli bir sonuç da, ne çok sorunları olursa olsun aileye olan güvenleri ve dertlerini ailelerine açmayı tercih etmeleri ve kimseye güvenmeyen ve dertlerini kimseye açmayanların oranının azımsanmayacak kadar yüksek (%19) olmasıdır. Bu çocukların suç işleyen, suç mağduru olan veya sokakta yaşayan çocuklar olduğu göz önüne alındığında, aile ve arkadaşlarına güvenenler çoğunlukta iken ,kimseye güvenmeyen dertlerini kendine saklayan çocukların da önemli bir oranda olması bu çocuklarının psikolojik ve sosyal durumlarına ilişkin önemli ipuçları vermektedir.

12 yaştan daha küçük dönemlerinden beri ailesinden ayrı yaşayanların toplam oranı %30,8'dir. Ailesinden ileri yaşlarda ayrılanların büyük kısmı mülakatlarda iş veya öğrenim nedeni ile evden ayrıldıklarını söylerken, yaş küçüldükçe evden kaçanlara ve ailesi tarafından terk edilenlere daha çok rastlanmaktadır.

En yaygın evden ayrılma veya evden kaçma nedenlerinden biri aile içi şiddettir. Bu sonuç evden kaçma nedenini araştırılan başka bir soru daha sonra sorulduğunda da ailesel problemler ve şiddet olarak tekrar ortaya çıkmaktadır. Aile problemleriyle ilgili diğer seçenekler ise, %9,1 ile ekonomik problemleri, %8 ile anne-babası ile anlaşmazlık yaşamaları ve %5,9 ile anneninin ayrılmasıdır. Grubun önemli bir kısmında aile ile ilgili sorunların örneğin, aile içi şiddetin ve ekonomik sorunların çocuğun evden ayrılmasında önde gelen nedenlerden olduğunu göstermektedir. Aile ilgili önemli bir başka sonuca göre; ailesinden ayrı yaşayan çocukların büyük kısmı (%72,6) aileleri ile halen düzenli veya düzensiz olarak ilişkilerinin sürdüğünü söylemektedir. Ailelerinin onları evde tutmak için çaba harcıyıp harcamadığı sorulduğunda grubun %72.6'sı evet cevabını vermiştir. Özetle, bu çocukla-

rın sadece %22,8'i ailesi ile tamamen ilişkisini kesmiş çocuklardır ki bunlar çoğunlukla sokakta, kurumda yaşayan aile sorunları (ailenin ihmali, terk etmesi, ekonomik yetersizlikler, aile içi şiddet vb.) nedeniyle evlerine dönmek istemeyenlerdir

Çocukların evden hiç kaçıp kaçmadıkları sorusuna evet diyenlerin oranı %77,3'tür. Bu oran çok yüksek olduğu için, aslında ailesi ile birlikte ve ailesinden ayrı yaşayan çocukların da birçoğunun en az bir kez evden bir nedenle kaçtıklarını göstermektedir.

İlk evden kaçış çocuğun hayatında unutulmaz bir dönüm noktasıdır. Kaçış nedenleri çok farklı olabilese de cevaplar arasında %53,2 ile ailesel problemler en yüksek orana sahiptir, onu 52,18 diğer, %21,5 arkadaş etkisi takip etmektedir. İlk kaç yaşında evden kaçtığı sorusuna verilen cevaplar en çok 13-16 yaş grubu (%45,6) ve 9-12 yaş grubu (%35,6) olarak ortaya çıkmıştır. 12 yaşından küçükken ilk kez evden kaçanların oranı ise %47,1'dir, bunun nedenlerinden biri olarak ergenlik döneminin en yoğun görüldüğü bu yaşlarda özellikle çocuğun bağımsız olmak yada aile sorunlarından kaçmak için evden kaçmaya daha eğilimli olduğu düşünülebilir.

Araştırma grubundaki çocukların hemen hepsi sigara, çoğu alkol ve uyuşturucu kullandıklarını ifade etmişlerdir. Çocukların kullandıkları bu maddelerle işledikleri suç türünün ilişkili bulunması çocuklarla ilgili önemli bir başka sorunu vurgulamaktadır. Bu konu İstanbul ve Ankara Emniyet Müdürlüklerinin 2006 yılı verilerinde 'hiçbir madde kullanmıyor' seçeneğinden sonra en yüksek oran sigara içenlere ait bulunmuştur (Ankara ve İstanbul Emn. Md.lüğünün 2006 Çocuk Araştırmaları).

7. Sokakta Yaşayan, Sokakta Çalışan, Suç İşleyen ve Suça Maruz Kalan Çocuklar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Daha önce yapılmış ulusal ve uluslararası araştırmalar sonucunda sokakta yaşayan, sokakta çalışan, suça maruz kalan ve suça karışan çocukların sorunlarının başlıca nedenleri tespit edilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Birleşmiş Milletler UNICEF gibi uluslararası kuruluşlar ile TBMM'nin bu konudaki ulusal raporları bunlara iyi bir örnektir. Aslında "Amerika'nın tekrar keşfedilmesine gerek yoktur" yani sorunların ana hatları ve çözüm önerileri çoğunlukla evrenseldir. Ama her ülkenin kendine has şartları, sorunun içeriği, boyutu ve ona özel çözüm önerilerini de doğal olarak beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar arasında Türkiye şartlarında en geçerli olanlar şöyle listelenebilir;

- İşsizlik,
- İç Göç (tarım politikalarındaki yetersizlik, terör, yoksulluk),
- Öğrenimsizlik ve öğrenimde fırsat eşitsizliği,
- Sosyal güvenlik ve sağlık sigortası sisteminin yetersizliği,
- Çok çocukluluk, aile planlamasındaki eksiklik,
- Yaşanılan yerdeki altyapı ve üstyapı yetersizliği (Gecekondulaşma ve çarpık kentleşme),
- Aile ile ilgili sorunlar (aile parçalanması, aile içi şiddet, ihmal ve istismar),
- Yaşanılan çevredeki olumsuzluklar (okul, arkadaş, iş çevresindeki negatif etkiler),
- Bölgeler arasında yaşanan gelişmişlik farklılığı ve gelir dağılımındaki adaletsizliktir.

Bu sorunların ekonomik, demografik, sosyal adalet ve sosyal güvenlik, öğrenim, kentleşme, aile ve çevre boyutlarının olduğu açıkça görülmektedir. Bu sorunların çözümünde karşılaşılan başlıca engeller ise şu şekilde sıralanmıştır;

- Kaynak yetersizliği,
- Kaynakların yerinde kullanılmaması,
- Mevcut politikaların yetersizliği,
- Mevcut kurumsal yapının sorunun sahiplenilmesinde ve çözümünde yetersiz kalması,
- Personel yetersizliği,
- Ulusal ve yerel bazda kurumlar arası eşgüdümün yetersiz olması,

Sorunu sistemli bir yaklaşım içinde inceleyerek sorun ve önerileri 3 ana başlık altında toplayabiliriz;

- Değiştirme ve geliştirme boyutu,
- Koruma ve önleme boyutu,
- Tedavi etme ve/veya rehabilitasyon yapma boyutudur.

Çocukları sokağa düşüren, sokakta çalışmalarına veya evden kaçmalarına neden olan, suça yönelen ve ayrıca suç mağduru olmalarına neden olan faktörler aslında çoğu kez ortak ve hatta iç içe geçmiştir. Bu nedenlerle bu gruba giren risk altındaki ve toplum için bir sorun oluşturan çocuklarının genel olarak sorunlarının araştırılarak gerekli tedbirlerin ortaya konulması konusunda devletin, polis, adaletin, üniversitelerin, ve sivil toplum örgütlerinin üzerine tüm görevi ve sorumluluğu atmak ise yerinde olmayacaktır. Bu nedenle sorunların aile, çevre, okul, ekonomik, sosyo-kültürel, demografik ve politik boyutları içerisinde ele alınması ve ayrıca kurulacak devlet ve sivil komisyonların belirlediği sorunlar ve geliştirdiği çözüm önerileri raporlar halinde sunulmalıdır.

Yapılan bu araştırmamızda İstanbul ve Ankara şartlarındaki çocuklar sadece mercek altına alınmakla birlikte aslında tüm Türkiye'deki benzer durumdaki çocukların sorunları ortaktır. Yöresel ve kültürel bazı farklılıklar gitgide küreselleşme sonucu etkisini azaltmaktadır. Bu anlamda Diyarbakır, Adana, Mersin, Antalya, Van, İzmir, İzmit gibi yüksek oranda göç alan ve kültürel homojenliğini yitiren şehirlerde de benzer durumlar bulunmaktadır. Kültürler veya bölgeler arası farklılıklar çocukların bu sorunlarının içeriğinde bazı farklı durumlara halen neden olabilmektedir. Örneğin, bazı bölgesel kültürel ve ekonomik özellikler çocukların çalışmasına daha sıcak bakılmasına yol açarken, bazı bölgelerde çocuğun ev dışında çalışmasına izin verilmekte öğrenim görme oranları da buna bağlı olarak yükselebilmektedir.

1. Aile ile İlgili Sorunlar ve Göç

Çocukların sokağa düşmesine yol açan etmenlerin başında aile ile ilgili olanlar önde gelmektedir. Ailede yaşanan işsizlik, ailelerin öğrenim düzeylerinin düşüklüğü, bakabileceklerinden daha fazla sayıda çocuk sahibi olmaları, aile planlaması yöntemlerinin yeterince ve etkin bir biçimde kullanılmaması ve bu hizmetlere ulaşamaması, iç göç ve buna bağlı uyum sorunları, gelir dağılımındaki adaletsizlik, yoksulluk, çocukların okul başarısızlığı, öğrenimde yeterince okullaşamama, aile içi şiddet, çocuğun ailesi tarafından ihmal ve istismarı, aile parçalanması, sosyal güvenlik ağının tüm toplumu/bireyleri kapsamaması bunların bazılarıdır.

Burada müdahale gerektiren önemli bir faktör “göç” olgusudur. Sokakta yaşayan, sokakta çalışan, suça karışan çocukların önemli bir kısmının göçle büyük şehire gelen ailelerin çocukları olduğu görülmektedir. Bu şekilde, plansız bir nüfus hareketliliği, işsizlik ve ekonomik sorunları beraberinde getirebilmektedir. Köyden kente gelen aile bireylerinin öğrenim düzeyinin düşük, kalifiye işlere uygun yetenek ve deneyimlerinin az olması, yaşam koşullarını iyileştirici işlerde çalışmalarına engel olmakta, bu da ekonomik ve sosyal zorlukları doğurmaktadır. Maddi sıkıntı yaşayan ailelerde aile içi çatışmalar, aile içi şiddet, aile parçalanmasının yaşanması daha olası olmaktadır. Maddi nedenlerle, çocukların iyi bir öğrenim alma şansına kavuşma olasılığı da azalmakta, bu durum sokağa ve suça yönelmeyi arttırmaktadır. Ailenin maddi durumunun kötü olması, çocuğun/çocukların öğrenimlerini bırakarak yada öğrenimlerine devam ederken özellikle sokakta çalışmalarına neden olan bir etmendir.

Köyden kente göç eden ailelerin çocuk sayısının çok olduğu, bu durumun da bu etmenlere bağlı sorunları (çocukların okul başarısızlığı, aile içi şiddet, ihmal ve istismar, aile içi sorunlar ve ailenin parçalanması, vb.) beraberinde getirdiği, çocukların sokağa yönelmesini (çalışmak ya da yaşamını sürdürmek için) kolaylaştıran, suç eğilimini arttıran nedenler olabildi-

ği görülmektedir. Çocuk sayısının çokluğu, her bir çocuk üzerinde ailenin uyguladığı denetimi azaltmakta, aileleri ekonomik olarak zorlayarak temel ihtiyaçların sağlanmasına ket vurmaktadır. Ekonomik ve sosyal nedenler aile içi çatışmaların artmasına neden olmakta, bu da aile içi şiddeti ve ailenin parçalanmasını körükleyebilmektedir.

Sokakta çalışan, sokakta yaşayan çocukların içerisinde aile içi sorunlar, aile içi şiddet gibi olguların da çocukları sokağa düşüren etmenlerden olduğu sonucu çıkarılabilir.

Aile içi şiddet kurbanı olanların çok az bir kısmı yasal yollara başvurmakta, bu da caydırıcı yaptırımların uygulanmasını engellemektedir. Çocuğa yönelik aile içi şiddet durumunda ise çocuk için ailenin koruyucu ve kollayıcı niteliği, ailenin verdiği güven duygusu ortadan kalkmakta ve çocuğun ait olma, sevgi, güven ihtiyacını dış kaynaklara yöneltmesi kolaylaşmaktadır.

Sokakta çalışan, sokakta yaşayan, suça karışan çocuklarda oldukça sık rastlanan bir durum da parçalanmış ailelerden gelmeleri olarak görülmektedir. Anne-babanın ayrı olduğu, üvey anne/üvey baba ile yaşamakta olan ya da anne-baba ayrılığı sonucunda akrabaların sahip çıktığı çocuk sayısı oldukça fazladır. Bu durum, anne-baba ayrılığının getirdiği duygusal sorunlara ek olarak, üvey anne-üvey baba ile yaşamının getirdiği sıkıntıları, çocuk üzerinde yetersiz denetimi de beraberinde getirebilmektedir.

Çözüm: Göç, özellikle köyden kente göç konusunda makro tedbirlerin alınması gerekmektedir. Göçe neden olan etmenlere yönelik hükümet politikaları hayata geçirilerek göç önlenmeye çalışılmalıdır. Göç eden ailelerin ekonomik ve sosyal koşullarını iyileştirici önlemler ve çocukları koruyucu önlemlerle göçün neden olabileceği olumsuz durumların önü kesilmelidir.

- Yoksulluğu, işsizliği giderici sosyal politikaların güçlendirilmesi ve istihdama yönelik ekonomik politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Tüm toplumu kapsayacak şekilde sosyal güvenlik politikaları oluşturulmalıdır.
- Aile ilişkilerini güçlendirici aileye yönelik öğrenim programları düzenlenmelidir.
- Aile planlaması çalışmalarının önemi vatandaşlara anlatılmalı ve bu çalışmalar özellikle babayı hedef alan bir yaklaşımla uygulanmalı ve bu konuda Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yanı sıra diğer ilgili kurum ve kuruluşların desteği alınmalıdır.
- Çocukların öğrenime devamları sağlanmalıdır. Özellikle kız çocuklarının okullaşma oranı yükseltilmeli bu yolla kadının statüsü iyileştirilmelidir.

- Aile içi şiddete ilişkin yasal yaptırım ve düzenlemelerin işler hale getirilmesi gerekmektedir. Özellikle şiddet gören çocuğa ilişkin koruyucu tedbirlerin alınması önem kazanmaktadır.
- Aile içi ilişkiler ve iletişime yönelik öğrenim ve danışmanlık uygulamalarının erişilebilirliğinin artırılması, özellikle bu tür bir aile ortamında yaşayan çocukların bu tür destek hizmetlerinden yararlanmalarının sağlanması için uygun merkezler ve çalışma biçimleri belirlenmelidir.

2. Bürokratik Nedenler

Çocuk suçluluğuna ilişkin bürokratik etmenlerin başında kamu kurum ve kuruluşlarının sokakta yaşayan/çalışan çocuklar sorununu yetki dağılımı sebebiyle sahiplenememesi, bu soruna ilişkin, mevcut politikaların yetersiz, hizmetlerin dağınık, kurumlar arası eşgüdümün eksik olması, bürokratik engellerin aşılammaması, kaynakların yerinde kullanılamaması nedenleriyle ilgili Devlet Bakanlığı'nın mevcut kurumsal yapısı içerisinde sorunun çözümünde yetersiz kalması sayılmaktadır.

Çalışmanın saha araştırması kısmını yürütürken, bu alanda çalışanlar tarafından vurgulanan en önemli etmenlerden biri kamu kurumlarının yetersizliği, bu alanda çalışan çeşitli kurum ve kuruluşların birbiri ile iletişim halinde olmaması ve bu alanda çalışan personelin yaşadıklarını dile getirdikleri sorunlardır.

Sokakta yaşayan/çalışan çocuklara yönelik hizmet veren personelin genelinde tükenmişlik durumunun yaşanması, personelin sık sık hizmet alanlarının değiştirilmesi, toplumda, çocuklarda ve personelde sorunun çözülemeyeceği yönünde bir kanaatin hakim olması da yaşanan bir başka sorundur. Genelde bu alanda çalışan uzmanlarla çalışmanın sürekliliğini sağlamak mümkün olamamaktadır. Çözüm önerileri şöyle özetlenebilir:

- Meslek elemanlarının belirli il ve merkezlerde yığılmasının önlenmesi gerekmektedir.
- Bu alanda çalışan personelin "tükenmişlik duygusunu" aşmalarını sağlayıcı hizmet içi öğrenim programları planlanmalı ve "sürekli öğrenim modeli" çerçevesinde personel arası bilgi ve deneyim paylaşımı sağlanmalıdır.
- Personel öğreniminde uluslararası işbirliğine gidilerek deneyimler paylaşılmalıdır. Personele yönelik motivasyon, süpervizyon ve paylaşım sistemleri hayata geçirilmelidir.
- Bütün sosyal hizmet kurumlarının (Aile ve Sosyal Araştırma Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Kadının Sta-

tüsü Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü) aynı yapı altında birleşmesi ile eşgüdümlü çalışma artırılmalıdır.

3. Mevcut sosyal hizmet politikalarının etkinliğinin artırılması

Ülkemizde sosyal hizmetler politikaları sorunu tespitinde ve uygulanacak önlemler konusunda üretilecek politikaların yetersizliği nedeniyle sorunun çözümünde başarıya ulaşmayı yani en azından sorunları minimum düzeye indirmeyi engellemektedir.

Çözüm: Yeni ve daha etkin bir Ulusal Sosyal Hizmet Politikası oluşturulmalıdır.

4. Çocukların aileleri tarafından fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismarı

Sokakta çalışan çocukların önemli bir kısmının aileleri tarafından çalıştırıldığı ya da ailelerinin çalışmalarını onayladıkları görülmektedir. Bu araştırma sonuçları da göstermiştir ki çocuklar çok küçük yaşlarda işe başlamakta, büyük çoğunluğu işe başlamayı kendilerinin istediğini beyan etmekte, yine büyük çoğunluğu ailelerinin çalışmalarını onayladığını belirtmektedir. Gerek ailesi tarafından gerekse başka nedenlerle sokakta ya da herhangi bir işyerinde çalışan çocukları bekleyen çeşitli riskler vardır. Bu riskler sağlıksız yaşama ve çalışma koşullarından, çocuğun öğrenimden uzaklaşmasından, özellikle sokakta çalışan çocukların sokağın getirdiği tehlikelere açık olmasından kaynaklanmaktadır. Sokakta çalışan çocuk, istismara açık ve korumasızdır. Çeşitli suç grupları için kolay bir av gibi görülmekte, suça, madde kullanımına, istismara itilmesi kolay olmaktadır.

Çözüm, çocukları istismar eden ailelerin çocukları koruma altına alınırken; koruma kararı ile birlikte vesayetin/velayetinin de aileden alınması istikametinde yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Çocuk işçiliğini yasaklayan/sınırlandıran yasal düzenlemelerin işlerlik kazanması, denetimlerin daha sıkı hale getirilmesi, çocuğun sokakta çalışmasını engelleyen çalışmaların yoğunlaştırılması gerekmektedir. Çocuğunu çalışmaya zorlayan aileler hakkında yasal işlem uygulanması ve çocuğun korunmasına yönelik koruma tedbirlerinin artırılması gerekmektedir.

5. Çocukların çeşitli nedenlerle evden kaçması

Çocuklar ailesinden habersiz, evinden kaçarak veya aile denetiminden uzak değişik ulaşım araçlarıyla şehirlerarası seyahat etmeleri nedeniyle gittikleri yerlerde çeşitli risklerle karşılaşabilmektedir. Çocukların aile denetiminden ve korumasından uzak yalnız başlarına sokak, cadde, park ve eğlence merkezlerinde gece geç saatlere kadar dolaşmaları nedeniyle sokakta

karşılaşılabileceği risklere karşı korunmasız duruma geldikleri görülmektedir. Bu durum çocukların sokağa düşmelerine neden olabilmektedir. Çözüm, özellikle 16 yaş ve altındaki çocukların ailesinin izni olmadan seyahat etmelerini kısıtlayan yasal düzenleme yapılmalıdır. Çocukların seyahat etmesi için ebeveyni veya vasisi tarafından bileti alınıp, korumalı bir şekilde seyahati sağlanmalıdır. Ulaştırma ve İçişleri Bakanlıkları bu konuda gerekli düzenlemeleri ve denetimleri yapmalıdır. Ulaşım terminallerinde kolluk kuvvetlerinin denetimleri artırılmalıdır. 12 yaşın altındaki çocukların sokak, cadde, park ve eğlence merkezlerinde gece saat 22.00'dan sonra yalnız dolaşmalarını kısıtlayan ve sorumluluğunu yerine getirmeyen aileler hakkında da cezai müeyyideler getiren yasal düzenleme yapılmalıdır. Söz konusu yasal düzenlemenin uygulanmasında İçişleri Bakanlığı ve SHÇEK görevlilerine bu konuda yetki verilmelidir.

6. Hexan ve toluen içeren yapıştırıcı veya tiner gibi boya çözücü olarak kullanılan kimyevi maddelerin çocuklar tarafından amacı dışında uyuşturucu olarak kullanılması.

Çözüm: Hexan ve toluen içeren yapıştırıcı veya tiner gibi boya çözücü olarak kullanılan kimyevi maddelerin amacı dışında çocuklar tarafından kullanımını ve çocuklara satışını yasaklayan yasal düzenleme yapılmalıdır. Bu maddelerin satışının kontrol edilmesi amacıyla pazar tezgahlarında, işportada satışının yasaklanarak sadece lisanslı işyerlerinde belgeli ve bildirimli satışı yapılmalıdır. Bu tür maddelerin gerek okullarda gerekse çocukların çalıştığı atölye-işyerlerinde kullanılmaması için alternatif ürünler desteklenmelidir.

7. Çocuklarla ilgili yasal mevzuatın dağınık ve yetersiz olması.

Her ne kadar Avrupa Birliği uyum süreci içerisinde ve Yeni Ceza Hukuku kapsamında çocuk yasalarına düzenlemeler getirilmişse de Adli yöne polis ve öğrenim gibi farklı boyutları olan soruna ilişkin yasaların dağınıklığı ve yetersizliği bir diğer önemli sorundur. Sonuçta sokakta çalışan, suç mağduru ve suça karışan çocuklar bir şekilde polis, adliye ve ceza kurumları ile karşı karşıya kalmaktadır.

Çözüm: Çocuklarla ilgili yasal mevzuatı, Türkiye'nin imzalamış bulunduğu uluslararası sözleşme hükümlerini de kapsayacak şekilde tek bir yasa toplayan "Çocuk Koruma ve Ceza Yasası"nın (çocuk adalet sistemi) hazırlanması yararlı olabilir.

8. Çocukların, aileleri ve/veya organize suç örgütlerince suça yönlendirilmesi.

Son zamanlarda çeteleşme ve organize suç örgütlerinin çocukları kullanmasında önemli bir artış olmuştur. Bu araştırma sonuçlarında bir örgüt

tarafından kullanılan çocuklar çok az sayıda yansıtılabilmektedir. Bir kaç olayda fiziksel şiddet, zorlama veya para ödeme yoluyla çocuklara suç işleyen örgütler ve aileler mevcuttur. Çoğu kez çocuklar zorlanarak suça yöneldiklerini bildirirken özellikle örgüt veya ailelerini suçlamaktan kaçınmaktadır. Örneğin Ankara ve İstanbul'da bazı mahallelerde veya ailelerde çocuklara suç işletilmesi uzun yıllardır bir gelenek haline gelmiş olabilmektedir. Çocuklar bu tür suçları olağan veya meslek olarak algılayabilmektedir. Aileleri tarafından zorla çalıştırılan veya bazı suç türlerine zorla yönlendirilenler konusunda adalet ve emniyet kurumları pek de etkili olamamaktadır. Yaş küçüklüğü sebebi ile aileleri çağrılarak çoğu kez tekrar suça yönelmelerine engel olunamamaktadır. Çocukların Sosyal Hizmet kurumlarına bu nedenle yerleştirilmeleri durumu da "açık kapı politikaları" yüzünden etkili olamamaktadır. Kurumlardan çocukların tekrar aileleri tarafından alınması veya çocukların kaçmasına sık rastlanmaktadır. Çocuklar maddi bir istismar çerçevesinde sokak satıcılığından, uyuşturucu satıcılığına, dilencilikten, işyerlerinde çalıştırılmaya, hırsızlıktan fuhuş sektöründe kadar geniş bir yelpazede yetişkinler tarafından kullanılmaktadır.

Anne babalara çocuk yetiştirme, onlarla sağlıklı iletişim kurma konusunda eğitim verilmelidir.

"Çeteler, gasp, hırsızlık ve kapkaçta kullanmak için doğu illerinden getirdikleri 18 yaşın altındaki yoksul aile çocuklarını İstanbul başta olmak üzere büyük şehirlerin sokaklarına saldı. Bu yüzden emniyetteki çocuk suçlu sayısı da tırmanışa geçti. 2004 yılında 14.000 çocuk hırsızlıktan, 6.453 çocuk da darp suçundan yakalandı. Son beş yılda suç işleyen çocuk sayısı da 104.741'e yükseldi. Sokakta çalışan çocukların %87'sinin 13-18 yaş arasında olduğu açıklanan çalışmada öğrenim seviyelerinin %48'inin ilkökul terk, %22'sinin ilkökul mezunu ve %20'sinin de hiç okula gitmediği belirtiliyor" (Dünden Bugüne Tercüman, 13/02/2005).

Bu araştırma özellikle ailenin çocuğu maddi veya suç işlemede istismarının ciddi bir problem olduğunu göstermiştir. Çocukların ifadelerine göre suç işlemede arkadaşların teşviki ve zorlaması en önemli faktörken, sokakta veya işyerinde çalıştırmada ailenin etkisi çok daha fazladır. Kendi isteği ile çalıştıklarını ifade eden çocuklara ailelerinin pek de engel olmadığı bu çalıştırmada ortaya konmuştur. Ailedeki diğer çocukların ve akraba çocuklarının da yoğunlukla çalışıyor olması, ekonomik zorluklar, okul masraflarının karşılanamaması, ve hatta okuldaki başarısızlık çocukları çalışmaya teşvik eden bazı psikolojik baskıların varlığını ortaya koymaktadır.

Çözüm: Çocukların, aileleri ve/veya organize suç örgütlerince suça yönlendirilmesi durumunda, cezalar caydırıcı hale getirilmelidir.

9. Suç isnadı ile haklarında tedbir kararı alınan çocukların korunmasına, bakımına ve rehabilitasyonuna yönelik Çocuk Koruma Merkezlerinin bulunmaması.

İslah ve cezaevleri rehabilitasyon konusunda büyük sıkıntılar çekmektedirler. Sosyal Hizmetler yurtlarında da rehabilitasyon yetersiz kalmakta suçta ve sokaklara tekrar dönüş büyük ölçüde engellenememektedir. Özellikle cinsel taciz, tecavüz, uyuşturucu ve alkol bağımlılığı, enest, aile içi şiddet sorunu olan çocuklara uzmanlaşmış kurum hizmeti verilememektedir. Bu durumda olup psikolojik veya tıbbi yardım almak isteyen çocuklar çoğunlukla bu yardımdan mahrum bırakılmaktadır. Suç isnadı ile koruma altına alınacakları kurumlar sayı ve personel açısından çok yetersizdir. Ankara'da İslah evinin şartları ve kapasitesi yetersizken, İstanbul gibi çocukların en yoğun olarak suç işlediği, suça maruz kaldığı ve sokaklarda veya işyerlerinde çalıştığı bir şehirde, Ağaçlı rehabilitasyon merkezi ancak 2006 da açılabilmiştir.

Çözüm: Suç isnadı ile haklarında tedbir kararı alınan çocukların korunmasına, bakımına ve rehabilitasyonuna yönelik çocuk koruma merkezleri Adalet Bakanlığı tarafından oluşturulmalıdır.

10. Öğrenim: öğrenim yetersizliği ve öğrenimde fırsat eşitsizliği

Öğrenim düzeyinin düşüklüğü, okul başarısızlığı, okula devam etmeme gibi durumların sokakta yaşayan, sokakta çalışan, suça karışan çocukların büyük bir kısmının temel sorunlarından biri olduğu görülmektedir. Ekonomik ve sosyal sorunlar, aile içi sorunlar iyi bir öğrenim alma şansını düşürmektedir. Öğrenim yaşamında başarılı olamayan çocuk sokağa yönelmekte, bu durum sonucunda başarısı daha da düşüp en sonunda okuldan tamamen kopuş yaşamaktadır. Yeterli bir öğrenimi olmayan çocuğun nitelikli işlere yönelme şansı da yok olmakta, bu durum ekonomik sorunların devamını desteklemektedir. Bu kısır döngüye bir kez giren bir çocuğun bunu kırarak dışarı çıkması da güç olmaktadır.

Çocuklarını okula göndermeyen, devamını sağlamayan ailelere yönelik rehberlik hizmetlerinin ve cezai müeyyidelerin yetersiz kalması, ilköğretime devam etmesi gereken çocukların izlenememesi de yukarıda sayılan sorunları pekiştirmektedir.

Çözüm: Öğrenimde başarısız olan bireylerin başarısız olma nedenleri okullarca saptanarak bu nedenlere yönelik çalışma yapılmalıdır. Ekonomik zorluklar nedeniyle başarısızlık yaşayan çocukların öğrenimlerini destekleyecek çeşitli fonlardan yararlanmalarına önayak olunmalı, çocuğun başarısız olmasının aile içi sorunlar ya da psikolojik nedenlerle olması durumunda danışmanlık almaları sağlanmalıdır.

İlköğretim aşamasından sonra öğrenime devam etme şansı düşük görülen çocukların uygun alanlarda mesleki öğrenime yönlendirilmeleri de sokağa itilmelerini önleyici bir etki yaratacaktır.

222 sayılı İlköğretim Kanununun 52. maddesi, “aileleri çocuğunu okula göndermek ve devamını sağlamakla” yükümlü kılmakta ve çocuğunu okula göndermeyen aileler hakkında cezai yaptırım öngörmektedir. Sokakta yaşayan/çalışan çocuklar ile ilgili yapılan çalışmalarda SHÇEK verilerine göre çocukların %53’ünün ilköğretim ara sınıftan terk ve %11’inin hiç okula gitmediği belirlenmiştir. Çocukların okula devam ettiğinde sokakta olmayacakları varsayımından hareketle, çocukları okulda tutacak tedbirler alınmalıdır (TBMM raporu).

Bu nedenle;

- Çocuğunu okula göndermeyen veya devamını sağlamayan aileler hakkında “İlköğretim Kanunu”nun öngördüğü hükümler uygulanmalıdır. Okula göndermeyerek çocuğunun öğrenim hakkını elinden almada ısrar eden ailelerden velayetinin alınması yönünde gerekli yasal düzenleme yapılmalıdır.
- Çocukların sokakta çalışmasını önlemek için risk altındaki ailelerin ikamet ettiği semtlerde derslik sayısı artırılarak tam zamanlı öğrenime geçilmelidir.
- Ailelere rehberlik hizmetleri verilerek çocukların okullaşması ve devamı sağlanmalıdır.
- Risk altındaki çocukların okul dışı boş zamanlarını değerlendirmelerinde, Gençlik ve Spor Müdürlüklerine bağlı Gençlik Merkezlerinin yaygınlaştırılması ve daha fazla sayıda çocuğa ulaşılması hedeflenmelidir.
- Gençlik Merkezleri aktivitelerine risk altında bulunan ailelerden katılacak çocuklar için katılım ücretsiz olmalıdır.
- İlköğretime devam etmesi gereken çocukların izlenmesi için ülke genelinde çocuk izleme ve denetleme mekanizması MEB bünyesinde oluşturulmalıdır.
- Sokakta yaşayan/çalışan çocuklardan öğrenim sistemine dahil olamayanların sosyal ve psikolojik durumları göz önünde bulundurularak esnek öğrenim programları geliştirilmelidir.

11. Madde kullanımı:

Sokakta çalışan, sokakta yaşayan, suça karışan çocukların bir kısmının madde kullanmakta olduğu görülmektedir. Madde kullanımı sokakta yaşama, sokakta çalışma öyküsünü başlatabildiği gibi, sokakta çalışmaya, sokakta yaşamaya başlayan bir çocuğun, sonrasında maddeye alışması mümkün

olmaktadır. Zincirleme bir biçimde, madde kullanmaya başlayan bir çocuk, maddeye erişebilecek parayı elde etmek için illegal eylemlere yönelebilmekte, madde etkisindeyken cana kasteden eylemlerde bulunabilmekte, kendisine madde sağlayan kişi ya da grupların maşası haline gelebilmektedir.

Çözüm: Uyuşturucu maddelerin ülkeye sokulması, üretimi, pazarlanması ile ilgili önlemlerin yanı sıra, çocukların bu kişilerle bağlantı kurmasını önleyecek önlemlerin alınması da çok önemlidir.

12. Sivil toplum kuruluşlarının sayıca ve etkililikte yeterli olmaması

Çözüm: Sivil toplum kuruluşları ile bunların yaptığı çalışmaların güçlendirilmesi, kamu kurumları ile ortak çalışmalarının desteklenmesi üzerinde durulmalıdır.

Tüm bu sorun ve çözüm önerilerinin dışında aşağıda sıralanan maddeler de üzerinde önemle durulması gereken konuları kapsamaktadır.

1. Risk altındaki çocuk ve ailelerin profilinin kesin olarak belirlenmemesinin sorunun çözümünü zorlaştırması nedeniyle risk altında bulunan ailelerin profili; illere, ilçelere ve semtlere göre Valiliklerce çıkartılmalıdır.
2. Çocukların medyadan ciddi anlamda etkilendiği bilinmektedir. Özellikle görsel medyada madde kullanımını, suç işlemeyi özendiren, çocuğun sağlıklı gelişimine zarar verici programların daha sıkı denetimden geçirilerek yayından kaldırılması yada çocukların izleyemeyecekleri saatlere alınması gerekmektedir. Buna ek olarak çocukları bilgilendirici ve gelişimlerini destekleyici yayınlar ile çeşitli riskler konusunda bilinçlendiren yayınlar hazırlanmalıdır.
3. Aileleri, çocukları bekleyen risklerle ilgili olarak bilinçlendirecek, doğru ve etkili iletişim kurmalarını sağlayacak öğrenim programları hazırlanmalıdır.
4. Özellikle göçle metropole gelen ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin yararlanabilecekleri kurum ve kuruluşlar, sivil toplum örgütleri ve belediyeler tarafından oluşturulmalı/geliştirilmeli, böylece kente uyum süreçlerinin daha sağlıklı bir hale getirilmesi ile çeşitli alanlardaki ihtiyaçlarının karşılanması sağlanmalıdır.
5. Mevcut internet kafeler etkin bir biçimde denetlenmelidir.
6. Sokakta tartıcılık yapan, simit, mendil, vb. satan veya dilenen çocuklardan alışveriş yapılmaması konusunda toplumu bilinçlendirici yayınlar yapılmalıdır.
7. Sokakta yaşayan veya suça karışan çocukların önemli bir kısmı bu durumdan arkadaşlarının etkisini ve yönlendirmesini sorumlu tutmaktadır. Bu da suç öyküsünde içinde bulunulan çevrenin ve kuru-

lan ilişkilerin önemini ortaya koymaktadır. Özellikle riskli bölgelerde, çocukların yararlanabilecekleri toplum merkezlerinin açılması, burada çocukların vakitlerini, eğlenebilecekleri uygun etkinliklerle geçirmelerinin sağlanması, sokaktaki çocukların bir kısmını çekebilir. Sokakta zaman geçirmek, uygun olmayan yerlerde bulunmak yerine uzman denetiminde hazırlanan, programlanan, uygulanan etkinliklere devam etmek çocukları sokağın tehlikelerinden koruyabilir. Bu tür merkezlerin açılmasına STK'lar ve devlet kurumları önayak olabilir.

8. Sokakta yaşayan/çalışan çocuklara verilen hizmetlerde belirli bir standart geliştirilmeli, bu tür çocukların getirildiği çocuk şube, çocuk büro, çocuk ve gençlik merkezleri gibi yerlerde karşılaştıkları koşullar iyileştirilmelidir. Buralarda uygulanan hizmet modelleri geliştirilmelidir.
9. Sokakta yaşayan/çalışan çocukların bazılarının sokakta oldukları süre içerisinde organize suç örgütlerinin baskısı altında kalması ve suça itilme riski ile karşı karşıya olması ciddi bir sorundur. Bu sorunla ilgili olarak bu çocukları suça iten kişilere veya organize suç örgütlerine verilecek olan cezalar ağırlaştırılmalıdır.
10. Sokaktan alıkonulan çocukların evlerine teslim edilmeleri ya da bir kuruma yerleştirilmeleri her zaman bir çözüm olmayabilmektedir. Çocuk yeniden evden/yurttan kaçabilmekte, bu durum bir kısır döngü halinde devam edebilmektedir. Bu aşamada, çocuğun gerek ailesinin yanında iken gerekse yatılı kurumda iken rehabilitasyonu önem kazanmaktadır. Sosyal rehabilitasyon sonrası ailesine döndürülen çocukları izleme ve değerlendirme süreçlerinin yetersiz olması. Sosyal rehabilitasyon sonrası ailesine döndürülen çocukların, izleme ve değerlendirme çalışmaları İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerinde oluşturulacak izleme ve değerlendirme birimlerince yapılmalıdır. Bu süreçte İçişleri Bakanlığı (Emniyet, Jandarma), Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın desteği alınmalıdır.
11. Madde kullanan çocukların tedaviye yönlendirilmesi için madde bağımlılığı tedavi merkezlerinin sayı ve kapasitelerinin arttırılması gerekmektedir. Madde bağımlılığı tedavisinin çocuğun kendi isteğine bağlı olmaktan çıkarılması gerekmektedir. Bunun için gerekli yasal düzenleme yapılmalı ve kapalı tedavi merkezleri oluşturulmalıdır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün Madde Kötüye Kullanımı ile İlgili Programı sonucunda ortaya konan öneriler, Türkiye'de yapılacak eşdeğer çalışmalarda dikkate alınmaya değerdir. Buna göre, sokakta yaşayan ve madde kullanan çocuklarla ilgili yeni projeler geliştirilip uygulanmakta olan projelerle-

rin ileri safhalarının hayata geçirilmesi, bunun öğrenim çalışmaları için ise yeni materyal ve rehberler hazırlanıp hedefler belirlenmesi önerilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü, proje bazında yapılan ve yapılacak olan çalışmaların desteklenmesi üzerinde önemle durmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün Madde Kötüye Kullanımı ile İlgili Programı raporunda, sokak çocuklarının bu tür projelerin değerlendirme aşamasında tam katılımlarının sağlanmasının ve projeyi eleştirel gözle irdelemek üzere davet edilmelerinin hedeflere ulaşmada daha sağlıklı sonuçlar sağlayacağı üzerinde durulmuştur. Dünya Sağlık Örgütü'nün Madde Kötüye Kullanımı ile İlgili Programı'nın diğer Dünya Sağlık Örgütü Programları (AIDS ile ilgili Küresel Program, Anne ve Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması, Sağlık Öğrenimi, Ruh Sağlığı Bölümü) ile yakın ilişki içerisinde çalışması önerilmiş ve böylece uygulamaların daha geniş çaplı ve bütüncül olması ve tekrara düşmemesi önerilmiştir.

Diğer Birleşmiş Milletler kuruluşları ile (özellikle UNICEF) daha yakın ilişkilerin geliştirilmesi önerilmiştir. Sokak çocukları ve madde kullanımı konusunda bilgi edinilebilecek uluslar arası organizasyonlar, işe yarar görünen uygulama ve stratejiler belirlenmeye çalışılmalıdır. Böylelikle bazı etkinlikler ortak ve koordine bir biçimde yürütülebilecektir.

Bu tür projelerde önemli bir nokta da çalışmaların sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Yerel fonların ve uluslararası organizasyonların sağladığı desteğin önemi de burada ortaya çıkmaktadır. Uzun vadeli ve sürdürülebilir çalışmalar üzerinde özellikle durulmalıdır.

Yapılan çalışmalarda katılımcı kuruluşların Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'ne uymaları önem taşımaktadır. Katılımcı organizasyonların sokak çocuklarının temel ihtiyaçları ile ilgilerini ön planda tutmaları ve madde kullanımı, AIDS ve diğer sağlık sorunları ile ilgili eylem politikaları hayata geçirmeleri önerilmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, sokakta kalan ve dönem dönem çeşitli kurumlarda kalan çocuklar hakkında kurumlar arası bilgi alışverişini kolaylaştıran kimlik kartları oluşturulmalıdır. Böylelikle, herhangi bir kurumda bir süre kalmış olan bir çocuk yeniden sokakta bulunup yatılı bir merkeze getirildiğinde ona ilişkin geçmiş kayıtlara ulaşmak kolaylaşacaktır. Bu aynı zamanda eşgüdümlü çalışmayı da destekleyecektir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün çalışmasında, sokak öğrenimcilerinin öneminden söz edilmektedir. Çocuklara sokakta iken ulaşmak amacıyla bu tür deneyimli uzman kişilerin yetiştirilmesinin önemi üzerinde durulmaktadır. Ancak bu öğrenimcilerin güvenliğinin sağlanması ve korunmaları da önemli bir sorun olarak görülmektedir.

Kaynaklar

- ADLER, F, MUELLER O.W.G and LAUFER,W.S. (2004) *Criminology and the Criminal Justice System*, Fifth Ed.s. McGraw Hill Comp Inc., NewYork.
- AKERS, R.L. (2000) *Criminological Theories.Introduction, Evaluation and Application*, Third Ed. Roxbury Pub Comp., Los Angeles.
- AGNELLI, S. (1986) *Street Children: A Growing Urban Tragedy. Report for the Independent Commission on International Humanitarian Issues*, Weidenfeld and Nicolson, London.
- AYHAN, N., DEMİR, C. E. ve AKMAN, Y. (2000) *Sokakta Yaşayan ve Çalışan Çocuklar Katılımlı Eylem Araştırması Geri Bildirim Etkinlikleri*.
- BESMART, A. (1967) *Delinquent Children and Judgment Process*.
- BURCU, Esra (2003) "Alcohol and Drug Use in Young Apprentices: Effect of Social Control in the Family", *Journal of Youth and Adolescence*, vol. 32, Issue. 4 (p. 291-299).
- DÖNMEZER, Sulhi (1964) "Çocuk ve Gençlik Suçluluğunda Boş Zamanların Rolü.", *İstanbul üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, İstanbul.
- DÖNMEZER, S. (1984) *Sosyoloji*, Ankara: S yayınları.
- DÖNMEZER, S. (1994) *Kriminoloji*, İstanbul.
- EGLEY, A., Jr. (2000) *Highlights of the 1999 National Youth Gang Survey* (OJJDP Fact Sheet #20). Washington, DC: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- ENNEW, J. (1994) *Street and Working Children – A Guide to Planning*, London: Save the Children, Development Manuel 4.
- EREM, E.F. (1984) *Bir Ceza Avukatının Anıları*, Ankara: Kuzey Yayınları.
- FLOWERS, R.B. (1990) *The Adolescent Criminal An Examination of Today's Offender*, North Carolina.
- GIBBONS, Don C. (1970) *Delinquent Behavior*, Prentice-Hall Inc. New Jersey.
- GLUECK, S. ve GLUECK, E. (1998) *Family Environment and Delinquency, With the Statistical Assistance of Rose W. Kneznek*, London: Routledge and Kegan Paul Ltd.
- GRIFFITS, Curt T. and Alison Hatch Cunningham, (1992) *Canadian Criminal Justice: A Primer*, Second Ed. Scarborough: Thompson Nelson.
- Independent Commission On International Humanitarian Issues, *Street Children: A Growing Urban Tragedy Report*, (1986).
- İÇLİ, T; (2007) *Kriminoloji*, Seçkin Kitabevi, Ankara.
- LILY, R.J, Cullen, F.T, BALL, R.A. 2002 *Criminological Theory. Context and Consequences* Third Ed. Sage Pub., Inc., Thousand Oaks.
- OKVURAN, A. (2002) "Sokakta Çalışan Çocuklar İçin Drama Projesi", *1. Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu*, Ankara.
- ÖTER A. (2005) *Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri (Antalya Örneği)*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, IX+153 sayfa.
- ÖZYANIK A. (1998) "Sokakta Çalışan Çocuklar Sorunu, Ankara Sokaklarında Çalışan Çocuklar Projesi Modeli", *Emniyet Genel Müdürlüğü, Küçükleri Koruma Hizmetleri Yönetici Semineri*, Ankara.

- PEKER, H. (1999) *Çocuk ve Suç*, Çocuk Vakfı Yayınları.
- POLAT, O. (1997) *Çocuk ve Hakları*, Analiz Yayınları, İstanbul.
- REID, S.T. (1982) *Crime and Criminology*, New York: Holt, Rinehart and Winston.
- SEVÜK, H. Y. (1998) *Uluslar Arası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadele Kurumsal Yaklaşım*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul.
- SIEGEL, L.J. & SENNA, J.J. (1981) *Juvenile Delinquency, Theory, Practice and Law*, USA: Minnesota.
- SIGEL, L.J. (1989) *Criminology*, St.Paul: West Publishers.
- SIEGEL, L.J. (2002) *Criminology*, New York: Wadsworth Publishers.
- SULLIVAN, M. (1990) *Getting Paid: Economy, Culture, and Youth Crime in the Inner City*, Ithaca, N.Y.: Cornell University Press.
- SUTHERLAND, E.H. and D.R. CRESSEY, (1960) *Principles of Criminology*, Philadelphia: Lippincott.
- ULUĞTEKİN, S. (1997) *Sokak Çocukları Eğiticilerin Eğitimi Programı*, Sokak Çocukları Proje Geliştirme ve Uygulama Merkezi Yayınları, Bizim Büro Ankara.
- ULUĞTEKİN, S. (1991) *Hükümlü Çocuklar ve Yeniden Toplumsallaşma*, Bizim Büro, Ankara.
- UNICEF, (1996) *Dünya Çocuklarının Durumu*.
- UNICEF, (1997) *Dünya Çocuklarının Durumu*.
- UNICEF, (2000) *World Report. Sections on Children's Rights: Police Abuse and Arbitrary Detention of Street Children*.
- YAVUZER, H. (1998) *Çocuk ve Suç*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- ZERRİNOĞLU, S. (1995) *Sokakta Çalışan ve/veya Yaşayan Çocuklar: Sınıflandırmalar, Araştırmalar, Bazı Öneriler*, Gençlik ve Kent Yönetimi.
- WICKS-NELSON R. ve Isreal, A. C. (2003) *Behaviour Disorders of Chibldhood*, 5th Edition, Prentice Hall, USA.
- WOLFGANG, M.E. (1970) *Sociology of Crime and Delinquency*, Owls Books: Hammond, IN.
- WHO (World Health Organization). (2005) *A Profile of Street Children: Module 1*.
- SIEGEL, L.J. (2002) *The Core Juvenile Delinquency*, Wadsworth/Thomson Learning, Belmont.
- Dünden Bugüne Tercüman*, (2005) "Ürküten Tablo: 12 Yaşından Küçüklere Suç İşletene 3 Kat Ceza", 13/02/2005, s.1.
- FRIDAY, P.C. (1996) "The Need to Integrate Comparative Criminology and International Criminal Justice Into a Traditional Curriculum." *Journal of Criminal Justice Education*. 7:227-239.
- LE ROUX, J. (1996) "The Worldwide Phenomenon of Street Children: Conceptual Analysis." *Adolescence*, 31 (124), 965-972.
- MC CORD, J. (1991) "Family Relationship, Juvenile Delinquency and Adult Criminality." *Criminology* 29: (p. 397- 417).
- Radikal Gazetesi*, Sokağa Acil Çözüm Şart, 15/02/2005.

- Radikal Gazetesi*, Dünyada Çeşitli Ülkelerde Koruma Altındaki Çocukların Sorunu” Ekşi, Aysel, 16/02/2005.
- ANDERSON, M., KAUFMAN, J., SIMON, T. R., BARRIOS, L., PAULOZZI, L., RYAN, G., EGGLEY, A., Jr. (2000)... *Violence And Safety Among California Youth*.
- BAYRAM, N., NYQUIST, H., BİLGEL, N. (2006). Juvenile Delinquency in Turkey: A Descriptive Study, *The Social Sciences*, 1(4), 256-263.
- GÜLTEKİN, G., BARAN, G. (2007). “The Self Perception of Delinquent Children in Turkey”, *Pakistan Journal of Social Sciences*, 4(2), (p.224-229).
- ERDOĞDU, M. Y., OTO, R. (2003). Sokakta Çalışan ve Çalışmayan Çocukların Atılgnlık ve Saldırganlık Davranışları Açısından Karşılaştırılmaları, *Kriz Dergisi*, 12(3), 11-23.
- ÖZEN, Ş., ECE, A., OTO, R., TIRAŞÇI, Y., GÖREN, S. (2005). “Juvenile Delinquency in a Developing Country: A Province Example in Turkey”, *International Journal of Law and Psychiatry*, 28, (p. 430-441).
- ÖZBAY, Ö. (2008). “Does Social Capital Deter Youth From Cheating, Alcohol use, and Violence in Turkey?” *Journal of Criminal Justice*, 36, (p. 403-415).
- MURRAY, STRAUS (1991), “Discipline and Deviance:Physical Punishment of Children and Violence and Other Crime in Adulthood”, *Social Problems* 38: (p. 101-23).

İnternet Kaynakları

- Defence for Children International, Reports on Crime and Children. // www.dci-is.org
- GÜLLER, M. (2005) *Sosyal Hizmetler Bağlamında Kolluğun Çocuklara Yönelik Yaklaşımları Ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar*. // www.sosyalhizmetuzmani.org/sosyalhizmetemniyet.doc
- KARA, Y. (2005) *Emniyetten Sokak, Çocuklarına Şefkat, Ekspres Gazetesi*. // http://www.ekspresgazete.com/index.php?option=com_content&task=view&id=8081&Itemid=40
- POLAT, O. (2002) *Çocuk Suçluluğu, Adalet İstatistikleri, 1981-1995*. // <http://www.kriminoloji.com/cocuk%20suclulugu.htm>.
- Çocuk Suçluluğu “Sosyal Hizmetler Uzmanı Web Sitesi” Sosyolojik Açıdan Çocuk Suçluluğu. // www.google.com.tr
- Çocuk Suçluluğu “Çocuk Suçluluğuna Ekonomik Bir Yaklaşım, Çocukların Oturdıkları Şehir. // www.google.com.tr
- Çocuk Suçluluğu Araştırması” Çocuk Suçluluğu Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı. // www.google.com.tr“
- 1999-2003 Yılları Arası Cezaevlerinde Bulunan Hükümlüler. // (<http://www.die.gov.tr/yillik/07/Adalet.pdf>)
- 1999-2003 Yılları Arası Çocuk İslahevlerinde Bulunan Hükümlüler. //(<http://www.die.gov.tr/yillik/07/Adalet.pdf>) // (<http://www.Kriminoloji.com>.2002). Erişim Tarihi 25.4:2009

Araştırma Kaynakları

- Ankara Emniyet Genel Müdürlüğü 2006 Çocuk Araştırmaları
- İstanbul ve Ankara Emniyet Müdürlüğü 2006 Çocuk

EK: 1 Araştırmanın Soru Kağıdı.

EK:1

TÜBİTAK-SOBAG PROJESİ

Anketör:

Sokak ta yaşayan, Suç işleyen ve Suça Maruz Kalan Çocuklar: Ankara ve İstanbul Örneği

Adınız-Soyadınız:

Doğum Yeri-Tarihiniz:

Yaşadığı İl:

Cinsiyeti: Erkek () Kız ()

Görüşme Tarihi:

1. Sağlık Durumu:

- A) Özürlü olup olmadığı: Evet () Hayır ()
Varsa özürün türü:.....
- B) Sürekli bir tedavi görüp-görmediği: Evet () Hayır ()
- C) Sosyal Güvence-Sigortası olup olmadığı: Evet () Hayır ()
- D) Hastalıkları olup olmadığı: Evet () Hayır ()
- E) Cinsel Hastalık Geçmiş: Evet () Hayır ()

2. Eğitim durumunuz nedir?

- a. Okur-yazar değil b. Okuryazar c. İlköğretim öğrencisi
d. İlköğretim mezunu e. Ortaokul mezunu f. Lise öğrencisi
g. Lise mezunu h. Diğer.....

3. Halen Okula gidiyorsa:

- A) Okulu sevip sevmediği: Evet () Hayır ()
- B) Okula düzenli gidip gitmediği: Evet () Hayır ()
- C) İleride daha çok okumak isteyip istemediği: Evet () Hayır ()
- D) Kaç kez okul değiştirdiği: a) Hiç b)1-3 c) 4-6 d) 7 ve daha fazla
- E) Hiç Sınıfta kalıp kalmadığı: Evet () Hayır ()
- Evet ise, hangi sınıflarda kaldığı ve Nedenleri:.....

4. Hiç Okula gitmediyse Sebebi: a) Ailesi izin vermedi b) Ekonomik nedenler
c) Kendisi istemedi d) Diğer.....

5. Öz anneniz; a) Yaşiyor b) Yaşamıyor c) Bilmiyorum
6. Öz babanız; a) Yaşiyor b) Yaşamıyor c) Bilmiyorum
7. Öz anne-babanız birlikte mi yaşıyor? a) Evet b) Hayır c) Bilmiyorum
8. Öz Anne-Babanın şu andaki Medeni durumu:
a) Evli b) Ayrı Yaşiyor c) Boşanmış

9. Anne-Babanız resmi nikahlı mı: Evet () Hayır () Bilmiyor ()

10. Anne birden fazla kere evlenmiş mi: Evet () Hayır () Bilmiyor ()
Evet ise, kaç kere: a. 1 kez b. 2 kez c. 3 ve daha fazla

11. Baba birden fazla kere evlenmiş mi: Evet () Hayır () Bilmiyor ()
Evet ise, kaç kere: a. 1 kez b. 2 kez c. 3 ve daha fazla
12. Öz annenizin eğitim durumu nedir?
a. Okur-yazar değil b. Okur yazar c. İlköğretim terk
d. İlkokul mezunu e. Ortaokul terk f. Ortaokul mezunu
g. Lise terk h. Lise mezunu i. Üniversite mezunu
j. Diğer.....
13. Öz babanızın eğitim durumu nedir?
a. Okur-yazar değil b. Okur yazar c. İlköğretim terk
d. İlkokul mezunu e. Ortaokul terk f. Ortaokul mezunu
g. Lise terk h. Lise mezunu i. Üniversite mezunu
j. Diğer.....
14. Öz babanızın iş durumu aşağıdakilerden hangisine uyuyor?
a. Düzenli olarak çalışıyor b. İş buldukça, zaman zaman çalışıyor
c. İşsiz d. Emekli e. Diğer.....
15. Öz annenizin iş durumu aşağıdakilerden hangisine uyuyor?
a. Ev hanımı b. İş buldukça, zaman zaman çalışıyor c. İşsiz
d. Emekli e. Diğer.....
16. Ailenizin şu anda oturduğu yer: a. Köy b. Kasaba c. İlçe d. İl
17. Oturdukları yerin mülkiyeti: a. Ev Sahibi b. Kiracı c. Diğer.....
18. Ailenizin yaşadığı Evin Tipi: a. Müstakil b. Apartman Dairesi
c. Gecekondu d. Diğer
19. Ailenizin yaşadığı Evin Oda Sayısı: a. 1 b. 2 c. 3 d. 4 e. 5 ve daha fazla
20. Evin nüfusu (siz dahil): a. 1 b. 2 c. 3 d. 4 e. 5 f. 6 g. 7 ve daha fazla
21. Evde yaşayanların kimler olduğu: (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)
a. Anne b. Baba c. Kardeşler d. Dede
e. Büyükbaba f. Anneanne g. Büyükanne
h. Anne-Tarafı Akrabalar ı. Baba-Tarafı Akrabalar j. Diğer.....
22. Başka bir İl'den Ankara'ya/İstanbul'a Gelip gelmedikleri: Evet () Hayır ()
A) Evet ise, Geldikleri İl:.....
B) Evet ise, Neden Göçtükleri:
C) Evet ise: Ankara/İstanbul'da Yaşadıkları Süre:
a. 1 yıldan az b. 1-3 Yıl c. 4-6 Yıl d. 7-9 Yıl e. 10-12 Yıl
f. 12-14Yıl g. 15Yıl ve daha fazla
23. Ankara'da/İstanbul'da aileniz ve yakın akrabalarınız var mı? a. Evet b. Hayır
24. Kaç kardeşiniz var? a. Tek çocuk b. 1 c. 2 d.3 e.4 f.5 g.6 h. 7 ve üstü
25. Kardeşlerin ile ilişkilerini nasıl tanımlarsın?
a. Oldukça anlaşıyoruz b. Az anlaşıyoruz
c. Kavga ederiz d. Hiç anlaşamıyoruz
26. Ailenizden harçlık alıyorsanız, ayda yaklaşık ne kadar harçlık alıyorsunuz?
a. 10 YTL'den az b. 11-20 YTL c. 21-30 YTL d. 31-40 YTL
e. 41-50 YTL f. 51-60 YTL g. 60 YTL ve üstü

27. Ailenizde kimler çalışıyor?
a. Babam b. Annem c. Babam ve annem
d. Kardeşim/kardeşlerim e. Yukarıdakilerden hepsi
f. Yukarıdakilerden hiçbiri g. Diğer.....
28. Şu anda nerede yaşıyorsunuz?
a. Evde b. Otelde c. Sokakta
d. Merkezde/Kurumda e. Diğer.....
29. Şu anda kimlerle birlikte yaşıyorsunuz?
a. Ailemle b. Arkadaşlarımla c. Akrabalarımla
d. Yalnız e. Diğer.....
30. Şu anki yaşadığınız yerde ne kadar süredir yaşıyorsunuz?
a. 1-3 ay b. 3-6 ay c. 6-9 ay d. 9-12 ay e. 1.5-2 yıl f. 2.5 yıl ve üstü
31. Bugüne kadar para kazanmak için bir işte çalıştınız mı? a. Evet b. Hayır
32. Cevabınız evet ise kaç yaşında çalışmaya başladınız?
a. 3-5 yaş b. 5-8 yaş c. 8-11 yaş d. 11-14 yaş e. 14-18 yaş
33. Nerede çalıştınız? a. Sokakta b. İşyerinde c. Diğer.....
34. Şu anda çalışıyor musunuz? a. Evet b. Hayır
35. Ne tür işlerde çalışıyorsunuz?
a. Mendil, kalem, çiçek vb. satma b. Ayakkabı boyama c. Dilenme
d. Su satma e. Araba temizleme
f. Tamircilik, çıraklık v.b. g. Ailesinin yanında
h. Diğer.....
36. Çalışmanızın nedenleri nelerdir?
a. Babam istedi b. Annem istedi c. Hem annem hem de babam istedi
d. Ben istedim e. Diğer
37. Hiç tüm geceyi dışarıda geçirdiniz mi? a. Evet b. Hayır
38. Cevabınız evet ise bunun nedenini açıklayabilir misiniz?
a. Gece çalıştığım için b. Gezdiğim/eğlendiğim için
c. Eve gitmek istemediğim için d. Diğer.....
39. Sigara kullanıyor musunuz? a. Evet b. Hayır
40. Herhangi bir uyuşturucu madde kullanıyor musunuz? a. Evet b. Hayır
41. Cevabınız evet ise hangi maddeleri kullanıyorsunuz? (Birden fazla işaretlenebilir)
a. Alkol b. Hap c. Uhu/Bali d. Tiner
e. Mariuhana, esrar, eroin, kokain vb. f. Diğer.....
42. Ne kadar süredir uyuşturucu bir madde kullanıyorsunuz?
a. 1 yıldan az b. 1-3 yıldır c. 4-6 yıldır
d. 7 yıldan daha fazla e. Diğer.....
43. Bu maddeleri ne sıklıkta kullanıyorsunuz (Madde adlarını paranteze yazınız)?
a. 1 günde 1 kere b. 1 günde 1'den fazla c. Haftada 1 veya 2 kere
d. Ayda 1 veya 2 kere e. Diğer
44. Herhangi bir nedenle bir kurumdan yardım aldınız mı? a. Evet b. Hayır

45. Evet ise, bu yardımı almanıza sebep olan yaşadığınız en önemli problem nedir?
 a. Aile problemi b. Çevre problemi c. İş ile ilgili
 d. Kişisel problemler e. Diğer.....
46. Bu probleminiz şu an hala devam ediyor mu? a. Evet b. Hayır
47. Daha önce hiç cinsel ilişkiye girdiniz mi? a. Evet b. Hayır
48. Evet ise, ilk cinsel deneyiminizi kiminle yaşadınız?
 a. aileden biri b. arkadaşım c. akrabamla.....
 d. tanımadığım biriyle e. diğer.....
49. Halen cinsel ilişkiye girdiğiniz biri var mı? a. Evet b. Hayır
50. Hiç zorla cinsel ilişkiye girdin yada cinsel tacize uğradın mı?
 a. Evet b. Hayır c. Bilmiyorum
51. Evet ise, kim tarafından zorla cinsel ilişki yada tacize uğradın?
 a. aileden biri ile b. arkadaşım c. akrabamla.....
 d. tanımadığım biriyle e. diğer
52. Cinsel konuda mağdur olarak polis, mahkeme, hapse girme durumun oldu mu?
 a. Evet b. Hayır
53. Daha önce herhangi bir suç işlediniz mi? a. Evet b. Hayır
54. Cevabınız evet ise bu suçtan dolayı ne tür bir ceza aldınız?
 a. Hapis cezası aldım b. Para cezası aldım
 c. Hem hapis hem para cezası aldım d. Diğer.....
55. Hiç tutuklandınız yada hüküm giydiniz mi?
 a. Hüküm giydim b. Tutuklandım
 c. Hem hüküm giydim hem tutuklandım
 d. Ne hem hüküm giydim ne de tutuklandım
56. Hüküm giydiyseniz, ilk hüküm giydiğinizde kaç yaşındaydınız?
 a. 11 yaştan küçük b. 12-14 yaş c. 15-17 yaş d. 18 ve üstü
57. Hüküm giymenize sebep olan suçun türü ne idi?
 a. Adam öldürme b. Yaralama-darp c. Kız-kadın-erkek çocuğu kaçırma
 d. Irza geçme-Fiili livata e. Cinsel sarkıntılık f. Gasp g. Dolandırıcılık
 h. Yankesicilik ı. Kapkaç i. Sövme-hakaret
 j. Devlet memuruna hakaret-darp
 k. Hırsızlık (Evden, İşyerinden, Resmî kurum, Bankadan)
 l. Otodan Hırsızlık m. Oto Hırsızlığı n. Mala Zarar vermek o. Tehdit
 p. Terör suçları r. Kanunsuz toplu yürüyüş yapma s. Kaçakçılık
 t. Narkotik suçları u. Trafik suçları
 v. 6136 S.K.M. Meskun mah. silah atma
 y. Yukarıdakilerin birkaç tanesi.....
 z. Diğer.....
58. İlk suçunu nerede işlemiştin? a. Evde b. Sokakta c. Diğer.....
59. İlk suçunu neden işledin?
 a) Para için b) Madde (alkol, uyuşturucu, hap vs.) almak için
 c) Teşvik edildim d) Zorlandım e) Diğer.....

60. Şuan ki suçunu nerede işledin? a) Evde b) Sokakta c) Diğer
61. Şuan ki suçunu neden işledin?
a) Para için b) Madde (alkol, uyuşturucu, hap vs.) almak için
c) Teşvik edildim d) Zorlandım e) Diğer.....
62. Suç işleme fikri nereden aklına geldi?
a) Ailemden (baba, anne, kardeş) gördüm
b) Akrabalarımın (amca, dayı, enişte vs.) gördüm
c) Çevremden (arkadaşlarım, televizyon vs.) gördüm.
d) Diğer.....
63. Suç işlerken teşvik yada yardım gördünüz mü?
a) Teşvik gördüm b) Yardım gördüm c) Hem yardım hem de teşvik gördüm
d) Hiçbiri e) Diğer.....
64. Teşvik yada yardım gördünüzse, kimden?
a) annemden b) babamdan c) kardeşlerimden
d) arkadaşlarımdan e) akrabalarımdan f) ailemden birkaç kişiden
g) diğer.....
65. İşlediğiniz suç veya suçlara aile çevrenizin tepkisi ne oldu?
a) işlediğim suçu kesinlikle onaylamadılar
b) işlediğim suça kayıtsız kaldılar
c) bana hak verdiler, anlayışla karşıladılar
66. İşlediğiniz suç veya suçlara arkadaşlarınızın ve komşularınızın tepkisi ne oldu?
a) işlediğim suçu kesinlikle onaylamadılar
b) işlediğim suça kayıtsız kaldılar
c) bana hak verdiler, anlayışla karşıladılar
- ÇOCUK AİLESİNDEN AYRI YAŞIYORSA**
67. Ne zamandan beri evinizden ayrısınız?
a. 1-3 ay b. 3-5 ay c. 5-7 ay d. 7-9 ay e. 9-12 ay
f. 12-16 ay g. 16-20 ay h. 20-24 ay i. Bir buçuk yıl ve üzeri
68. İlk evden ayrıldığınızda kaç yaşındaydınız?
a. 3-5 yaş b. 5-8 yaş c. 8-11 yaş d. 11-14 yaş e. 14-18 yaş
69. İlk kez evden ayrılmanıza sebep olan olay neydi?
a) Anne babanın ayrılması
b) Anne babanın ölmesi
c) Anne baba arasındaki anlaşmazlık
d) Anne babanın fiziksel şiddet uygulaması
e) Anne babanın sıkı disiplin uygulaması
f) Anne babası ya da birlikte yaşadığı yakınları tarafından ihmal edilmesi
g) Anne ve babasıyla anlaşmazlık yaşaması
h) Kardeşi/kardeşleri ile anlaşmazlık yaşaması
i) Ekonomik problemlerinin olması
j) Arkadaşının etkisi altında kalması
k) Okul başarısızlığı

- l) Zihinsel engelinin olması
 m) Psikiyatrik rahatsızlığının olması
 n) Cinsel istismara maruz kalmış olması
 o) Eğitiminin engellenmesi
 p) İstemediği evliliğe zorlanması
 q) Fuhuş yapmaya zorlanması
 r) Diğer.....
70. Evden kaçtığı geceleri genellikle nerede uyuyorsun?
 a. Bir tanıdığının evinde b. Terkedilmiş binalarda c. Sığınma evinde
 d. İnşaatlarda e. Parklarda f. Diğer.....
71. Sokakta zamanını en çok kimlerle birlikte geçiriyorsun?
 a. Ailemle b. Kardeşlerimle c. Akrabalarım
 d. Arkadaşlarımla e. Yalnız f. Diğer.....
72. Şimdiye kadar hiç doktora yada hastaneye başvuracak kadar dövülme ve şiddete maruz kaldın mı? a. Evet b. Hayır
73. Eğer cevap evetse, kaç kere gerçekleşti?
 a. 1 kere b. 2-3kere c. 4 kereden fazla
74. Eğer bu şekilde bir hırpalanma geldiye başınıza kim tarafından yapıldı?
 a. Babam b. Annem c. Babam ve Annem
 d. Yakın akraba e. Tanıdığım birisi f. Tanımadığım birisi
 g. Diğer
75. Aile içerisinde en çok maruz kalınılan yada karşılaşılan şiddet türü nedir?
 a. Dövme b. Cinsel taciz c. Yaralama-Yaralanma
 d. Öldürme e. Hakaret ve küfür f. Diğer.....
76. Aile içerisinde maruz kalınılan yada karşılaşılan şiddet kimlere karşı yapıldı?
 a. Kişinin kendisine b. Anneye c. Babaya d. Kız kardeşe
 e. Diğer.....
77. Şimdiye kadar aile içi şiddetle ilgili karakolluk yada mahkemelik olunmuş mu?
 a. Evet b. Hayır
78. Ailenizle ilişkiniz düzenli veya düzensiz olarak sürüyor mu? a) Evet b) Hayır
79. Ailen senin evde kalman için çaba gösteriyor mu? a) Evet b) Hayır
80. Ailen seni suçtan uzak tutmak için çaba gösteriyor mu? a) Evet b) Hayır
81. Ailen seni sokakta çalışmadan uzak tutmaya çalışıyor mu? a) Evet b) Hayır
82. Arkadaşların var mı? a) Evet b) Hayır
83. En yakın arkadaşın var mı? a) Evet b) Hayır
84. Arkadaşlarıyla ilişkilerini nasıl buluyorsun?
 a) Oldukça anlaşıyoruz b) Az anlaşıyoruz
 c) Kavga ederiz d) Hiç anlaşamıyoruz
85. Arkadaşlarının arasında Sokak Çocuğu var mı? a) Evet b) Hayır
86. Kaç tanesi Sokak çocuğu: a) 1 b) 2-4 c) 5'ten fazla d) Diğer.....
87. En yakın arkadaşın bir sokak çocuğu mu? a) Evet b) Hayır

88. Arkadaşlarından tutuklanmış veya hapse girmiş olanlar var mı?
a) Evet b) Hayır c) Bilmiyorum
89. Arkadaşlarından tutuklanmış veya hapse girmiş olanlar ne suçlardan işlem gördüler?
a. Adam öldürme b. Yaralama-darp c. Kız-kadın-erkek çocuğu kaçıрма
d. Irza geçme-Fiili livata e. Cinsel sarkıntılık f. Gasp g. Dolandırıcılık
h. Yankesicilik ı. Kapkaç i. Sövme-hakaret
j. Devlet memuruna hakaret-darp
k. Hırsızlık (Evden, İşyerinden, Resmi kurum, Bankadan)
l. Otodan Hırsızlık m. Oto Hırsızlığı n. Mala Zarar vermek o. Tehdit
p. Terör suçları r. Kanunsuz toplu yürüyüş yapma s. Kaçakçılık t .
Narkotik suçları u. Trafik suçları
v. 6136 S.K.M. Meskun mah. silah atma
y. Yukarıdakilerin birkaç tanesi.....
z. Diğer.....
90. Boş zamanlarında genelde neler yaparsın?
a. Spor b. Müzik c. Resim d. Kitap okumak
e. Sinemaya gitmek f. Oyun oynamak g. Ailemle vakit geçirmek
g. Diğer.....
91. Hayatında en çok kime güvenirsin?
a) Aileme b) Arkadaşlarıma c) Kimseye d) Diğer.....
92. Bir derdin olunca kiminle konuşursun?
a) Ailemle b) Arkadaşlarımla c) Kimseyle d) Diğer.....
- EVDEN KAÇMA**
93. Evden hiç kaçtın mı? a) Evet b) Hayır
94. Evet ise, kaç kere evden kaçtın? a) 1 kere b) 2 kere c) 3 kere d)4 kere e) 5'ten fazla
95. Kendi şehirden başka bir şehire mi kaçtın mı? a. Evet b. Hayır
96. Evden kaçtığında bir tanıdığının yanına mı gittin? a. Evet b. Hayır
97. Evden kaçarken birinden yardım aldın mı? a. Evet b. Hayır
98. İlk evden kaçışın nedeni neydi?
a. Ailesi b. Çevresi c. Arkadaşları d. Diğer.....
99. İlk evden kaçışın kaç yaşında oldu?
a.5-8 yaş b. 9-12 yaş c.13-16 yaş d.17 ve üstü
100. Nekadar süre evden ayrı kaldın?
a.1 gün b. 2-5 gün c. 6-9 gün d. 10-13 gün
e. 14-17 gün f. 18 gün ve daha fazla
101. Eve geri döndün mü? a. Evet b. Hayır
102. Evet ise nasıl geri döndün:
a) kendisi istedi b) ailesi zoruyla c) polis yoluyla
d) mahkeme yolu ile e) diğer.....
103. Şu anda durumundan memnun musun?
a) Bulduğum durumdan memnunum. b) Evime geri dönmek isterdim.
c) Bir kurumda kalmak isterdim. d) Diğer

EK:2 Çocuk Hakları Sözleşmesi

Madde 1

Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.

Madde 2

1. Taraf Devletler, bu Sözleşmede yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, anne babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanır ve taahhüt ederler.
2. Taraf Devletler, çocuğun anne-babasının, yasal vasilerinin veya ailesinin öteki üyelerinin durumları, faaliyetleri, açıklanan düşünceleri veya inançları nedeniyle her türlü ayırımı veya cezaya tabi tutulmasına karşı etkili biçimde korunması için gerekli tüm uygun önlemleri alırlar

Madde 3

1. Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasa- ma organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir.
2. Taraf Devletler, çocuğun anne-babasının, vasilerinin ya da kendisinden hukuken so- rumlu olan diğer kişilerin hak ve ödevlerini de göz önünde tutarak, esenliği için gerekli bakım ve bu amaçla tüm uygun yasal ve idari önlemleri alırlar.
3. Taraf Devletler, çocukların bakımı ve korunmasından sorumlu kurumların, hizmet ve faaliyetlerin özellikle güvenlik, sağlık, personel sayısı ve uygunluğu ve yönetimin yeter- liliği açısından, yetkili makamlarca konulan ölçülere uymalarını taahhüt ederler.

Madde 4

Taraf Devletler, bu Sözleşmede tanınan hakların uygulanması amacıyla gereken her türlü yasal, idari ve diğer önlemleri alırlar. Ekonomik, sosyal ve kültürel haklara ilişkin olarak, Taraf Devletler eldeki kaynaklarını olabildiğince geniş tutarak, gerekirse uluslararası işbir- liği çerçevesinde bu tür önlemleri alırlar.

Madde 5

Taraf Devletler, bu Sözleşmenin çocuğa tanıdığı haklar doğrultusunda çocuğun yetenekle- rinin geliştirilmesi ile uyumlu olarak, çocuğa yol gösterme ve onu yönlendirme konusunda anne-babanın, yerel gelenekler ön görüyorsa uzak aile veya topluluk üyelerinin, yasal vasi- lerinin veya çocuktan hukuken sorumlu kişilerin sorumluluklarına, haklarına ve ödevlerine saygı gösterirler.

Madde 6

1. Taraf Devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler.
2. Taraf Devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler.

Madde 7

1. Çocuk doğumdan hemen sonra derhal nüfus kütüğüne kaydedilecek ve doğumdan itibaren bir isim hakkına, bir vatandaşlık kazanma hakkına ve mümkün olduğu ölçüde anne-babasını bilme ve onlar tarafından bakılma hakkına sahip olacaktır.

2. Taraf Devletler, özellikle çocuğun tabiiyetsiz kalması söz konusu olduğunda kendi ulusal hukuklarına ve ilgili uluslararası belgeler çerçevesinde üstlendikleri yükümlülüklerine uygun olarak bu hakların işlerlik kazanmasını taahhüt ederler.

Madde 8

1. Taraf Devletler yasanın tanıdığı şekli ile çocuğun kimliğini; tabiiyeti, ismi ve aile bağları dahil, koruma hakkına saygı göstermeyi ve bu konuda yasa dışı müdahalelerde bulunmamayı taahhüt ederler.
2. Çocuğun kimliğinin unsurlarının bazılarında veya tümünden yasaya aykırı olarak yoksun bırakılması halinde, Taraf Devletler çocuğun kimliğine süratle yeniden kavuşturulması amacıyla gerekli yardım ve korumada bulunurlar

Madde 9

1. Yetkili makamlar uygulanabilir yasa ve usullere göre ve temyiz yolu açık olarak, ayrılığın çocuğun yüksek yararına olduğu yolunda karar vermedikçe, Taraf Devletler, çocuğun; anne-babasından, onların rızası dışında ayrılmasını güvence altına alırlar. Ancak, anne-babası tarafından çocuğun kötü muameleye maruz bırakılması yada ihmâl edilmesi durumlarında yada anne ve babanın birbirinden ayrı yaşaması nedeniyle çocuğun ikametgahının belirlenmesi amacıyla karara varılması gerektiğinde, bu tür bir ayrılık kararı verilebilir.
2. Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca girilen her işlemde, ilgili bütün taraflara işleme katılma ve görüşlerini bildirme olanağı tanınır.
3. Taraf Devletler, anne-babasından veya bunlardan birinden ayrılmasına karar verilen çocuğun, kendi yüksek yararına aykırı olmadıkça, anne-babasının ikisiyle de düzenli bir biçimde kişisel ilişki kurma ve doğrudan görüşme hakkına saygı gösterirler.
4. Böyle bir ayrılık, bir Taraf Devlet tarafından girilen ve çocuğun kendisinin anne-babasının veya her ikisinin birden tutuklanmasını, hapsini, sürgün sınır dışı edilmesini veya ölümünü (ki buna devletin gözetimi altında iken nedeni ne olursa olsun meydana gelen ölüm dahildir) tevlit eden herhangi benzer bir işlem sonucu olmuşsa, bu Taraf Devlet, istek üzerine ve çocuğun esenliğine zarar vermemek koşulu ile; anne- babaya, çocuğa veya uygun olursa, ailenin bir başka üyesine, söz konusu aile bireyinin ya da bireylerinin bulunduğu yer hakkında gereken bilgi verecektir. Taraf Devletler, böyle bir istemin başlı başına sunulmasının ilgili kişi veya kişiler bakımından aleyhe hiç bir sonuç yaratmamasını ayrıca taahhüt ederler.

[değiştir]

Madde 10

1. 9 uncu Maddenin 1 inci fıkrası uyarınca Taraf Devletlere düşen sorumluluğa uygun olarak, çocuk veya anne-babası tarafından, ailenin birleşmesi amaçlarıyla yapılan bir Taraf Devlet girme ya da onu terk etme konusundaki her başvuru, Taraf Devletlerce olumlu, insani ve ivedi bir tutumla ele alınacak. Taraf Devletler, bu tür bir başvuru yapılmasının, başvuru sahipleri veya aile üyeleri aleyhine sonuçlar yaratmamasını taahhüt ederler.
2. Anne-babası, ayrı Devletlerde oturan bir çocuk olağanüstü durumlar hariç, hem anne hem de babası ile düzenli biçimde kişisel ilişkiler kurma ve doğrudan görüşme hakkına sahiptir. Bu nedenle ve 9 uncu maddenin 1. Fıkrasına göre Taraf Devletler çocuğun ve anne- babasının Taraf Devletlerin ülkeleri dahil herhangi bir ülkeyi terk etme ve kendi ülkelerine dönme hakkına saygı gösterirler. Herhangi bir ülkeyi terk etme hakkı, yalnızca yasada ön görüldüğü gibi ve ulusal güvenliğin, kamu düzeninin, kamu sağlığı veya

ahlak veya başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak amacı ile ve işbu sözleşme ile tanınan öteki haklarla bağdaştığı ölçüce kısıtlamalara konu olabilir.

Madde 11

1. Taraf Devletler, çocukların yasa dışı yollarla ülke dışına çıkarılıp geri döndürülmemesi halleriyle mücadele için önlemler alırlar.
2. Bu amaçla Taraf Devletler 2 ya da çok taraflı anlaşmalar yapılmasını mevcut anlaşmalarla katılmayı teşvik ederler.

Madde 12

1. Taraf Devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun, kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanırlar.
2. Bu amaçla, çocuğu etkileyen herhangi bir adli veya idari kovuşturmada çocuğun ya doğrudan doğruya veya bir temsilci yada uygun bir makam yoluyla dinlenilmesi fırsatı, ulusal yasanın usule ilişkin kurallarına uygun olarak çocuğa, özellikle sağlanacaktır.

Madde 13

1. Çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir;bu hak, ülke sınırları ile bağlı olmaksızın; yazılı, sözlü, basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun seçeceği başka bir araçla her türlü haber ve düşüncelerin araştırılması, elde edilmesi ve verilmesi özgürlüğünü içerir.
2. Bu hakkın kullanılması yalnızca;
 - a) Başkasının haklarına ve itibarına saygı,
 - b) Millî güvenliğin, kamu düzeninin, kamu sağlığı ve ahlakın korunması nedenleriyle ve kanun tarafından öngörülmek ve gerekli olmak kaydıyla yapılan sınırlamalara konu olabilir.

Madde 14

1. Taraf Devletler, çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlükleri hakkına saygı gösterirler.
2. Taraf Devletler, anne-babanın ve gerekiyorsa yasal vasilerin; çocuğun yeteneklerinin gelişmesiyle bağdaşır biçimde haklarının kullanılmasında çocuğa yol gösterme konusundaki hak ve ödevlerine, saygı gösterirler.
3. Bir kimsenin dinini ve inançlarını açıklama özgürlüğü kanunla öngörülmek ve gerekli olmak kaydıyla yalnızca kamu güvenliği, düzeni, sağlık ya da ahlakı ya da başkalarının temel hakları ve özgürlüklerini korumak gibi amaçlarla sınırlandırılabilir.

Madde 15

1. Taraf Devletler, çocuğun dernek kurma ve barış içinde toplanma özgürlüklerine ilişkin haklarını kabul ederler.
2. Bu hakların kullanılması, ancak zorunlu kılınan ve demokratik bir toplumda gerekli olan ulusal güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni yararına olarak ya da kamu sağlığı ve ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla yapılan sınırlandırmalardan başkalarıyla kısıtlanılamaz.

Madde 16

1. Hiçbir çocuğun özel yaşantısına, aile, konut ve iletişiminde keyfi ya da haksız bir biçimde müdahale yapılamayacağı gibi, onur ve itibarına da haksız olarak saldıramaz.
2. Çocuğun bu tür müdahale ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.

Madde 17

Taraf Devletler, kitle iletişim araçlarının önemini kabul ederek çocuğun; özellikle toplumsal, ruhsal ve ahlaki esenliği ile bedensel ve zihinsel sağlığını geliştirmeye yönelik

çeşitli ulusal ve uluslararası kaynaklardan bilgi ve belge edinmesini sağlarlar. Bu amaçla Taraf Devletler:

- a) Kitle iletişim araçlarını çocuk bakımından toplumsal ve kültürel yararı olan ve 29.cu maddenin ruhuna uygun bilgi ve belgeyi yaymak için teşvik ederler;
- b) Çeşitli kültürel, ulusal ve uluslararası kaynaklardan gelen bu türde bilgi ve belgelerin üretimi, değişimi ve yayımı amacıyla uluslararası işbirliğini teşvik ederler.
- c) Çocuk kitaplarının üretimini ve yayılmasını teşvik ederler; d) Kitle iletişim araçlarının azınlık grubu veya bir yerli ahaliye mensup çocukların dil gereksinimlerine özel önem göstermeleri konusunda teşvik ederler;
- e) 13 ve 18.ci maddelerde yer alan kurallar göz önünde tutularak çocuğun esenliğine zarar verebilecek bilgi ve belgelere karşı korunması için uygun yönlendirici ilkeler geliştirilmesini teşvik ederler;

Madde 18

1. Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişmesinin sağlanmasında anne-babanın birlikte sorumluluk taşıdıkları ilkesinin tanınması için her türlü çabayı gösterirler. Çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sorumluluğu ilk önce anne-babaya ya da durum gerektiriyorsa yasal vasilere düşer. Bu kişiler her şeyden önce çocuğun yüksek yararını göz önünde tutarak hareket ederler.
2. Bu Sözleşmede belirtilen hakların güvence altına alınması ve geliştirilmesi için Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesi konusundaki sorumluluklarını kullanmada anne-baba ve yasal vasilerin durumlarına uygun yardım yapar ve çocukların bakımı ile görevli kuruluşların, faaliyetlerin ve hizmetlerin gelişmesini sağlarlar.
3. Taraf Devletler, çalışan anne-babanın, çocuk bakım hizmet ve tesislerinden, çocuklarının da bu hizmet ve tesislerden yararlanma hakkını sağlamak için uygun olan her türlü önlemi alırlar.

Madde 19

1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, çocuğun anne-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel saldırı, şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkar muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar.
2. Bu tür koruyucu önlemler; burada tanımlanmış olan çocuklara kötü muamele olaylarının önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koyması olduğu kadar durumun gereklerine göre çocuğa ve onun bakımını üstlenen kişilere, gereken desteği sağlamak amacı ile sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermelidir.
{değiştir}

Madde 20

1. Geçici ve sürekli olarak aile çevresinden yoksun kalan veya kendi yararına olarak bu ortamda bırakılması kabul edilmeyen her çocuk, Devletten özel koruma ve yardım görme hakkına sahip olacaktır.
2. Taraf Devletler bu durumdaki bir çocuk için kendi ulusal yasalarına göre, uygun olan bakımı sağlayacaklardır.
3. Bu tür bakım, başkaca benzerleri yanında, bakıcı aile yanına verme, İslam Hukukunda Kefalet (Kafalah), evlat edinme ya da gerekiyorsa çocuk bakımı amacı güden uygun

kuruluşlara yerleştirmeyi de içerir. Çözümler düşünülürken, çocuğun yetiştirilmesinde sürekliliğin korunmasına ve çocuğun etnik, dinsel kültürel ve dil kimliğine gerek saygı gösterilecektir.

Madde 21

Evlât edinme sistemini kabul eden ve/veya buna izin veren Taraf Devletler, çocuğun en yüksek yararlarının temel düşünce olduğunu kabul edecek ve aşağıdaki ilkeleri gerçekleştirecektir:

- a) Bir çocuğun evlât edinilmesine ancak yetkili makamlar karar verir. Bu makam uygulanabilir yasa ve usullere göre ve güvenilir tüm bilgilerin ışığında; çocuğun, anne-babası, yakınları ve yasal vasisine göre durumunu göz önüne alarak ve gereken durumlarda tüm ilgililerle yapılacak görüşme sonucu onların da evlât edinme konusundaki onaylarını alma zorunluluğuna uyarak, kararını verir.
- b) Çocuğun kendi ülkesinde elverişli biçimde bakılması mümkün olmadığı veya evlât edinecek veya yanına yerleştirilecek aile bulunmadığı takdirde, ülkeler arası evlât edinmenin çocuk bakımından uygun bir çözüm olduğunu kabul ederler.
- c) Başka bir ülkede evlât edinilmesi düşünülen çocuğun, kendi ülkesinde mevcut evlât edinme durumuyla eşdeğer olan güvence ve ölçülerden yararlanmasını sağlarlar.
- d) Ülkeler arası evlât edinmede, yerleştirmenin ilgililer bakımından yasadışı para kazanma konusu olmaması için gereken bütün önlemleri alırlar.
- e) Bu maddedeki amaçları, uygun olduğu ölçüde, ikili yada çok tarafı düzenleme veya anlaşmalarla teşvik ederler ve bu çerçevede, çocuğun başka bir ülkede yerleştirilmesinin yetkili makam veya organlar tarafından yürütülmesini güvenceye almak için çaba gösterirler.

Madde 22

1. Taraf Devletler, ister tek başına olsun isterse anne-babası veya herhangi bir başka kimse ile birlikte bulunsun, mülteci statüsü kazanmaya çalışan ya da uluslararası iç hukuk kural ve usulleri uyarınca mülteci sayılan bir çocuğun, bu Sözleşmede ve insan haklarına veya insani konulara ilişkin ve söz konusu Devletlerin taraf oldukları diğer Uluslararası sözleşmelerde tanınan ve bu duruma uygulanabilir nitelikte bulunan hakları kullanması amacıyla koruma ve insani yardımdan yararlanması için gerekli bütün önlemleri alırlar.
2. Bu nedenle, Taraf Devletler, uygun gördükleri ölçüde, Birleşmiş Milletler Teşkilatı ve onunla işbirliği yapan hükümetler arası ve hükümet dışı yetkili başka kuruluşlarla bu durumda olan bir çocuğu korumak, ona yardım etmek, herhangi bir mülteci çocuğun ailesiyle yeniden bir araya gelebilmesi için anne-babası veya ailesinin başka üyeleri hakkında bilgi toplamak amacıyla işbirliğinde bulunurlar. Herhangi bir nedenle kendi aile çevresinden sürekli ya da geçici olarak ayrı düşmüş bir çocuğa bu sözleşmeye göre tanınan koruma, aynı esaslar içinde, anne-babası ya da ailesini başkaca üyelerinden hiç birisi bulunamayan çocuğa da tanınacaktır.

Madde 23

1. Taraf Devletler zihinsel ya da bedensel özürlü çocukların saygınlıklarını güvence altına alan, özgüvenlerini geliştiren ve toplumsal yaşamı etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran şartlar altında eksiksiz bir yaşama sahip olmalarını kabul ederler.
2. Taraf Devletler, özürlü çocukların özel bakımdan yararlanma hakkını tanırlar ve eldeki kaynakları yeterliliği ölçüsünde ve yapılan başvuru üzerine, yardımdan yararlanabilecek durumda olan çocuğa ve onun bakımından sorumlu olanlara, çocuğun durumu ve

anne-babasının veya çocuğa bakanların içinde buldukları koşullara uygun düşecek yardımın yapılmasını teşvik ve taahhüt ederler.

3. Özürlü çocuğun özel bakıma gereksinimi olduğu bilincinden hareketle bu maddenin 2 inci fıkrası uyarınca yapılması öngörülen yardım, çocuğun anne-babasını ya da çocuğa bakanların parasal (mali) durumları göz önüne alınarak, olanaklara ölçüsünde ücretsiz sağlanır. Bu yardım; özürlü çocuğun eğitimi, meslek eğitimi, tıbbi bakım hizmetleri, rehabilitasyon hizmetleri, bir işte çalışabilecek duruma getirme hazırlık programları ve dinlenme/eğlenme olanaklarından etkin olarak yararlanmasını sağlamak üzere düzenlenir ve çocuğun en eksiksiz biçimde toplumla bütünleşmesi yanında, kültürel ve ruhsal yönü dahil bireysel gelişmesini gerçekleştirme amacını güder.
4. Taraf Devletler, uluslararası işbirliği ruhu içinde, özürlü çocukların koruyucu sıhhi bakımı, tıbbi, psikolojik ve işlevsel tedavileri alanlarına ilişkin gerekli bilgilerin alışverişi yanında, rehabilitasyon, eğitim ve mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin yöntemlerin bilgilerini de içerecek şekilde ve Taraf Devletlerin bu alanlardaki güçlerini, anlayışlarını geliştirmek ve deneyimlerini zenginleştirmek amacıyla bilgi dağıtımını ve bu bilgiden yararlanmayı teşvik ederler. Bu bakımdan, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri, özellikle göz önüne alınır.

Madde 24

1. Taraf Devletler, çocuğun olabilecek en iyi sağlık düzeyine kavuşma, tıbbi bakım ve rehabilitasyon hizmetlerini veren kuruluşlardan yararlanma hakkını tanırlar. Taraf Devletler, hiçbir çocuğun bu tür tıbbi bakım hizmetlerinden yararlanma hakkında yoksun bırakılmamasını güvence altına almak için çaba gösterirler.
2. Taraf Devletler, bu hakkın tam olarak uygulanmasını takip ederler ve özellikle:
 - a) Bebek ve çocuk ölüm oranlarının düşürülmesi;
 - b) Bütün çocuklara gerekli tıbbi yardımının ve tıbbi bakımının; temel sağlık hizmetlerinin geliştirilmesine önem verilerek sağlanması;
 - c) Temel sağlık hizmetleri çerçevesinde ve başka olanakların yanı sıra, kolayca bulunabilen tekniklerin kullanılması ve besleyici yiyecekler ve temiz içme suyu sağlanması yoluyla ve çevre kirlenmesinin tehlike ve zararlarını göz önüne alarak, hastalık ve yetersiz beslenmeye karşı mücadele edilmesi;
 - d) Anneye doğum öncesi ve sonrası uygun bakımın sağlanması;
 - e) Bütün toplum kesimlerinin özellikle anne- babalar ve çocukların, çocuk sağlığı ve beslenmesi, anne sütü ile beslenmesinin yararları, toplum ve çevre sağlığı ve kazaların önlenmesi konusunda temel bilgileri elde etmeleri ve bu bilgileri kullanmalarına yardımcı olunması;
 - f) Koruyucu sağlık bakımlarının, anne- babaya rehberliğini aile planlaması eğitimi ve hizmetlerinin geliştirilmesi; amaçlarıyla uygun önlemleri alırlar.
3. Taraf Devletler, çocukların sağlığı için geleneksel uygulamalarının kaldırılması amacıyla uygun ve etkili her türlü önlemi alırlar.
4. Taraf Devletler, bu maddede tanınan hakkın tam olarak gerçekleştirilmesini tedricen sağlamak amacıyla uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve teşviki konusunda karşılıklı olarak söz verirler. Bu konuda gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulur.

Madde 25

Taraf Devletler, yetkili makamlarca korunma ve bakım altına alma, bedensel ya da ruhsal tedavi amaçlarıyla hakkında bir yerleştirme tedbiri uygulanan çocuğun gördüğü tedaviyi ve yerleştirilmesine bağlı diğer tüm şartları belli aralıklarla gözden geçirme hakkına sahip olduğunu kabul ederler.